ROCZNIK I STYCZEŃ 1938 r. ZESZYT 1

PRASA PRAWNICZA

PRZEGLĄD MIESIĘCZNY USTAWODAWSTWA, PIŚMIENNICTWA PRAWNICZEGO, ORZECZNICTWA SĄDOWEGO ORAZ BIBLIOGRAFII

REDAKTOR
ADAM DANIEL SZCZYGIELSKI
ASYSTENT UNIWERSYTETU J. PIŁSUDSKIEGO

WYDAWNICTWO „PRASA PRAWNICZA"
Warszawa, ul. Leszno 56, telefon Nr. 11.98-73

PRASA PRAWNICZA

Przegląd miesięczny ustawodawstwa, piśmiennictwa prawniczego orzecznictwa sądowego oraz bibliografii.

Redaktor: Adam Daniel Szczygielski, asystent Uniwersytetu J. P.

Wydawnictwo: „Prasa Prawnicza", Warszawa.

Ukazuje się 10-go dnia każdego miesiąca kalendarzowego, uwzględniając całokształt piśmiennictwa prawniczego, jakie ukazało się w ciągu poprzedniego miesiąca.

Adres redakcji: Warszawa I, ul. Marszałka Focha 8 m. 5, tel. 2.64-86.

Adres administracji: Warszawa I, ul. Leszno 56, tel. 11.98-73.

Przedpłata roczna — zł. 30, półroczna — zł. 15, kwartalna — zł. 7.50, miesięczna — zł. 2.50.
Przedpłata łączna „Prasy Prawniczej" i „Przeglądu Skarbowego": rocznie zł. 48, półrocznie zł. 24, kwartalnie zł. 12, miesięcznie zł. 4.

Konto czekowe P. K. O. Nr. 19.385. Konto rozrachunkowe pocztowe Nr. 309.

SPIS RZECZY:

PRASA PRAWNICZA

Przegląd miesięczny
ustawodawstwa, piśmiennictwa prawniczego,
orzecznictwa sądowego oraz bibliografii

Rocznik I. Styczeń 1938 r. Zeszyt 1

Od Redakcji

Stale i ciągle rozwijające się stosunki gospodarcze, handlowe i przemysłowe zarówno krajowe, jak i zagraniczne z jednej strony, z drugiej zaś — nieustająca dążność czynników państwowych do ujednolicenia prawa polskiego — spowodowały w czasach ostatnich poważny rozwój piśmiennictwa prawniczego we wszystkich jego postaciach.

W chwili obecnej — oprócz ukazujących się od czasu do czasu komentarzy, opracowań książkowych i monograficznych — w Polsce wychodzi około pięćdziesięciu wydawnictw i czasopism periodycznych, w całości lub części poświęconych zagadnieniom prawnym. Stałe studiowanie wszystkich lub nawet kilku z tych wydawnictw staje się obecnie niemożliwością dla przeciętnego prawnika, w szczególności w ośrodkach prowincjonalnych, nie posiadających stałych zrzeszeń i bibliotek prawniczych, a do których nawet szereg czasopism nie dociera w ogóle. Abonowanie zaś kilku choćby, najciekawszych w danej dziedzinie prawa czasopism prawniczych, stanowi często poważne obciążenie budżetowe pojedyńczego prawnika.

Pragnąc w pewnej mierze wypełnić lukę, jaka wobec powyższych warunków wytworzyła się w polskim społeczeństwie prawniczym, redakcja przystępuje obecnie do wydawania czasopisma, które obejmować będzie z zasady całkowity przegląd każdomiesięcznego dorobku myśli prawniczej polskiej.

Przegląd dorobku tego, w streszczeniach dokonywanych przez specjalistów z danej dziedziny prawa, ukazywać się będzie pod koniec każdego miesiąca, tak aby podawać czytelnikom możliwie najszybciej aktualia piśmiennictwa prawniczego; każdy numer miesięczny uwzględniać będzie prasę prawniczą, ukazującą się do dnia 25 tego miesiąca.

Z zasady podawać będziemy piśmiennictwo prawnicze w streszczeniach lub wyciągach; w podobny sposób ogłaszać będziemy ustawodawstwo bieżące. Orzecznictwo sądowe — zarówno najwyższych instancyj, jak i w miarę możności oraz ciężaru gatunkowego zagadnień, instancyj niższych — podawać będziemy w tezach. Bibliografia ukazujących się prawniczych książek i odbitek opierać się z zasady będzie na danych, ogłaszanych przez wydawnictwo „Urzędowy wykaz druków, wydanych w Rzeczypospolitej Polskiej", dając gwarancję ścisłości i aktualności.

W ten sposób w ramach jednego periodycznego wydawnictwa gromadzić będziemy wszystkie publikacje, mające istotne znaczenie dla każdego prawnika.

Dla uzyskania przejrzystości w układzie materiału oraz ułatwienia w posilkowaniu się naszym wydawnictwem, podzielone ono zostało na odpowiednie działy, odpowiadające z grubsza najważniejszym dziedzinom życia prawniczego.

W ramach każdego działu z kolei grupowane będzie osobno: ustawodawstwo, piśmiennictwo, orzecznictwo, bibliografia i t. d.

Czytelnik w sposób łatwy zorientuje się w całości podanego materiału, opracowanego w sposób możliwie zwięzły i przystępny. Podanie dokładnego tytułu, nazwiska autora oraz ścisłe wskazanie czasopisma, w jakim artykuł oryginalny się znajduje — pozwala, w przypadku szczególnego zainteresowania, na zwrócenie się czytelnika do czasopisma oryginalnego.

Licząc się z tym, iż wydawnictwem naszym, opartym na żmudnej pracy, przyczynimy się ze swej strony do podniesienia wiedzy polskiego społeczeństwa prawniczego — przystępujemy w pełni najlepszych chęci i zapału do realizowania przedstawionych wyżej zamiarów.

Wykaz czasopism i źródeł

Ap. — „*Apel*". Organ Centralnego Związku Zrzeszeń Urzędników Sądowych i Prokuratorskich R. P. Red.: J. Przyłuski, Warszawa. Pl. Krasińskich 5.

Arch. Kr. — „*Archiwum Kryminologiczne*". Kwartalnik poświęcony kryminologii, kryminalistyce i prawu karnemu. Założył prof. W. Makowski. Red.: Dr. St. Batawia. Wyd.: F. Hoesick. Warszawa. Zakład Kryminologii U. J. P.

B. — „*Bank*". Miesięcznik poświęcony bankowości i zagadnieniom finansowym. Red.: dr. St. Buczkowski, Warszawa, Nowy - Świat 7 m. 39.

Cz. s. lek. — „*Czasopismo Sądowo - lekarskie*". Poświęcone medycynie, psychiatrii sądowej i kryminologii. Red. Prof. W. Grzywo - Dąbrowski, Warszawa, ul. Oczki 1. Zakł. med. sąd. U. J. P.

Cz. Sędz. — „*Czasopismo Sędziowskie*". Organ Oddziału Lwowskiego Zrzeszenia Sędziów i Prokuratorów Rz. P. Red.: Dr A. Laniewski, S. S. A. Lwów, ul. Św. Wojciecha 16-a.

D. U. — „*Dziennik Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej*". Tłoczony z polecenia Ministra Sprawiedliwości, Warszawa. Długa 50.

Eg. Sąd. — „*Egzekucja sądowa*". Czasopismo zawodowo-korporacyjne komorników sądowych. Red. Fr. Franczak. Warszawa, ks. Skorupki 12 m. 8.

G. Adm. — „*Gazeta Administracyji*". Dwutygodnik poświęcony prawu publicznemu oraz zagadnieniom administracji rządowej i samorządowej. Red.: F. Kaufmann, Warszawa, ul. Trębacka 11.

G. S. W. — „*Gazeta Sądowa Warszawska*". Wyd.: Towarzystwo Popierania Wiedzy Prawniczej. Red.: J. St. Konic. Warszawa, Chmielna 36/2.

Gł. Adw. — „*Głos Adwokatów*. Miesięcznik poświęcony prawu i sprawom zawodowym adwokatury. Red.: dr. N. Oberlender. Kraków Grodzka 42.

Gł. Gosp. — „*Głos Gospodarczy*". Wyd.: Federacja Zrzeszeń Przedstawicieli handlowych i komisantów R. P. Red. L. Perl. Warszawa, Królewska 16.

Gł. Pr. — „*Głos Prawa*". Redagowany przy współudziale przedstawicieli nauki i praktyki prawa przez dra A I.itwaka. Lwów. Senatorska 4.

Gł. Pr. Śl. — „*Głos Prawników Śląskich*", kwartalnik. Organ Śląskiego Towarzystwa Prawniczego. Red.: dr. A Frendl, Katowice, pl. Wolności 10.

Gł. Sąd. — „*Głos Sądownictwa*". Naczelny organ prasowy Zrzeszenia Sędziów i Prokuratorów R. P. (Wydawnictwo Zarządu Głównego Zrzeszenia). Red.: K. Fleszyński, Warszawa. Nowy - Świat 33/3.

N. H. — „*Notariat - Hipoteka*". Czasopismo poświęcone sprawom ustrojowym i zawodowym notariatu i hipoteki. Wyd.: Związek Pracowników Notariatu i Hipoteki. Red.: T. Wojciechowski. Warszawa, Miodowa 11.

N. K. Z. — „*Nowy Kodeks Zobowiązań*". Dodatek do Gazety Sądowej Warszawskiej. Red.: J. St. Konic, Warszawa. Chmielna 36/2.

N. Pal. — „*Nowa Palestra*". Miesięcznik poświęcony praktyce prawa i sprawom zawodowym adwokatury. Red.: L. Nadel. Lwów, Kraszewskiego 17.

O. B. P. — *Orzecznictwo buchalteryjno - podatkowe*", tygodnik. Red. dr E. Iserzon. Warszawa, Senatorska 8.

O. P. A. — „*Orzecznictwo Sądów Najwyższych w sprawach podatkowych i administracyjnych*" Red.: Dr. A Dubieński. Warszawa. Księgarnia Powszechna. Pl. Napoleona 1.

O. S. P. — „*Orzecznictwo Sądów Polskich*". Red.: Dr W. Dbałowski, Z. Rymowicz, J. Sawicki, dr S. Śliwiński, W. Święcicki. Warszawa. F. Hoesick. Senatorska 22.

Pal. — „*Palestra*". Organ Rady Adwokackiej w Warszawie. Czasopismo poświęcone zagadnieniom prawnym i korporacyjno - zawodowym. Red.: K. Kraushar. Warszawa. Al. Jerozolim. 11.

P. D. — „*Przegląd Dewizowy*". Miesięcznik. Red.: St. Ettinger, Warszawa, Marszałkowska 137 m. 9.

P. Gos. — „*Polska Gospodarcza*". Tygodnik, wydawany przy poparciu Ministerstwa Przemysłu i Handlu oraz Ministerstw: Skarbu, Rolnictwa i Reform Roln., Komunikacji, Poczt i Telegr. Red.: Cz. Peche. Warszawa, Elektoralna 2.

P. O. S. — „*Praca i Opieka Społeczna*". Kwartalnik. Organ Ministerstwa Opieki Społecznej poświęcony zagadnieniom z zakresu ochrony pracy, ubezpieczeń społecznych, opieki społecznej ,zdrowia publicznego i dziedzin pokrewnych. Ministerstwo Opieki Społecznej, Warszawa, Długa 38/40.

P. P. C. — „*Polski Proces Cywilny*". Dwutygodnik poświęcony zagadnieniom wykładni i praktyki kodeksu postępowania cywilnego. Red.: F. Zadrowski, Warszawa, Mokotowska 46.

P. P. H. — „*Przegląd Prawa Handlowego*" (połączony z „Miesięcznikiem Prawa Handlowego i Wekslowego", założonym przez J. Namitkiewicza). Organ poświęcony zagadnieniom prawnym z dziedziny handlu, przemysłu i bankowości, wykładni odnośnych ustaw z uwzględnieniem podatkowych, jako też notowaniu orzecznictwa. Red.: H. W. Kon, zast. red.: A. D. Szczygielski, Warszawa, Królewska 25.

Prz. Gos. — „*Przegląd Gospodarczy*". Organ Centralnego Związku Przemysłu Polskiego. Red.: Warszawa, Chmielna 2.

Prz. H. — „*Przegląd Handlowy*". Poświęcony sprawom handlu, przemysłu i finansów. Organ Centrali Związku Kupców. Red.: inż. M. Zajdeman. Warszawa. Senatorska 22.

Prz. Not. — „*Przegląd Notarialny*". Centralny organ Notariatu polskiego. Red. Dr. St. Stein. Warszawa. Kapucyńska 6.

Prz. Pr. Ad. — „*Przegląd Prawa i Administracji im. Ernesta Tilla*". Organ Wydziału Prawa Uniwersytetu J. K. i Polskiego Towarzystwa Prawniczego we Lwowie. Red.: Dr. R. Longchamps de Berier. Lwów. Karpińskiego 11.

Prz. Sąd. — „*Przegląd Sądowy*". Wydawnictwo Krakowskiego Oddziału Zrzeszenia Sędziów i Prokuratorów. Red.: Dr. T. Godlewski. Kraków. Grodzka 22.

Prz. U. S. — „*Przegląd Ubezpieczeń Społecznych*". Miesięcznik. Wyd.: Zakład Ubezpieczeń Społecznych w Warszawie. Red.: Dr M. Moskwa, E. Waśniewska i A. Koźniewski. Warszawa, Czerniakowska 231.

R. P. E. S. — „*Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny*". Organ Wydziału Prawno - ekonomicznego Uniwersytetu i Wyższej Szkoły Handlowej w Poznaniu. Poświęcony nauce i życiu prawnemu i gospodarczemu Rzeczypospolitej Polskiej. Red.: Prof. A. Peretiatkiewicz. Poznań, Zamek.

R. Pr. W. — „*Rocznik Prawniczy Wileński*". Organ Wydziału Prawa i Nauk Społecznych Uniwersytetu St. Batorego w Wilnie oraz Towarzystwa Prawniczego im. Daniłowicza. Red.: Prof. W. Komarnicki, Wilno. Sem. Pr. Karnego U. S. B.

Th. P. — „*Themis Polska*". Pismo nauce prawa poświęcone. Organ Wydziału Prawa i Nauk Politycznych Uniwersytetu J. Piłsudskiego w Warszawie oraz Towarzystwa Prawniczego w Warszawie. Red.: K. Lutostański, Warszawa, Nowy - Świat 72.

W. M. Pr. — „*Współczesna Myśl Prawnicza*". Miesięcznik Związku Zrzeszeń Młodych Prawników R. P. Red.: Z. Kapitaniak i J. Poznański. Warszawa, Grażyny 1/17.

W. Pr. — „*Wiadomości Prawnicze*". Dwumiesięcznik. Wyd.: Izba adwokacka w Poznaniu. Red.: St. Dembiński. Poznań, Al. Marcinkowskiego 25.

W. Prz. Pr. — „*Wileński Przegląd Prawniczy*". Miesięcznik. Red.: M. Sienkiewicz. Wilno. Podgórna 1 m. 9.

Zb. C. — „*Zbiór orzeczeń Sądu Najwyższego*". Orzeczenia Izby cywilnej. Tłoczony z polecenia Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego. Wyd. Ministerstwo Sprawiedliwości. Warszawa. Długa 50.

Zb. K. — „*Zbiór orzeczeń Sądu Najwyższego*". Orzeczenia Izby Karnej. Tłoczony z polecenia Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego. Wyd. Ministerstwo Sprawiedliwości. Warszawa. Długa 50.

Ż. P. — „*Žitia i Prawo*". Wistnik teorii i praktiki. Wyd.: Sojuz ukraińskich adwokatiw we Lwowie i „T-wo ukraińsko-ruskich prawników" we Lwowie. Red.: K. Lewickij. Lwów. Ruska 3.

Wykaz skrótów

art. — artykuł
D. U. — Dziennik Ustaw Rzplitej Polskiej
K. C. — Kodeks Cywilny
K. H. — Kodeks Handlowy
K. P. C. — Kodeks postępowania cywilnego
K. P. K. — Kodeks postępowania karnego
K. Z. — Kodeks Zobowiązań
l. rej. — liczba rejestrowa orzeczenia N. T. A.
l. — liczba
Nap. — Kodeks Napoleona
N. R. A. — Naczelna Rada Adwokacka
p. — pozycja
pr. czek. — prawo czekowe
pr. not. — prawo notarialne
pr. spół. — prawo o spółdzielniach
pr. ukł. — prawo układowe
pr. up. — prawo upadłościowe
pr. weksl. — prawo wekslowe
prz. wpr. — przepisy wprowadzające
r. — rozporządzenie
R. M. — Rada Ministrów
s. — strona
S. A. — Sąd Apelacyjny
S. D. O. — Sąd Dyscyplinarny Odwoławczy
S. N. — Sąd Najwyższy
S. O. — Sąd Okręgowy
T. K. — Trybunał Kompetencyjny
ust. — ustawa
u. c. — ustawa cywilna
us. hip. — ustawa hipoteczna
u. k. s. — ustawa karno skarbowa
u. o. st. — ustawa o opłatach stemplowych
W. W. — Wydział Wykonawczy

COLLOQUIUM IURIDICUM

Wzorem podobnych wydawnictw zagranicznych wprowadzamy w czasopiśmie naszym nowy dział — a mianowicie t. zw. „Colloquium iuridicum" — polegający na wzajemnej poradni prawnej P. T. Czytelników. W związku z tym zwracamy się do P. T. Czytelników o nadsyłanie pod adresem redakcji wszelkich spornych zagadnień — zarówno natury teoretycznej, jak i praktycznej — ze wszystkich dziedzin prawnych. Zagadnienia te w formie zwięzłej i jasnej będą publikowane w dziale tym w ten sposób, iż każdy z Czytelników uprawniony będzie do nadsyłania swych odpowiedzi i poglądów; odpowiedzi te publikować będziemy również w tym dziale, po ewent. zatwierdzeniu ich przez specjalistów w danej dziedzinie prawnej, którym nadsyłane przez P. T. Czytelników materiały przedstawiane będą do aprobaty.

Pytania o charakterze teoretycznym i naukowym kierowane będą bezpośrednio przez redakcję do wybitnych polskich specjalistów danej dziedziny, celem otrzymania autorytatywnych opinij, które w następstwie ogłaszane będą na łamach naszego czasopisma.

Do nadsyłania czy to pytań, czy też odpowiedzi uprawnieni są ci wszyscy P. T. Czytelnicy, którzy załączą do listu swego bezpłatny kupon redakcyjny, dołączony do każdego egzemplarza naszego czasopisma.

REDAKCJA.

Dział ogólny

I. PRZEGLĄD USTAWODAWSTWA

1. „DZIENNIK USTAW RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ“.

Nr. 1 z dnia 7 stycznia 1938 r.

poz. 1 — Ustawa o konwersji 6½% pożyczki zagranicznej (4.1.38) upoważnia Ministra Skarbu do przeprowadzenia konwersji pożyczki t. zw. „zapałczanej“ na obligacje 4 i ¼%.

poz. 2 — Ustawa o zmianie warunków dzierżawy Państwowego Monopolu Zapałczanego (4.1.38) upoważnia Ministra Skarbu do wprowadzenia przed dniem 1 lipca 1938 zmian w umowie ze Spółką Akcyjną do Eksploatacji Państwowego Monopolu Zapałczanego w Polsce i do przekazywania zagranicę walut i dewiz oraz do wyrażenia zgody na uiszczanie przez Spółkę należności Skarbu Państwa z tytułu opłaty monopolowej i ryczałtu podatkowego od zapałek oraz z tytułu dzierżawy monopolu polskimi papierami wartościowymi.

poz. 3 — Rozporządzenie Rady Ministrów o zakazie wywozu niektórych pasz (22.12.37) zabrania wywozu z polskiego obszaru celnego wysłodków buraczanych, makuchów i śruty nasion oleistych (z wyjątkiem makuchów i śruty nasion egzotycznych) oraz upoważnia Ministra P. i H. do zezwalania na wywóz tych produktów.

poz. 4 — Rozporządzenie Min. Skarbu o zmianie w organizacji i zakresie działania niektórych urzędów i posterunków celnych (28.12.37).

poz. 5 — Oświadczenie rządowe w sprawie przystąpienia Łotwy do konwencji z dnia 13 października 1919 urządzającej żeglugę powietrzną (15.12.37).

poz. 6 — Obwieszczenie Min. W. R. i O. P. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu ustawy z dnia 15 marca 1933 o szkołach akademickich (8.11.37).

Nr. 2 z dnia 12 stycznia 1938 r.

poz. 7 — Rozporządzenie Min. Op. Społ. w sprawie zmiany siedziby Ubezpieczalni Społecznej w Szamotułach (31.12.37) przenosi ją do Obornik.

poz. 8 — Rozporządzenie Min. Op. Społ. w porozumieniu z Min. Poczt i Tel. w sprawie współdziałania urzędów pocztowych przy wypłacie świadczeń przewidzianych w ustawie z dnia 28 marca 1933 o ubezpieczeniu społecznym (4.I.38).

poz. 9 — Oświadczenie rządowe w sprawie przystąpienia Albanii do konwencji z dnia 13 lipca 1931 o ograniczeniu fabrykacji i o uregulowaniu podziału środków odurzających (23.12.37).

poz. 10 — Oświadczenie rządowe w sprawie złożenia przez Rząd Brytyjski deklaracji o rozciągnięciu na Nową Funlandię konwencji międzynarodowej z dnia 24 kwietnia 1926 dotyczącej ruchu samochodowego (23.12.37).

Nr. 3 z dnia 19 stycznia 1938 r.

poz. 11 — Ustawa o medalu „Za Długoletnią Służbę“ (8.1.38) ustanawia medal „Za Długoletnią Służbę“ nadawany za pracę w służbie Państwa lub instytucyj publiczno-prawnych. Przyznawane będą medale bronzowe (za 10 lat pracy), srebrne (za 20 lat), złote (za 30 lat).

poz. 12 — Ustawa o ochronie znaku i nazwy Czerwonego Krzyża oraz godła Związku Szwajcarskiego (8.1.38) stanowi, iż prawo używania znaku lub nazwy Czerwonego Krzyża służy wyłącznie wojskowym władzom sanitarnym, stowarzyszeniu „Polski Czerwony Krzyż“, zagranicznym stowarzyszeniom Czerwonego Krzyża, czasowo przebywającym na terenie Państwa Polskiego, oraz zabrania używania w obrocie handlowym godła Związku Szwajcarskiego lub znaku, stanowiącego jego naśladownictwo. Zakaz powyższy nie dotyczy jednak znaków towarowych, zarejestrowanych w Polsce zgodnie z obowiązującymi przepisami. Za przekroczenie powyższych postanowień ustawa przewiduje karę grzywny do 3.000 zł. i aresztu do 3 miesięcy, przedmioty zaś opatrzone chronionymi znakami mogą ulec przepadkowi na rzecz „Polskiego Czerwonego Krzyża“. Ustawa wchodzi w życie z dniem 1 lutego r. b.

poz. 13 — Ustawa o sprzedaży gruntu państwowego przy stacji kolejowej w Sarnach (8.I.38).

poz. 14 — Ustawa o ratyfikacji projektu konwencji z dnia 22 czerwca 1935 w sprawie ustanowienia międzynarodowego systemu zachowania uprawnień w ubezpieczeniu na wypadek inwalidztwa, starości i śmierci (8.1.38).

poz. 15 — Ustawa o zmianie ustawy z dnia 28 marca 1933 o ubezpieczeniu społecznym (11.1.38) zmienia i uzupełnia art. 304 wymienionej ustawy (D. U. 95/34).

poz. 16 — Ustawa o doręczaniu pism urzędowych przez gminy (11.1.38), nakłada na gminy obowiązek doręczania pism urzędowych w

wypadkach określonych aktem ustawodawczym.

poz. 17 — Ustawa o zaspokojeniu roszczeń z umów ubezpieczenia do upadłego zakładu ubezpieczeń „Allgemeine Maatschappij van Levensverzekering en Lijfrente“ w Amsterdamie (11.1.38) upoważnia Ministra Skarbu do zarządzenia, drogą obwieszczenia w Monitorze Polskim, rejestracji roszczeń z umów ubezpieczeń na życie, zawartych z wyżej wymienionym Zakładem.

poz. 18 — Ustawa o ratyfikacji porozumienia w formie not, wymienionych w Paryżu dnia 13 i 14 maja 1937 r. o przedłużeniu prowizorycznego układu handlowego między Polską a Francją z dnia 18 lipca 1936 i o zmianie art. 5 tego układu (11.1.38).

poz. 19 — Ustawa o ratyfikacji podpisanego w Wiedniu dnia 29 lipca 1936 układu dodatkowego do konwencji handlowej między Polską a Austrią, podpisanej dnia 11 października 1933 (11.1.38).

poz. 20 — Ustawa o ratyfikacji podpisanych w Bernie dnia 30 czerwca 1937 1) protokółu dodatkowego do układu dodatkowego do konwencji handlowej między Polską a Szwajcarią z dnia 26 czerwca 1922, podpisanego dnia 3 lutego 1934 r., 2) protokółu końcowego do listy B, wymienionej w art. 2 powyższego protokółu dodatkowego (11.1.38).

poz. 21 — Ustawa o ratyfikacji podpisanych w Bernie dnia 30 czerwca 1937 1) porozumienia dodatkowego do układu między Polską a Szwajcarią, dotyczącego uregulowania płatności handlowych, podpisanego w Bernie dnia 31 grudnia 1936 r., 2) protokółu końcowego do powyższego porozumienia. (11.1.38).

poz. 22 — Ustawa o ratyfikacji podpisanego w Warszawie dnia 29 maja 1937 r. protokółu dodatkowego do protokółu taryfowego między Polską a Estonią, podpisanego w Tallinie dnia 23 lutego 1937 r. (11.1.38).

Nr. 4 z dnia 24 stycznia 1938 r.

poz. 23 — Ustawa o ratyfikacji porozumienia między Polską a Norwegią w formie not, wymienionych w Warszawie dnia 18 czerwca 1937 r. w sprawie clenia serów pochodzenia norweskiego (11.1.38).

poz. 24 — Ustawa o ratyfikacji porozumienia między Polską a Finlandią w formie not, wymienionych w Warszawie dnia 17 lipca 1937 r. o cleniu serów pochodzenia finlandzkiego (11. 1.38).

poz. 25 — Ustawa o ratyfikacji protokółu celnego z dnia 2 września 1937 r. między Rzecząpospolitą Polską a Królewstwem Afganistanu (11.1.38).

poz. 26 — Rozporządzenie Min. W. R. i O. P. o kwalifikacjach zawodowych nauczycieli religii rzymskokatolickiej w szkołach powszechnych (24.12.37).

poz. 27 — Rozporządzenie Min. Op. Społ. i Skarbu w sprawie wykonania ustawy z dnia 2 lipca 1937 r. o zapewnieniu pracy i o zaopatrzeniu uczestników walk o niepodległość Państwa Polskiego (4.1.38).

poz. 28 — Rozporządzenie Min. Przem. i Handlu o czynnościach rozrachunkowych związanych z obrotem towarowym polsko-tureckim (11.1.38) powierza pełnienie czynności związanych z obrotem towarowym polsko-tureckim od dnia 1 lutego 1938 r. Polskiemu Instytutowi Rozrachunkowemu (11.1.38).

poz. 29 — Rozporządzenie Min. Komunikacji w sprawie zmiany załącznika A do „Regulaminu przewozu przesyłek towarowych na kolejach żelaznych“ (11.1.38).

poz. 30 — Rozporządzenie Min. Skarbu o wypuszczeniu III serii 4% państwowej renty złotej (12.138) przewiduje wypuszczenie z dniem 1 lutego 1938 r. III serii wymienionej w nagłówku renty w sumie 50 milionów złotych w złocie w odcinkach po 10.000 złotych w złocie każda obligacja. Cena sprzedażna obligacji została ustalona na 100 zł. za 100 złotych w złocie. Dla instytucyj i osób prawa publicznego, nabywających obligacje renty na zasadzie art. 2 Rozp. Prez. z 24.9.34 (D. U. 21/36) Minister Skarbu może ustalić inną cenę sprzedażną. Renta ulega spłacie do dnia 1 lutego 1983 r. w złotych wg. równowartości 900/5332 grama czystego złota za jednego złotego w złocie. Po tymże kursie będą wypłacane odsetki płatne półrocznie z dołu każdego 1 lutego i 1 sierpnia. Obligacje renty złotej posiadają prawa papierów pupilarnych.

poz. 31 — Oświadczenie rządowe w sprawie przystąpienia Estonii, Turcji, Kostariki, Egiptu, Czechosłowacji i Holandii do protokółu z dnia 6 listopada 1936 r. dotyczącego przepisów o akcji wojennej łodzi podwodnych (19. 11.37).

II. PRZEGLĄD PIŚMIENNICTWA.

Wypadek samochodowy przed sądem.

Autor widocznie na podstawie własnego doświadczenia przedstawia trudności, piętrzące się przed Sędzią orzekającym w sprawie o wypadek samochodowy. W artykule podane są tablice, teoretyczne wyliczenia, a jeśli chodzi o kwestie prawne to roztrząsany jest przepis §§ 36 i 37 Rozp. o ruchu pojazdów mechanicznych na drogach publicznych (9/33 r. p. 55), rozp. z dn. 26.VI.1934 r. (61/24 r. p. 611) i z dn. 12 maja 1930 r. (43/30 r. p. 373).

Na tle omawianych rozporządzeń autor dochodzi do wniosku następującego: Ogólną zasadą prawną powinno być, że każdy ma obowiązek liczenia się z postępowaniem innych, zgodnym z prawem, ale nie można go zmuszać do brania pod uwagę postępowania, z tymi przepisami niezgodnego, a na wypadek jakiegoś konfliktu przypisywać mu to jako winę. Dopiero z tego punktu widzenia można interpretować zasadniczy przepis § 36 rozporządzenia 15 stycznia 1933 r., a mianowicie, że szybkość pojazdu mechanicznego winna być taka, aby kierowca panował w każdej sytuacji nad pojazdem i by bezpieczeństwo publiczne nie było zagrożone.

Następnie znajdujemy statystykę przyczyn wypadków z winy kierowcy, sporządzona przez Automobilklub Francuski na r. 1935.

Odpowiedzialność właściciela wozu w razie niewskazania osoby, która kierowała wozem w momencie wypadku reguluje rozp. z 14.II.1928 (48/23 r. p. 151).

Naczelną zasadą przy osądzaniu wypadków samochodowych winno być stosowanie przepisów o ruchu nie tylko do kierowców, ale i do innych użytników szos, oraz pamiętanie o tym, że wszelkie przepisy mają znaczenie li tylko porządkowe i jeśli sytuacja tego wymaga, mogą być przez kierowcę pominięte dla uniknięcia wypadku.

Artykuł kończy się następującym zdaniem: „Dopiero jeśli sędzia sam jest starym kierowcą (co jest wypadkiem wyjątkowym) i bystrym psychologiem, wyrok będzie spełniał wszelkie postulaty, tak z punktu widzenia prawa, jak i życia.“ *(Dr Tadeusz Cyprian — Wiad. Pr. 6/37, s. 173 — 130).*

—

W obliczu germanizacji polskiej myśli prawniczej.

Nasze nowe ustawy z dziedziny prawa prywatnego mają przeważnie za wzór ustawodawstwo niemieckie. Pociągnie to dla naszych prawników konieczność studiowania doktryny i judykatury niemieckiej i w ten sposób przenikać będzie do nas duch germański. Dotychczas byliśmy raczej pod wpływem ducha francuskiego, który ze swym klasycyzmem, humanizmem, polotem i skłonnością do syntezy bardziej nam odpowiadał, niż kultura prawnicza niemiecka, której cechami są: romantyzm, abstrakcyjność, pedanteria i kazuistyka. Kodeks cywilny Napoleona przyjęty był we Francji z entuzjazmem, gdyż zawierał wzniosłe zasady ogólnoludzkie, które stały się naszymi zasadami. Kodeks cywilny niemiecki zaś, którego główną cechą jest praktyczność, spotkał się z krytyką w samych Niemczech. *(L. Sumorok — Gł. Sąd. 1/38 s. 13.)* O,2.

—

Rok 1937.

Pod tym tytułem podaje wstępny artykuł Gazeta Sądowa Warszawska, dając zwięzły obraz zjawisk prawniczych w całym szeregu dyscyplin prawnych.

Jeśli chodzi o poszczególne zagadnienia, to zanotowane są: zagadnienia konstytucyjne omawiane rzadko, ustrój sądownictwa przez wprowadzenie feryj i możność zmiany okręgów sądowych, uległ zmianie dodatniej; w zakresie języka sądowego wprowadzono język niemiecki na Śląsku, zaś w ustroju hipotecznym przewidziana jest możność przenoszenia ksiąg wieczystych do archiwów powiatowych. Unormowano sposób powoływania ławników Sądów Pracy.

Artykuł notuje postulaty magistratury sądowej, a mianowicie: 1) uchylenie pewnych ograniczeń niezawisłości sędziowskiej, 2) podwyższenie uposażenia, 3) zniesienie przepisów, podważających powagę orzeczeń sądowych.

W adwokaturze na razie nic się nie zmieniło, tyle tylko, że wpłynął projekt reformy do Sejmu, a w notariacie zmiany są bardzo nieznaczne.

Komisja Kodyfikacyjna ogłosiła projekt praw. rzeczowego, majątkowego i małżeńskiego. Komisja pracuje nad prawem rodzinnym, postępowaniem niespornym, umową ubezpieczenia. Dalej artykuł omawia dyskusję nad reformą procedury karnej i kwestią zniesienia instytucji sądów przysięgłych.

Pod koniec znajdujemy omówienie zjazdów prawniczych krajowych, międzynarodowych, współpracy międzynarodowej i rozwoju nauki w roku ubiegłym. *(G. S. W. Nr. 1/38 s. 1).*

—

Dwudziestolecie sądownictwa polskiego.

Artykuł poświęcony omówieniu akademii z okazji 20 lecia sądownictwa. Podaje przemówienia Ministra Sprawiedliwości; kończy się słowami pierwszego prezesa Sądu Najwyższego ś. p. F. Nowodworskiego *(A. L. — Cz. S. 6/37, s. 239-281).*

—

Wyniki obrad II Kongresu prawa porównawczego w Hadze.

Obrady toczyły się w 5 sekcjach. Sekcja I ogólna podzielona była na 6 podsekcyj. W podsekcji 1 i 2 historii prawa i prawa kościelnego wygłoszone były referaty: Rzymska teoria odpowiedzialności kontraktowej, O nadużyciu prawa w pr. rzymskim, O pojęciu słusznej ceny i laesio enormis, Idee socjalne w Kodeksie prawa kanonicznego oraz skutki zaręczyn w pr. kościelnym i w innych prawodawstwach. W podsekcji 3 etnologii prawa wygłoszono referaty: Wspólność rodzinna u indoeuropejczyków, formy małżeństwa u indoeuropejczyków oraz Folklor prawniczy. W podsekcji 4 prawa orientalnego: Zasięg terytorialny i wpływy pra-

wa orientalnego i Wpływ systemów prawa zachodniego na prawo orientalne. W podsekcjach 5 i 6 poświęconych filozofii prawa i kwestiom dydaktycznym: Istota państwa, suwerenność i istota prawa, Teorie obiektywne i subiektywne obowiązku prawnego, Współczesne tendencje prawa publicznego i prywatnego, Pojmowanie prawa porównawczego w różnych krajach, Metody nauczania prawa i Porównawcze badania nad słownikiem prawniczym. Po dyskusji uchwalono szereg dezyderatów.

W sekcji II prawa cywilnego przedmiotem obrad były następujące kwestie: Tendencje teorii kontraktowej, Odpowiedzialność za szkody, wyrządzone przez rzeczy, Ulgi dla dłużników przy wykonywaniu zobowiązań, Rozwiązanie małżeństwa przez trybunały cywilne, Podstawowe zasady spadkowania, Kontrakt wydawniczy, Nadużycia popełnione za pośrednictwem prasy, radia i t. p. i Zagadnienie dowodów w świetle badań porównawczych. Uchwalono szereg rezolucyj.

Sekcja III prawa handlowego i przemysłowego zajmowała się następującymi zagadnieniami: Wpływ wahań wartości pieniądza na stosunki prawa międzynarodowego, Współczesne tendencje prawa akcyjnego, Wpływ kryzysu na procedurę upadłościową i środków zapobiegawczych, Konwencje Brukselskie z 1924 i 1926 r. o prawie morskim, Oddziaływanie gospodarki planowej na instytucje prawa prywatnego, Metody ustalania warunków pracy. Uchwalono szereg rezolucyj.

Sekcja IV prawa publicznego oraz prawa i procedury karnej zajmowała się następującymi kwestiami: Kooperatywność w organizacji państwa współczesnego, Równowaga między władzą ustawodawczą, a wykonawczą, Kontrola władzy centralnej nad władzami lokalnymi i zakładami publicznymi, Stosunki między metropolią a terytoriami zamorskimi oraz krajami mandatowymi i posiadłościami, pod protektoratem, Odpowiedzialność władz administracyjnych, Opieka nad zabytkami; Utrzymać, czy zarzucić zasadę „nulla poena sine lege". Organizacja readaptacji socjalnej przestępców, Warunki i skutki recydywy, Stosunek wzajemny sankcji cywilnej i karnej, Stosunek sędziów do przysięgłych i ławników, Ustrój i kompetencja prokuratury. Uchwalono szereg postulatów.

Sekcja IV prawa międzynarodowego omawiała: Zbieranie dokumentów w prawie narodów, Sposoby rozwiązywania kwestii wielorakiego obywatelstwa, Statut personalny spółek o celach zarobkowych i Immunitety jurysdykacyjne państw obcych w stosunkach prywatnoprawnych. *(R. Longchamps de Berier— Prz. Pr. Ad. IV/37 s. 232).* O,2.

—

III. PRZEGLĄD ORZECZNICTWA.

1. ZASADY PRAWNE UCHWALONE PRZEZ TRYBUNAŁ KOMPETENCYJNY.

Do rozpoznania roszczeń sołtysa przeciwko gminie w woj. poznańskim o odszkodowanie za bezprawne odebranie mu użytkowania gruntu sołeckiego powołane są sądy powszechne. *(T. K. L. 1/35. 4.3.36. — P. P. C. 1—2/38).*

—

W razie podniesienia poziomu gruntu i zawilgocenia przez to sąsiedniego budynku, roszczenie właściciela tego budynku o przywrócenie gruntu do pierwotnego stanu nie należy do drogi sądowej jeżeli skutkiem podniesienia poziomu nastąpiła zmiana kierunku naturalnego odpływu wody opadowej (T. K. 6.10.36 L. *4/36. — P. P. C. I — 2/38).*

—

Do rozpoznania sprawy przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Pracowników Umysłowych o umorzenie sądowej egzekucji zaległych składek ubezpieczeniowych z powodu, że nie upłynął jeszcze czas, na który wierzyciel zrzekł się wdrożenia egzekucji, powołane są w myśl par. 36 L. 3 austriackiej ordynacji egzekucyjnej sądy powszechne. (T. K. L. 12/36. 3.2.37. — *P. P. C. I — 2/38).*

—

Przechowanie papierów wartościowych w kasie urzędu wojewódzkiego, złożonych przez płatnika w celu zabezpieczenia regularnych wpłat opłat drogowych, których wysokość i terminy płatności zostały ustalone w drodze „ugody", stosownie do postanowień art. 23 ustawy z 10 grudnia 1920 o budowie i utrzymaniu dróg publicznych w Rzplitej Polskiej (D. U. 6/21) nie jest funkcją publiczno-prawną, a roszczenie odszkodowawcze, związane z tym przechowaniem, może być jedynie przedmiotem sporu, rozstrzyganym przez sądy powszechne z wyłączeniem orzecznictwa w administracyjnym toku instancyj. (T. K. L. 11/36. 23.3.37. — *P. P. C. I — 2/38).*

—

Do rozpoznania zarzutów zgłoszonych przez dłużnika przeciwko prywatno-prawnemu roszczeniu Komunalnej Kasy Oszczędności, dochodzonemu w trybie egzekucji administracyjnej na zasadzie art. 39 rozp. Prez. R. P. z 24 października 1934 o Komunalnych Kasach Oszczędności (D. U. 95/34) powołane są sądy powszechne. (T. K. L. 1/37. 22.9.1937. — *P. P. C. I — 2/38).*

Ugoda przewidziana w art. 23 ustawy z 10 grudnia 1920 o budowie i utrzymaniu dróg publicznych w Rzplitej Polskiej (D. U. 6/21) jest charakteru publiczno-prawnego, a przeto spory o unieważnienie tych umów nie należą do drogi procesu cywilnego. (T. K. L. 8/37. 24.11.1937. — *P. P. C. 1 — 2/38*).

Rozstrzygnięcie sporu o zasadność roszczenia komunalnej kasy oszczędności, egzekwowanego w myśl art. 39 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z 24 października 1934 o komunalnych kasach oszczędności (Dz. U. R. P. Nr. 95 poz. 860) przez urząd skarbowy, należy do właściwości sądów powszechnych. (T. K. 1/37. 22.IX.1937. — *O. S. P. X-XI/37, p. 669*).

—

2. ORZECZNICTWO SĄDOWE.

1. Brak szczegółowych norm postępowania dyscyplinarnego i trybu zaskarżania nie stoi na przeszkodzie do stosowania względem pracowników Banku Gospodarstwa Krajowego przepisów służbowych dla urzędników i pracowników B. G. K., przewidujących władzę dyscyplinarną Prezesa i zakres tej władzy, — jako dla osób, które przez przyjęcie nominacji tym przepisom uprzednio się poddały, co w niczym nie uchybia prywatno - prawnemu charakterowi stosunku służbowego urzędników i pracowników B. G. K.

2. Sądy powszechne nie są powołane do badania pod względem materialno - prawnym trafności orzeczeń dyscyplinarnych, wydanych przeciwko pracownikom B. G. K. przez ich władze dyscyplinarne. (S. N. C. I. 415/36. 12. XI.1936. — *Gł. Sąd. 1/38, s. 82*).

—

W razie nieistnienia przepisów dyscyplinarnych, statutowo ustalonych i wiążących pracowników gminnych wskutek zawarcia prywatno-prawnej umowy służbowej (por. Zb. O. z r. 1934 nr. 435), trafność uchwały rady gminnej w przedmiocie zwolnienia pracownika umysłowego podlega rozpoznaniu przez sąd powszechny przy zastosowaniu przepisów rozp. o umowie o pracę pracowników umysłowych (Dz. U. z r. 1928 poz. 323). (S. N. C. I. 1651/36. 10.XII. 1936. — *Gł. Sąd. 1/38, s. 82*).

Rozporządzenie Komisarza Generalnego Ziem Wschodnich z dn. 22.X.1919 r., nakazujące zwrot duchowieństwu rzymsko-katolickiemu świątyń, skonfiskowanych przez rząd rosyjski, dotyczy również świątyń obrządku unickiego (grecko-rusińskiego), wobec czego w myśl orzeczeń Sądu Najwyższego (1934 r. nr Zb. O. 207 i 441) sądy powszechne nie są właściwe do orzekania w sprawach o zwrot tych świątyń. (S. N. 22.IX—6.X.1936 r. C. I. 287 — 392/36. — *Gł. Sąd. 1/38, s. 82*).

—

Rady gminne nie są organami dyscyplinarnymi z samego prawa i w razie nieustalenia przepisów dyscyplinarnych przez statut służbowy pracowników gminy o odpowiedzialności dyscyplinarnej tychże nie może być mowy. (S. N. I. C. 2003/36. 23.IV.1937. — *O. S. P. X-XI/37, p. 554*).

—

Do terminów wypowiedzenia dozorcy domu umowy o pracę mają zastosowanie przepisy orzeczenia Nadzwyczajnej Komisji Rozjemczej, a nie przepisy Kod. zob. (S. N. 29.IV.1937 — C. II. 3002/36. — *Prz. Pr. Ad. IV/37, l. 323*).

—

1. Do pracownika gminy ma zastosowanie rozp. o umowie o pracę prac. umysł., jeżeli gmina nie ma statutów służbowych, mających znaczenie umów indywidualnych w rozumieniu art. 1 tego rozp.

2. Sądy powszechne nie są powołane do badania pod względem materialno-prawnym trafności orzeczeń dyscyplinarnych, wydanych przeciw pracownikom samorządowym przez ich władze dyscyplinarne. (S. N. C II 348/37 22. VI.1937 — *Prz. Pr. Ad. IV/37, l. 335*).

—

Egzekucje należności z tytułu przyznanego przez P. K. O. kredytu odbywają się trybem przewidzianym dla egzekucji bezspornym należności skarbowych w myśl § 22 rozp. Prez. Rz. P. z dnia 27.IV.1924 r. i dlatego wszelkie spory z tego tytułu mają wykluczoną drogę sądową. (S. N. 8.II.1937. — *Eg. Sąd. VII-IX/37, s. 27*).

IV. PRZEGLĄD BIBLIOGRAFII.

Katalog dawnych aktów sądowych polskich województwa ruskiego i bełzkiego przechowywanych w Archiwum Państwowym we Lwowie. — *Dąbkowski Przemysław.* Cz. I. Lwów 1937.

Fikcjonalizm w prawie i nauce prawa. — *Mycielski Andrzej.* Wilno 1938 (antedat. 1937, s. 81).

Roczniki dziejów Społecznych i Gospodarczych. T. 6, r. 1937. str. 608. — Zawierają m. inn.: Historia w „Ekonomii społecznej" prof. St. Grabskiego, *Rybarski Roman.* Kilka zagadnień o demografii historycznej szlachty polskiej — *Tadeusz Furtak;* Fundacja ostrołęcka taniego kredytu z r. 1577. — *Józef Rafacz;;* Rozruchy agrarne włościan w Konop-

nicy w 1615-1616 r.—*Władysław Adamczyk;* Uwarstwienie ludności wiejskiej w królewszczyznach Prus Królewskich w drugiej połowie XVII w. — *Władysław Rusiński;* Poprzednicy Law'a. Źródła jego doktryny monetarnej. — *Józef Świdrowski;* Rola J. J. Baranowskiego w ułożeniu planu pożyczek francuskich z lat 1871 i 1872.—*Stefan Inglot;* Nowe źródła do dziejów handlu Polski na morzu Bałtyckim. — *Leon Koczy.* Węgierska historiografia społeczno-gospodarcza w ostatnich 25 latach. — *Miklos Kring.*

Studia nad Historią Prawa Polskiego im. Oswalda Balzera. T. 17. z. I. — s. V, 220.- Zawiera: katalog dawnych aktów sądowych polskich województwa ruskiego i bełzkiego przechowywanych w Archiwum Państwowym we Lwowie Cz. I. T. 12, zesz. 2. — *Przemysław Dąbkowski.*

—

Prawo cywilne

II. PRZEGLĄD PIŚMIENNICTWA.

1. PRAWO MATERIALNE.

Przyszły ustrój naszych ksiąg wieczystych.

W opublikowanym projekcie prawa rzeczowego termin „księgi hipoteczne" zastąpiony jest przez „księgi wieczyste", stara nazwa jednak była lepsza, gdyż łączyła się z tak wygodnymi terminami, jak „prawa hipoteczne", „prawa hipotekowane". Nie będzie odrębnej ustawy hipotecznej — odnośne przepisy włączone będą do prawa rzeczowego. Wykaz hipoteczny odłączony będzie od księgi umów i spoczywać będzie w „archiwum hipotecznym". System Wyczechowskiego wydaje się lepszy, lecz Wielkopolska i Małopolska nie zechcę odstąpić od swoich systemów. Zamiast dotychczasowych zastrzeżeń zastosowanie mieć będzie t. zw. wzmianka o wniosku. — *(J. Bekerman. — Gł. Sąd. 1/38 s. 34).*

—

Stosowanie ulg rolniczych w sądach.

Wobec tego, że niektóre ulgi stosują się do długów rolniczych z samego prawa nasunęły się w praktyce sądowej wątpliwości, czy sądy mają stosować te ulgi, a jeżeli tak, to czy z urzędu, czy też na wniosek. Orzeczenie Sądu Najwyższego 33/37 wyjaśnia te wątpliwości ustalając, iż w kwestii istnienia samego długu i jego wysokości rozstrzygają sądy, zaś ulgi rolnicze stosują urzędy rozjemcze. To orzeczenie nie porusza jednak kwestii odsetek. Otóż sądy, jeżeli okaże się, że dług jest rolniczy o czym decyduje urząd rozjemczy, powinny zasądzać odsetki ulgowe 6% względnie 3% rocznie. W razie długu w obcej walucie Sąd powinien przerachowując należność na złote zaznaczyć, że zasądzona suma w złotych stanowi równowartość pewnej kwoty w walucie obcej. *(Remigiusz Moszyński. — Gł. Sąd. 1/38 s. 26).*

—

Odpowiedzialność przedsiębiorcy za zobowiązania z umowy o pracę podprzedsiębiorcy, a odpowiedzialność właściciela realności, kierownika technicznego i t. zw. deklaranta.

Uprawnienie do prowadzenia robót budowlanych służy tylko osobom mogącym się wykazać fachowym uzdolnieniem. Niefachowy przedsiębiorca uzyskuje więc niejednokrotnie dla obejścia tego wymogu fachowości od majstra murarskiego (t. zw. deklaranta) deklarację, stwierdzającą objęcie przez niego robót. Wobec częstej niesolidności takich przedsiębiorców aktualna staje się sprawa ewentualnej prywatno-prawnej odpowiedzialności za nich właściciela realności, kierownika technicznego i deklaranta za należności robotników, pracujących na danej budowie.

1. *Właściciel realności.* Odpowiedzialność właściciela bywa uzasadniana art. 8, 9, 63 i 64 rozp. o umowie o pracę robotników (D. U. 35/28). Przepisy te mówią jednak o „przedsiębiorcy", „pracodawcy", „właścicielu przedsiębiorstwa", nie można zaś uznać, że właściciel przez uzyskanie t. zw. „konsensu budowlanego" (zezwolenia na budowę) staje się przedsiębiorcą. Odpowiedzialność z art. 8 rozp. o um. o pracę rob. jest uzależniona od warunku, by roboty oddane w przedsiębiorstwo wchodziły w zakres działalności przedsiębiorstwa głównego. Powierzenie wykonania robót związanych z budową domu nieuprawnionemu przedsiębiorcy nie uzasadnia odpowiedzialności właściciela, pozwolenie na budowę bowiem choć zazwyczaj opiewa na niego, jest tylko wymogiem prawa administracyjnego, właściciel zaś przez takie powierzenie robót nie staje się przedsiębiorcą w rozumieniu wyżej wymienionego art. 8.

2. *Kierownik techniczny,* który jest generalnym przedsiębiorcą budowy i w tym charakterze jest wymieniony w dzienniku budowy (par.

7 Rozp. Min. S. Wewn. lit. f o nadzorze policyjno budowlanym D. U. 70/35) odpowiada materialnie na zasadzie powołanego art. 8 solidarnie z osobami, którym oddał do wykonania w podprzedsiębiorstwo poszczególne roboty budowlane. Jeżeli jednak kierownik techniczny na zasadzie umowy z właścicielem spełnia jedynie funkcje nadzoru nad budową (par. 7 lit. e Rozp. o nadzorze) odpowiedzialność jego należy wyłączyć. W tym bowiem przypadku działalność kierownika ogranicza się jedynie do wykonywania planów i nadzoru technicznego.

3. *Deklarant* przez złożenie deklaracji co do samoistnego wykonywania robót budowlanych składa oświadczenie, że podjął się we własnym imieniu prowadzenia tych robót i że zgadza się, by wpisano go do dziennika budowy, jako samodzielnego ich wykonawcę. Odgrywając taką rolę wobec władz administracyjnych, deklarant musi ją odgrywać także wobec robotników zatrudnionych na budowie (ze względu na publiczno-prawny charakter deklaracji i dziennika budowy) i stąd płynie jego odpowiedzialność wobec tych robotników. *(Dr. Mieczysław Matyja — Pr. Sąd. 1/38).*

—

Odrębna egzekucja z dwóch gruntów należących do jednego właściciela, a zabudowanych jednym wspólnym budynkiem.

Artykuł jest oparty na zamieszczonym orzeczeniu Sądu Apelacyjnego w Poznaniu i rozstrzyga kwestie teoretyczne na tle konkretnego przypadku, w którym na dwu sąsiednich placach, samodzielnych hipotecznie, postawiony został budynek w taki sposób, że pewna część budynku wyszła poza obręb gruntu, na którym zasadniczo budynek został postawiony.

Zagadnienie rozważane jest na tle poniemieckiego k. c. w związku z art. 151 oraz innymi K. Z., prawa budowlanego i k. p. c.

Sytuacja wytworzyła się na skutek licytacji, podczas której jedną z nieruchomości właściciela nabyła osoba trzecia.

Po rozważeniu całokształtu okoliczności i powołując się na bogatą literaturę, autor dochodzi do wniosku, iż jedynym słusznym rozwiązaniem jest teza wypowiedziana przez Sąd Apelacyjny, a podana w tymże numerze czasopisma. (patrz str. 34). *Szymon Semel — Wiad. Pr. 6/37, s. 181-187).*

—

Hipoteka i księgi wieczyste w projekcie prawa rzeczowego.

Autor jest zdania, że przepisy o hipotece powinny były być wzorowane na prawie hipotecznym b. Kongresówki w r. 1818, a nie na obcych wzorach.

Projekt przyjmuje akcesoryjność hipoteki z ustawy z 1818 r. (art. 183 i 186), jednak wbrew tej zasadzie recypuje z B. G. B., prawo rozporządzania opróżnionym miejscem hipotecznym i hipoteką właściciela. Również hipoteka listowa (art. 261-274), została zapożyczona z B. G. B., jednak w nieco zmienionej formie, nie jako zasada, lecz jako wyjątek. Następnie cytuje autor szereg zapożyczeń ze wskazaniem źródła: art. 191 cz. 2 § 1113 B. G. B.; 223-811 Kod. szwajcarskiego; 251 § 1176 B. G. B. Co do zasady *pierwszeństwa* — autor nie zgadza się z oddzieleniem księgi umów od księgi wieczystej; zastąpienie zastrzeżenia na wpis — wzmianką o wniosku (art. 376) — jest nietrafne. Przeprowadzenie zasady *szczegółowości* czyli *specjalności* autora zadawala. Uważa, iż projekt w tym kierunku jest lepszy od ustawy z r. 1818, z tym zastrzeżeniem, że wobec kosztowności pomiarów gruntów długo jeszcze praktycznie rozwiązany nie będzie. *Jawność formalna* (art. 348) — unormowana jest dobrze z wyjątkiem w postaci luki co do wydawania dokumentów. Przepis art. 391 nasuwa podejrzenie, że w praktyce będą one wydawane tylko stronom. *Jawność materialna* zdaniem autora lepsza była w ustawie dawniejszej. Projekt wprowadza tylko domniemanie prawdziwości wpisu. Niebezpieczny jest przepis § 2 art. 385, pozwalający na urzędowe poprawki. Zasada jawności w kierunku negatywnym została podważona przez hipotekę listową (art. 261-274), przy której list hipoteczny przelewa się przez indos, bez potrzeby wpisu do księgi (art. 267). Zasada *legalności* została podważona przez poruczenie sędziemu grodzkiemu projektowania treści i decydowanie o wpisie. Nie jest dobry również przepis, nie dopuszczający zażalenia przeciwko dokonaniu wpisu (art. 383). Odesłanie do procesu cywilnego to droga kosztowna, długa i uciążliwa. Nie jest również dobry pomysł znoszący kontrolę zwierzchności hipotecznej nad osobą przyjmującą wnioski.

Wadliwe jest zróżniczkowanie na rzeczy i dobra nie będące rzeczami (art. 127), będące przedmiotem praw rzeczowych oraz prawa, będące przedmiotem praw zastawniczych.

Niewprowadzenie hipoteki prawnej utrudni Skarbowi Państwa oraz innym osobom prawa publicznego dochodzenie należności.

Przepisy o księgach wieczystych — powinny stanowić samoistną ustawę.

W przepisach o księgach wieczystych powinien być ujawniony fakt śmierci osoby jawnej z wykazu. Postępowanie spadkowe, przewidziane w ustawie z r. 1818 — recypowane nie zostało, jednak na tę procedurę powołuje się (art. 1881). *(L. Sumorok. — W. P. P. 1/38, s. 1-5).*

—

Nowelizacja ustawy stemplowej. Wiadomości wstępne i kilka uwag krytycznych.

Projekt rządowy obejmuje w 40 punktach zmianę obecnych przepisów. W szczególności wprowadza kilka poprawek proceduralnych, obniża niektóre stawki, a ponadto: a) przekreśla instytucję t. zw. szacunku prawnego i wprowadza swoistą koncepcję paraliżowania fałszywych szacunków w drodze następnej oceny obiektu tranzakcji przez biegłych (pkt. 3); b) uzupełnia art. 54 u. o. s. postanowieniem, rozciągającym w pewnych wypadkach opłaty (z wyłączeniem podatku od darowizn) na umowy, ustanawiające obowiązek świadczeń wzamian za przeniesienie własności nieruchomości (pkt. 15); c) dodaje nowy art. 162, stanowiący, że notariusze pod odpowiedzialnoscią dyscyplinarną związani są wskazówkami i zarządzeniami, wydanymi przez Ministra Skarbu w zakresie wymiaru i poboru opłat stempl. (p. 39). Projekt noweli w zmianie art. 58 u. s. obniża opłatę stempl. od przeniesienia własności nieruchomości z dotychczasowej skali 4% wraz z dodatkiem 10% na 3% bez dodatku, oraz w wypadku gdy nabywca jest małżonkiem lub potomkiem zbywcy na 2%, przy czym przy opłacie stempl. 3% opłata komunalna wynosić będzie 2%, zaś w innych wypadkach połowę opłaty stemplowej. Zamiast wyeliminowanego szacunku prawnego, projekt postanawia, iż jeśli istnieje uzasadnione podejrzenie, iż podana przez płatnika wartość rzeczy bądź świadczeń wzajemnych nie wyraża wartości rzeczywistej, lecz jest od niej niższa co najmniej o 10% to urząd skarbowy ustali wartość przez biegłych, których koszty ma pokryć podatnik, o ile ustalona przez nich wartość przewyższy więcej niż o 25% kwotę podaną przez podatnika. W tymże wypadku podatnik od ustalonej różnicy uiści podwójną opłatę stemplową; jeśli różnica mieści się między 10% a 25% to uiści dodatkowy zwykły wymiar. Najniesłuszniej ten podwójny wymiar stanowić będzie „karę", jeśli podatnikowi uda się nieruchomość korzystnie nabyć, co może było jedynym z jego strony motywem zawarcia tranzakcji, nie mówiąc już o tym, że najuczciwszy podatnik może być narażony na przykre niespodzianki ze strony urzędu skarbowego, wobec rozbieżności sposobów szacunku. Słusznie spotkało się to z ostrą krytyką Izb Przem.-Handlowych, uważających, iż przez żądanie opłaty stempl. od wartości wyższej niż cena kupna, opłata ta przeistoczyłaby się w podatek majątkowy lub od przyrostu majątkowego. Poza tym w/g projektu podlega opłacie stempl. a nie podatkowi od darowizn, umowa przeniesienia własności nieruchomości za wzajemne świadczenia, jeśli one wynoszą więcej niż połowę wartości tej nieruchomości. Zatem jeśli obdarowany (np. w rodzinie) przyjmuje wzamian obowiązek spłaty rodzeństwa, długów, etc. to skoro wartość tych świadczeń wzajemnych przewyższa połowę wartości darowanej nieruchomości, wymierza się opłatę stempl. od wartości całej nieruchomości, tak, jak od zwyczajnego kupna. Nie wydaje się to słuszne i stanowić będzie dotkliwe obciążenie dla drobnych płatników (np. na wsi). Jakkolwiek więc projekt przez obniżenie opłaty alimentacyjnej forytuje obrót nieruchomościami, to z drugiej strony przez zagrożenie uczciwego podatnika niedającymi się przewidzieć w kalkulacji oraz opłatami przenośnymi w podwójnym wymiarze przez prawie zupełne wyeliminowanie darowizn a podciągnięcie ich pod pojęcie umów odpłatnych, stwarza znaczny hamulec i utrudnienie w obrocie nieruchomościami. Kwestią dyskusji jest także postanowienie projektu podane wyżej pod lit. c, czy jest ono celowe i konieczne. Zbiór tych wskazówek i wykładni jest już dzisiaj ogromnie rozległy i nieusystematyzowany, uniemożliwia notariuszom prędką orientację przy załatwianiu czynności prawnej przez co strony mogą być narażone na zwłokę, a możliwość omyłki może być znaczna, chociaż do tychczas nie stwierdzono, aby notariusze podobne pomyłki tak często popełniali. Redakcja projektu nieprzejrzysta i zbyt kazuistyczna pomija niestety bardzo wiele bolączek i utrudnień życia gospodarczego, które mogłaby uregulować, że wymienimy choćby podwójne ostemplowanie wypisów od pełnomocnictw, wysokie opłaty od wypisów i wezwań notarialnych, zupełnie rozbieżne między treścią ustawy a ustaloną praktyka uregulowanie sprawy opłat od kaucyj hipotecznych, od kaucyj na zabezpieczenie kredytu wekslowego i t. p. *(Dr. Stefan B r e y e r. — Prz. Not. 1/38).*

—

Sprzedaż rzeczy własnej i cudzej (art. 294 i 295 kodeksu zobowiązań).

Z redakcji art. 294 K .Z. wynika, iż ustawa rozróżnia: a) „rzecz" i „prawo do rzeczy", gdy dawniej przez „rzecz" rozumiano i „prawo", oraz b) „przeniesienie rzeczy" i „przeniesienie pewnego prawa do rzeczy", przy czym tylko „przeniesienie rzeczy", czyli wszystkich praw do rzeczy — ustawa uważa za przeniesienie własności rzeczy. Ustawa nie określa sprzedaży jako umowy już przenoszącej ostatecznie własność rzeczy, ale jako umowę przez którą sprzedawca obowiązuje się przenieść własność, czyli jak gdyby przy dawnym przyrzeczeniu sprzedaży sprzedawca obowiązuje się przenieść własność w przyszłości. Dlaczego tak uczyniono? Otóż prawodawca będąc bardzo ostrożnym nie chciał ustanawiać jednego i tego samego momentu do przejścia własności we wszystkich przypadkach, ale w zasadniczym art. 294 K. Z.

wskazał jedynie na obowiązek sprzedawcy przeniesienia własności na nabywcę ,przy czym w art. 299 K. Z. obowiązek ten sprecyzował. Ostrożność prawodawcy, której wyrazem jest redakcja art. 294 K. Z. zrozumiała jest na tle zadawnionego sporu co do momentu w jakim następuje przeniesienie własności na nabywcę. Mianowicie czy z chwilą powstania tytułu, czy w chwili wniesienia tytułu do księgi hipotecznej, czy też w chwili zatwierdzenia tytułu przez zwierzchność hipoteczną. Ogólna zasada franc. kodeksu cyw., że własność przenosi się samym zezwoleniem stron (art. 1138, 1583 K. N.) budziła wątpliwości wobec pewnych odchyleń w art. 2182, 1599, 2279, 1606 K. N. Ostrożny i ścisły prawodawca hipoteczny ustalił więc: 1) z dwóch tytułów wnoszonych do hipoteki jednocześnie — lepszy jest tytuł wcześniejszy, natomiast może być lepszy tytuł późniejszy, jeśli zgłoszono się z nim do hipoteki pierwej, aniżeli z wcześniejszym; 2) zatwierdzony przez zwierzchność hipoteczną tytuł własności może być wzruszany na zasadzie ogólnych przepisów o ile przedmiot tytułu nie przeszedł na trzeciego, natomiast nie może być wzruszony o ile nieruchomość lub prawo hipotekowane przeszły na trzecią osobę w dobrej wierze. W „zobowiązaniach" (str. 447) prof. Longchamps de Berier pisze: „przejście sprzedanego prawa na kupującego następuje bądź z samego prawa z chwilą sprzedaży, spełnienia się warunku, lub nadejścia terminu, bądź wskutek osobnych czynności sprzedawcy lub kupującego, albo innych faktów przez prawo wymaganych, jak tradycja, wręczenie dokumentu na okaziciela, wpis do ksiąg hipotecznych, przejście wody, gazu lub elektryczności przez licznik abonenta. Co do praw rzeczowych obowiązują pod tym względem dotychczasowe przepisy prawa rzeczowego, utrzymane w mocy art. VII przep. wprow. K. Z., za czym istnieją różnice na poszczególnych obszarach prawnych. — ...W szczególności mogą być przedmiotem sprzedaży: prawa, które już istnieją w majątku sprzedawcy i mają przejść jako istniejące w dalszym ciągu na kupującego; — ...Także cudze rzeczy (t. j. prawa należące do osób trzecich) mogą być sprzedawane gdyż sprzedawca może je nabyć i dostarczyć, a w przeciwnym razie może odpowiadać z tytułu rękojmi (art. 206), lub z tytułu niewykonania zobowiązania (art. 239)." — Nastąpić to może w przypadkach usprawiedliwionych bądź potrzebą wypływającą z natury sprzedanej rzeczy lub prawa (np. przy sprzedaży młyna wodnego sprzedawca obowiązuje się dostarczyć zasilające wody źródło położone na obcym gruncie), bądź też celem dla którego nabywa się rzecz (np. nabycie fabryki dla eksploatacji cudzego wynalazku z gwarancją sprzedawcy, że i prawo eksploatacji wynalazku będzie sprzedane przez wynalazcę na rzecz nabywcy). — Ustawa (art. 295 K. Z.) o sprzedaży rzeczy cudzej wyraźnie nie mówi, lecz jedynie o „prawach mających powstać w przyszłości". Postawienie zatem ogólnej niezależnej zasady, że można sprzedać rzecz cudzą byłoby niesłuszne, niebezpieczne prawnie i szkodliwe społecznie. Dlatego też spotykane w Hipotece nieraz żądania sporządzenia aktu sprzedaży rzeczy cudzej z powołaniem się na art. 294 i 295 K. Z. — uznać należy za nieuzasadnione. *(Marian Kurman. — Prz. Not. 1/38).*

—

Uwagi w sprawie znaczenia klauzuli arbitrażowej w układzie zbiorowym pracy dla umowy o pracę.

Na początku podana jest definicja, znaczenie i skutki procesowe klauzuli. Zdaniem autora art. 479 i 480 kpc. dopuszczają obok sądu polubownego zwykłego, sąd powołany na mocy takiej klauzuli. W ramach rozporządzenia o sądach pracy (37/28 r. p. 350) poddanie ogółu spraw wynikających z umowy, opatrzonej klauzulą kompromisową — było niedopuszczalne. I nawet na zasadzie obowiązującego prawa o Sądach Pracy (95/34 r. p. 854) poddawanie orzecznictwu polubownemu mogą być jedynie spory już istniejące, a nie przyszłe.

Natomiast klauzula arbitrażowa niedopuszczalna w indywidualnej umowie o pracę — jest w układzie zbiorowym pracy dopuszczalna i nawet ma moc prawną. W tym względzie powołanie się na art. 20/1 ust. z dn. 14.IV.1937 (31/37 r. p. 242).

W dalszym ciągu zapoznajemy się z pojęciem zbiorowego układu pracy i zakazem jego mocy obowiązującej dla kontrahentów; zdaniem autora wszystkie postanowienia układu zbiorowego, o ile mogą być odniesione do indywidualnego stosunku pracy, mają zastosowanie do indywidualnych umów o pracę, t. zn. kształtują treść tych umów. Jeśli chodzi o poszczególne postanowienie układów zbiorowych — to korzystniejsze dla pracowników — są niezmienialne, są one przez to podobne do przepisów iuris rogentis. Inne natomiast obowiązują dopóty, dopóki późniejsza umowa indywidualna ich dla danego stosunku pracy nie uchyli.

Wobec tego, że klauzula jest częścią składową umowy o pracę — a do umowy weszła za pośrednictwem układu zbiorowego — przeto zgodnie z przepisem art. 37 prawa o sądach pracy i art. 26 ust. o zb. ukł. pracy —należy ją uważać za przewidziany w księdze trzeciej k. p. c. zapis na sąd polubowny, wiążący strony stosunku pracy, do którego odnosi się układ zbiorowy pracy.

Z uwagi na to, że klauzula wprowadza przymus sądownictwa polubownego—autor uważa,

iż niemożliwością jest, aby tego rodzaju sprzeczność jak „przymusowy sąd polubowny“ mogła istnieć, to też uważa je za rodzaj sądownictwa społecznego.

Autor wyprowadza wniosek w materii, zakresu obowiązywania klauzuli, że może ona poddać orzecznictwu sądu polubownego wszelkie spory ze stosunku pracy pomiędzy poszczególnymi pracodawcami i pracownikami ,a nie tylko te, które wynikają na tle niewykonania postanowień układu zbiorowego.

Samo wprowadzenie klauzuli musi być uzupełnieniem w postaci oznaczenia składu sądu polubownego. O ile takie uzupełnienie mieści w sobie skład sądu oraz tryb jego postępowania, mamy do czynienia z sądem polubownym, który może działać swobodnie, byleby nie przekraczał norm ustawowych bezwzględnie obowiązujących. Do tych sądów należy stosować przepisy III księgi kpc ze zmianą z art. 37 § 2 pr. o sądach pracy.

Na pytanie, czy w trybie art. 21/4, ust. o ukł. zbior. pracy Minister Op. Społ. może dać moc powszechności nie tylko układowi, ale i klauzuli — otrzymujemy odpowiedź — że brak jest przeszkód formalno-prawnych, autor uważa takie wkraczanie władzy w stosunki prywatne za niepożądane. *(Władysław B a g i ń s k i — G. S. W. 2/38 s. 21—23; 3/38 s. 35—37).*

—

Roporządzenie Prez. Rzplitej o granicach Państwa w praktyce notarialnej i hipotecznej.

Autor poddaje analizie kilka zagadnień jakie rozporządzenie powyższe wywołało w dziedzinie obrotu nieruchomościami w pasie granicznym. Rozp. odróżnia uprawnienia obywateli polskich i cudzoziemców, przy czym na równi z cudzoziemcami traktuje krajowe osoby prawna o ile do ich zarządu lub innych wyższych organów kierowniczych lub kontrolnych wchodzą cudzoziemcy, albo których choćby część udziałów lub akcyj należy do cudzoziemców. Rozporządzenie wprowadza zakaz nabywania nieruchmości przez cudzoziemców oraz zatrzymywania ich o ile były nabyte na podstawie aktów prawnych mortis causa, jeśli obdarzony nie byłby zarazem powołany do spadku z ustawy. Ograniczenia w stosunku do obywateli polskich idą dalej. Min. Spr. Wewn. ma prawo wprowadzić na obszarze pasa granicznego a) zakaz nabywania przez obyw. polskich nieruchomości w drodze aktu prawnego inter vivos lub mortis causa (jeżeli nie ma miejsca spadkobranie z ustawy) oraz posiadania, dzierżawienia, użytkowania i zarządu nieruchomości bez zezwolenia wojewody, b) zakaz wykonywania przez obyw. polskich handlu i przemysłu bez takiego zezwolenia. Uprzywilejowanie cudzoziemców konieczne jest ze względu na umowy międzynarodowe, lecz nie stwarza niebezpieczeństw, gdyż wojewoda może zabronić wykonywania powyższych praw poszczególnym cudzoziemcom. Przed sporządzeniem umowy, poddanej ograniczeniom notariusz powinien przekonać się, czy osoba, która prawa z aktu nabędzie jest obywatelem polskim. Można to łatwo ustalić jeżeli chodzi o osoby fizyczne, spółki jawne i komandytowe. Gorsza jest rzecz z osobami prawnymi, gdyż ustalenie ich charakteru wymagałoby stawienia się przed notariuszem wszystkich członków władz oraz wszystkich uczestników danej osoby (akcjonariuszów ,spólników, członków spółdzielni). Zezwolenia, dotyczące czynności wymienionych w rozp. winny być uzyskiwane przed sporządzeniem czynności. Jednak instrukcja wydana przez Min. Spraw Wewn. zezwala, w przypadkach nagłych, gdy nieruchomość ma urządzoną księgę wieczystą na sporządzenie aktu, lecz dokonanie wpisu hipotecznego zależne będzie od przedstawienia zezwolenia tej osoby. W tych przypadkach należy w akcie podać przyczyny, które notariusz przyjął za podstawę do sporządzenia aktu. Autor domaga się uregulowania zezwoleń generalnych dla osób prawnych, na rzecz których nieruchomości mogą być obciążane zobowiązaniami pieniężnymi z podaniem terminu ich ważności, gdyż niemożliwością jest żądać, aby notariusz czytał wszystkie dzienniki wojewódzkie. Pożądane byłoby również, aby pewne osoby otrzymywały zezwolenia na nabywanie, użytkowanie itp. nieruchomości na obszarze danego województwa bez wymienienia, o jaką nieruchomość chodzi a z wymienieniem jedynie terminu ważności ,jak również aby zezwolenia na obciążenie nieruchomości zobowiązaniami pieniężnymi uprawniały wierzyciela do nabycia tej nieruchomości na licytacji, co znacznie ułatwiłoby udzielanie kredytu. *(Seweryn Ł ą k o w s k i — N. H. 20—24/37 r.).*

—

Charakterystyka ustawy o układach zbiorowych pracy.

Ustawa z 14.IV.1937 normuje wyczerpująco problemy związane z układem zbiorowym, opierając się na doświadczeniu zagranicznym, szczególnie zaś na wzorach niemieckich (przed r. 1933) i włoskich. Dzięki układom zbiorowym indywidualne umowy o pracę nabierają cech stałości, skoro nie mogą one zawierać postanowień mniej korzystnych niż układ. Jest to t. zw. niezmienność układu zbiorowego. Terminologia ustawy idąc za art. 445 k. z. przyjmuje nazwę „układu“, jako aktu wiążącego osoby, które go nie zawierały, w przeciwieństwie do „umowy“ rozciągającej swą moc prawną tylko na kontrahentów. Układ nie jest umową o pracę, gdyż nikt na jego podstawie nie jest zobowiązany ani uprawniony do pracy, ustala on jedynie warunki, jakim winny odpowiadać umowy in-

dywidualne oraz określa wzajemne zobowiązania stron. Układ składa się z dwóch części: normatywnej, stanowiącej istotę układu, a zawierającej te postanowienia, które mają stanowić treść umów indywidualnych (płace, czas pracy ,urlopy, wypowiedzenia itp.) oraz obligatoryjnej, w skład której wchodzą przepisy dotyczące samego sposobu zawierania umów o pracę (np. zakaz zatrudnienia kobiet lub młodocianych, postanowienia o ponownym przyjęciu pracowników po strajku itp.). Zagadnienie czy układ stanowi instytucję prawa publicznego czy prywatnego, rozwiązuje autor w ten sposób, że układ jako całość nie może być zaliczony całkowicie do żadnej z tych dziedzin prawa, poszczególne jego postanowienia mają charakter publiczno— inne prywatno-prawny. Układ stanowi prawo autonomiczne i po zarejestrowaniu, podobnie jak ustawa, ma moc wiążącą bez względu na wolę osób mu podlegających. Wynika to z nast. zasad: 1) układ wiąże pracodawcę również w stosunku do pracowników niezrzeszonych, 2) w miejsce mniej korzystnych dla pracownika postanowień umów indywidualnych wchodzą odpowiednie postanowienia układu, 3) jeżeli układ posiada gospodarczo przeważające znaczenie w gałęzi pracy, objętej układem, to na obszarze dla którego został zawarty Min. Op. Społ. może mu nadać moc powszechnie obowiązującą na tym obszarze.

Układ zbiorowy ma zakres działania w czterech kierunkach: osobowym, terytorialnym, fachowym i czasowym. Pierwszy polega na tym, że tylko osoby wvraźnie wymienione są związane układem. Układ obowiązuje tylko na pewnym określonym obszarze i stosuje się do osób tylko z danego zawodu. Wreszcie układ dotyczy tych tylko pracowników, którzy są zatrudnieni w pewnym czasokresie. Przejście zakładu pracy na inną osobę w czasie trwania układu, powoduje w myśl art. 6 ustawy skutki przewidziane przez prawo cywilne, wobec tego do pracowników umysłowych stosować się będzie art. 35 Rozp. z 16.III.1937 r. o um. o pr. prac. umysł., do innych kategoryj pracowników — art. 476 k. z. W razie połączenia się 2 lub więcej związków pracowniczych, z których jeden jest uczestnikiem układu, prawa i obowiązki jego przechodzą na powstały związek. Wystąpienie pracodawcy ze zrzeszenia, które układ zawarło, nie zwalnia go od skutków układu, którym jest związany tak długo, jak zrzeszenie do którego uprzednio należał. Również rozwiązanie zrzeszenia nie powoduje wygaśnięcia układu, a pracodawcy stają się samodzielnymi uczestnikami jego. Rozwiązanie związku zawodowego przed upływem terminu wygaśnięcia układu, nie powoduje również wygaśnięcia układu, jeżeli był zawarty na czas oznaczony, w przeciwnym przypadku obowiązuje on do upływu czasokresu wypowiedzenia przez uczestników.

Uczestnikami układu są ci, którzy układ zawarli lub do niego przystąpili. W tej materii istnieją w nauce 3 teorie: teoria zastępstwa, wg. której układ zawierają pracodawcy z poszczególnymi pracownikami, zastąpionymi przez związki; teoria związkowa, wg. której podmiotami są tylko związki, i teoria pośrednia, właściwa zd. autora dla naszego prawa, wg. której układ zawierają związki, jednak prawa nabywają poszczególni ich członkowie. Po stronie pracodawców występować mogą jednostki lub zrzeszenia zarówno dobrowolne jak i przymusowe. Układ zawarty przez poszczególnego pracodawcę nazywa się układem firmowym i dziś jest już instytucją przestarzałą. Ze strony pracowników zdolność zawarcia układu mają związki zawodowe i związki związków, nie mają jej zaś ani poszczególni pracownicy, ani delegacje pracowników danego zakładu pracy. Ponieważ art. 5 ust. zgodnie z art. 445 k. z. stanowi, że układ wiąże uczestników oraz członków związku, będącego uczestnikiem układu, należy uznać, że prawo polskie przyjęło teorię pośrednią.

Układ powinien być pod nieważnością zawarty na piśmie, tejże formy pod tym samym skutkiem wymaga ustawa dla zmian, rozwiązania i wypowiedzenia układu oraz przystąpienia nowych uczestników, przedłużenia mocy wiążącej i zapowiedzenia wygaśnięcia. Wymiana pism podpisanych przez strony, dostateczna wg. art. 112 k. z. nie wystarcza, gdyż układ nie jest umową wzajemną.

Szczególnie ważna jest kwestia rejestracji układu. Tylko układ rejestrowany ma skutki określone w art. 5 ust. 2 ustawy i tylko on wstępuje w miejsce mniej korzystnych warunków umowy indywidualnej. Układ nierejestrowany ma moc tylko między stronami. Wyższość układu zb. nad umową indyw. polega na t.zw. niezmienności, która automatycznie nadaje umowom indywidualnym treść układu zb. Niezmiennością tą różni się układ zb. od dawnego prawa, wg. którego, jak to wyjaśnił Sąd Najw. (C. 1384/28 i Rw. 1816/29) skutki prawne zbiorowych umów pracy winny być oceniane na podstawie ogólnych zasad prawa cywilnego. Ocena czy postanowienia ukł. zb. są korzystniejsze należy do pracownika, a nie do pracodawcy. Zagadnienie, czy kryterium dla tej oceny, winien być interes indywidualny pracownika, czy interes ogółu, rozwiązane być winno na drodze uzgodnienia obu tych punktów widzenia, jak to słusznie zdaniem autora rozstrzygnął Sąd Rzeszy. Umowa indywidualna korzystniejsza dla pracownika od postanowień układu zb. zachowuje w pełni swą moc wiążącą.

Układ zb. stosuje się od chwili jego wejścia w życie, o ile chodzi o stosunki pracy powstałe poprzednio, co do stosunków pracy powstałych w czasie obowiązywania układu — od

chwili ich powstania. T. zw. działanie następne układu zbiorowego ujęte zostało w ustawie w ten sposób, że umowa zmieniona przez zawarcie układu skutkiem jego automatycznego działania, zachowuje nadal swą moc zmienioną, z tym, że pierwotne jej brzmienie może być przywrócone w drodze wypowiedzenia.

Prawo niemieckie i szwajcarskie nie znały ani obowiązku zgłaszania układu u władz ani jego ogłaszania. Obowiązek rejestracji wprowadziła ust. niem. z r. 1928. We Francji złożenie układu w sądzie jest warunkiem jego mocy obowiązującej. Wg. prawa austriackiego dla ważności układu konieczne jest jego publiczne ogłoszenie przez urząd rozjemczy. W żadnym z tych państw jednak władze nie mają prawa badania treści układu. Przeciwnie we Włoszech, gdzie istnieje kontrola treści układu przez władze administr. Po pewnych wahaniach prawo polskie przyjęło ten ostatni system i władza administracyjna ma daleko idące prawa co do badania treści układu. Inspektor pracy w ciągu dni 14 od daty wniesienia podania o zarejestrowanie układu, może zawiadomić uczestników, że wpis zawiesza. Zawieszenie z urzędu następuje, jeżeli układ jest sprzeczny z ustawą, porządkiem publicznym lub dobrymi obyczajami, przy czym należy wezwać uczestników do poczynienia odpowiednich zmian. W razie wydania orzeczenia zawieszającego wpis, uczestnik może zwrócić się do inspektora pracy z żądaniem skierowania sprawy do Sądu Pracy lub Sądu Okręgowego, które orzekają w postępowaniu niespornym, i decyzja których jest ostateczna. Układ zb. zawarty na czas oznaczony nie gaśnie z samym upływem terminu, lecz w tym celu wymagane jest zapowiedzenie wygaśnięcia na miesiąc przed upływem terminu. W braku zapowiedzenia układ uważany jest za przedłużony na czas nieoznaczony. Układ zbiorowy zawarty na czas nieograniczony może być wypowiedziany u pracowników fizycznych najmniej na 1 miesiąc, u umysłowych najmniej na 3 miesiące. Jeżeli układ wypowiadają lub zapowiadają jego zgaśnięcie wszyscy uczestnicy stanowiący jedną stronę, traci on moc obowiązującą, jeżeli czyni to tylko jeden z uczestników danej strony, wtedy tylko on zwolniony jest od wykonywania układu.

Odpowiedź na pytanie, czy układ zbiorowy może być rozwiązany przedterminowo w razie niewykonywania go przez jedną ze stron, zależy od tego ,czy mamy do czynienia z układem zawartym na czas ograniczony, czy nieograniczony. W pierwszym przypadku możliwe jest tylko wypowiedzenie w terminie 1-no lub 3-miesięcznym zależnie od kategorii pracowników. W drugim zwolnienie od uczestnictwa przed upływem terminu orzec może rozjemca a) w razie wyraźnego uchybienia postanowieniom układu przez któregokolwiek z uczestników i b) w razie znacznej zmiany ogólnych warunków gospodarczych. Sami uczestnicy nie mają jednak prawa ani do odstąpienia od układu ani do wypowiedzenia przedterminowego.

Legalizacja układu, czyli nadanie mu mocy powszechnie obowiązującej, polega na rozszerzeniu go w drodze rozporządzenia władzy administracyjnej na osoby, nie będące uczestnikami. Następuje to w drodze zarządzenia Min. Op. Społ. (w pewnych przypadkach w porozumieniu z innymi Ministrami) wtedy, gdy układ posiada gospodarczo przeważające znaczenie w gałęzi pracy, dla której został zawarty i na obszarze, objętym jego działaniem. Zarządzenie odnosić się może tylko do części normatywnej i jest podstawą stosowania układu do wszystkich pracodawców i pracowników na obszarze objętym układem, narzucając outsiderom treść umów indywidualnych. Niesłuszny jest jednak pogląd, że ci ostatni związani są układem, gdyż układ obowiązuje ich tylko z mocy zarządzenia władzy administracyjnej, a więc prawa publicznego.

Prawo polskie wyklucza odpowiedzialność związków za szkodę, wynikłą z niewykonania układu, wprowadzając tylko odpowiedzialność indywidualną. Poprzednie projekty przewidywały możność ustanowienia kary konwencjonalnej do zapłacenia której obowiązane byłyby związki w razie niewykonywania układu przez ich uczestników, obecnie uznać to należy za niedopuszczalne i art. 239 i nast. k. z. nie mają tu zastosowania.

W konkluzji autor dochodzi do wniosku, że cechą ustawy polskiej jest jej zupełność, która wyróżnia ją korzystnie spośród ustaw zagranicznych. Wszystkie problemy, jakie życie nasuwało, rozwiązane zostały przez ustawę w sposób zadawalniający. Ustawa jest wynikiem kompromisu pomiędzy demokratycznymi tendencjami wzorów niemieckich z epoki przedhitlerowskiej i faszystowskimi wzorami włoskimi. Należycie stosowana może się stać ważnym instrumentem w realizacji zasad sprawiedliwości społecznej. *(Z. Fenichel — Gł. Pr. 9-10/37).*

—

Problemy prawa automobilowego a Kodeks Zobowiązań.

Od czasów prawa rzymskiego odpowiedzialność za winę była naczelną zasadą prawa cywilnego, które tylko w nielicznych przypadkach dopuszczało odpowiedzialność i odszkodowanie za czyn niezawiniony. Panowanie tej zasady zostało przełamane skutkiem rozwoju idei socjalnych w. XIX. gdy powstały tendencje ograniczenia liberalizmu i rozszerzenia opieki społecznej, oraz na skutek ujarzmienia sił przyrody, co stworzyło nowe sytuacje o znacznie wzmożonym stopniu niebezpieczeństwa dla życia i mienia ludzkiego. Gdy dawniej przepisy

o odpowiedzialności za czyny niezawinione były wyjątkiem, dzisiaj stały się jedną z podstawowych zasad pr. cyw. Przepisy o odpowiedzialności właścicieli pojazdów mechanicznych zredagowane zostały w k. z. pod wpływem tych zasad. Jednak w zab. austriackim pozostała w mocy ustawa automobilowa z r. 1908 (Automobilhaftpflichtgesetz, art. II, p. 7 przep. wpr. do k. z.), która w przeciwieństwie do k. z. stara się o złagodzenie surowej odpowiedzialności właściciela i kierowcy samochodu, a przez to dąży do wzmożenia mechanizacji ruchu. Ustawa eliminuje w całym szeregu przypadków obiektywną odpowiedzialność właściciela, jak np. gdy chodzi o szkody wyrządzone przez ruch samochodów poza siecią dróg publicznych i gościńców, szkody wyrządzone osobom i rzeczom przewożonym bezpłatnie z grzeczności, zderzenia 2 pojazdów mechanicznych lub takiego pojazdu z koleją, odpowiedzialność kierowcy wojskowego, kierującego wozem w wykonaniu służby itp. Powyższe wyjątki oceniać należy wg. przepisów ogólnych prawa cywilnego, tak że odpowiedzialność za szkodę istniała tylko w przypadkach wykazanej winy osoby ponoszącej odpowiedzialność za wypadek. Obecnie po wejściu w życie k. z., gdy przepisy austr. k. c. o odszkodowaniu utraciły moc, powstaje pytanie czy należy stosować przepisy k. z. o odszkodowaniu w ogólności, czy przepisy szczególne art. 152—155. Wola ustawodawcy austriackiego szła w tym kierunku, żeby przypadki wymienione w ustawie z r. 1908 traktować łagodniej, i by wymogiem odpowiedzialności było wykazanie winy zobowiązanego, a więc należy to utrzymać na gruncie k. z. Drugi argument płynie z art. XIV p. w. do k. z., który poleca w miejsce uchylonych stosować odpowiednie przepisy k. z., a odpowiednikiem dawnych przepisów austriackich są dzisiejsze przepisy ogólne o odszkodowaniu. Wreszcie zdaniem autora art. 156 k. z. wyklucza stosowanie art. 152—155 na terenach, na których utrzymane zostały szczególne ustawy o szkodach wynikłych z ruchu pojazdów mechanicznych. *(I. Moldauer — Gł. Pr. 9-10/37 r.).*

—

Systemy majątkowe na podstawie kod. cyw. niemieckiego.

Prawo niemieckie zna cztery typy umownego urządzenia stosunków majątkowych między małżonkami. 1. Wspólność ogólna polega na tym, że majątek obojga małżonków staje się ich mieniem wspólnym i niepodzielnym, oprócz t. zw. dóbr odrębnych, t. j. tych, które wynikają z dóbr nieprzenaszalnych np. ordynacja, użytkowanie, oraz tego, co w umowie zostało zastrzeżone jako własność wyłączna męża lub żony, wreszcie nie wchodzą do wspólności przedmioty darowane i uzyskane drogą spadku z zastrzeżeniem wyłącznej własności na rzecz jednego z małżonków. Mieniem łącznym zarządza mąż. Zaspokojenia z mienia wspólnego mogą żądać wszyscy wierzyciele męża, wierzyciele zaś żony wtedy tylko, gdy pretensje ich powstały przed zawarciem małżeństwa lub po zawarciu małżeństwa z tytułu czynności niedozwolonej, niesłusznego zbogacenia, z ustawy lub czynności prawnych zdziałanych przez żonę w ramach prowadzonego przez nią przedsiębiorstwa. W tych wszystkich przypadkach mąż odpowiada ponadto jako dłużnik solidarny wraz z żoną. Zniesienie wspólności następuje na skutek układu majątkowego, rozwodu, wyroku orzekającego zniesienie wspólności, śmierci jednego z małż., jeżeli nie ma potomków obojga małżonków, którzyby z małż. przy życiu pozostałym mogli wspólność kontynuować.

2. Wspólność dorobku nie trwa nigdy po śmierci małżonków, a wchodzi do niej wszystko to co mąż lub żona nabędą w czasie trwania małżeństwa, a co nie należy ani do dóbr wniesionych ani zastrzeżonych. 3. Wspólność majątku ruchomego obejmuje nie tylko cały dorobek małżonków, lecz i wszelkie ruchomości z wykluczeniem mienia wniesionego. Może ona istnieć po śmierci, jeżeli to zastrzeżono w umowie. 4. Rozdział dóbr majątkowych n. stępuje, jeżeli małżonkowie ustanowili go umową, jeżeli znieśli umową system ustawowy a nie ustanowili innego oraz jeżeli znieśli istniejący między nimi system umowny nie zastępując go innym. Wśród systemów ustawowych odróżniamy zwyczajny i nadzwyczajny. Pierwszy zachowuje własność swego majątku każdemu z małżonków, przyznając mężowi prawo zarządu i użytkowania majątkiem własnym i wniesionym przez żonę. Przez to ostatnie rozumie się majątek żony w chwili zawarcia małżeństwa i nabyty później, z wyjątkiem dóbr zastrzeżonych. Mąż mając prawo zarządzania mieniem wniesionym, nie może nim rozporządzać dowolnie, lecz łącznie z żoną, jako właścicielką. Wierzyciele męża mogą żądać zaspokojenia z jego majątku oraz z dochodów z mienia wniesionego. Wierzyciele żony mogą żądać zaspokojenia z mienia wniesionego, o ile mąż zezwolił na zaciągnięcie zobowiązania przez żonę, oraz niezależnie od woli męża, jeżeli wierzytelności powstały przed zawarciem małżeństwa. Mężowskie prawo zarządu i użytkowania kończy się przez zniesienie wspólności małżeńskiej (rozwód, separacja, śmierć), układ małżeński, ogłoszenie upadłości mężowi, wyrok orzekający zgaśnięcie tego prawa i uznanie męża za zmarłego. Po wygaśnięciu tego prawa mąż obowiązany jest wydać żonie dobra wniesione i złożyć rachunek z zarządu. System nadzwyczajny zachodzi jeżeli 1. żona ograniczona w zdolności prawnej zawarła małżeństwo bez zezwolenia ustawowego zastępcy, 2. zarząd i użytkowanie

męża ustały z jakiejkolwiek przyczyny, 3. małżonkowie separowani po przywróceniu wspólnego pożycia wprowadzą administracyjny rozdział dóbr. Majątkiem zarządza oddzielnie każde z małżonków, lecz żona może powierzyć zarząd swego majątku mężowi, który rozporządza przychodami z niego wg. swego uznania. Warunkiem skuteczności ustroju majątkowego względem trzecich jest wpisanie go do rejestru praw majątkowych, prowadzonego przy sądach grodzkich. *(Fl. Dorożała — N. H. 20-24/37).*

—

Tytuł własności przy scalaniu gruntów.

Wielkie trudności i chaos w stosunkach prawnych powoduje scalanie gruntów, jeżeli chodzi o ustalenie tytułu własności gruntów, które zgodnie z obowiązującymi przepisami zostały scalone, zwłaszcza zaś gruntów nie mających przed wszczęciem postępowania scaleniowego urządzonej hipoteki. Szeregiem przykładów zaczerpniętych z życia, ilustruje autor, jak często na skutek scalenia nieruchomości zostają uregulowane na osoby, które nigdy do nich żadnego prawa nie miały z pominięciem lub uszczupleniem praw rzeczywistych ich właścicieli. Nawet zadośćuczynienie wszelkim wymogom ustawy w przedmiocie ogłoszeń w pismach urzędowych wzywających osoby zainteresowane do przedstawienia swoich tytułów, nie stanowi żadnej rzeczywistej gwarancji, już choćby z tego względu, że pism tych przeciętny obywatel nigdy nie czyta. Powstają groźne niebezpieczeństwa dla życia prawnego kraju; właściciel uregulowanej na jego imię scalonej kolonii może ją sprzedać osobie trzeciej. Nabywca działając w dobrej wierze jest w zupełnym porządku, a więc często się zdarza, że prawych właścicieli prawnie przymusowo i bez ich wiedzy wyrzucono z własnej ziemi i ojcowizny bez żadnego nawet odszkodowania. Zdarzają się przypadki, wzkazujące na to, że władze ziemskie nie zadają sobie nawet trudu przeczytania wykazu hipotecznego wtedy, gdy nieruchomości mają urządzoną hipotekę. Wszystko to prowadzi, do tego, że hipoteczny stan rzeczy całkowicie odbiega od rzeczywistości. Należy żądać, aby władze ziemskie dokonywujące scalenia, więcej praktycznie i życiowo traktowały faktyczny stan posiadania odnośnie tytułu własności. W szczególności zaś wskazana byłaby nowelizacja przepisów scaleniowych w tym kierunku, aby w miejscowości objętej scaleniem, władze ziemskie obowiązane były bardzo skrupulatnie badać tytuły własności w każdym przypadku. W dzisiejszym stanie rzeczy notariusze powinni w przypadkach sporządzania aktów objętych scaleniem — ostrożnie badać strony, jakie mają tytuły przed scaleniem, aby uchronić nieujawnionych prawych właścicieli od strat i zbytecznych procesów. *(E. Byliński — N. H. 20-24/37 r.).*

W sprawie zarzutu rolniczego moratorium.

Autor polemizuje z artykułem dr P. Zarwincera, zamieszczonym w Nr. 5 Czasopisma Sędziowskiego p. t. „Zarzuty rolniczego moratorium w procesie cywilnym“, zbijając argumenty podane w poprzednim artykule. Zgadza się natomiast z odpowiedzią udzieloną w „Poradni prawnej“ Czasopisma Sędziowskiego Nr. 2 z roku 1937 z tą zmianą, iż pozwany w procesie cywilnym rolnik „winien wykazać nie tylko fakt, że jest posiadaczem gospodarstwa wiejskiego, ale także i dalszy fakt, że prowadzenie tego gospodarstwa jest jego głównym zawodem, gdyż tylko te oba fakty łącznie stwarzają domniemanie ustawowe, nie wystarczy więc samo twierdzenie pozwanego, że jego głównym zawodem jest rolnictwo“. *(Dr Franciszek Babel — Cz. S. 6/37 s. 301).*

—

Quousque tandem...

Na szeregu przykładów autor wykazuje, jaki chaos panuje u nas w dziedzinie prawa małżeńskiego wobec braku kodyfikacji i długotrwałego już „zawieszenia w próżni“ odnośnego projektu Komisji Kodyfikacyjnej, uchwalonego jeszcze w r. 1929 a ogłoszonego w r. 1931. Wobec zarysowania się wtedy dwóch zasadniczych stanowisk: zwolenników laickiego prawa małżeńskiego, którzy pisali się na projekt Komisji Kodyfikacyjnej i zwolenników wyznaniowego prawa małżeńskiego, którzy projekt ten zwalczali, — cała sprawa utknęła na martwym punkcie, zabrakło bowiem najwidoczniej zdecydowanej woli miarodajnych czynników rządowych. Przeciwko unifikacji nie wypowiedział się nikt, przeciwnie ogłoszono nawet prywatny projekt prawa małżeńskiego (prof. Zygmunt Lisowski) mający być podstawą do dalszej na ten temat dyskusji. W każdym razie trwający ciągle stan chaosu w tej tak ważnej dziedzinie, istnienie rozlicznych kolidujących w różnych b. dzielnicach przepisów tak wyznaniowych jak cywilnych — stwarza wiele komplikacyj ni raz demoralizujących i urąga logice oraz podstawowemu poczuciu prawa i sprawiedliwości. Komu zależy na nihil novi w sprawach małżeńskich — zapytuje autor, i jak długo ma trwać jeszcze taki stan rzeczy w tej dziedzinie prawodawstwa. W zakończeniu artykułu bogato ilustrowanego przykładami z życia, zwraca się autor z apelem do młodych prawników, aby zechcieli się wypowiedzieć co do kwestii laickiej czy też wyznaniowej podstawy prawa małżeńskiego oraz co do sprawy powierzenia jurysdykcji w sprawach małżeńskich — sądom wyznaniowym, czy też państwowym. *(B. Sałaciński — W. M. Pr. 12/37).*

2. PRAWO FORMALNE.

Uznanie w Polsce orzeczenia rozwodowego sądu zagranicznego.

Sąd Najwyższy w składzie całej Izby Cywilnej w dniu 9 maja 1937 r. uchwalił zasadę prawną, że „do uznania w Polsce orzeczenia rozwodowego zagranicznego sądu, właściwego na podstawie art. 17 ust. 3 ustawy z dnia 2 sierpnia 1926, potrzeba nie tylko, aby sąd ten zastosował prawo polskie, lecz również aby orzeczenie to odpowiadało innym warunkom wykonalności orzeczeń, o których jest mowa w art. 528 K. P. C.“ i że „tylko w ten sposób uznane orzeczenie może być wpisane do polskich ksiąg stanu cywilnego“.

Orzeczenie to budzi wątpliwości, wynikające z zasad następujących: I. W nauce i judykaturze przeważa zdanie, że o sprawach stanu cywilnego rozstrzygać mogą tylko sądy tego państwa, którego obywatelem jest przynajmniej jedna ze stron. Uznaje się więc tylko orzeczenia sądów obcego państwa w sprawach dotyczących jego własnych obywateli, wyjątkowo zaś jedynie także w sprawach zamieszkałych na jego obszarze obywateli trzeciego państwa. Istnieje jednak także zapatrywanie, że o prawach osobowych obywateli winny skutecznie rozstrzygać nie tylko sądy krajowe, lecz i sądy państwa obcego, jeśli obywatele mieszkają na jego obszarze.

Zagadnienia uznania zagranicznych orzeczeń rozwodowych i separacyjnych reguluje III konwencja haska z 12 czerwca 1902 r. Art. 5 tej konwencji głosi, że sprawy rozwodowe lub separacyjne wytaczać można bądź przez sąd właściwy wg. ustawodawstwa ojczystego małżonków, bądź przez sąd właściwy miejsca, gdzie małżonkowie mają miejsce zamieszkania. Jednakże każde z państw, które do konwencji przystępuje, może zastrzec sobie wyłączność orzecznictwa władz państwa ojczystego. Polska przystąpiła do konwencji (D. U. 80/29) nie zastrzegając sobie wyłącznej jurysdykcji w sprawach o rozwód lub rozdział od stołu i łoża. Orzeczenie więc rozwodowe lub separacyjne, wydane na terenie państwa, które przystąpiło do konwencji haskiej, odnośnie obywateli polskich, uznaje się w Polsce i w innych państwach konwencyjnych, jeśli miejsce zamieszkania małżonków znajdowało się na obszarze tego państwa, którego władze orzeczenie to wydały.

II. W stosunku do państw, które do konwencji nie przystąpiły, lub ją wypowiedziały, należy stosować zasadę, odnoszącą się do uznania wyroków zagranicznych. Prawo polskie (art. 17 ust. 3 ustawy o prawie prywatnym międzynarodowym D. U. 76/26) uznaje wyroki sądów zagranicznych bez względu na ich rodzaj, o ile tylko zachodzą pewne, określone warunki, i odstępuje w ten sposób od zasady, że o stosunkach stanu cywilnego jednostki, orzekają wyłącznie sądy państwa, którego dana jednostka jest obywatelem. Jak wynika z wyżej wymienionego art. 17 ust. 3 przyjęto w Polsce zasadę konwencji haskiej, stanowiąc, że obok władz polskich w sprawach o rozwód lub rozdział od stołu i łoża orzekają władze państwa zamieszkania małżonków. Jedynym warunkiem uznania i wykonania ich orzeczeń na obszarze Rzplitej Polskiej jest wymóg zastosowania przez te władze prawa polskiego. To też mylne jest stanowisko, że orzeczenia władz obcych w sprawach małżeńskich obywateli polskich mogą być uznane w Polsce tylko wówczas, gdy co do tego istnieje umowa międzynarodowa. Wynika to zarówno z brzmienia ustawy, jak i z historii jej powstania. Ustawa polska i konwencja haska różnią się nieco między sobą, zasada ich jednak, polegająca na tym, że sprawy małżeńskie obywateli polskich rozstrzygać mogą obok władz polskich także władze obce, jest ta sama. Wzmianka w ustawie polskiej o „wykonaniu“ orzeczeń sądów zagranicznych jest pozbawiona wszelkiego znaczenia prawnego. Przy orzeczeniach bowiem rozwodowych lub separacyjnych można mówić jedynie o ich uznaniu, a nie o wykonaniu, gdyż orzeczenia takie osiągają skutek prawny już z chwilą ich prawomocności.

III. Art. 528 K. P. C. stanowi, że orzeczenia sądu zagranicznego są tytułami egzekucyjnymi, jeżeli to przewiduje umowa międzynarodowa. Sąd Najwyższy niesłusznie wnosi z tego przepisu, że także u z n a n i e wyroków władz zagranicznych zależy od umowy międzynarodowej. Z braku przepisów w K. P. C. o uznaniu takich orzeczeń nie można wnosić, że uznanie to jest możliwe tylko wówczas, gdy zachodzą warunki wykonalności. Wykonalność bowiem idzie dalej, niż uznanie, uznać więc jedynie należy, że nadanie orzeczeniu wykonalności zawiera w sobie także jego uznanie. Nie można zaś przyjmować, że wyrok obcy może być uznany tylko wówczas, gdy zachodzą warunki jego wykonalności, możliwe bowiem jest uznanie pewnych wyroków, choć innych ani się uznaje, ani nie wykonywa. Nie podobna więc uważać, że art. 528 K. P. C. uchylił art. 17 ust. 3 ustawy o prawie prywatnym międzynarodowym.

Wyroki sądów zagranicznych co do rozwodu i rozdziału od stołu i łoża należy uznać w Polsce jedynie wówczas, gdy ten rozwód lub rozłączenie nimi rzeczywiście orzeczono, nie zaś, gdy żądanie oddalono. Wobec tego orzeczenie oddalające takie żądanie nie wiąże sądów polskich.

Żadna ustawa polska nie zawiera przepisów o postępowaniu co do uznania orzeczenia władz obcych. Każda więc władza polska, która ze względu na orzeczenie zagraniczne o roz-

wodzie lub separacji ma wydać orzeczenie, musi sama badać, czy zachodzą ustawowe warunki, od których zależy uznanie wyroku. Możliwe więc jest kilkakrotne badanie tej kwestii, skoro może chodzić o rozmaite skutki rozwodu lub rozdziału. Prowadzi to do niewłaściwych wyników, możliwe bowiem są orzeczenia różne, gdyż żadna władza nie jest związana w tym wypadku stanowiskiem innej władzy. Orzeczenie uprzednio wydane przez władzę polską byłoby dla władz innych wiążące tylko wówczas, gdyby władza ta w sentencji uznała orzeczenie zagraniczne za posiadające moc prawną w Polsce. Do tego jednak nigdy nie dochodzi, gdyż kwestia uznania takiego orzeczenia jest dla orzeczenia o kwestii głównej zawsze tylko kwestią prejudycjalną, o której orzeka się jedynie w uzasadnieniu.

Orzeczenia, uznającego w Polsce wyrok sądu zagranicznego, nie można zastąpić klauzulą wykonalności, gdyż klauzula taka jest dopuszczalna jedynie dla wyroków, na których zasadzie można prowadzić egzekucję, z wyroku zaś orzekającego rozwód, bądź rozłączenie, żadna egzekucja nie może być prowadzona. Wobec tego każdy sąd polski i każda władza polska dla uznania takiego orzeczenia zagranicznego winna badać, czy przy jego wydaniu zastosowano prawo polskie i czy przynajmniej jeden z małżonków był w chwili rozwodu, bądź rozdziału, obywatelem polskim, oraz czy małżonkowie mieszkali na obszarze państwa, którego sąd wydał orzeczenie, przy czym według ustawy polskiej obojętne jest, czy mieszkali oni na terenie tego sądu, który wyrok wydał. Inne warunki, od których K. P. C. uzależnia wykonalność orzeczenia sądu zagranicznego, mogą nie być zachowane, co winno zostać zmienione de lege ferenda, w sposób analogiczny, jak to przewiduje art. 528.

Sąd Najwyższy w orzeczeniu swoim pomija art. 5 i 7 konwencji haskiej, choć na nich opiera się art. 17 ust. o. pr. pryw. międz., powołuje się natomiast na układ polsko-gdański, który został podpisany przed wydaniem ust. o pr. pryw. międz.. Z układu więc tego nie można wysnuwać żadnych wniosków co do znaczenia powołanego art. 17 ust. 3, postanowienia zaś tego układu, odmawiające uznania w Polsce orzeczeń wydanych przez sądy gdańskie o rozwodzie lub rozdziale obywateli polskich, należy uważać za wyjątek od ogólnej zasady.

Sąd Najwyższy nie powołuje się wprawdzie na umowę z Republiką Czechosłowacką w przedmiocie uregulowania obrotu prawnego (D. U. 14/26) przepisy tej umowy jednak także nie przemawiają za stanowiskiem S. N. i uznać je należy za wyjątkowe.

Stanowisko zajęte przez Sąd Najwyższy uniemożliwia obywatelom polskim, zamieszkałym w Niemczech, uzyskanie tamże rozwodu bądź rozdziału od stołu i łoża, ze względu na postanowienia § 606 ust. 4 niem. proc. cyw., co w rezultacie niejednokrotnie będzie prowadzić do konkubinatu, czego właśnie prawodawca polski chciał uniknąć. *(Prof. Maurycy Allerhand — P. P. C. 1-2/38).*

—

Uchybienie i przywrócenie terminu w postępowaniu przed urzędami rozjemczymi do spraw majątkowych posiadaczy gospodarstw wiejskich.

Ustawa o urzędach rozjemczych do spr. maj. posiad. gospod. wiejsk. (tekst jednolity D. Us. 5/36) zawiera wprawdzie przepisy o postępowaniu (art. 14-22), przepisy te jednak nie są wystarczające. Pomimo braku wskazówki ustawy o posiłkowym stosowaniu K. P. C. uznać należy, że w wypadku braku przepisów specjalnych urzędy rozjemcze winny stosować odpowiednie przepisy K. P. C. Między innymi ustawa o urzędach rozjemczych nie zawiera przepisów w przedmiocie uchybienia i przywrócenia terminu.

W razie nie dokonania przez stronę czynności przed wydaniem przez urząd rozjemczy ostatecznego orzeczenia lub postanowienia kończącego postępowanie, należy wniosek o przywrócenie terminu zgłosić do tego urzędu, stosując analogicznie przepisy art. 187 i 188 K. P. C. i dokonując równocześnie odnośnej czynności. Na postanowienie urzędu odmawiające przywrócenia terminu służy skarga do sądu okręgowego.

Po wydaniu orzeczenia względnie postanowienia kończącego postępowanie przez urząd rozjemczy, sam urząd jest uprawniony do orzekania w kwestii przywrócenia terminu dla wniesienia skargi. Jeśli jednak urząd sprawę przedstawi sądowi okręgowemu, to sąd ten jest władny wydać odnośne postanowienie, przy czym na postanowienie takie nie służy żaden środek prawny. Na postanowienie urzędu, odrzucające, jako spóźnioną, skargę wniesioną w rzeczywistości we właściwym terminie, służy skarga do sądu okręgowego. Jeżeli pomyłkowo i sąd okręgowy odrzuci taką skargę, jako spóźnioną, nie pozostaje nic innego, jak zwrócenie się do tegoż sądu z żądaniem przeprowadzenia dochodzeń, dla stwierdzenia, że skarga została wniesiona w czasie właściwym, uchylenia poprzedniego postanowienia i nadania skardze biegu. *(Dr. P. Zarwincer — Prz. Sąd. 1/38).*

—

Właściwość sądu do wznowienia z przyczyn nieważności. (Do wykładu art. 447 k. p. c.).

Sąd Najwyższy ustalił zasadę, iż niedopuszczalne jest wznowienie postępowania z przy-

czyn nieważności, które zaszły w postępowaniu przed I instancją, jeżeli postępowanie przed sądem II instancji było wolne od wad, istnieje bowiem tylko jeden wyrok — prawidłowo wydany II instancji. Ten pogląd jest niesłuszny, istnieją bowiem 2 wyroki, z których wyrok I instancji dotknięty był nieważnością postępowania, zaś Sąd I. instancji przy wydaniu swego wyroku nie brał tego pod uwagę. Niewłaściwe jest również niedopuszczenie wznowienia postępowania, jeżeli w sprawie orzekał Sąd Najwyższy, gdyż i w tym przypadku wadliwość postępowania w I lub II instancji nie była wzięta pod uwagę. Do rozpatrywania skargi o wznowienie postępowania uznać należy za właściwy zawsze sąd najwyższej instancji, który w danej sprawie orzekał, bez względu na to, w której instancji zaszła wadliwość postępowania. Może więc skargę o wznowienie rozpatrywać również Sąd Najwyższy. *(Mgr Włodzimierz Korczemny — N. Pal. 12/37 s. 535).*

—

O formie przeniesienia praw z przybicia nieruchomości.

Własność sprzedanej nieruchomości przechodzi na nabywcę od dnia ogłoszenia (lub doręczenia) postanowienia o udzieleniu przybicia. Przejście to jest wprawdzie uzależnione od pewnych warunków, jeżeli jednak te warunki się ziszczą, nabywca staje się właścicielem z ważnością ex tunc. Późniejsze zaś przysądzenie stwierdza tylko, że odpadły warunki rozwiązujące i ma znaczenie deklaratoryjne.

Przejście prawa własności do nieruchomości winno być pod nieważnością sporządzone w formie aktu notarialnego (art. 82 p. 1 ust. Notar.). Przeniesienie więc przez nabywcę, po przybiciu targu nieruchomości, swych praw na osobę trzecią winno także być sporządzone, pod nieważnością, w formie aktu notarialnego. *(Józef Beler — Prz. Sąd. 1/38).*

—

Uwagi interpretacyjne do art. 212 K. P. C.

Wg. art. 212 K. P. C. nie stanowi zmiany powództwa (pod warunkiem zachowania pierwotnej podstawy pozwu) 1) ograniczenie żądania, 2) rozszerzenie żądania w zakresie właściwości sądu, 3) żądanie, zamiast pierwotnego przedmiotu sporu, jego wartości. Nasuwa się więc wątpliwość, czy w sądzie grodzkim można skutkiem zmienionych okoliczności żądać wartości przekraczającej 1000 zł., zaś w sądzie okręgowym wartości poniżej 1000 zł. W wypadku 1) Sąd okręgowy winien sprawę rozpoznać, przy ograniczeniu bowiem żądania, ustawa nie stawia wymogu zachowania zakresu rzeczowej właściwości sądu. Z tegoż samego powodu sąd okręgowy będzie mógł rozpoznać sprawę także w wypadku 3), nawet wówczas, gdy żądana wartość pierwotnego przedmiotu sporu będzie niższa, niż 1000 zł. Także sąd grodzki pozostaje właściwy do rozstrzygnięcia sporu w wypadku 3), gdy wartość taka przekracza 1000 zł.

Przepis art. 212 K. P. C. należy rozpatrywać w łączności z art. 51 K. P. C., gdyż oba te przepisy są oparte na tej samej myśli przewodniej. *(Dr. Albert Holländer — Prz. Sąd. 1/38).*

—

Czy sądy mogą odmówić nadania klauzuli wykonalności.

Nie jest ujednostajnione stanowisko sądów w kwestii nadawania klauzuli wykonalności orzeczeniom, które nie nakładają na dłużnika obowiązku świadczenia, lecz ograniczają się do ustalenia pewnego stanu prawnego. Naogół orzeczeniom takim klauzula wykonalności jest nadawana, co jest praktyką niesłuszną. Rola sądu bowiem przy nadawaniu klauzuli wykonalności nie powinna ograniczać się do badania strony czysto formalnej orzeczenia, lecz sądy powinny badać, czy dane orzeczenie nadaje się do egzekucji. Jeżeli więc orzeczenie do egzekucji się nie nadaje, gdyż ustala jedynie pewien stan prawny, sąd powinien odmówić nadania mu klauzuli wykonalności. *(Mieczysław Buczkowski — Gł. Sąd. 1/38 s. 29).*

—

Odpowiedzialność za szkodę w razie zmiany względnie uchylenia wykonanego orzeczenia.

Często się zdarza, że wierzyciel egzekwuje należność, zasądzoną mu wyrokiem nieprawomocnym, który następnie zostaje zmieniony na jego niekorzyść. Zachodzi pytanie, czy w tych przypadkach dłużnik ma prawo żądać odszkodowania, jeżeli nie zachodzą warunki, na podstawie których Sąd Apelacyjny na podstawie art. 415 K. P. C. mógłby orzec o zwrocie lub przywróceniu do poprzedniego stanu. Art. 850 K. P. C. przyznaje dłużnikowi roszczenie o odszkodowanie tylko jeżeli chodzi o zabezpieczenie powództwa, które następnie nie doprowadziło do wyroku zasądzającego. Na tym przepisie nie można więc oprzeć skargi o odszkodowanie w razie przeprowadzenia egzekucji. Art. 135 K. Z. przyznaje prawo do odszkodowania za niedbalstwo lub zamiar wywołania szkody przy wykonywaniu prawa. W normalnych jednak warunkach brak tych czynników przy wykonywaniu wyroku, wobec czego uznać należy, że naogół dłużnikowi odszkodowanie nie przysługuje. *(Adw. Dr. Zygmunt Fenichel — Gł. Adw. X/37 s. 306).*

—

Wyłączenie sędziego państwowego i polubownego.

W postępowaniu przed sądem państwowym przewidziane jest wyłączenie sędziego z mocy samej ustawy (art. 54 K. P. C.) i na wniosek strony (art. 55 K. P. C.). Natomiast w postępowaniu przed sądem polubownym możliwe jest wyłączenie sędziego tylko na wniosek strony (art. 486 K. P. C.), przyczyny zaś wyłączenia są te same, co powody, powołujące wyłączenie sędziego państwowego. Jest to ważna różnica, gdyż o ile sądy z urzędu muszą zważać, czy przy wydaniu wyroku nie brał udziału sędzia państwowy, wyłączony z mocy samej ustawy, o tyle wyrok sądu polubownego wydany nawet przy udziale sędziego, który jako sędzia państwowy byłby wyłączony z samego prawa, nie może być przez sądy uchylony, jeżeli strona wiedziała o tym, ale nie żądała wyłączenia sędziego.

W przeciwieństwie do trybu wyłączenia sędziego państwowego, wyraźnie wskazanego w procedurze, brak jest przepisów regulujących tryb wyłączenia sędziego polubownego. *(Juliusz Pinczewski — Pal. 12/37, s. 1066).*

—

Zrzeczenie się przez powoda roszczenia dochodzonego w K. P. C.

Uprawniony może się zrzec roszczenia przed wytoczeniem pozwu, w toku sporu i po uprawomocnieniu się wyroku. W pierwszym przypadku zrzeczenie się jest czynnością mater. prawa cyw. i wg. niego oceniać należy skuteczność zrzeczenia. Te same zasady dotyczą zrzeczenia pozasądowego w czasie procesu, ale przed wydaniem wyroku I inst. Inaczej jest jednak ze zrzeczeniem przed sądem procesowym, czy to w formie pisma procesowego, czy wniosku zgłosz. ustnie na rozprawie. Wówczas bowiem jest ono nie tylko czynn. prawa mat., lecz i proceduralną. Chodzi o to, czy do skuteczności zrzeczenia się potrzebne jest jego przyjęcie ze strony pozwanego. Art. 215 § 1 K. P. C. zezwala na cofnięcie pozwu bez zgody pozw. jeżeli to jest połączone ze zrzeczeniem się roszczenia. Gdybyśmy wymagali do zrzeczenia się przyjęcia tegoż przez pozwanego, wówczas ten ostatni mógłby zawsze uniemożliwić zrzeczenie przez nieprzyjęcie go. Wobec tego autor nadaje art. 215 wykładnie taką, że do zrzeczenia się roszczenia zezwol. pozwanego nie jest potrzebne nawet wtedy, gdy roszczeniem tym jest wierzytelność (art. 270 K. Z.). W roszczeniu tkwi prawo urzeczywistnienia go w drodze sądowej. To prawo, jak i obowiązek są du wydania wyroku mogą wygasnąć bądź dla jednego procesu, gdy powód cofa pozew, bądź na zawsze, gdy zrzeka się roszczenia. Ponieważ do wydania wyroku o roszczeniu powołany jest sąd procesowy, przeto i on jest powołany do przyjęcia zrzeczenia się sądowego jego dochodzenia. Przyjęcia tego dokonać może sąd imieniem własnym, nie może natomiast, nie będąc zastępcą pozwanego, przyjąć zrzeczenia się, jako prawa materialnego. Po przyjęciu zrzeczenia przez sąd prawo sądowego dochodzenia wygasa na zawsze, choćby to zrzeczenie nie było przyjęte przez pozwanego ze stanowiska prawa mater. Argument, że k. z. wszedł później w życie i uchylił art. 215 § 1 K. P .C., nie może być uwzględniony gdyż już kodeksy dzielnicowe zawierały przepisy podobne do art. 270 K. Z. Jednak nawet zrzeczenie się roszczenia nie zamyka powodowi drogi o ponowne wystąpienie, np. w drodze oddzieln. pozwu o unieważnienie zrzeczenia i o zasądzenie, lub objęcia obu tych roszczeń jednym pozwem. Gdyby nawet wyszło na jaw poprzednie zrzeczenie sąd nie będzie mógł odrzucić pozwu, gdyż postanowieniom nie przysługuje powaga rzeczy osądzonej. Zrzeczenie się w poprzednim procesie jest dla procesu nowego czynnością pozaprocesową i nie może być podstawą ponownego umorzenia postępowania, lecz jedynie oddalenia pozwu. Zrzeczenie się po wydaniu wyroku I inst. oceniać należy zależnie od tego, czy wyrok oddalał czy zasądzał pozew. W pierwszym przypadku wystarczy zwyczajne niewniesienie w terminie skargi apelacyjnej lub cofnięcie takiej skargi już złożonej, co spowoduje uprawomocnienie się wyroku I inst., a sąd nie mógłby wydać postan. o umorzeniu postępowania, w którym wyrok już zapadł, i które wobec tego jest już całkowicie zakończone. Sąd po otrzymaniu zawiadomienia powoda o zrzeczeniu się roszczenia przed upływem terminów z art. 350 i 393 § 1 k. p. c. nie wyda żadnego postanowienia, lecz zwyczajnie zawiadomi o nim pozwanego. Jeżeli jednak zrzeczenie nastąpiło po wydaniu wyroku zasądzającego, wtedy umorzenie postęp. w inst. apel. powodowałoby uprawomocnienie wyroku I inst., który jednocześnie stracił swą moc skutkiem zrzeczenia. Sprzeczność ta może być rozwiązana tylko w ten sposób, że postęp. apelacyjne winno toczyć się nadal i zakończyć wydaniem wyroku. Potwierdza ten pogląd ta okoliczność, że gdyby powód mimo umorzenia wystąpił później o uznanie bezskuteczności zrzeczenia i sąd uznałby je za nieważne, nastąpiłoby uprawomocnienie wyroku I inst. a pozwany nie mógłby żądać wznowienia postępowania i załatwienia skargi apelacyjnej, gdyż wznowić można jedynie postępowanie zakończone wyrokiem a nie postanowieniem o umorzeniu, nie mającym skutków wyroku. Zrzeczenie się roszczenia po uprawomocnieniu wyroku jest czynnością pozasądową, jeżeli jednak powód nie odebrał tytułu wykon. a zrzeczenie zgłosił sądowi, wówczas nie mógłby mu sąd wydać tytułu wykon., chyba że dołączyłby wy-

rok orzekający nieważność lub bezskuteczność zrzeczenia. Zrzeczenie się roszczenia po prawomocności wyroku, oddalającego pozew miałoby znaczenie zrzeczenia się wznowienia postępowania i wniosek o wznowienie winien sąd w takim przypadku odrzucić, chyba że powód okazałby wyrok unieważniający powyższe zrzeczenie. *(A. W. Bartz — Gł. Pr. 9-10/37).*

—

Art. XVII przep. wprowadzających prawo o sądowym postępowaniu egzekucyjnym w teorii i praktyce.

Siedem słów składających się na artykuł XVII przyp. wprowadzających sąd. post. egz. (tytuł wykonawczy jest tytułem do hipoteki sądowej) nastręczyło w Małopolsce bardzo wiele kłopotów.

Omawiawszy kwestie teoretyczne i powołując się na zdanie komentatorów — przechodzi autor do spraw praktycznych:

Praktyka sądowa jest dotychczas różnorodna. Początkowo sędziowie załatwiali wnioski o wpis hipoteki sądowej w ogóle negatywnie, dopiero naskutek okólnika M. Spr. z dn. 1/4. 1933 (N. 1687/I p. 33 Dz. Urz. Nr. 8) — to stanowisko uległo zmianie. Za to, co się tyczy kosztów — panuje rozbieżność. Jedni sędziowie przyznają koszty, związane z wpisem sądowej hipoteki, inni natomiast wcale nie przyznają i zażalenia aż do Sądu Apelacyjnego we Lwowie nie odnoszą skutku.

Autor winę przypisuje powyższemu okólnikowi, który potępiając niesłuszną praktykę, w dalszym ciągu stanowi: „Nie przesądzając wykładni sądowej, jedynie dla ujednostajnienia praktyki wyjaśnia się... podanie o wpis prawa zastawu wnosić do sądu hipotecznego...“

Dopiero Poznańskie zdobyło orzeczenie Sądu Najwyższego Cz. 443/35 z dnia 31.V.1935 *„Do sędziego hipotecznego, działającego też w charakterze sędziego egzekucyjnego należy przyznanie wierzycielowi egzekucyjnemu od dłużnika zwrotu kosztów, koniecznych do celowego przeprowadzenia egzekucji (art. 98 i 523 K. p. c.). O wysokości decyduje sam sędzia hipoteczny (art. 109, 110 i 525 K. p. c.), doliczając do nich 30% zasadniczego wynagrodzenia adwokackiego za wniosek o wpis hipoteki sądowej (art. 99 § 1 K. i §§8, 11 i 17.3/ wyn. adw.) i zabezpieczając je bez specjalnego tytułu wykonawczego — wpisem hipoteki sądowej.“*

Trzeba by z tą kwestią dojść do Sądu Najwyższego w sprawach małopolskich. Jest jednak judykatura pośrednia powstała na tle art. 9. rozp. P. R. o wierzyt. w wal. zagr. S. Najw. (C. II. 1501/36) orzekł, że *przepis mówi o takim akcie sądowym lub notarialnym, na zasadzie których można dokonać wpisu hipoteki sądowej w drodze hipotecznej, a nie egzekucyjnej, bo mowa jest tam o wpisach i czynnościach hipotecznych, a nie o wpisach w drodze egzekucyjnej.*

Także Sąd Okręgowy w Tarnopolu uchwałą z 29.V.1937 (I. Cz. 178/37) odmawiając wierzycielowi wpisu sądowej hipoteki w złotych (tytuł był na dolary) orzeczenie o kosztach, jakie przyznał, oparł na art. 525 i 109 K. p. c., motywując, że ustanowienie hipoteki sądowej odbywa się w drodze przymusowej i ma charakter egzekucyjny. A oto orzeczenie Sądu Apelacyjnego we Lwowie z 6/9.1937 I Cz. 754/37 z takimi motywami:

„Aczkolwiek wpis prawa zastawu dokonany na zasadzie art. XVII przep. wpr. cz. II K. P. C., to jednak dokonać tego wpisu należało w drodze przepisów hipotecznych, a nie prawa egzekucyjnego. Wpis prawa zastawu nie jest czynnością egzekucyjną, bo nie zmierza bezpośrednio do zaspokojenia wierzyciela, a tylko może dać pierwszeństwo w zaspokojeniu w przyszłej egzekucji. Nie jest początkiem egzekucji. Taka czynność choć ma pewne cechy przymusu w stosunku do dłużnika, nie traci charakteru czynności hipotecznej — a więc same strony mają ponieść swe koszty.

Żeby od dłużnika wyegzekwować koszty — należy przedstawić tytuł z klauzulą — sędziowie jednak odmawiają wyraźnie tytułu. Spór taki oparł się o Sąd Okręgowy w Złoczowie, który postanowieniem z dn. 26.III.1937 r. (I Cz. 349/37) zażalenia nie uwzględnił, motywując: *„koszty przyznane i wpisane w równym stopniu pierwszeństwa z kapitałem w księdze hipotecznej nieruchomości dłużników — dzielą los egzekwowanej wierzytelności i istnieją obok tej wierzytelności, a nie samodzielnie, jak przy kosztach procesowych i nie mogą być oddzielnie egzekwowane“...*

Z takim poglądem polemizuje autor, twierdząc, że wierzyciel, który prowadzi egzekucję z ruchomości mógłby kosztów hipotecznych nie dostać.

Następnie podaje autor przykład, jak w postępowaniu odwoławczym uzyskał uwzględnienie zażalenia oraz zasądzenie kosztów sądowych i egzekucyjnych. Kiedy udał się do Sądu Grodzkiego po tytuł wykonawczy na zasądzone w II instancji koszty — Sąd I odmówił, twierdząc, że w ten sposób dłużnik byłby pokrzywdzony ciągle narastającymi kosztami instancyj itd. To stanowisko referent uważa za niesłuszne, dowodząc, że bez tyt. wyk. nigdy nie będzie mógł w drodze jakiejkolwiek egzekucji zasądzonych sum uzyskać.

Kończy się referat wezwaniem do członków Związku Ruskich Adwokatów o wzajemne udzielanie sobie informacyj w tej materii oraz uważa, że wszystkich tych trudności możnaby

uniknąć chociażby przez nowelizację art. XVII. *(Dr. Michał Wołoszyn — Z. i P. 4/37 s. 19-24).*

—

3. ODPOWIEDZI NA PYTANIA PRAWNE.

Na skutek jednego wniosku o wszczęcie egzekucji komornik może dokonać kilkakrotnie zajęć. *(Prz. Sąd. 1/38 s. 19).*

Dopuszczalne jest wytoczenie powództwa o wydanie mieszkania służbowego przed terminem w którym ma nastąpić wydanie mieszkania. *(Prz. Sąd. 1/38 s. 19).*

Wyłączność sądu z art. 40 k. p. c. dla powództwa o zapłatę sumy hipotecznej dotyczy wierzytelności hipotecznej, figurującej w wykazie hipotecznym zarówno czystym wpisem, jak i przez zastrzeżenie. *(Wacław Zylber — P. P. C. 1-2/38. p. 1).*

Posiedzenie w celu przeprowadzenia dowodów przed sędzią wyznaczonym lub sądem wezwanym nie stanowi rozprawy, wskutek czego nie stosuje się do niego przepisów, które odnoszą się tylko do rozprawy. (*Prof. Maurycy Allerhand. — P. P. C. 1-2/38 p. 2).*

Powód przegrawszy proces o prawo własności na podstawie darowizny, może następnie wystąpić z powództwem o to samo prawo, powołując się na fakt zasiedzenia, który istniał już w czasie poprzedniego procesu. *(Henryk Fruchs. — P. P. C. 1-2/38 p. 3).*

Zapis na sąd polubowny przerywa bieg przedawnienia wówczas, gdy konkretyzuje spór i w jego sporządzeniu biorą udział sędziowie polubowni. *(Juliusz Pinczewski. — P. P. C. 1-2/38 p. 4).*

W przypadku nie zatwierdzenia przez sąd zarządzenia przewodniczącego z art. 841 par. 4 k. p. c. zarządzenie to upada. *Henryk Fruchs. — P. P. C. 1-2/38 p. 5).*

Przy egzekucji prowadzonej na podstawie rozp. Prez. R. P. z dn. 27 października 1932 o uprawnieniach niektórych towarzystw kredytowych oraz banków hipotecznych, nadlicytacja nie jest dopuszczalna. *(Wacław Goldman. — P. P. C. 1-2/38 p. 6).*

III. PRZEGLĄD ORZECZNICTWA.

1. PRAWO MATERIALNE.

a. Nabyte umową prawo spadkobiercy umownego nie jest dziedzicznym prawem majątkowym, t. j. spadkobierca umownego spadkobiercy z reguły nie może być uważany za dziedzica podstawionego (§ 2274 poniem. kc.).

b. W zasadzie nie mogą dziedziczyć po spadkodawcy dzieci spadkobiercy umownego, zmarłego przed otwarciem się spadku (§ 1923 poniem. kc.). W drodze wyjątku należy uznać, przy analogicznym zastosowaniu § 2069 poniem. kc., że po spadkobiercy dziedziczą dzieci spadkobiercy umownego, zmarłego przed otwarciem się spadku, o ile spadkobierca umowny jest potomkiem spadkodawcy. (S. A. Pozn. II. Cz./x/615/34 uchw. 26.VII.1934 r. — *Wiad. Pr. 6/37 p. 40).*

—

a. Zapatrywanie prawne Sądu Apelacyjnego wiąże w konkretnej sprawie hipotecznej sądy niższe, a także Sąd Apelacyjny przy ponownym rozpatrywaniu tego samego wniosku hipotecznego.

b. Niedopuszczalne jest zażalenie dłużnika na uchwałę wydziału hipotecznego, oddalającą wniosek dłużnika o oddalenie już wniesionego, lecz jeszcze nie załatwionego, podania wierzyciela o wpis hipoteki sądowej. (S. A. Pozn. II. Cz./x/605/37 uchw 31.VIII.1937 r. — *Wiad. Pr. 6/37 p. 4).*

Obowiązek zapłaty postojowego uregulowany przepisem p. 39 § 16 regulaminu przewozowego P. K. P. niezależny jest zupełnie od tego, czy opóźnione wyładowanie wagonu nastąpiło z powodu winy odbiorcy, czy też z powodu okoliczności, od niego niezależnych. (S. N. C. III.890/35 3.IX.1937 r. — *Wiad. Pr. 6/37 p. 31).*

—

Do domowej pracy dzieci lub osób, jako dzieci do rodziny przyjętych, dokonywanej na rzecz gospodarstwa, należącego do głowy rodziny, nie ma zastosowanie art. 574 c x. c 21 W. Pr. (S. N. I. c. 1489/36. 3.XI.1936 r. — *W. P. P. 1/38).*

—

Wierzyciel spadkodawcy nie może uzyskać hipoteki prawnej na nieruchomości spadkowej, jeżeli zgłosił swe prawa po nabyciu poza hipotecznym tę nieruchomość przez osobę trzecią, nawet przed zamknięciem postępowania spadkowego. (S. N. I C. 951/36. 29.I.1937 r. — *G. S. W. 1/38).*

—

Szofer przewożący na przyczepnych wozach towar, pomimo ponoszenia odpowiedzialności za całość samochodu i towaru oraz za pomocniczy personel, jest pracownikiem fizycznym, a nie umysłowym. (S. N. I. C. 1358/36. H..XI. 1936 r. — *P. P. 1/38).*

—

Obowiązek odszkodowania wg. par. 1328 U.

C. może być uzasadniony tylko wówczas gdy skłonienie niewiasty do dozwolenia spółkowania poza małżeństwem nastąpiło przez działanie karygodne, albo w ogóle przez podstęp, groźby lub przez nadużycie stosunku zależności. (S. N. C. II. 544/37. 30.8.37. — *Prz. Sąd. Orz. Cyw. XIII p. 11).*

—

Przy ustaleniu podstawowego komornego nie może być uwzględniony procent zużycia mieszkania w czasie po czerwcu 1914 r. (S. N. II C. 2567/36. 19.II.1937 r. — *W. P. P. 1/38).*

—

Poszkodowany wskutek nieszczęśliwego wypadku pracownik kolejowy traci prawo do występowania o zasiłek w przypadku, gdy władze kolejowe przyznały mu tylko rentę, a poszkodowany orzeczenia władz co do nieprzyznania zasiłku nie zaskarżył w przewidzianym terminie. Przepisy art. 2277 i 2248 K. C. o przedawnieniu roszczeń o wynagrodzenie za wypadki kolejowe w ogóle zastosowania nie mają wobec specjalnych przepisów w tym przedmiocie prawa z 28 czerwca 1912 r. o odszkodowaniu robotników i pracowników kolejowych oraz ich rodzin. (S. N. I. C. 1343/36. 25.XI.1936 r. — *W. P. P. 1/38).*

—

Urząd Rozjemczy nie ma prawa obniżania odsetek ustawowych. (S. Okr. Kraków II. Ca. 1753/37. 14.9.37. — *Prz. Sąd. Orz. Cyw. XIII p. 44).*

—

Urząd Rozjemczy może przystąpić do obniżenia reszty ceny kupna tylko wtedy, gdy cena kupna nie jest sporna. (S. Okr. Kraków II. Ca. 2210/37. 8.10.37. — *Sąd. Orz. Cyw. XIII p. 45).*

—

Ograniczenie co do zaciągania zobowiązań przez związek, zawarte w regulaminie związku, nie mają znaczenia wobec osób trzecich, jeżeli nie były im podane do wiadomości. (S. N. II. C. 511/37. 8.VII.1937 r. — *N. K. Z. 1/38).*

—

Ojciec osoby zabitej, którego dochody wystarczają na jego i jego rodziny utrzymanie, nie ma prawa ani do renty z art. 162 K. Z., ani do jednorazowego odszkodowania. (S. N. II. C. 83/37. 30.VI.1937. — *N. K. Z. 1/38).*

—

1. Przepis art. 473 K. Z. stosuje się do roszczeń, wynikających z umowy o pracę, zawartej przed 1 lipca 1934 roku tak wówczas:

a. gdy zakończenie stosunku pracy nastąpiło przed dniem 1 lipca 1934 r., jak i wówczas:
b. gdy nastąpiło ono w czasie między 1 lipca 1934 r. a 1 lipca 1935 r. lub
c. po dniu 1 lipca 1935 r.

2. Bieg terminu prekluzji liczy się w przypadkach, wymienionych pod a), od dnia 1 lipca 1934 r., jeżeli prawo dotychczasowe takiej prekluzji nie znało. Jeśli zaś prawo dotychczasowe znało taką prekluzję, lecz termin jej był krótszy od rocznego terminu z art. 473 K. Z., stosuje się termin roczny z art. 473 K. Z., a początek biegu tego terminu ocenia się według prawa dotychczasowego.

W przypadku pod b) i c) bieg terminu prekluzji z art. 473 K. Z. liczy się od dnia zakończenia stosunku pracy. (S. N. Orzecz. całej. I Izby 11.IX.1937 r. Pre. 3/36. — *N. K. Z. 2/ 1938).*

—

1. Zdarzeniem prawnym w pojęciu art. XI, przep. wpr. K. Z. powodującym potrącenie, jest oświadczenie (art. 1 K. Z.) dłużnika wierzycielowi, że chce on korzystać z prawa potrącenia (art. 254 § 2 K. Z.) co może mieć miejsce i w toku postępowania sądowego.

2. Pomimo oświadczenia o chęci potrącenia, złożonego już po wejściu w życie Kod. Zob., należy stosować jednak do potrącenia przepisy poprzednie, o ile przed wejściem w życie Kod. Zob. nastąpiło również takie zdarzenie prawne, które już wówczas według poprzednio obowiązujących przepisów spowodowało potrącenie.

3. Kod. Zob. nie wymaga (§ 1 art. 254), aby długi potrącane były likwidalne (płynne), a przeto potrącenie jest dopuszczalne, choćby suma jednego z roszczeń była przedmiotem danego sporu i ulegało określeniu dopiero przez Sąd.

4. Przez zaskarżalność w pojęciu art. 254 Kod. Zob. należy rozumieć samą możność poszukiwania przedmiotu w drodze przymusowej, w odróżnieniu od zobowiązań naturalnych.

5. Niemożność potrącenia wierzytelności samowolnie zabranych (art. 259 p. 1 K. Z.) ma na celu niedopuszczenie, aby wierzyciel przez zabór mienia dłużnika zaspakajał swe roszczenia i nie dotyczy przypadku konfiskaty orzeczonej tytułem kary przez sąd, nie stanowiącej samowolnego zaboru.

6. Skarb Państwa korzysta z prawa zgłoszenia zarzutu potrącenia należności podatkowych w sporze o zasądzenie od niego należności prywatno prawnej, o ile zachodzą inne warunki potrącenia wymagane przez Kod. Zob. przy czym dowodem uiszczenia podatku dla płatnika jest w tym przypadku wyrok sądowy, uwzględniający potrącenie. (S. N. I C. 661/37. 28.V — 11.VI.1937 r. — *N. K. Z. 3/38).*

—

Sąd, opierając się na § 43 statutu emerytalnego pracowników Gminy m. st. Warszawy, przewidującym prawo pracownika, z którym rozwiązanie umowy o pracę spowodowała Gmina bez jego winy, do otrzymania odprawy, może uznać, że zwolnienie pracownika wskutek pociągnięcia go do czynnej służby wojskowej uprawnia go do otrzymania odprawy, nastąpiło

bowiem bez jego winy. (S. N. C. I. 2453/36. 23.IV.1937 r. — *O. S. P. X-XI/37 p. 566).*

—

Przepis art. 6 rozporządzenia Prezydenta Rzp. z 12 czerwca 1934 o wierzytelnościach w walutach zagranicznych nie ma na względzie takich tylko wierzytelności, lecz obejmuje również przypadek, gdy dla wierzytelności w walucie zagranicznej ustanowiono hipotekę w walucie krajowej. (N. C. I. 2480/36. 29.IV.1937 r. — *O. S. P. X-XI/37 p. 567).*

—

Z mocy art. 8 rozp. Prezyd. Rzp. z 24 października 1934 o konwersji i uporządkowaniu długów roln. nie może być żądane ustalenie rolniczego charakteru długu przez Sąd. W razie, gdy wobec niewykonania przez nabywcę warunków licytacyjnych wierzyciel zatrzymuje nieruchomość na własność, terminy na dopełnienie przez niego wymagań art. 1161 i nast. u. p. c. nie mogą być liczone od daty licytacji, lecz winien mu Sąd wyznaczyć na to odpowiedni termin. (S. N. C. I. 1583/36. 30.IV. 1937 r. — *O. S. P. X-XI/37 p. 568).*

—

Spod działania ustawy z d. 28.VI.1912 o wynagrodzeniu za uszkodzenie zdrowia pracowników kolejowych, wyłączone są nieszczęśliwe wypadki, które zaszły gdy pracownik przebywał poza służbą, np. w czasie jego podróży w charakterze pasażera. (S. N. C. I. 2290/36. 6./14. IV.1937 r. — *O. S. P. X-XI/37 p. 550).*

—

Ważna jest umowa, zawarta po wejściu w życie ustawy z 29 marca 1933 o moratorium hipotecznym, w przedmiocie określenia stopy odsetek od istniejącej w momencie wejścia w życie tej ustawy wierzytelności hipotecznej w wysokości ponad 6 od sta. (S. N. C. I. 1246/36. 2. IV.1937 r. — *O. S. P. X-XI/37 p. 559).*

—

Przyznanie przez pozwaną gromadę wsi powództwa, gdy spór dotyczy mienia, wyłączonego z mocy ustawy z 23 marca 1933 o zmianie ustroju samorządu terytorialnego z pod jej swobodnego rozporządzenia, nie ma znaczenia. Wszystkie Rady Szkolne, zapisane jako własność gromadzka do tabel likwidacyjnych i aktów nadawczych wsi, objętych działaniem ukazów z 19.II. 2.III. 1864, chociażby ich mieszkańcy dawniej należeli do wyznania ewangelicko-augsburskiego, poczytywać należy za własność gromadzką wszystkich mieszkańców wsi, bez różnicy wyznania. (S. N. C. I. 1410/36. 14. IV. 1937 r. — *O. S. P. X-XI/37 p. 550).*

—

Dzieci przyrodniej siostry spadkodawcy wyłączone są od spadku przez stryjeczne rodzeństwo spadkodawcy. (S. N. C. I. 1819/36. 16.III - 20.IV.1937 r. — *O. S. P. X-XI/37 p. 557).*

—

Sąd nie może zasądzić na rzecz powoda zapłaty w dolarach, jeżeli powód dochodzi zapłaty tylko w złotych. (S. N. C. II. 2003/36. 4.I.1937 r. — *O. S. P. X-XI/37 p. 607).*

—

W wyroku dozwalającym rozdziału małżeństwa od stołu i łoża, sąd ma nawet bez wniosku stron orzec z urzędu o tym, czy i który z małżonków ponosi winę w rozdziale. (S. N. C. II. 2033/36. 9.I.1937 r. — *O. S. P. X-XI/37 p. 609).*

—

Oddanie gruntów w posiadanie na podstawie układu spadkowego nie zależy od dokonania spłat, jeżeli tego w układzie spadkowym nie przewidziano. (S. N. C. II. 2542/36. 9.I.1937 r.— *O. S. P. X-XI/37 p. 610).*

—

Przedsiębiorca, który na zlecenie b. Zarządu Dróg Żelaznych Nadwiślańskich wykonał z własnych materiałów roboty, za które zapłaty nie otrzymał wskutek ewakuacji spowodowanej działaniami wojennymi, przy czym roboty te pozostały w Polsce, przyczyniając się do wzrostu wartości majątku kolejowego, ma prawo dochodzić od Przedsiębiorstwa Polskich Kolei Państwowych wynagrodzenia za pomienione roboty. (S. N. C. I. 1893/36. 21.V- - 4.VI.1937 r. — *O. S. P. X-XI/37 p. 578).*

—

Nie zachodzi odpowiedzialność właściciela gospodarstwa wiejskiego za poparzenie się jego pracownika w czasie gaszenia pożaru, jaki wynikł w jego zabudowaniach, gdy nie mógł on temu poparzeniu się przeszkodzić. (S. N. C. I. 2703/36. 26.V.1937 r. — *O. S. P. X-XI/37 p. 580).*

—

Budynki, pobudowane przez współwłaściciela na wspólnym gruncie bez zawarcia umowy z pozostałymi współwłaścicielami co do zastrzeżenia sobie prawa wyłącznej własności do budynków, stanowią wspólną własność wszystkich współwłaścicieli. (S. N. C. I. 2191/36. 1/8.V.1937 r. — *O. S. P. X-XI/37 p. 581).*

—

Jeżeli w wytoczonym na zasadzie art. 1066 t. X. cz. 1 Zw. Pr. powództwie o uznanie testamentu za nieważny wysunięto jako podstawę żądania okoliczności, które były przedmiotem rozpoznania Sądu przy wydaniu decyzji, zatwierdzającej testament, Sąd uchylając tę decyzję, powinien wyjaśnić, dlaczego uznał za obalone wywody, które doprowadziły Sąd w innym trybie do zatwierdzenia testamentu. (S. N. C. I. 1990/36. 11.V.1937 r. — *O. S. P. X-XI/37 p. 573).*

—

Przy ustalaniu zasiedlenia przez syna majątku ojca sądy winny mieć na względzie charakter stosunków, jakie zachodzą między rodzicami i dziećmi szczególnie w sferze włościańskiej,

i nie może Sąd poprzestać na ustaleniu tych tylko faktów, któreby mogły zadecydować o zasiedleniu między osobami obcymi. (S. N. C. I. 2027/36. 11.V.1937 r. — *O. S. P. X-XI/37 p. 574).*

—

Państwo Polskie nie jest z mocy dekretu z 7 lutego 1919 Dz. Pr. poz. 162 obowiązane do wypłaty wynagrodzenia za wywłaszczenia, dokonane przez b. władze rosyjskie, w przypadku zakończenia przez te władze postępowania szacunkowego i ustalenia należności. (S. N. C. I. 2041/36. 2. VI. 1937 r. — *O. S. P. X-XI/37 p. 582).*

—

Ustawa z 29 marca 1933 o ulgach w zakresie oprocentowania i terminów spłaty wierzytelności hipotecznych (Dz. U. R. P. Nr. 25 poz. 213) ma zastosowanie do wierzytelności powstałych przed 1 lipca 1932, chociażby ich zabezpieczenie hipoteczne nastąpiło po 1 lipca 1932, byleby przed dniem wejścia w życie powołanej ustawy, t. j. przed 10 kwietnia 1933. (S. N. C. II. 1863/36. 4.IX.1937 r. Uchwała. — *O. S. P. X-XI/37 p. 583).*

—

Dzierżawca nieruchomości, który zawarł umowę ubezpieczenia z towarzystwem, w którego ogólnych warunkach ubezpieczeń mieści się przepis, iż do ubezpieczającego cudze mienie należy rozporządzenie ubezpieczeniem i jego sumą, ma prawo dokonania likwidacji straty z towarzystwem i ustalenia wysokości odszkodowania pogorzelowego, a w przypadku, gdy uczynił na polisie przekaz odszkodowania na rzecz właściciela nieruchomości, nie może tylko żądać wypłaty odszkodowania do rąk swoich. (S. N. C. I. 1148/36. 16.IV.1937 r. — *O. S. P. X-XI/37 p. 562).*

—

Właściciel samochodu może poszukiwać w drodze sądowej od gminy miejskiej strat, poniesionych wskutek zepsucia tego samochodu w składzie pozwanej gminy po zasekwestrowaniu przez nią samochodu za zaległe podatki. (S. N. C. I. 1771/36. 21.IV.1937 —*O. S. P. X-XI/37 p. 563).*

—

Według § 252 niem. k. c. szkodą jest ten zysk, którego w zwyczajnym biegu rzeczy lub też według szczególnych okoliczności, a zwłaszcza poczynionych przygotowań i zabiegów, można było w prawdopodobieństwie oczekiwać.

Powództwo z art. 566 § 1 p. 2. k. p. c. oparte na potrąceniu, tylko wówczas może być uwzględnione, gdy nie tylko oświadczenie potrącenia ale i istnienie wierzytelności wzajemnej jest wykazane dowodem pisemnym, dołączonym do pozwu. (S. N. C. III. 1078/35. 13. X.1937 r. — *O. S. P. X-XI/37 p. 662).*

—

Przeprowadzenie w mieszkaniu instalacji elektrycznej i powiększenie pieca nie są remontem, lecz ulepszeniami, do dokonania których wypuszczający w najem nie jest w myśl art. 1720 k. c. obowiązany. (S. N. C. I. 2097/36. 5. V.1937 r. — *O. S. P. X-XI/37 p. 571).*

—

Ponieważ t. X cz. 1 Zw. Pr. za sukcesorów ustawowych bezpośrednich uważa osoby, związane ze spadkodawcą łącznością krwi, a do nich małżonkowie w stosunku do siebie nie należą, świadkami przy testamencie, gdy został on sporządzony na rzecz testatora, nie mogą być krewni, wymienieni w p. 2 art. 1054 t. X. cz. 1 Zw. Pr. (S. N. C. I. 3133/36. 4 maja 1937 r. — *O. S. P. X-XI/37 p. 569).*

—

Właściciel samochodu, odpowiedzialny bez względu na swą winę za wypadek samochodowy, obowiązany jest do wynagrodzenia najbliższej rodzinie zabitego także krzywdy moralnej. (S. N. C. II. 1923/36. 31.XII.1936 r. — *O. S. P. X-XI/37 p. 605).*

—

Syn spadkodawcy nie ma prawa do zarządu lub współzarządu majątkiem spadkowym, dopóki nie złożył oświadczenia, czy przyjmuje spadek na podstawie ustawy, czy też rozporządzenia ostatniej woli, chociażby brak tego oświadczenia wywołany został trudnościami w wykryciu rozporządzenia ostatniej woli. (S. N. C. II. 2508/36. 7.XII.1936 r. —*O. S. P. X-XI/37 p. 593).*

—

Zarzut niewłaściwości sądu pracy, zgłoszony przez pozwanego, nie może być oparty na twierdzeniu, iż pozwany nie zawarł z powodem umowy o pracę, na której powód oparł swe roszczenie pozwu. (S. N. C. II. 1783/36. 18.XII. 1936 r. — *O. S. P. X-XI/37 p. 598).*

—

Ugoda separacyjna, zawarta przez małżonków przed sądem niewłaściwym do zatwierdzenia separacji, nie ma wprawdzie znaczenia separacji sądowej, jednak jest dla stron obowiązująca co do zawartego w niej oświadczenia o braku winy któregokolwiek z małżonków w rozejściu się. (S. N. C. II. 2133/36. 12.I.1937 r. — *O. S. P. X-XI/37 p. 612).*

—

Na obszarze byłego zaboru austriackiego winny być do metrykalnej księgi urodzin wpisane te imiona dziecka ślubnego, które obrali rodzice. W razie nieosiągnięcia porozumienia w tym względzie decyduje wola ojca. (N. T. A. L. rej. 2439/34. 5.VI.1937 r. — *O. S. P. X-XI/37 p. 688).*

—

Zwalczanie czynności dłużnika dokonanej na szkodę wierzycieli przed wejściem w życie kodeksu zobowiązań, ocenić należy według prze-

pisów dawniejszych. (S. N. C. II. 1836/36. 19.XII. 1936 r. — *O. S. P. X-XI/37 p. 601).*

—

Żona, która bez uzasadnionej podstawy zerwała wspólność małżeńską, nie może żądać od męża alimentów, choćby wyraziła listownie chęć powrotu, jeżeli faktycznie do męża nie powróciła, mimo, że był on gotów przyjąć ją z powrotem. (S. N. C. II. 2093/36. 13.I.1937 r.— *O. S. P. X-XI/37 p. 614).*

—

Dopuszczalne jest ustanowienie hipoteki kaucyjnej przez akt notarialny zeznany jednostronnie przez dłużnika; art. 82 prawa o notariacie temu nie stoi na przeszkodzie. (S. N. C. I. 2623/36. 13.V.1937 r. — *O. S. P. X-XI/37 p. 576).*

—

1. Przy skardze z § 372 u. c. wystarczy wykazanie przez powoda ważnego tytułu i niewadliwego sposobu nabycia posiadania zatrzymanej rzeczy, chociażby nie można było wykazać, że prawozlewca powoda był właścicielem rzeczy.

2. Ze skargi z § 372 u. c. może korzystać tylko ten, kto rzecz miał już w swoim posiadaniu. (S. N. 25.II.1937 r. C. II 2632/36. — *Gł. Sąd. 1/38 s. 81).*

—

Przez rzeczywiste przydzielenie zachowku rozumieć należy ustanie stosunku wspólności, istniejącego od chwili śmierci spadkodawcy w odniesieniu do spadku między dziedzicem a uprawnionym do zachowku od chwili dobrowolnego uiszczenia zachowku lub też rozstrzygnięcia wyrokiem o roszczeniu zachowku. Wartość zachowku oblicza się według wartości spuścizny w chwili rzeczywistego przydzielenia zachowku, chyba że dziedzic bez usprawiedliwionej naglącej potrzeby przed tą chwilą sprzedał rzeczy spadkowe za cenę niższą od wartości szacunkowej w chwili śmierci spadkodawcy; w tym bowiem razie rozstrzyga wartość szacunku zbytych rzeczy w chwili śmierci spadkodawcy. (S. N. 13.III.1937 r. C. II. 2766/36. — *Gł. Sąd. 1/38 s. 81).*

—

Zobowiązanie z § 880 lit. a u. c. różni się od poręczenia tym, że poręczenie jest zobowiązaniem akcesoryjnym, którego prawną przesłanką jest istnienie długu głównego, podczas gdy przedmiotem umowy z § 880 lit. a u. c. jest zobowiązanie samoistne, niezależne od przyrzeczonego świadczenia trzeciej osoby. (S. N. 6.III.1937 r. C. II. 2709/36. — *Gł. Sąd. 1/38 s. 81).*

—

Przyrzeczenie świadczenia trzeciej osoby nie musi być pozytywne, czyli dotyczyć dania lub czynienia, lecz może być negatywne, czyli może polegać na nieczynieniu, zaniechaniu, lub znoszeniu. (S. N. 6.III.1937 r. C. II. 2709/36. — *Gł. Sąd. 1/38 s. 81).*

—

Obligatio alternativa polega na możności świadczenia w sposób przemienny, wynikający z umowy lub ustawy, facultas alternativa — na możności świadczenia przemiennego wskutek upoważnienia dłużnika przez wierzyciela do takiego świadczenia; tylko ta droga nie podlega rozpoznaniu i obniżeniu przez sąd. (S. N. 11.III.1937 r. C. II. 2759/36. — *Gł. Sąd. 1/38 s. 81).*

—

Roszczenie Państwowego Zakładu dla umysłowo chorych wobec ojca osoby obłąkanej, niebezpiecznej dla otoczenia, o zwrot kosztów leczenia i utrzymania tejże, podlega przedawnieniu trzyletniemu z p. 3 § 1486 u. c. i nie może być uważane za roszczenie regresowe z § 1042 u. c. (S. N. 11.III.1937 r. C. II. 2604/36. — *Gł. Sąd. 1/38 s. 81).*

—

Posag zasadniczo winien być oznaczony w gotówce; jeżeli jednak w konkretnym wypadku posag za zgodą stron ma być oznaczony w gruncie, to wybór gruntu, mającego stanowić posag, należy do rodziców, a tylko w razie, gdy grunty przeznaczone na posag przez rodziców nie odpowiadają ich stosunkom majątkowym, sąd może sięgać do innych gruntów rodziców. (S. N. 1.III.1937 r. C. II. 3174/36. — *Gł. Sąd. 1/38 s. 81).*

—

1.Roszczenie z § 812 k. c. służy także osobom, z których majątku przedmiot świadczenia nie wyszedł, które jednak przejściem przedmiotu bez przyczyny prawnej do majątku innej osoby majątkowo są dotknięte. W szczególności zarządca przymusowy dochodzić może we własnym imieniu roszczeń z § 812 k. c. co do świadczeń dokonanych z masy majątku pozostającego pod zarządem poza porządkiem ustalonym w przepisach ustawy o przetargu przymusowym.

2. Na zasadność roszczenia z § 812 k. c. nie ma wpływu zawinienie osoby uprawnionej do żądania zwrotu niesłusznego wzbogacenia.

3. Przy badaniu zagadnienia, czy nastąpiło przesunięcie majątkowe bez przyczyny prawnej, nie może rozstrzygać zasada uczciwości i zaufania.

4. W wypadkach §§ 717 ust. 3, 541 u. p. c. szczególne badanie, czy zachodzą przesłanki niesłusznego zbogacenia, nie jest dopuszczalne. (S. N. 27.XI.1936 r. C. III. 708/36. — *Gł. Sąd. 1/38 s. 81).*

—

Zasada prawna, iż w razie scedowania wierzytelności hipotecznej, miarodajny jest dla przerachowania pierwotny czas powstania zabezpieczonego roszczenia, nie ma zastosowania,

jeśli hipoteka wpisana na rzecz cedenta miała ulec wykreśleniu, i po wykreśleniu miała być wpisana nowa hipoteka na rzecz cesjonariusza, który jednak wpisany został do księgi wieczystej jako cesjonariusz wbrew tej umowie z właścicielem nieruchomości. (S. N. 23.X.1936 r. C. II. 276/35. — *Gł. Sąd. 1/38 s. 82).*

—

Skróconemu kresowi przedawnienia nie podlegają wierzytelności z tytułu kosztów utrzymania i leczenia w Państwowym Zakładzie dla umysłowo chorych. (S. N. C. II. 87/37. 24.V. 1937 r. — *Cz. S. 6/37 p. 112).*

—

Jeżeli strony zawarły umowę a następnie dojście do skutku tej umowy stwierdziły pisemnym oświadczeniem, a forma piśmienna nie była potrzebna ani do ważności tej umowy, ani też w celach dowodowych, nie może być ze skutkiem podniesiony zarzut nieważności umowy z powodu braku formy aktu notarialnego, z powodu, że jeden z kontrahentów pisać nie umie. (S. N. C. II. 3194/36. 16.III.1937 r. — *Cz. S. 6/37 p. 113).*

—

Mężczyzna, który spowodował ciążę u kobiety w stosunku pozamałżeńskim, nie jest obowiązany do odszkodowania wobec tej kobiety za rozstrój jej zdrowia wywołany przerwą ciąży, jeżeli potrzebę tego zabiegu stwierdził lekarz, a nie została przerwa ciąży wykonana z namowy owego mężczyzny, ponieważ brak związku przyczynowego między jego działaniem a rozstrojem zdrowia kobiety. (S. N. C. II. 173/37. 10. VI.1937 r. — *Cz. S. 6/37 p. 115).*

—

1. Służące właścicielowi nieruchomości prawo rozporządzania opróżnioną hipoteką (§ 469/III k. c. a.) jest prawem majątkowym i może być przedmiotem zajęcia egzekucyjnego oraz zakazu sądowego w postępowaniu egzekucyjnym.

2. Dopuszczalne jest dozwolenie adnotacji zakazu rozporządzania hipoteką w drodze zabezpieczenia powództwa, gdyż ani ustawa hipoteczna ani polskie prawo egzekucyjne nie zawierają zakazów takiej adnotacji. (S. N. C. II. 274/37. 26.V.1937 r. — *Cz. S. 6/37 p. 116).*

—

1. Przechadzki kobiety zamężnej z młodszym od jej męża mężczyzną zwłaszcza w czasie nienajlepszego pożycia małżonków, mogą stanowić dla męża dotkliwą udrękę.

2. Stawienie sobie do oczu świadków, których zeznania przeczą sobie nawzajem, nie jest procesowym obowiązkiem Sądu. (S. N. C. II. 422/37. 19.I.37. — *Prz. Pr. Ad. IV/37, l. 289).*

—

Dotykanie żony paznokciami rąk i nóg przez męża w czasie spółkowania i nieumyślne i obfite przy tym ślinienie się nie są ani dotkliwym udręczeniem, ani nie stanowią ułomności cielesnej, połączonej z niebezpieczeństwem dla życia lub zdrowia żony, nie mogą być zatem uznane za ważne powody rozdziału małżonków od stołu i łoża. (S. N. C. II. 77/37. 18.V.37. — *Prz. Pr. Ad. IV/37, l. 290).*

—

Dłużnik nie może się ze skutkiem powoływać na kryzys gospodarczy, jako podstawę do udzielenia mu ulg w wykonaniu zobowiązania, jeżeli pretensja była płatna jeszcze w czasie pomyślnej koniunktury w kraju. (S. N. C. II. 13/37. 14.V.1937. — *Prz. Pr. Ad. IV/37 l. 321).*

—

Zwalczanie czynności prawnej dłużnika, zdziałanej na szkodę wierzyciela przed wejściem w życie kod. zob., ocenić należy wg. przepisów dawniejszych chociażby pozew wniesiony został w dniu 1.VII.1934 r. (S. N. C. II. 3127/36. 22.IV.1937. — *Prz. Pr. Ad. IV/37, l. 322).*

—

Kilkakrotne dopuszczenie przez stronę powodową do zawieszenia postępowania uchyla skutki przerwy przedawnienia. (S. N. C. II. 277/37. 17.III.1937. — *Prz. Pr. Ad. IV/37, l. 312).*

—

W sprawie o zwrot zadatku danego przez jedną stronę przy zawarciu umowy przedwstępnej i o odszkodowanie umowne z przyczyny niedopełnienia tej umowy przedwstępnej, okoliczność, iż tej umowy strony nie zawarły we formie aktu notarialnego, chociaż umowa przyrzeczona dotyczyła przejścia własności nieruchomości, jest pozbawione wszelkiego znaczenia prawnego i nie ma wpływu na wynik sporu. (S. N. C. II. 268/37. 7.VI.1937. — *Prz. Pr. Ad. IV/37, l. 314).*

—

Fakt naciągnięcia pożyczki przenoszącej 250 zł. a nie stwierdzonej pismem może być w braku sprzeciwu strony pozwanej stwierdzony dowodem ze świadków. (S. N. C. II. 942/37. 7.IX.1937. — *Prz. Pr. Ad. IV/37, l. 316).*

—

Termin 6 miesięcznego wypowiedzenia w razie trwania stosunku pracy przez lat 10 nie ma zastosowania do pracowników, będących robotnikami w rozumieniu rozp. Prezydenta Rzeczypospolitej z 16.III.1928 (Dz. U. Nr. 35. poz. 324). (S. N. C. II. 3000/35. 9.IV.1936. — *Prz. Pr. Ad. IV/37, l. 319).*

—

Dla uniknięcia skutków zwłoki w zapłacie odsetek od wierzytelności hipotecznej za okres dłuższy niż 3 miesiące, t. j. dla zapobieżenia wypowiedzenia przez wierzyciela kapitału wierzytelności (art. 8 ust. z 29.III.1933, poz 21? Dz. U.) wystarczy, jeżeli dłużnik najdalej w

ostatnim dniu okresu trzymiesięcznego prześle wierzycielowi pocztą sumę pieniężną odpowiadającą trzymiesięcznej zaległości w odsetkach. (S. N. C. II. 93/37. 25.V.1937. — *Prz. Pr. Ad. IV/37, l. 320).*

—

Jeżeli pracodawca korzystając z danego mu w umowie o pracę uprawnienia przenosi pracownika na inne miejsce służbowe, a pracownik odmówi pełnienia pracy na nowym miejscu służbowym, istnieje ważna przyczyna bezzwłocznego rozwiązania umowy o pracę z art. 32 lit. d rozp. o prac. umysł., chociażby umowa o pracę zawierała zastrzeżenie, że przeniesienie służbowe nie może uszczuplić poborów pracownika i chociażby istotnie pobory pracownika na nowym miejscu służbowym były niższe od poborów na dotychczasowym miejscu służbowym. (S. N. C. II. 74/37. 20.V.1937. — *Prz. Pr. Ad. IV/37, l. 332).*

—

Umowa o ograniczenie służebności na nieruchomościach nie wymaga do swej ważności formy aktu notarialnego. (S. N. C. II. 92/37. 24.V.1937. — *Prz. Pr. Ad. IV/37, l. 334).*

—

Wierzyciel nie może na zasadzie art. 1 (1) dekretu walutowego przerachowywać na walutę polską swej wierzytelności opiewającej wg. tytułu wykonawczego na walutę obcą, a w konsekwencji nie może się też domagać ze skutkiem działania wpisu prawa zastawu na podstawie tego tytułu uzyskanego dla tej wierzytelności przerachowanej na walutę polską. (S. N. C. II. 211/37. 26.V.1937. — *Prz. Pr. Ad. IV/37, l. 336).*

—

Zobowiązanie się dłużnika do zapłacenia dłużnej sumy dolarowej inną walutą wg. parytetu dolara złotego z dnia wystawienia skryptu dłużnego jest nieważne. (S. N. C. II. 3044/36. 15.IV.1937. — *Prz. Pr. Ad. IV/37, l. 337).*

—

Nieletni, który nie skończył lat 14-tu, nie może być uznanym współwinnym w spowodowaniu wypadku samochodowego, którego doznał. (S. N. C. II. 1015/37. 25.X.37. — *Gł. Pr. 9-10/37, p. 23).*

—

Ojciec może domagać się odszkodowania z powodu straty, którą poniósł w związku ze śmiercią syna przez ubytek pomocy, świadczonej mu dotychczas przez tego syna w prowadzeniu gospodarki rolnej, a niezbędnej ze względu na częściową niezdolność ojca do pracy, chociażby ojciec nie był zupełnie pozbawiony środków utrzymania. (S. N. C. II. 1695/37, 12.X.37. — *Gł. Pr. 9-10/37,p. 24).*

—

Ogrodnictwo, chociażby zarobkowe, nie jest przemysłem, a pracownicy w nim zatrudnieni nie podlegają ustawie z dnia 18 grudnia 1919 r. o czasie pracy w przemyśle i handlu. (Dz. U. z 1933 r. nr. 94, poz. 734). (S. N. C. II. 2734/36, 2.II.37. — *Gł. Pr. 9-10/37, p. 25).*

—

Wyrok prawosławnego sądu duchownego, orzekający rozwód małżeństwa, zawartego między osobami dawniej wyznania rzymsko-kat., z których jedna przeszła na wiarę prawosławną, nie jest ważny przeciwko małżonkowi, pozostałemu przy dawnym wyznaniu, ponieważ ostatnim wspólnym prawem małżonków było prawo poaustriackie. (S. N. III. S. R. 207/31. 23.II.. r. — *Z. i P.4/37, s. 30).*

—

Odwołalność z powodu rażącej niewdzięczności darowizny, zdziałanej przed wejściem w życie kodeksu zobowiązań, należy rozpatrywać według przepisów ustawy cywilnej z 1811 r., chociażby zajście, uzasadniające tę odwołalność, wydarzyło się już po wejściu w życie kodeksu zobowiązań. (S. N. C. II. 2319/36. 6.II.37. — *Zb. C. X/37, p. 374).*

—

1. Dłużnik może potrącić swoje roszczenie z wierzytelności wierzyciela, chociażby wierzytelność ta nie była jeszcze wymagalna; wystarcza gdy dłużnik w tym czasie, gdy z niej potrąca, ma prawo ją zaspokoić.

Skuteczności potrącenia roszczenia nie stoi na przeszkodzie nieprawomocność zasądzającego roszczenie orzeczenia, jeżeli zasądzone roszczenie jest materialnie uzasadnione i wymagalne.

2. Jeżeli odsetki płatne są miesięcznie, warunkiem dopuszczalności wypowiedzenia kapitału na podstawie przepisu art. 8 ustawy z dnia 29 marca 1933 r. o ulgach w zakresie oprocentowania terminów spłaty wierzytelności hipotecznych (Dz. U. poz. 213) jest zaleganie choćby z jedną ratą miesięczną odsetek ponad 3 miesiące, nie zaś zaleganie z zapłatą odsetek conajmniej za 3 miesiące.

3. W razie umorzenia postępowania z przyczyn, które powstały dopiero w toku postępowania, koszty procesu ponosi powód, o ile przyczyna umorzenia powstała z woli lub winy powoda; o ile zaś przyczyna umorzenia postępowania jest zupełnie niezależna od woli i postępowania powoda, jest on obowiązany do zwrotu pozwanemu kosztów procesu tylko w tym przypadku, gdy pozwany nie dał powodu do wytoczenia sprawy. (S. N. C. III. 1908/36. 27. XI.36. — *Zb. C. X/37, p. 366).*

—

Lokator jest uprawniony do żądania na podstawie przepisów o niesłusznym wzbogaceniu zwrotu uiszczonego czynszu w części, przewyższającej normy przewidziane w ustawie o ochronie lokatorów, chyba że uiszczał czynsz wiedząc, że nie jest obowiązany do płacenia go w

tej wysokości. Tę ostatnią okoliczność musi jednak podnieść i udowodnić strona, obowiązana do zwrotu otrzymanych bez podstawy prawnej sum; żądający zwrotu powinien tylko udowodnić, że płacił bez podstawy prawnej. (S. N. C. III. 51/35. 30.XI.36. — *Zb.. C. X/37, p. 367).*

—

Dłużnik zobowiązania przemiennego, pozostawiającego mu do wyboru walutę bądź markową, bądź rublową, w której uiszczenie długu winno nastąpić, może domagać się, aby przedmiotem przerachowania, o które wystąpił wierzyciel, była suma rublowa, pomimo że termin płatności długu przypadł na czas po wejściu w życie ustawy z dn. 29 kwietnia 1920 r. o zakazie dokonywania wypłat w walucie rublowej, i przypadek ten nie podpada pod przepis ust. 1 art. 1193 k. c., przewidujący, iż zobowiązanie staje się proste i bezwarunkowe, jeżeli jedna z rzeczy przyrzeczonych ginie. (S. N. C. I. 408/36. 27.XI.36. — *Zb. C. X/37, p. 365).*

—

W myśl art. 683 t. X cz. 1 Zw. pr. i art. 92 og. ust. kolej. z 1885 r. sąd nie może uzależniać przyznania odszkodowania za zmniejszenie zdolności zarobkowej wskutek wypadku kolejowego wyłącznie od kwestii stwierdzenia faktu rzeczywistego przed wypadkiem zarobkowania osoby poszkodowanej, suma zaś ewentualnie zasądzona tytułem odszkodowania musi pokryć nie tylko poniesiony przez osobę poszkodowaną uszczerbek, ale w miarę możności wynagrodzić ją za pozbawienie tych korzyści, jakie by niewątpliwie w warunkach normalnych osiągnęła w przyszłości, gdyby jej zdolność zarobkowa przez wypadek kolejowy nie została zmniejszona. (S. N. C. I. 255/36. 10.XI.36. — *Zb. C. X/37, p. 352).*

—

Charakter gruntu fortecznego, jako rzeczy extra commercium wynika z samej istoty i przeznaczenia twierdz wojskowych, wykluczających możliwość ich posiadania na prawie własności, a więc i nabycia w drodze przedawnienia. (S. N. C. I. 677/36. 10.XI.36. — *Zb. C. X/37, p. 353).*

—

W myśl art. 683 t. X cz. 1 Zw. pr. kolej jest obowiązana wynagrodzić teściów za śmierć ich zięcia, zabitego przez pociąg, o ile zostanie ustalone, że zmarły łożył na ich utrzymanie oraz że pozostała po nim wdowa nie posiada dostatecznych własnych środków na utrzymanie swych rodziców. (S. N. C. I. 514/36. 24.XI.-9.XII. 36. — *Zb. C. X/37, p. 363).*

—

1. W myśl ust. 9 § 17 rozp. o przerach. z dnia 14 maja 1924 r. przerachowanie wkładów oszczędnościowych, złożonych w spółdzielniach, nie może nastąpić w mierze niższej, niż przerachowanie kapitałów spółdzielni udziałowego, zasobowego, społecznego i specjalnych, i winno być dokonane w ten sposób, że kapitał własny spółdzielni, za który się uważa przewyżkę aktvwów nad pasywami po przeszacowaniu jednych i drugich według przepisów rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 25 czerwca 1924 r. o bilansowaniu w złotych (Dz. U. poz. 542, § 3 tego rozporządzenia i § 7 rozporządzenia Ministra Skarbu z dnia 1 lipca 1924 r. Dz. U. poz. 612) bez wliczenia do pasywów wyżej wymienionych, podlegających przerachowaniu kapitałów i wkładów, zostaje rozdzielony stosunkowo pomiędzy te kapitały oraz wkłady, wyrażone w kwocie, otrzymanej w wyniku przeliczenia odnośnych sum według pełnych stawek skali § 2 rozp. o przerach. Jeżeli jednak powyższe kapitały spółdzielni, przewartościowane w powyższy sposób, nie dorównywują połowie tych kapitałów przerachowanych w pełni, wkłady oszczędnościowe podlegają li tylko przeliczeniu według kursu 1 zł. = 1.800.000 mk. pol.

2. Dla ustalenia miary przerachowania wkładów oszczędnościowych, złożonych w spółdzielniach, do aktywów spółdzielni nie dolicza się nie ściągniętych wierzytelności, gdyż z brzmienia art. 54 p. 3 ustawy o spółdzielniach z dn. 29 października 1920 r. (Dz. U. z 1934 r. poz. 495) wynika, iż wierzytelność, którą spółdzielnia uważa za nieściągalną, nie podlega zamieszczeniu w bilansie, przy czym rozstrzygnięcie kwestii, czy dana wierzytelność jest ściągalna, czy też nie, pozostawione jest samej spółdzielni, skrępowanej tylko w tym kierunku, że o ile wierzytelność została prawomocnie zasądzona i przeprowadzona egzekucja nie dała w ciągu dwóch lat skutku, to spółdzielnia nie może jej w bilansie wykazać i musi ją odpisać na straty. (S. N. C. I. 559/36. 10.XII.36. — *Zb. C. X/37, p. 370).*

—

Nie można policzać na zachowek tego, co otrzymało z majątku spadkodawcy dziecko dziedzica koniecznego. (S. N. C. II. 2413/36. 12.II.37. — *Zb. C. X/37, p. 381).*

—

Umowa o odpłatne pośrednictwo w zawarciu małżeństwa jest nieważna jako sprzeczna z dobrymi obyczajami. (S. N. C. II. 2354/36. 11.II. 37. — *Zb. C. X/37, p. 379).*

—

W razie zdziałania przez dłużnika krzywdzących dla wierzycieli czynności prawnych przed wejściem w życie k. z. należy stosować przepisy ordynacji o zaskarżaniu czynności prawnych z dnia 10 grudnia 1914 r. (Dz. p. p. nr 337), chociażby wierzyciel uzyskał możność wystąpienia z pozwem dopiero po wejściu w życie kodeksu zobowiązań. (S. N. C. II. 2262/36. 5.II. 37. — *Zb. C. X/37, p. 372).*

1. Niestawienie się pracownika do pracy wskutek nieszczęśliwego wypadku lub choroby ust. 3 k. c. niezależnie od okoliczności, które w ciągu okresu czasu, przekraczającego trzy miesiące, nie rozwiązuje umowy między stronami automatycznie, lecz stwarza dla pracodawcy prawo do natychmiastowego rozwiązania umowy; w przypadku zaś nieskorzystania przez pracodawcę z tego uprawnienia umowa wiąże nadal strony, wskutek czego pracownik zachowuje swoje uprawnienie do wynagrodzenia.

W myśl art. 19 rozp. Prez. Rzplitej z dnia 16 marca 1928 r. o umowie o pracę pracowników umysłowych (Dz. U. nr 35 poz. 323), stanowiącego ius cogens, pracownik nie może przez umowę zrzec się prawa otrzymania wynagrodzenia za czas, w którym nie pracował z powodu choroby. (S. N. C. I. 1062/36. 12.XI.36. — *Zb. C. X/37, p. 356).*

—

Postanowienia §§ 906, 907 k. c. nie dotyczą oddziaływania na grunt przedmiotów stałych, spuszczania wody, ścieków itp. (S. N. C. III. 1085/34. 13.XI.36. — *Zb. C. X/37, p. 357).*

—

1. Nie może być wyznaczony kurator nad mieniem osoby nieobecnej, gdy znane jest miejsce jej pobytu i jest możność skomunikowania się z nią, tak że nie doznaje ona trwałej przeszkody do dopilnowania swych praw.

2. Zapłata dłużnej sumy, dokonana przez dłużnika do rąk kuratora, którego wyznaczenie wyjednał dłużnik z ukryciem okoliczności, że jest mu miejsce pobytu wierzyciela wiadome, i to celem zwolnienia się od długu przez wpłacenie zdewaluowanych pieniędzy, których nie chciał przyjąć sam wierzyciel, czyli zapłata dokonana w złej wierze nie może być uważana za „przyjętą przez uprawnionego“ w rozumieniu § 40 rozp. o przerach. z dnia 14 maja 1924 r. (Dz. U. z 1925 r. poz. 213) i taka zapłata nie może skutkować umorzenia całej sumy długu. (S. N. C. I. 3013/35. 13.XI.36. — *Zb. C. X/37, p. 358).*

—

Przez przelew kilku części jednolitej wierzytelności powstają samodzielne wierzytelności, które pomiędzy sobą nie mają żadnego pierwszeństwa, jeżeli w przelewie tego szczególnie nie zaznaczono. Kolejność częściowych przelewów ma znaczenie jedynie wtedy, gdy suma częściowych przelewów przekracza całość pierwotnej wierzytelności, z chwilą bowiem wyczerpania wierzytelności tej przez kilka przelewów — dalsze, późniejsze przelewy są bezskuteczne. Do cesji dokonanych po wyczerpaniu mają zastosowanie §§ 407 i 408 k. c. Oświadczenie dłużnika nie znającego wyczerpania wierzytelności, że zobowiązuje się do zapłaty, ma charakter czynności prawnej z § 407 k. c. (S. N. C. III. 676/35. 16.XI.36. — *Zb. C. X/37, p. 359).*

—

Stowarzyszenie sportowe, którego członek w czasie gry w piłkę nożną zrządził szkodę (np. złamał nogę) członkowi innego stowarzyszenia sportowego, biorącego udział w meczu, może być uznane za winne złego doboru członka stowarzyszenia i w konsekwencji odpowiadać — jako dające zlecenie swemu członkowi do uczestnictwa w grze — za jego czyn z art. 1384 ust. 3 K. C. niezależnie od okoliczności, które stowarzyszenie było organizatorem meczu i w czyjej siedzibie mecz się odbywał. (S. N. C. I. 413/36. 18.XI.36. — *Zb. C. X/37, p. 360).*

—

1. Zaniechanie rozmyślnie lub z niedbalstwa zapobiegnięcia szkodzie przez założenie środka prawnego istotne jest wówczas tylko, gdy szkoda pozostaje z zaniechaniem w związku przyczynowym.

2. Na podstawie § 839 K. C. Sąd Cywilny władny jest badać naruszenie obowiązków urzędowych, nie będąc krępowany orzeczeniem władz kontrolujących wykonanie tych obowiązków. (S. N. C. III. 1010/36. 23.XI.36. — *Zb. C. X/37, p. 349).*

—

1. Uzyskanie hipoteki sadowej czystym wpisem przez wniesienie zasądzającego pretensję wyroku zaocznego do wykazu hipotecznego w miejsce ostrzeżenia, dokonanego w trybie zabezpieczenia powództwa przy jego wytoczeniu, wtedy tylko zapobiega skutkom z art. 735 u. p. c. o utracie mocy wyroku zaocznego, gdy dokonane zostało przed upływem 3-letniego terminu od uprawomocnienia się wyroku.

2. Dobrowolne wykonanie wyroku zaocznego przez pozwanego winno mieć z punktu widzenia art. 735 u. p. c. to samo znaczenie, co zgłoszenie przez powoda żądania wykonania wyroku, o którym mówi art. 735 u. p. c., gdyż czyni to żądanie zbędnym. (S. N. C. I. 3001/38. 6.XI.36. — *Zb. C. X/37, p. 350).*

—

1. Do zawarcia pożyczki niekonieczna jest wypłata pieniędzy do rąk pożyczkobiorcy.

2. Publiczna wiara księgi wieczystej nie prowadzi do nabycia roszczenia osobistego, które już wygasło.

3. Wskutek zapłaty przez dłużnika, będącego właścicielem obciążonego gruntu, wierzytelność zabezpieczona nie gaśnie, jeżeli zapłata nastąpiła w celu jej nabycia w drodze cesji na rzecz osoby trzeciej. Transakcja taka nie jest czynnością pozorną, jakkolwiek dokonana została celem zaoszczędzenia kosztów.

4. Zmiana hipoteki zabezpieczającej na hipotekę obiegową nie pociąga za sobą zmiany zabezpieczonego roszczenia, lecz polega wyłącznie na wyposażeniu hipoteki w publiczną wiarę

księgi wieczystej na zasadzie § 1138 K. C. i na ewentualnym wystawieniu dla niej listu hipotecznego.

5. Na wysokość przerachowania prawa rzeczowego wpływa tylko wysokość roszczenia osobistego, istniejącego w rzeczywistości, względnie stosunek podstawowy, usprawiedliwiający nabycie długu gruntowego. (S. N. S. III. 112/25. 13—27.III.36. — Zb. C. X/37 p. 344).

—

Odszkodowanie za przedwczesne rozwiązanie umowy dzierżawczej, dotyczącej gruntu parcelowanego, określone jest w pieniądzach, a nie w życie, jeżeli Okręgowa Komisja Ziemska ustaliła je co prawda w życie, jednak pozostawiła uznaniu Okręgowego Urzędu Ziemskiego kwestię wypłaty wysokości ekwiwalentu. Czynność Okręgowego Urzędu Ziemskiego podlega w tym wypadku ocenie według § 315 K. C. (S. N. C. III. 835/34. 1.V.36. — *Zb. C. X/37, p. 345)*.

—

Stosunek prawny, polegający na tym, że posiadacz przedsiębiorstwa jest obowiązany na podstawie umowy o pracę do wypłacenia już nie pracującemu byłemu pracownikowi umysłowemu emerytury, nie jest stosunkiem pracy w rozumieniu art. 35 rozp. Prez. Rzplitej z dnia 16 marca 1928 r. (Dz. U. nr 35 poz. 323), a w razie przejścia przedsiębiorstwa w posiadanie innej osoby nowy posiadacz przedsiębiorstwa na mocy tegoż art. 35 nie jest obowiązany do płacenia emerytury, chybaby istniały inne podstawy jego odpowiedzialności. (S. N. C. III. 638/36. (7 Sędz.). 15.V.37. — *Zb. C. X/37, p. 343)*.

—

Przedsiębiorstwo robót malarskich nie odpowiada za skutki spadnięcia z dachu drążków antenowych, jeżeli zdjęcie tych drążków nie zostało przez niego spowodowane. (S. N. C. II. 8.III.37. — *R. P. E. S. IV/37, s. 866)*.

—

Wierzyciel, który na podstawie orzeczenia sądowego zajmuje rzeczy dłużnika, nie jest obowiązany do wynagrodzenia dłużnikowi szkody, chociażby następnie okazało się, że rzeczy nie podlegały egzekucji. (S. N. C. II. 3517/36. 15.II.37. — *R. P. E. S. IV/37 s. 866)*.

—

Właściciel psa nie odpowiada za uszkodzenia zadane przez psa, jeżeli poszkodowany nie zachował ostrożności wyraźnie mu zalecanej. (S. N. C. II. 3152/36. 19.IV.37. — *R. P. E. S. IV/ 37. s. 866)*.

—

Właścicielowi kozy pokąsanej przez psa należy się nie tylko zwrot wartości kozy, lecz i zwrot kosztów celowego jej leczenia oraz wynagrodzenia za ubytek w mleku aż do czasu, gdy właściciel psa ofiarował właścicielowi kozy odszkodowanie według wartości kozy. (S. N. C. II, 1934/36. 30.XII.36. — *R. P. E. S. IV/37, s. 867)*.

—

Za wpływ siły wyższej, uwalniający właściciela przedsiębiorstwa wprawianego w ruch za pomocą sił przyrody od odpowiedzialności za szkodę na osobie lub mieniu, wyrządzoną przez ruch przedsiębiorstwa, nie można poczytać uszkodzenia rur gazowych spowodowanego ruchem warstw ziemi, znajdujących się nad rurami, a wywołanymi opadami atmosferycznymi, podmuleniami, zmianami temperatury itp. (S. N. C. II, 2086/36. 20.X.36. — *R. P. E. S. IV/37, s. 867)*.

—

Orzeczenie sądu polubownego, nakładające przy jednoczesnym rozwiązaniu spółki handlowej na jednego ze wspólników obowiązek zapłacenia zaległych podatków i składek na rzecz ubezpieczalni społecznej nie ma znaczenia umowy z art. 92 Kod. Zob. (S. N. C. II, 1348/36. 30.X.36. — *R. P. E. S. IV/37, s. 866)*.

—

Właściciel domu nie ponosi odpowiedzialności za poślizgnięcie się przechodnia w krytej sieni domu, wyłożonej terazytem. (S. N. C. II. 1327/36. — *R. P. E. S. IV/37, s. 866)*.

—

2. PRAWO FORMALNE.

Koszty zaświadczenia prawomocności wyroku ponosi dłużnik, od którego na wniosek wierzyciela należy przysądzić ich zwrot. (S. A. Pozn. III. Cz. 456/37 postan. 30.VI.1937 r. — *Wiad. Pr. 6/37 p. 45)*.

—

Skutki zawisłości sporu upadają w razie nieuiszczenia przez powoda opłat w terminie przez Sąd wyznaczonym. (S. A. Pozn. I. Cz. 706/35 postan. z dn. 6.XII.1935 r. — *Wiad. Pr. 6/37 p. 46)*.

—

Wyrok rozstrzygający apelację od wyroku wstępnego co do zasady powództwa nie powinien orzekać o kosztach postępowania apelacyjnego, ponieważ obowiązek zwrotu kosztów zależy od wyniku sprawy, wyrok zaś wstępny o zasadzie powództwa nie kończy sprawy (art. 101—104 i 109 § 1 i 2 k. p. c.). (S. N. C. III. 1033/36 z 11 i 24.VII.1936 r. — *Wiad. Pr. 6/37 p. 46)*.

—

Nie traci charakteru samodzielnego ustalenia urzędu gminy zaświadczenie tegoż urzędu o stanie materialnym osoby, ubiegającej się o przyznanie prawa ubogich, w przypadku, gdy oparte zostało na odnośnym zaświadczeniu sołtysa (art. 20 p. 8 ust. z dn. 23.III.1933 r. D. U.

N. 35. p. 994). (S. N. C. I. 263/36. 1.XII.1936. — *W. P. P. 1/38)*.

—

Dowód pocztowy stwierdzający pokwitowanie przez odbiorcę sumy pieniężnej, przesłanej mu pocztą, stanowi początek dowodu na piśmie umowy pożyczki, zawartej przez odbiorcę. (S. N. C. I. 464/36. — *W. P. P. 1/38)*.

—

Przewodniczący sądu apelacyjnego nie jest obowiązany do badania z urzędu, czy zachodzą przesłanki zwolnienia strony od obowiązku obrania zamieszkania dla doręczeń w siedzibie sądu apelacyjnego, jeżeli strona nie wnosi o zwolnienie od tego obowiązku (S. N. C. III. 939/36. 13.XI.1936. — *Gł. Sąd. 1/38, s. 82)*.

—

Według przepisu art. 206 i 138 K. P. C. pozew między innymi winien zawierać obok wyraźnego żądania, przytoczenie okoliczności faktycznych, na których opiera się roszczenie oraz środki dowodowe celem wykazania prawdziwości tych twierdzeń, natomiast powoływanie się na przepisy prawne, w których żądanie pozwu miałoby oparcie, nie jest ustawą nakazane. Kwalifikacja prawna stosunku, poddanego rozpatrzeniu sądowemu, należy do sądu, który kwalifikację prawną ustala w wyroku. (S. N. C. II. 476/37. 24.VIII.1937.—*Prz. Sąd. Orz. Cyw. XIII, p. 60)*.

—

Przepis art. 227 K. P .C. nakazujący przewodniczącemu dążyć do tego, ażeby rozprawa wszechstronnie wyświetliła punkty sporne, nie ma zastosowania w postępowaniu o przyznanie prawa ubogich, unormowanym swoiście w art. 112 i nast. K. P. C. (S. N. C. II. 667/37. 9.IX.1937. — *Prz. Sąd. Orz. Cyw. XIII. p. 61)*.

—

Nabywca licytacyjny parceli z budynkiem, stojącym również na parceli sąsiedniej, a zbudowanym przez wspólnego właściciela obu parcel, staje się właścicielem budynku do granicy nabytej parceli. Pozostała część budynku pozostaje własnością właściciela sąsiedniej parceli; granicą jest idealna powierzchnia pionowa budynku, mająca za podstawę linię granicy parcel. (S. A. Pozn. Cz. (d) 739/36 postan. 21.X. 1936 r. — *Wiad. Pr. 6/37 p. 42)*.

—

1. Według kpc. nie służy stronom prawo wniesienia skargi kasacyjnej bez względu na wartość przedmiotu sporu, choćby skarga oparta była na zarzucie niedopuszczalności drogi sądowej.

2. Roszczenia przeciwko Skarbowi Państwa o zapłatę odszkodowania za zwłokę w zapłaceniu należności są roszczeniami prywatno-prawnymi i nie mają charakteru roszczeń o wynagrodzenie szkody, wyrządzonej przez organy władzy działalnością urzędową (art- 425 § 2 kpc). (S. N. III. Z. 1549/36 postan. 12.IV.1937. — *Wiad. Pr. 6/37* ⸗ *43)*.

—

a) Dopuszczalność egzekucji bankowej nie zależy od tytułu zasądzającego męża na ścierpienie egzekucji w nieruchomości żony, chociaż jej majątek podlega mężowskiemu zarządowi i pobieraniu użytków, wspólności mienia ruchomego.

b) Art. 724 kpc. dopuszcza dalsze zażalenie jedynie na postanowienia udzielające lub odmawiające przybicia egzekwowanej nieruchomości, a nie na postanowienia Sądu Okręgowego, przekazujące sprawę Sądowi Grodzkiemu do ponownego rozpoznania kwestii przybicia. To samo dotyczy dalszych zażaleń z art. 611, 728 i 792 kpc.

c) Postanowienie uchylające z art. 408, 412 kpc. jest orzeczeniem stanowczym.

d) Sąd niższej instancji związany jest stanowiskiem prawnym Sądu instancji wyższej, wyrażonym w danej sprawie w postanowieniu uchylającym z art. 408 i 412 kpc.

Nie zachodzi związanie, gdy następnie zmienia się stan sprawy, gdy doszło do zmiany powództwa, gdy zgłoszono nowe zarzuty lub przytoczono nowe fakty.

e) Sąd wyższej instancji — przy ponownym rozpoznaniu tej samej sprawy choćby w innym składzie sędziów — związany jest zapatrywaniem prawnym wyrażonym w swym orzeczeniu uchylającym.

f) Przy rozpatrywaniu dopuszczalnego dalszego zażalenia z art. 611, 724, 728 i 792 kpc., Sąd Apelacyjny nie jest związany stanowiskiem prawnym Sądu Okręgowego, choć prawomocne jest formalnie postanowienie uchylające Sądu Okręgowego (zapadłe w danej sprawie), w którym owe stanowisko było wyrażone. (S. A. Pozn. II. Cz. (d) 845/37 uchw. 23.VIII.1937 r. — *Wiad. Pr. 6/37 p. 38)*.

—

1. Doręczenie pozwu kurandowi zamiast kuratorowi, ustanowionemu w myśl § 1910 ust. 2 poniem. k. c., jest prawnie skuteczne.

2. Sąd może uczynić przedmiotem rozprawy ustnej, wyznaczonej co do meritum sporu wszelkie wnioski stron, znajdujące się w aktach sprawy, a więc również podanie o udzielenie prawa ubogich. Decyzja co do tego prawa ma charakter orzeczenia zapadłego na rozprawie, jeżeli Sąd w wezwaniu na posiedzenie zaznaczył, iż celem rozprawy jawnej będzie również rozpoznanie wniosku o prawo ubogich. (S. A. Pozn. Cz. 1103/36 r. postan. 25.I.1937 r. — *Wiad. Pr. 6/37 p. 39)*.

—

I. Koszty wymienione w art. 16 kpc. obejmują poza kosztami procesu jako takimi także niezbędne koszty upomnienia i wezwania o za-

płatę przed wytoczeniem procesu o świadczenie.

II. Sąd I instancji, niezależnie od przypadków unormowanych w art. 22 kpc., ma obowiązek w każdym stanie sprawy z urzędu sprawdzić, czy przy oznaczeniu przez stronę wartości przedmiotu sporu nie zostały naruszone przepisy art. 16—20 kpc. i nie została dowolnie zmieniona właściwość Sądu.

III. Ocena wartości przedmiotu sporu, przyjęta przez Sąd I instancji jedynie w sposób dorozumiany, a nie w formie wyraźnego orzeczenia, nie wiąże Sądu II instancji, który rozstrzygając kwestie procesowe uzależnione od określenia tej wartości, władny jest zawsze sprostować dotychczasową jej ocenę względnie oznaczenie przez powoda, dokonane z naruszeniem art. 16—20 kpc. (S. A. Pozn. II. Cz. 18/37 r. postan. 15.II.1937 r. — *Wiad. Pr. 6/37 p. 32).*

—

I. Jednostronne rozporządzenie żony mieniem wniesionym bez uprzedniego zezwolenia męża jest bezskuteczne; późniejsze zatwierdzenie męża nie zastępuje zezwolenia, lecz według okoliczności przypadku może być poczytane za nowe rozporządzenie męża mieniem wniesionym za zgodą żony, wyrażoną w poprzednim jednostronnym rozporządzeniu.

II. W trybie zabezpieczenia powództwa żony o zniesienie mężowskiego prawa zarządu i użytkowania mieniem wniesionym nie może nastąpić tymczasowe zniesienie tego prawa .

III. § 133 kc. stosuje się również do wykładni orzeczeń sądowych.

IV. Prawomocne zakończenie procesu nie uchyla automatycznego zabezpieczenia powództwa. (S. A. Pozn. II. Cz. (x) 820/36. uchw. 3.IX.1936 r. — *Wiad Pr. 6/37 p. 33).*

—

Wydane przez władze francuskie swemu obywatelowi świadectwo ubóstwa, jeśli odpowiada przepisom, obowiązującym we Francji jest zaświadczeniem władzy publicznej, wymaganym przez art. 112 k. p. c., lecz sąd posiada w stosunku do niego w całej pełni swe uprawnienie do oceny, czy uznaje je za dostateczny dowód ubóstwa. (S. N. C. I. 252/37 22.IV.37 — *P. P. C. 1—2/38 p. 1).*

—

Postanowienie sądu 2 instancji, odmawiające zwolnienia adwokata od obowiązku obrońcy z urzędu strony, której przyznane zostało prawo ubogich, nie podlega zaskarżeniu w drodze kasacji. (S. N. C. I. 889/37 24.VIII.—7.IX.37 *P. P. C. 1—2/38 p. 2).*

—

Sprawy o odszkodowanie przeciwko Skarbowi Państwa z powodu niewykonania lub nienależytego wykonania umowy nie podpadają pod przepis art. 13 § 2 p. k. p. c. (S. N. C. II. 347/37 30.VI.37. — *P. P. C. 1—2/38 p. 2).*

Roszczenie ,oparte w pozwie na zasadzie sprawowania interesów bez zlecenia z widoczną i przeważającą korzyścią, nie może być w skardze kasacyjnej oparte na zasadzie przejęcia długów. (S. N. C. II. 496/37 2.IX.37. — *P. P. C. 1—2/38 p. 4).*

—

Za dokument w rozumieniu art. 265 k. p. c. nie można poczytać notatki, nie podającej całej treści umowy, choćby notatka była podpisana przez jedną ze stron i wręczona drugiej stronie. (S. N. C. II. 604/37 13.IX.37. — *P. P. C. 1—2/38 p. 5).*

—

W sprawie, opartej na kilku wekslach, których łączna suma przenosi 500 zł. i w której nakaz zapłaty został utrzymany w mocy, pozwanemu służy skarga kasacyjna, chociażby poszczególne weksle opiewały na kwoty nieprzenoszące 500 zł. (S. N. C. II. 532/37 29.VII.37. — *P. P. C. 1—2/38 p. 7).*

—

1) Skarga o wznowienie postępowania nie jest pozwem, jest raczej podobna do środka odwoławczego, niż do pozwu, choć nie jest środkiem odwoławczym; należy do niej stosować tylko te przepisy, dotyczące pozwu, które ustawa wyraźnie nakazuje do niej stosować (art. 450 k. p. c.).

2) Do skargi o wznowienie przepis art. 214 k. p. c. nie stosuje się mimo istnienia art. 455 k .p. c. tak samo, jak nie stosuje się do skargi apelacyjnej mimo istnienia art. 417 k. p. c. (S. N. C. III. 3278/36. 12.IV.37. — *P. P. C. 1—2/38 p. 8).*

—

Przyznanie skarżącemu prawa ubogich, w razie gdy żądanie w tym przedmiocie zgłoszone zostało już po upływie terminu na złożenie kasacji, nie może spowodować przyjęcia skargi kasacyjnej, wniesionej bez kaucji ka acyjnej (S. N. C. I. 1786/36. 1.IV.1937 r. — *O. S. P. X—XI/37 p. 558).*

—

Ustalenie w prawomocnym wyroku skazującym sądu karnego wysokości sprzeniewierzonej sumy obowiązuje ze względu na przepis art. 7 k. p. c. Sąd cywilny w sprawie o zasądzenie sprzeniewierzonej sumy. (S. N. C. I. 1615/36. 7.IV.1937 r. — *O. S. P. X—XI/37. p. 552)*

—

Na postępowanie egzekucyjne w czasie postępowania scaleniowego nie ma wpływu to ostatnie postępowanie i późniejsze zmiany w osadzie po licytacji na skutek zatwierdzenia projektu scalenia, dotyczą nowonabywcy i nie mogą wpływać na ważność odbytej już licytacji. (S. N. C. I. 2329/36. 13.IV.1936 r. — *O. S. P. X—XI/37 p. 553).*

—

Skarga incydentalna na decyzję, wydaną w trybie art. 7 ustawy z 20 lipca 1919 o utraconych tytułach na okaziciela, dopuszczalna jest wyłącznie w przypadkach oddalenia roszczeń osoby, która wystąpiła o unieważnienie utraconego tytułu oraz w przedmiocie stawienia poręki, nie przysługuje natomiast osobom, które z tych czy innych względów roszczą do spornego tytułu jakie bądź prawo. (S. N. C. I. 1266/36. 25.II.1937 r. — *O. S. P. X—XI/37 p. 555).*

—

Nabycie przez lokatora w toku procesu o jego eksmisję prawa własności czy współwłasności nieruchomości ,w której zajmuje on lokal, będący przedmiotem sporu, jest przeszkodą dla uwzględnienia żądania eksmisji; wyrażona w p. 3 art. 210 K. p. c. zasada, że zbycie rzeczy, objętej sporem, w toku procesu nie wywiera wpływu na jego bieg, nie stosuje się jej do zbycia na rzecz pozwanego. (S. N. C. I. 1801/36. 2.IV.1937 r. — *O. S. P. X—XI/37 p. 549).*

—

Udzieleniu przybicia nie stoi na przeszkodzie ta okoliczność, że wniosek dłużnika o przesunięcie terminu licytacyjnego wyznaczonego na dzień Nowego Roku żydowskiego nie został jeszcze rozstrzygnięty. (S. O. Warszawa VI. 2 Cz. 246/37. 11.VI.1937 r. — *O. S. P. X—XI/37. p. 626).*

—

Wniosek o złożenie przysięgi wyjawienia przez dłużnika może być w toku administracyjnego postępowania egzekucyjnego, zgłoszony do Sądu tylko przez Urząd Skarbowy prowadzący egzekucję, a nie przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych, na którego rzecz egzekucja się toczy. (S. O. Warszawa VI. 2 Cz. 259/37. 30.VI.1937 r. — *O. S. P. X—XI/37. p. 627).*

—

Sąd nie może z urzędu odrzucić pozwu z powołaniem się na swą miejscową niewłaściwość, jeżeli pozwany dopiero po wniesieniu przeciwko niemu pozwu przeprowadził się poza okręg sądu. (S. O. Warszawa. VI. 2 Cz. 401/37. 28.IX. 1937 r. — *O. S. P. X—XI/37 p. 628).*

—

Wyznaczenie licytacji przez komornika na wniosek wierzyciela, przerywa bieg trzyletniego terminu z art. 562 § 1 k. p. c. (S. O. Warszawa VI. 1 Cz. 281/37 8.X.1937 r. — *O .S. P. X—XI/37 p. 629).*

—

Jeżeli dłużnik jest właścicielem tylko ułamkowej części nieruchomości, zarząd przeciwko niemu ustanowiony obejmuje pożytki i dochody tylko z tej ułamkowej części. (S. O. Warszawa VI. 2 Cz. 433/37. 8.X.1937 r. — *O. S. P. X—XI/37 p. 630).*

—

Dochodzenie w łącznym pozwie roszczenia o zapłatę komornego oraz roszczenia o dopełnienie zobowiązania wekslowego jest dopuszczalne, jeżeli powód nie żąda co do weksla wydania nakazu zapłaty. (S. O. Warszawa VI. 1 Cz. 280/37. 8.X.1937 r. — *O. S. P. X—XI/37 p. 631).*

—

W czasie istnienia sekwestru Sąd stosownie do okoliczności orzeka, czy dopuszczalna jest egzekucja z dochodów nieruchomości, poddanej sekwestrowi. (S. O. Warszawa VI. 2 Cz. 383/37. 25.IX.1937 r. — *O. S. P. X—XI/37 p. 632).*

—

Niezawezwanie (wadliwe doręczenie) zastępcy ustawowego, czy osoby asystującej nie daje podstawy do uchylenia z urzędu czynności egzekucyjnych, dokonanych od chwili istnienia tej wady; w wypadku takim należy się kierować w szczególności zasadami zawartymi w § 3 art. 556 k. p. c. (S. O. Warszawa VI. Cz. 341/37. 6.VIII.1937 r. — *O. S. P. X—XI/37 p. 633).*

—

Jeżeli skarga kasacyjna ze względu na brak podpisu adwokata uległa uzupełnieniu w myśl art. 141 k. p. c., przed wezwaniem wszakże o uzupełnienie braku złożona została nowa skarga kasacyjna z podpisem adwokata, to druga skarga ma być traktowana tak, jakby została złożona w dacie pierwszej skargi kasacyjnej.

Skarga kasacyjna, która nie wywodzi dlaczego sąd niesłusznie jakoby przyjął niedopuszczalność drogi sądowej, w szczególności nie uzasadnia, w czym upatruje błąd lub niesłuszną wykładnię prawa, ulega odrzuceniu. (S. N. C. III. 2275/37. 22.X.1937 r. — *O. S. P. X—XI/37 p. 623).*

—

Jeżeli po założeniu skargi kasacyjnej cofnięto wnoszącemu kasację prawo ubogich nie można odrzucić skargi kasacyjnej dlatego, że zakładający skargę kasacyjną w ciągu tygodnia od zawiadomienia go o cofnięciu prawa ubogich nie wniósł o przywrócenie terminu do wpłacenia kaucji kasacyjnej, kaucji tej nie wpłacił; w takim wypadku nie jest potrzebny wniosek o przywrócenie terminu do wpłacenia kaucji kasacyjnej; skarga kasacyjna założona bez kaucji w czasie, gdy wnoszący korzystał z prawa ubogich, jest założona prawidłowo, a po cofnięciu prawa ubogich kaucja kasacyjna powinna być ściągnięta z urzędu w myśl art. 119 § 1 zd. k. p. c. i art. 7 przep. o kosztach sąd. (S. N. C. III. 322/37. 14.X.1937 r. — *O. S. P. X—XI/37 p. 624).*

—

Kto dochodzi sum, potrąconych z jego należności przez dłużnika, nie ma obowiązku wniesienia pozwu o ustalenie, iż potrącenie było

bezzasadne, lecz może odrazu wnieść pozew o zapłatę tych sum. (S. N. C. II. 2032/36. 15.I. 1937 r. — *O. S. P. X—XI/37 p. 615)*.

—

W sprawach o uchylenie orzeczenia Urzędu rozjemczego dla spraw majątkowych posiadaczy gospodarstw wiejskich, stronie nie służy żaden środek odwoławczy na postanowienie Sądu Okręgowego, odmawiające jej prawa ubogich.

Przepisy o powyższych urzędach rozjemczych nie zawierają co do środków odwoławczych odesłania ogólnego do norm k. p. c. (S. N. C. II. 2034/36. 15.I.1937 r. — *O. S. P. X—XI/37 p. 616)*.

—

Na odrzucenie przez Sąd drugiej instancji zarzutu rzeczowej niewłaściwości Sądu, nie ma skargi kasacyjnej. (S. N. C. II. 2849/36. 15.I. 1937 r. — *O. S. P. X—XI/37 p. 617)*.

—

Przed prawomocnym odmówieniem prawa ubogich nie może być strona o to prawo prosząca wezwaną o uiszczenie kosztów sądowych. (S. N. C. II. 2874/36. 20.III.1937 r. — *Cz. S. 6/37 p. 117)*.

—

Wezwanie wystosowane przez sąd drugiej instancji do strony o uiszczenie opłat sądowych, mimo, że strona ustanowiła w sprawie pełnomocnika procesowego, stanowi naruszenie przepisu art. 144 § 2 k. p. c. (S. N. C. II. 2863/36. 16.III.1937 r. — *Cz. S. 6/37 p. 118)*.

—

1. Naruszenie prawa osoby trzeciej przez skierowanie egzekucji do pewnego przedmiotu, należącego do tej osoby, jest przesłanką powództwa o zwolnienie od egzekucji.

2. Powództwo o uznanie takiego naruszenia, bez żądania zwolnienia od egzekucji, należy z braku interesu prawnego (art. 3 k. p. c.) oddalić.

3. Jeżeli przedmiotem pozwu z art. 567 k. p. c. jest nieruchomość, należy ją dokładnie określić. (S. N. C. II. 2921/36. 2.IV.1937 r. — *Cz. S. 6/37 p. 119)*.

—

Art. 1316 u. p. c. nie może mieć zastosowania do pracowników Polskich Kolei Państwowych.

Trafność opinii wydanej przez główną komisję lekarską, powołaną do orzekania co do utraty przez pracowników Polskich Kolei Państwowych zdolności do pracy wskutek nieszczęśliwych wypadków, może kwestionować pracownik, tylko skarżąc w toku instancji niekorzystne dlań orzeczenie władz kolejowych co do przyznania lub wysokości odszkodowania, lekarze zaś biorący udział w takiej komisji, mogliby być odpowiedzialni cywilnie za szkody i straty w związku z wydaniem opinii, gdyby w drodze karnej zostało stwierdzone, że działali w złej wierze i dopuścili się przestępstwa. (S. N. C. I. 2436/36. 23.IV.1937 r. — *O. S. P. X—XI/37 p. 565)*.

—

Przepis art. 95 k. p. c. dotyczy odwołania pełnomocnictwa przez stronę lub wypowiedzenia pełnomocnictwa przez adwokata; adwokat ustanowiony dla strony ubogiej przestaje być pełnomocnikiem z chwilą odwołania go przez sąd. (S. N. C. III. 218/37. 19.VI. 1937 r. — *O. S. P. X—XI/37 p. 620)*.

—

W razie skutecznego odwołania ugody sądowej wydanie wyroku nie stało się zbędne i umorzenie postępowania nie następuje. (S. N. C. III. 574/37. 13.X.1937 r. — *O. S. P. X—XI/37 p. 621)*.

—

Zarzut przeciwko zasadności powództwa o należność z wekslu, oparty na twierdzeniu, iż zobowiązanie jest nieważne z powodu choroby umysłowej pozwanego, którą był on dotknięty w chwili podpisania wekslu, nie wymaga wytoczenia oddzielnego powództwa o uznanie nieważności zobowiązania wekslowego na podstawie art. 502 k. p. c., lecz może być postawiony w formie zwykłej obrony. (S. N. C. I. 1361/36. 21.V.1937 r. — *O. S. P. X—XI/37 p. 577)*.

—

Gdy w postępowaniu trybem powództwa okaże się, iż spór co do samego bytu należności nie wymaga już rozstrzygnięcia Sądu, nie ma słusznej podstawy do pozostawienia i żądania o przerachowanie tej należności bez rozpoznania z tego względu, iż winno było być zgłoszone w trybie incydentalnym, a objęte zostało powództwem. (S. N. C. I. 2102/36. 13.V.1937 r. — *O. S. P. X—XI/37 p. 575)*.

—

Umowa z art. 52 k. p. c. o właściwość sądu przychodzi i wówczas do skutku, gdy strona, zamawiająca towar, podpisze terminatkę na pierwszej stronie, zawierającej zastrzeżenie, że zamówienie następuje na podstawie warunków zamieszczonych na drugiej stronie, jeżeli na tejże drugiej stronie jest wydrukowana m. in. klauzula prorogacyjna. (S. N. C. II. 1834/36. 18.XII.1936 r. — *O. S. P. X—XI/37 p. 599)*.

—

Strona nie może opierać skargi kasacyjnej ani na ponownym otwarciu w pierwszej instancji rozprawy, poprzednio zamkniętej, jeżeli otwarcia tego nie wytknęła w swoim czasie, ani na postanowieniu pierwszej instancji, dopuszczającym zmiany pozwu, jeżeli nie wniosła zażalenia na to postanowienie. (S. N. C. II. 1398/36 1.XII.1936 r. — *O. S. P. X—XI/37 p. 591)*.

—

Jeżeli na wyrok 2-ej instancji, stronie nie służy skarga kasacyjna, nie służy jej także skarga kasacyjna na odrzucenie przez tenże Sąd skargi o wznowienie postępowania. (S. N. C. II.

1236/36. 19.XI.1936 r. — *O. S. P. X—XI/37 p. 585).*

—

1. Zażalenie na postanowienie sądu apelacyjnego oddalające wniosek strony o przyznanie prawa ubogich, rozpoznaje Sąd Najwyższy jako skargę kasacyjną.
2. Sąd nie ma obowiązku przeprowadzania dochodzeń celem ustalenia rzeczywistego stanu majątkowego strony ubiegającej się o prawo ubogich. (S. N. C. II. 430/37 19.VIII.1937. — *Prz. Pr. Ad. IV/37, l. 345).*

—

Przepis art. 141 k. p. c. nie stosuje się do kaucji kasacyjnej tylko do innych opłat sądowych. (S. N. C. II. 2692/36. 6.III.1937. — *Prz. Pr. Ad. IV.37, l. 347).*

—

Żądanie pozwu, aby pozwany zeznał akt zdatny do intabulacji na rzecz powoda prawa własności obszaru około 3/4 morgi gruntu ze ściśle oznaczonej parceli, objętego już przez powoda, ulega oddaleniu, jako niedokładnie określone. Powód powinien dochodzony przez siebie obszar oznaczyć przez przedstawienie odpowiedniego planu geometrycznego. (S. N. C. II. 2757/36. 19.III.1937. — *Prz. Pr. Ad. IV/37, l. 348).*

—

Brak dokładnie określonego żądania nie stanowi formalnego uchylenia pisma procesowego, nie podlega uchyleniu w trybie art. 141 k. p. c. na skutek wezwania sądu i uzasadnia oddalenie powództwa. (S. N. C. II. 3335/36. 10.V. 1937. — *Prz. Pr. Ad. IV/37, l. 350).*

—

Dowód ze świadków ponad osnowę dokumentu, niedopuszczalny przeciwko uczestnikowi sporządzenia dokumentu, nie może być przeprowadzony także przeciwko jego cesjonariuszowi. (S. N. C. II. 3299/36. 8.V.1937. — *Prz. Pr. Ad. IV/37, l. 352).*

—

1. Postanowienie sądu apelacyjnego, którym nie uwzględniono zażalenia strony na postanowienie sądu okręgowego, odmawiające wnioskowi tej strony o przywrócenie uchybionego terminu do złożenia wpisu i opłaty doręczeniowej od skargi apelacyjnej, podlega zaskarżeniu w trybie kasacyjnym.
2. Takie postanowienie sądu apelacyjnego powzięte na posiedzeniu niejawnym poza rozprawą, winno być uzasadnione na piśmie i doręczone stronom. (S. N. C. II. 557/37. 15.VII. 1937. — *Prz. Pr. Ad. IV/37, l. 353).*

—

Tylko takie nowe okoliczności mogą być podstawą wznowienia, które zaszły przed rozstrzygnięciem sporu. (S. N. C. II. 195/37. 14. V.1937. — *Prz. Pr. Ad. IV/37, l. 354).*

—

Z przepisu art. 1362 u. p. c. wynika, że do czasu umorzenia przez Sąd sprawy na warunkach układu każdej ze stron w procesie służy prawo cofnąć swą zgodę na umorzenie sprawy. (S. N. C. I. 1636/36. 14.IV.1937. — *O. S. P. X-XI/37, p. 561).*

—

Na wyrok Sądu Apelacyjnego, zasądzający od męża na rzecz żony alimenty w kwocie 30 złotych miesięcznie, nie służy skarga kasacyjna, jeżeli przedmiotem jej nie jest także orzeczenie o winie jednego z małżonków w separacji. (S. N. C. II. 2027/36. 14.XII.1936 r. — *O. S. P. X-XI/37, p. 595).*

—

W razie niemożności uzyskania przez stronę, starającą się o przyznanie prawa ubogich, zaświadczenia właściwej władzy o swym stanie materialnym, może w myśl art. 223 k. p. c. zażądać od władzy złożenia tego zaświadczenia na rozprawę sądową stosownie do okoliczności przewodniczący w sądzie lub sąd wyrokujący. (S. N. C. I. 515/37. 11.V.1937 r. — *O. S. P. X-X/37, p. 572).*

—

W sprawach o rozwiązanie umowy najmu, wartość przedmiotu sporu stanowi czynsz najmu, przypadający za czas, potrzebny w danym wypadku do wypowiedzenia. Nie stanowi różnicy, czy lokal, którego spór dotyczy, podpada lub nie podpada pod ochronę lokatorów. (S. N. C. II. 2762/36. 22.XII.1936 r. — *O. S. P. X-XI/37, p. 603).*

—

Dopuszczalność skargi kasacyjnej w sprawie głównej i wzajemnej ocenić należy dla każdej z tych dwóch spraw według wartości przedmiotu zaskarżenia oddzielnie. (S. N. C. II. 1905/36. 30.XII.1936 r. — *O. S. P. X-XI/37, p. 604).*

—

Na postanowienie, którym Sąd drugiej instancji odmawia przywrócenia terminu do zgłoszenia wniosku o sporządzenie uzasadnienia wyroku na piśmie, stronie służy skarga kasacyjna. (S. N. C. II. 2021/36. 13.I.1937 r. — *O. S. P. X-XI/37, p. 613).*

—

Obywatelom Stanów Zjedn. A. P. nie przyznaje się w Polsce prawa ubogich wobec braku wzajemności. S. N. C. II. 2473/36. 22.III. 1937. — *Prz. Pr. Ad. IV/37).*

—

Wyrok sądu polubownego normujący stosunek prawny między stronami wbrew przepisom dekretu walutowego nie ubliża porządkowi publicznemu. (S. N. C. II. 585/37. 9.IX.1937. — *Prz. Pr. Ad. IV/37, l. 355).*

—

Przepisy części II k. p. c., t. j. prawa o sądowym postępowaniu egzekucyjnym mają zastosowanie także do przymusowego wykonania

uchwał, wydanych w postępowaniu niespornym, oraz do ugód sądowych, zawartych w tym postępowaniu. (S. N. C. II. 2804/36. 16.III.1937. — *Prz. Pr. Ad. IV/37, l. 357).*

—

Sprawy o udzielenie lub uchylenie moratorium mieszkaniowego nie należą do postępowania niespornego, lecz do postępowania egzekucyjnego. (S. N. C. II. 2768/36. 15.I.1937. — *Prz. Pr. Ad. IV/37, l. 358).*

—

1. Dopuszczalne jest uchylenie wyroku sądu polubownego tylko w części, jeżeli uchybienia wyroku zachodzą co do części rozpoznawanych roszczeń, o ile uchylona część wyroku sądu polubownego nie zostaje z jego pozostałą resztą w takiej łączności, że nie da się oddzielić bez istotnego uszczerbku dla całości.

2. Jeżeli sędziowie polubowni przed rozstrzygnięciem sprawy polecili stronom złożenie kosztów w pewnym stosunku procentowym i koszty te otrzymali, brak orzeczenia o kosztach sporu w wyroku sądu polubownego nie może uzasadnić jego uchylenia. (S. N. C. II. 2355/36. 11.II.1937. — *Prz. Pr. Ad. IV/37, l. 356).*

—

Osoba posiadająca majątek nie przynoszący dochodu, a wskutek tego mogąca pokryć koszty procesu tylko z pewnym uszczupleniem swego majątku, nie może być uważana za „ubogą" w rozumieniu art. 112 k. p. c. (S. N. C. II. 2379/36. 1.II.1937. — *Prz. Pr. Ad. IV/37, l. 344).*

—

Także nabywca licytacyjny ruchomości, mimo nabycia prawa własności w sposób pierwotny, musi ustąpić wobec prawa własności osoby trzeciej, jeżeli zostanie wykazane, że nabył dane ruchomości w złej wierze, chociażby nawet właściciel tych ruchomości nie dowodził swych praw w drodze sporu z art. 567 k. p. c. (S. N. C. II. 2835/36. 15.III.1937. — *Gł. Pr. Nr. 9-10/37, p. 28).*

—

1. Postępowanie polubowne kończy się dopiero z chwilą, gdy dopełniono wszelkich warunków z § 1039 u. p. c., wobec czego dopuszczalne jest uzupełnienie wyroku sądu polubownego aż do zamknięcia rozprawy w instancji odwoławczej w sporze o wydanie wyroku wykonawczego z § 1042 u. p. c.

2. Przed sądem polubownym nie obowiązują §§ 80 i nast. u. p. c. W razie braku pełnomocnictwa zastępcy, wystarczy zatwierdzenie jego czynności.

3. Wdanie się w spór przed sądem polubownym przedstawia zrzeczenie się wszelkich zarzutów wadliwego postępowania, co do których strona nie podnosiła szczególnych zastrzeżeń.

4. Z żądaniem uchylenia orzeczenia polubownego z powodu nie udzielonego stronie podczas postępowania należytego wysłuchania można wystąpić tylko w przypadku, gdy sąd polubowny nie dał stronie możności wystąpienia ze środkami zaczepnymi lub obronnymi w myśl § 1034 u. p. c.

5. Orzeczenie dopuszczalności egzekucji z orzeczenia polubownego wyrokiem wykonawczym jest przesłanką, aby na wyroku sądu polubownego uzyskać można klauzulę wykonalności. Cesjonariusz roszczenia, objętego wyrokiem polubownym, może domagać się wydania wyroku wykonawczego, bez uprzedniego uzyskania wypisu wykonawczego z § 727 u. p. c.

6. Postanowienie umowy, że wszelkie nieporozumienia rozstrzygać ma sąd polubowny, obejmuje również spór o to, czy strona zrzekła się skutecznie pretensji z umowy. (S. N. C. III. 1875/35. 5-23.X.36. — *Zb. C. X/37, p. 347).*

—

Przepisy art. 572 k. p. c., jako ograniczające egzekucję, winny być traktowane sensu stricto, wyłączenie przeto przez p. 5 art. 572 k. p. c. zasiłków z tytułu zabezpieczenia na wypadek bezrobocia nie może rozciągać się na odszkodowanie, należne pracownikowi od pracodawcy w myśl art. 112 rozp. Prez. Rzplitej z dnia 24 listopada 1927 r. o ubezpieczeniu pracowników umysłowych (Dz. U. nr 106 poz. 911) z powodu zaniedbania obowiązku ubezpieczenia pracownika w Z. U. P. U. (S. N. C. I. 383/36. 4.XII.36. — *Zb. C. X/37, p. 369).*

—

Postanowienie sądu 2 instancji, odrzucające zgłoszenie interwencji ubocznej, nie ulega zaskarżeniu w drodze kasacji. (S. N. C. II. 2669/36. 3.II.37. — *Zb. C. X/37, p. 371).*

—

1. Prowadzenie sprawy (po podjęciu zawieszonych czynności procesowych) przez sąd I instancji w trybie u. p. c. z 1864 r. zamiast według przepisów kodeksu postępowania cywilnego nie stanowi samo przez się takiego uchybienia, które by uzasadniało uchylenie wyroku i odesłanie sprawy sądowi 1. instancji do ponownego rozpoznania.

2. W myśl art. 3 k. p. c. akcja o ustalenie stosunku prawnego jest dopuszczalna o tyle, o ile powód, zapobiegając naruszeniu swego prawa, ma już w chwili wniesienia pozwu interes prawny w ustaleniu tego stosunku. (S. N. C. I. 3027/35. 10.XI.36. — *Zb. C. X/37, p. 351).*

—

W przypadku zlicytowania zajętych rzeczy po wniesieniu pozwu z art. 566, 567 k. p. c. dopuszczalne jest przejście w tym samym procesie do żądania wynagrodzenia. (S. N. C. III. 1282/34. 22.V.36. — *Zb. C. X/37, p. 346).*

—

Pełnomocnik zarządu gminy, wytaczającej imieniem gminy powództwo cywilne, obowiązany jest przedstawić sądowi nie tylko pełnomocnictwo procesowe, podpisane przez przełożonego gminy, lecz także odpis uchwały kolegium zarządu gminnego o powzięciu decyzji o wszczęciu sporu lub przynajmniej zaświadczenie, iż taka uchwała na posiedzeniu zarządu gminy zapadła. (S. N.l K. 188/37. 25V.1937. — *Zb. K. XII/37 p. 344).*

IV. PRZEGLĄD BIBLIOGRAFII.

Kodeks nieruchomości miejskiej. Ustawy rozporządzenia, okólniki, orzecznictwo. Komentarz. — *Bojko A. i Monka W.* Warszawa 1937. s. 786.

Zadłużenie gospodarstw rolnych woj. pomorskiego w latach 1932/36 w świetle ankiety. — *Frankowski Jan.* Lublin 1937. Nakł. Biuro Ekonomiczne Izb i Organiz. Roln. oraz Przemysłu Rolnego Wojew. Pomorskiego i Poznańskiego s. 154.

Układy zbiorowe pracy. Komentarz. Ustawa o układach zbiorowych pracy. Rozporządzenia wykonawcze. Przepisy związkowe. Wyciągi z motywów ustawodawczych. Zatargi zbiorowe. Wzory układów zbiorowych pracy i innych aktów prawnych. — *Rosenblüth I.* Kraków 1937. s. VIII + 387.

Prawo handlowe

I. PRZEGLĄD USTAWODAWSTWA.

Ustawa o zaspokojeniu roszczeń z umów ubezpieczenia do upadłego zakładu ubezpieczeń „Allgemeine Maatschappij van Levensverzekering en Lijfrente" w Amsterdamie (11.1.38). *(Dz. U. R. P. z dnia 19 stycznia 1938 r. Nr. 3/38 p. 17).*

II. PRZEGLĄD PIŚMIENNICTWA.

1. KODEKS HANDLOWY

Powództwo członka władz spółki z ogr. odp. o rozwiązanie spółki.

Współczesne ustawodawstwa zmierzają do ograniczenia w znacznej mierze dotychczasowej wolności stron w dziedzinie stosunków prywatno-prawnych, przenosząc je w niektórych wypadkach na płaszczyznę norm publiczno-prawnych. Objawem tego kierunku jest m. inn. przepis art. 263 K. H., na mocy którego sąd może wyrokiem orzec rozwiązanie spółki z ogr. odp. na żądanie 1) spólnika i każdego członka zarządu lub rady nadzorczej (względnie komisji rewizyjnej), nawet nie będącego spólnikiem, jeżeli osiągnięcie celu spółki stanie się niemożliwe, lub jeśli zajdą inne ważne przyczyny, wywołane stosunkami spółki, oraz na żądanie 2) Prokuratorii Generalnej, jeżeli działalność spółki, naruszając prawo, zagraża interesowi Państwa. Wymienienie jako uprawnionych do żądania rozwiązania spółki spólników i Prokuratorii Generalnej nie budzi żadnych wątpliwości (zaznaczyć jednak należy, że uprawnienie to przysługuje Prokuratorii jedynie w stosunku do sp. z ogr. odp. z wyłączeniem innych rodzajów spółek), inaczej przedstawia się zaś sprawa z uprawnieniem członków władz spółki, nie będących spólnikami. Przyznający im te uprawnienie przepis stanowi wyjątek od ogólnej zasady, że rozwiązania spółki może żądać tylko jej uczestnik (art. 578 K. Z.) i wyjątek od zasady, że legitymację do procesu ma tylko ten, kto jest bezpośrednio zainteresowany w sporze, czyli ten, kto broni swego własnego prawa podmiotowego, wynikającego z danego stosunku prawnego.

Nie będący spólnikiem członek zarządu lub nadzoru spółki pozostaje do niej w stosunku opartym na umowie zlecenia bądź umowy o pracę, połączonej z pełnomocnictwem, stoi zaś całkowicie poza samą umową spółki. Żądając przeto rozwiązania spółki członek taki działa w zakresie cudzych praw podmiotowych, gdyż działanie jego jest skierowane ku zmianie sytuacji prawnej spólników, a nie jego samego. Wprowadzenie obcego czynnika, mającego prawo wpływania na rozwiązanie spółki jest a-

normalne i sprzeczne ze stanowiskiem zarządcy oraz nie godzi się z art. 201 § 3 i 4 K. H.

Przypuszczać należy, że omawiane uprawnienie zostało nadane członkom zarządu i nadzoru spółki celem ułatwienia jej likwidacji w wypadku, gdy spółka nie jest zdolna do kontynuowania swej działalności i nie może wyzwolić się ze stanu zamierania. Członkowie ci działają wówczas jakgdyby w imię interesu społeczno-gospodarczego, tracą jednak prawo do żądania rozwiązania spółki z chwilą utraty swego w niej stanowiska. W wypadku utraty tego stanowiska przez członka zarządu lub nadzoru spółki lub w wypadku jego zgonu po wytoczeniu powództwa o rozwiązanie spółki, całe postępowanie winno być umorzone na podstawie art. 375 § 1 k. p. c. Umorzenie to jest dopuszczalne, dopóki nie nastąpi prawomocność wyroku. *(Prof. Wacław Miszewski — P. P. C. 1-2/38).*

—

Zastaw na przedsiębiorstwie.

Konstrukcja zastawu na przedsięb., przyjęta w projekcie prawa rzeczowego, łączy się ściśle z tendencją naszego ustawodawstwa w kierunku traktowania przedsięb., jako samodzielnego przedmiotu stosunków prawnych. Przepisy w tym przedmiocie wzorowane są na franc. ustawie z r. 1909 o sprzedaży i zastawie przedsiębiorstwa. Zagadnienie to winno być raczej uregulowane w kodeksie handl., gdyż należy do dziedziny prawa rzeczowego handlowego i jeżeli znalazło się w pr. rzecz. to chyba dlatego, że nowelizacja K. H. nie jest obecnie wskazana. Zastaw został w proj. ujęty w sposób znacznie szerszy, niż w ust. franc. Jeżeli akt ustanowienia zastawu nie wylicza dokładnie jakie przedmioty są nim objęte, wtedy zastaw obejmuje tylko nazwy i firmę przedsięb., prawa wynikające z najmu, klientelę i renomę. Ruchomości, prawa patentowe i pr. na wzorach użytkowych i zdobniczych oraz prawa autorskie nie są objęte automatycznie zastawem lecz muszą być w akcie wyraźnie wymienione. Zgodnie z ust. franc. projekt wyłącza z zastawu nieruchomości, towary i wierzytelności przedsiębiorstwa. Wraz z nieruchomościami wyłączone są i te ruchomości, które stanowią przynależność nieruchomości. Jednocześnie proj. przewiduje możność odjęcia maszynom charakteru części składowych nieruchomości przez wpisanie do ksiąg grunt. wzmianki, że wchodzą one w skład przedsięb. A fortiori należałoby skonstruować taki sam przepis w odniesieniu do ruchomości, będących przynależnościami nieruchomości i równocześnie częściami składowymi przedsięb. Sens zastawu na przedsięb. wyraża się głównie w tym, że ma on przede wszystkim zabezpieczyć wierzytelność na dobrach niematerialnych przedsięb., gdyż dobra materialne mogą być przedmiotem zwykłego zastawu. Krytyce poddaje autor przepis art. 314 proj. stanowiącego, że zastaw na przedsięb. nie ma skutku względem wierzycieli osobistych przedsiębiorcy, których wierzytelności powstały przed ustanowieniem zastawu. Pierwszeństwo to winno służyć nie wierzycielom osobistym w ogóle, lecz tylko tym, których wierzytelności powstały przy prowadzeniu przedsięb. i to o tyle, o ile nie są należycie zabezpieczone. W wyniku swych rozważań autor proponuje nast. redakcję art. 314: „§ 1. Zobowiązania przedsiębiorcy powstałe przy prowadz. przedsięb. stają się wymagalne z chwilą ustanowienia zastawu, o ile nie są lub nie zostaną należycie zabezpieczone. § 2. Przepis powyższy odnosi się również do zobowiązań powstałych po ustanowieniu zastawu lecz przed ogłoszeniem w Monit. Polsk. o wpisie zastawu do rej. handl. — jeżeli, przedsiębiorca udowodni, że istnienie zastawu było wierzycielowi wiadome". W końcu wskazuje autor na potrzebę akomodacji przepisów o rej. handl., uzupełnienia prawa upadł. i przepisów egzekucyjnych w działach, dotycz. sprzedaży zastawu. *(St. Buczkowski. — B. 1/38).*

—

Przedsiębiorstwo według projektu prawa rzeczowego.

Ogłoszony drukiem projekt prawa rzeczowego Komisji Kodyfikacyjnej reguluje między inn. zagadnienie praw rzeczowych na przedsiębiorstwie. Pochodzi to stąd, że referentem projektu był prof. Zoll, który już dawno traktował prawa na dobrach niematerialnych (jak dzieła sztuki, wynalazki, organizacje gospodarcze) analogicznie do praw rzeczowych na rzeczach.

W r. 1926 prof. Zoll opracował projekt ustawy o prawach na przedsiębiorstwach i o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji. Z projektu tego Komisja Kodyfikacyjna opracowała tylko przepisy dotyczące zwalczania nieuczciwej konkurencji, odkładając unormowanie drugiej części zagadnienia do czasu unifikacji prawa obligacyjnego i handlowego.

Pojęcie przedsiębiorstwa jest trudne do zdefiniowania i odróżnienia od innych pojęć pokrewnych, jak zakład lub przemysł. Niektórzy akcentują stronę materialną widząc w nim zespół dóbr (Isay), inni jako na czynnik decydujący wskazują na organizację (Pisko); nauka francuska pomija moment materialny wskazując na klientelę oraz „achalandage", jako momenty najistotniejsze. Odrębność przedsiębiorstwa, jako szczególnego bytu prawnego, początkowo negowana zyskuje sobie z czasem prawo obywatelstwa także i w judykaturze. Wyraźny zwrot daje się zauważyć w orzecznictwie Sądu Rzeszy ,który w wyroku z 26.I.1909 twierdził, że przedsiębiorstwo nie tworzy jednostki prawnej, a jest tylko gospodarczym zbiorem

rzeczy, gdy w wyroku z 2.I.1919 dopuszcza zbycie przedsiębiorstwa, jako całości, i uznaje istnienie prawa na przedsiębiorstwie. Pojęciem tym zajmował się również i nasz Sąd Najwyższy w wyroku RW. 1799/31.

Art. 40 § 1 K. H. mówi o przedsiębiorstwie jako zorganizowan. całości, ale ani ten przepis, ani inne nie zajmują się określeniem istoty przedsiębiorstwa traktując je jako pojęcie ustalone i istniejące. Dział IV K. H. normuje jedynie skutki umownego przejścia przedsiębiorstwa na inną osobę, lecz nie dotyka problemów, należących do prawa rzeczowego.

Tymi ostatnimi zajmuje się projekt prawa rzeczowego. Również i tutaj nie znajdujemy definicji pojęcia, ale przedsiębiorstwo uznane zostaje wyraźnie za dobro majątkowe nie będące rzeczą i jako takie może być przedmiotem praw rzeczowych. Podobnie jak inne dobra, przedsiębiorstwo może mieć przynależności, którymi mogą być rzeczy ruchome i dobra majątkowe nie będące rzeczami. Nieruchomości natomiast nie mogą być traktowane jako przynależności przedsiębiorstwa, co uznać należy za sprzeczne z art. 40 K. H., według którego w skład przedsiębiorstwa wchodzą m. inn. również nieruchomości do niego należące. Czynność prawna, mająca za przedmiot przedsiębiorstwo jako rzecz główną, ma skutek również względem przynależności, o ile co innego nie wynika z samej tej czynności lub z przepisu ustawy. Egzekucja rzeczy głównej obejmuje również jej przynależności, a oddzielna egzekucja z przynależności nie jest dopuszczalna. Przepis powyższy może nasunąć wielkie trudności w praktyce i dlatego należy go ograniczyć tylko do przedsiębiorstw kupców rejestrowych. Inaczej bowiem nie możnaby na poszczególne rzeczy prowadzić egzekucji przeciw kupcowi, małemu przemysłowcowi itp., lecz musianoby skierowywać egzekucję do całego przedsiębiorstwa, co byłoby kosztowne i uciążliwe, a nadto utrudniałoby egzekucję o małe kwoty.

Przeniesienie własności przedsiębiorstwa,jak i innych dóbr nie będących rzeczami jest umową konsensualną, która staje się zupełna przez samo zezwolenie stron w formie piśmiennej. Różni się więc swym charakterem od przeniesienia nieruchomości, do którego potrzebny jest wpis nabywcy jako właściciela, i od przeniesienia własności rzeczy ruchomej, do którego trzeba nadto przeniesienia posiadania (art. 38 i 45 projektu). Przedsiębiorstwo może stanowić współwłasność, a wtedy do zarządzania nim wystarcza zgoda większości współwłaścicieli, z których każdy może też żądać zniesienia współwłasności. Możliwe jest ustanowienie na przedsiębiorstwie służebności, oprócz oczywista służebności gruntowych, które winno nastąpić w formie aktu notarialnego, co idzie za daleko, skoro dla przeniesienia własności wystarcza sama umowa. Natomiast dla ustanowienia użytkowania forma notarialna nie jest wymagana.

Najważniejszy jest dział IV o zastawie, a w szczególności art. 306-318 o zastawie na przedsiębiorstwie. Do ustanowienia zastawu nie trzeba, jak to jest przy rzeczach ruchomych wydania wierzycielowi rzeczy albo środków, dających możność faktycznego rozporządzenia rzeczą, lecz stosuje się odpowiednio przepisy o przeniesieniu prawa, które ma być zastawem obciążone. W szczególności nie jest konieczne opatrzenie pisma datą urzędownie pewną, co jest wymogiem ustanowienia zastawu na dobrach nie będących rzeczami.

Art. 310 proj. normuje zakres zastawu w sposób nieco odmienny niż art. 40 K H., co uznać należy za wadliwe. Wyłączone są od zastawu towary, nieruchomości i wierzytelności powstałe przy prowadzeniu przedsiębiorstwa. Postanowienie to odbierze większe znaczenie praktyczne instytucji zastawu, gdyż według nich obejmowałby on samo dobro o wartości idealnej (firma, znaki towarowe, patenty), albo nie przedstawiające większej wartości (narzędzia, urządzenie) albo też takie, z których zastawnik nie może mieć korzyści (prawa wynikające z najmu i dzierżawy). Jeżeli zastaw ma być instrumentem kredytu, to należałoby raczej poddać mu również wierzytelności i towary.

Jeżeli przedsiębiorstwo, będące przedmiotem zastawu, posiada patenty lub prawa na wzorach użytkowych, należy zastaw ujawnić we właściwym rejestrze. Na ruchomościach potrzebnych do prowadzenia przedsiębiorstwa, a nie będących przynależnością nieruchomości, można ustanowić zastaw z pozostawieniem ich właścicielowi, jeżeli zostaną one w sposób trwały i widoczny oznaczone jako przedmiot zastawu. Przy zastawie na przedsiębiorstwie kupiec może rozporządzać przedmiotami, objętymi zastawem w granicach prawidłowej gospodarki do chwili zajęcia przedsiębiorstwa w trybie egzekucji.

Art. 317 proj. przewiduje zastaw kaucyjny, oparty na wzorze hipoteki kaucyjnej, dla zabezpieczenia wierzytelności o wysokości zmiennej lub jeszcze nieustalonej.

Projekt stanowi śmiałe i oryginalne ujęcie tej dziedziny, która dotychczas nie została nigdzie wyczerpująco unormowana ustawowo; to też zapewne przepisy polskie będą wzorem ustawowego unormowania tych zagadnień dla zagranicy. *(Z. Fenichel — P. P. H. 1/38).*

—

2. PRAWO WEKSLOWE I CZEKOWE

Odsetki od weksli nieprzedstawionych do zapłaty.

Autor zgadza się z wywodami L. Szulkina, zawartymi w Nr. 7/37 P. P. H., dodając do nich

argument oparty na prawie wekslowym. Art. 38 pr. weksl. stanowi, że posiadacz weksłu powinien we właściwym terminie przedstawić go do zapłaty, odmowa której winna być stwierdzona protestem (art. 44 p. w.). Po bezskutecznym upływie terminów do przedstawienia weksłu, do sporządzenia protestu wzgl. do przedstawienia do zapłaty (w razie zastrzeżenia „bez kosztów“) posiadacz weksłu traci prawo regresu przeciw indosantom, wystawcy i innym dłużnikom wekslowym. Zachowuje on tylko prawa przeciwko akceptantowi. Jeżeli weksłu do zapłaty nie przedstawiono, wtedy o zwrotnym poszukiwaniu nie może być mowy, gdyż prawo żądania odsetek służy posiadaczowi wobec zwrotnie zobowiązanego i wynika z art. 48, który znajduje się w dziale VII pr. weksl. zatytułowanym „Zwrotne poszukiw. z powodu nieprzyjęcia lub niezapłacenia“. W danym przypadku zaś nie zachodzi zwrotne poszukiwanie, lecz zwykłe przedstawienie do zapłaty — choć w spóźnionym terminie. Rozumowanie to poparte jest art. 38 pr. weksl., dającym dłużnikowi prawo a nie obowiązek złożenia sumy wekslowej do depozytu sądowego, bez określenia terminu, w którym miałoby to nastąpić. Ponieważ więc zgodnie z tym art. dłużnik zwalnia się od zobowiązania jeżeli nawet po upływie kilku lat złoży do depozytu sumę wekslową bez odsetek, o których przepis ten nie wspomina, to należy uznać, że odsetki te się nie należą. *(Z. Żabiński — P. P. H. 1/38).*

—

Przyjęcie poterminowe weksłu i przyjęcie po proteście.

Przyjęcie wekslowe jest to szczególny akt wekslowy mocą którego trasat wyraża swą wolę stania się głównym dłużnikiem wekslowym. Termin, do którego przyjęcie ma być dokonane, uregulowany został w art. 23 pr. weksl.; nie jest to termin prekluzyjny, lecz płynie na korzyść posiadacza weksłu. Przez przyjęcie poterminowe rozumieć należy przyjęcie, które nastąpiło dopiero po upływie terminu płatności. W wypadku takiego przyjęcia suma wekslowa nie może się stać natychm. wymagalna, gdyż wtedy przyjęcie nie dałoby się usprawiedliwić, lecz weksel staje się płatny za okazaniem. Weksle zaś płatne za okazaniem płatne są przy przedstawieniu, a winny być przedstaw. do zapłaty najpóźniej w ciągu roku od dnia wystawienia, o ile wystawca nie oznaczył innego terminu a indosanci go nie skrócili.

Niemożliwa jest po proteście akceptacja przez trasata, gdyż protest stwierdza właśnie odmowę przyjęcia. Możliwa jest jednak akceptacja osób trzecich, jak adresata w potrzebie, akceptanta honorowego powołanego i niepowołanego. Sporządz. protestu z powodu nieprzyjęcia zachodzi zwłaszcza wtedy, gdy znajdzie się wyręczyciel interwenient. Kwestia adresanta w potrzebie nie jest uregulowana przez ustawodawstwo. Powinien nim być trasat odmawiający przyjęcia. Adresatem zaś może być każda osoba trzecia, nawet trasat lub osoba zobowiązana już z weksłu z wyjątkiem akceptanta. Termin prezentacji posiłkowej, która zależy od posiadacza weksłu, nie jest określony, musi ona jednak nastąpić przed terminem płatności. Interwencja niepowołana, ściśle honorowa, a więc dobrowolna, nie jest wykluczona przez ustawę, ale posiadacz weksłu nie jest zobowiązany do jej uznania, a więc przez odrzucenie akceptacji osoby niewymienionej w wekslu, nie traci on prawa regresu. Przyjęcie interwencyjne po proteście ale przed zapłaceniem nie skutkuje żadnych praw wekslowych ani do trasanta ani do indosantów. Zbliżone jest ono do poręki wekslowej na rzecz dłużnika regresowego. Natomiast akceptant interwencyjny zaciąga zobowiązanie wekslowe wobec wszystkich następców honorata. Prawo polskie stawia akceptanta honorowego na równi z akceptantem normalnym, więc jeżeli weksel odrzucony przez trasata zostanie następnie przyjęty drogą wyręczenia, to posiadacz weksłu i następcy wyręczonego tracą prawo do dalszego zwrotnego poszukiwania, jeżeli posiadacz na taką akceptację po proteście się zgodził. *(M. Muszkat. — P. P. H. 1/38).*

—

3. PRAWO UPADŁOŚCIOWE I UKŁADOWE.

Kilka uwag w sprawie wykładni art. 61 prawa upadłościowego.

W przypadku odmowy uznania wierzytelności, wierzycielowi służy nie droga procesu, lecz droga środków odwoławczych, t. j. sprzeciwu do sądu okręgowego przeciwko ustalonej liście wierzytelności (art. 162 p. up.) a na postanowienie tego sądu zażalenie do sądu apelacyjnego (art. 78 p. up.). Środki te wyczerpują prawa wierzyciela w postęp. upadł., pozostawiając mu drogę procesu przeciw upadłemu po ukończeniu lub umorzeniu postęp. upadłość. Jeżeli jednak proces o wierzytelność został wytoczony przeciwko dłużnikowi jeszcze przed ogłoszeniem upadłości, wówczas służy mu prawo podjęcia go przeciwko syndykowi t. j. ze skutkiem wobec masy upadłości. Z analizy przepisu art. 61 pr. up., jako wyjątkowego, wynika, że możność podjęcia procesu przeciw syndykowi nie jest uzależniony uprzednim bezskutecznym wyczerpaniem środków odwoławczych w postęp. upadłośc., wierzyciel może bowiem podjąć zawieszony proces tylko, gdy sędzia-komisarz nie uznał wierzytelności, albo gdy sąd na skutek sprzeciwu odmówił uznania. Jeżeli

sędzia-komisarz odmówi uznania wierzytelności, a wniesiony przez wierzyciela sprzeciw nie zostanie przez sąd uwzględniony, to w takim przypadku sąd odmawia uznania nie „na skutek“ lecz pomimo sprzeciwu, czyli zgodnie z art. 61 uznać należy, że możność podjęcia procesu odpada. Art. 61 dając wierzycielowi prawa obrania drogi procesu przeciw syndykowi, zamiast drogi środków odwoławczych w postęp. upadł., stwarza dla tego wierzyciela sytuację uprzywilejowaną w stosunku do innych wierzycieli, którzy jeszcze upadłego nie pozwali. Gdyby dać takiemu wierzycielowi możność wyczerpania obu dróg, byłoby to dalsze uprzywilejowanie już uprzywilejowanego wierzyciela. Reasumując powyższe, autor dochodzi do nstp. wniosków: Jeżeli przed ogłoszeniem upadłości wszczęty został proces o wierzytelność, ulegającą zgłoszeniu do masy, wówczas zostaje on zawieszony skutkiem ogłoszenia upadłości. W razie nieuznania tej wierzytelności, wierzyciel może wybrać bądź drogę środków odwoławczych z pr. up., bądź podjąć proces przeciw syndykowi ze skutkiem wobec masy. Jeżeli środki odw. w postęp. upadłośc. okażą się bezskuteczne, wówczas wierzyciel będzie mógł podjąć proces już nie przeciw syndykowi, lecz tylko przeciw wierzycielowi i to po zakończeniu lub umorzeniu postęp. upadłośc. *(H. Trammer. — Gł. Pr., 9-10/37).*

—

4. USTAWY SZCZEGÓLNE.

Reforma prawa patentowego.

Autor poddaje krytyce zasady współczesnego prawa patentowego, które przejmując bezkrytycznie instytucję własności z prawa rzeczowego, traktuje prawa na dobrach niematerialnych analogicznie do praw na rzeczach i czyni je przedmiotem zwykłego obrotu. Zastrzegając wyłączność korzystania z wynalazku właścicielowi a nie wynalazcy, prawo nie gwarantuje, że wynalazek będzie rzeczywiście eksploatowany. Zdarzają się nadużycia, polegające na wykupie patentu właśnie w tym celu by wynalazku nie wykorzystać (np. wieczne zapałki itp.). Wstrzymuje to rozwój gospodarczy i techniczny ludzkości, a samo przez się jest anachronizmem. Patent bowiem został tym, czym był w okresie merkantylizmu — przywilejem monopolistycznym nadawanym wynalazcy, którym dzisiaj z reguły nie jest już sam przedsiębiorca. Prawa do dóbr niematerialnych, będących tworami ducha ludzkiego, nie powinny być, podobnie jak prawo matki do dziecka, traktowane analogicznie do prawa własności. Powinny być przede wszystkim niezbywalne, bo możność zbycia wynalazku prowadzi do wywłaszczenia wynalazcy i monopolu przedsiębiorcy. Jedyną dopuszczalną formą winno być użytkowanie wynalazku przez każdego, kto płaci wynalazcy odpowiedni czynsz. Współczesne prawo demoralizuje wynalazcę, który w obawie by go inni nie ubiegli, spieszy z opatentowaniem jeszcze przed ostatecznym ulepszeniem i przemyśleniem wynalazku. Tranzakcje wynalazkami są z reguły ryzykowne, gdyż wynalazca przed zgłoszeniem do opatentowania, obawia się wyjawić komukolwiek swoją tajemnicę, grozi mu bowiem, że osoba wtajemniczona wystara się o t. zw. patent agresywny, zastrzegający w zmienionej nieco formie te same pomysły, które dopiero co opublikowano. Moment ujawnienia wynalazku winien być najwcześniejszy, czemu służyćby mogły specjalne ostrzeżenia patentowe, zastrzegające wynalazcy prawo pierwszeństwa do zgłoszenia danego wynalazku w ciągu np. 3 miesięcy. Tajemnicą powinny być osłonięte jedynie te wynalazki, które mają szczególne znaczenie dla obronności państwa, o czym orzekać winny specjalne komisje. Autor formułuje 8 następujących postulatów, którym zdaniem jego winno odpowiadać nowoczesne prawo patentowe: 1) własność wynalazku jest niezbywalna, odstąpić można tylko użytkowanie wynalazku. 2) Zgłoszenie wynalazku łączy się z przymusowym opublikowaniem treści. Urząd patentowy na wniosek delegata armii orzeka, jakie szczegóły nie mogą być publikowane. 3) W ogłoszeniu wynalazca podaje wysokość wynagrodzenia, jakiego żąda za korzystanie z wynalazku. 4) Każdy ma prawo stosować wynalazek pod warunkiem zapłaty na rzecz wynalazcy określonego w powyższy sposób wynagrodzenia; potajemne stosowanie wynalazku jest przywłaszczeniem, ściganym z urzędu. 5) Wynalazca, będący na tropie nowego wynalazku, może zamieścić w dzienniku urzędowym zastrzeżenie, że określony wynalazek zostanie w ciągu 3 miesięcy zgłoszony .Ma ono ten skutek, że wynalazcy służy pierwszeństwo w powyższym terminie przed wynalazkami zgłoszonymi w tym okresie przez inne osoby. 6) Przy urzędzie patentowym czynni są maklerzy, pozbawieni prawa zgłaszania własnych wynalazków, których zadaniem jest pośredniczenie między wynalazcami, którzy dopiero wnieśli ostrzeżenia, oraz między wynalazcami i przedsiębiorcami. 7) Na wniosek wynalazcy urząd patentowy cofa patenty wynalazkom zgłoszonym później, a nie zawierającym żadnych nowych pomysłów, lecz zastrzegającym w innej formie to, co opatentował uprzednio wnioskodawca. 8) Opatentowaniu podlegają także i odkrycia naukowe. *(J. Sztykgold. — P. P. H. 1/38).*

—

III. PRZEGLĄD ORZECZNICTWA.

1. KODEKS HANDLOWY

Dla ustalenia *(wynikającej z art. 10 dekretu z 8 lutego 1919 r.)* odpowiedzialności solidarnej zarządców spółki z ogr. odp. wobec osób trzecich wymagane są dwa czynniki: istnienie straty w postaci nieściągalnej należności i uchybienia zarządców przeciwko przepisom, zawartym w tymże art. 10; uchybienia te stwarzają domniemanie winy zarządców, których rzeczą jest udowodnić, że straty osoby trzeciej wynikły niezależnie od dopuszczonych uchybień. (S. N. C. I. 1515/36. 4.XII.36. — *W. P. P. 1/38).*

—

Odpowiedzialność z tytułu del credere nie jest poręką w ścisłym znaczeniu, lecz powstaje już z chwilą płatności właściwego długu. (S. N. C. II. 2595/36. 22.II.37. — *W. P .P. 1/38).*

—

Polski likwidator b. rosyjskiego banku ma prawo dochodzić na zasadzie przepisów rozporządzenia z 22 marca 1928 Dz. U. poz. 377 salda z 1917, przypadającego temu bankowi od kontrahenta, zamieszkującego w Polsce, gdyż należy uważać, że z chwilą nacjonalizacji przez władze sowieckie pomienionego banku i utraty przez niego osobowości prawnej ustał stosunek kontokurrentowy. (S. N. C. I. 2546/36. 26.V.1937 r. — *O. S. P. X—XI/37. p. 579).*

—

Istnienie stosunku spółki jawnej może być mimo braku umowy, zawartej przez spólników na piśmie, ustalone na podstawie ich uczestnictwa w przedsiębiorstwie i zachowania się. (S. N. C. II. 1933/36. 31.XII.1936 r. — *O .S. P. X—XI/37 p. 606).*

—

Dopuszczenie przez Sąd w sprawie, wynikłej z czynności handlowej, dowodu ze świadków przeciwko osnowie lub ponad osnowę dokumentu, nie ulega zaskarżaniu w postępowaniu kasacyjnym. (S. N. C. II. 1590/36. 20.XI.1936 r. — *O. S. P. X—XI/37 p. 588).*

—

Przeniesienie udziału w spółce z ogr. odp. zadokumentowane w ugodzie sądowej jest ważne. (S. N. C. II. 1702/36. 23.XI.1936 r. — *O. S. P. X—XI/37 p. 589).*

—

Jeżeli jest ustanowionych trzech zarządców spółki z ogr. odp., zgłoszenia zarządu o wpisy do rejestru handlowego powinny być podpisane przez wszystkich trzech zarządców, chociażby do zawarcia umowy imieniem spółki wystarczało zgodne współdziałanie dwóch zarządców. (S. N .C. II. 2116/36. 23.XI.1936 r. — *O. S. P. X—XI/37 p. 590).*

—

Przerwa przedawnienia roszczeń z tytułu umowy o przewóz następuje tylko przez wniesienie pierwszej reklamacji, nie zaś przez wniesienie reklamacji ponownej. (S. N. C. II. 2092/36. 11.I.1937 r. — *O. S. P. X—XI/37 p. 611).*

—

Śmierć jednego ze spólników spółki jawnej nie powoduje sama przez się — zawieszenia postępowania w sprawie wszczętej przez tę spółkę. (S. N. C. II. 1942/36. 14.XII.1936 r. — *O. S. P. X—XI/37 p. 594).*

—

Zobowiązanie się przez handlującego do zapłaty długów za innego handlującego nie wymaga do swej ważności formy piśmiennej. (S. N. C. II. 1784/36. 22.XII.1936 r. — *O. S. P. X—XI/37 p. 602).*

—

Obowiązek kolei kończy się na wydaniu i przepisanym ogłoszeniu taryfy, a rzeczą nadawcy jest obeznanie się z jej postanowieniami. (S. N. C. II. 409/37. 30.VI.37. — *Gł. Pr. Nr. 9—10/37 p. 20).*

—

Ładowanie towaru pod kontrolą urzędu celnego nie stanowi nawet w razie nadejścia wagonu do miejsca przeznaczenia z nienaruszonymi plombami dowodu, iż skrzynie załadowane zostały w stanie nienaruszonym. (S. N. C. II. 6/37. 14.V.1937. — *Prz. Pr. Ad. IV/37, l. 351).*

—

Przepisy polskiego Kodeksu Handlowego o spółkach z ograniczoną odpowiedzialnością nie mają zastosowania do spółek, które w dniu wejścia w życie tego Kodeksu były już rozwiązane. (S. N. C. II. 637/37. 21.IX.37. — *P. P. H. Nr. 1/38 p. 1681).*

—

2. PRAWO WEKSLOWE I CZEKOWE

Za dorozumianą zgodę na umiejscowienie wekslu uchodzić może świadome zdyskontowanie wekslu w instytucji, która umiejscawia wszelkie weksle, lub świadome złożenie podpisu na wekslu, mającym być zdyskontowanym w takiej instytucji, a wreszcie niepodnoszenie przez żyranta sprzeciwu przeciwko umiejscowieniu mimo świadomości o nim. (S. N. C. III. 156/35 .20.III.1936 r. — *W. P. P. 1/38).*

—

Nawet pozorny indos, przedstawiający się jako indos pełny, a będący w rzeczywistości indosem do inkasa, przenosi ważnie weksel i jak to już Sąd Najwyższy wyjaśnił w orzeczeniu z dnia 13 września 1935 C. II. 3002/34 (Zb. Urz. 78/36) dłużnik wekslowy nie może w takim przypadku zarzucać indosatariuszowi powierniczemu braku legitymacji czynnej do wytocze-

nia sporu ,jednak w myśl przepisu art. 17 ust. 2 pr. weksl. może mu przeciwstawić zarzuty oparte na osobistych stosunkach z powierzającym indosantem. (S. N. C. II. 787/37. 27.IX.37. — *Prz. Sąd. Orz. Cyw. XII p. 2).*

—

Zarzut przedawnienia zobowiązania wekslowego nie tamuje postępowania o umorzenie weksłu zaginionego. (S. N. C. II. 1697/36. 19.XI.1936 r. — *O. S. P. X—XI/37 p. 587).*

—

Wręczenie weksli, o ile strony wyraźnie inaczej nie umówiły, nie stanowi środka umorzenia długu, pokrytego wekslem, lecz jedynie zabezpieczenie tego długu.

Długi towarowe, zaciągnięte za zgodą spółdzielni przez jej członków w obcej firmie, choćby zabezpieczone wekslami spółdzielni, nie ulegają przeciwko spółdzielni przedawnieniu, przewidzianemu w prawie wekslowym. (S. N. C. II. 2122/36. 17.XII.1936 r. — *O. S. P. X—XI/37 p. 596).*

—

Indosant, który wykupił weksel, jest uprawniony do zaskarżenia sumy wekslowej, chociażby nie przekreślił indosu własnego ani indosów następnych indosantów. (S. N. C. II. 1676/36. 16.XI.1936 r. — *O. S. P. X—XI/37 p. 584).*

—

Wydanie czeku na pokrycie zobowiązania może powodować umorzenie długu jedynie pod warunkiem, że czek przez trasata zapłacony zostanie, o ile między stronami nie było umówione wyraźnie, iż wydanie czeku ma stanowić odnowienie. (S. N. C. I. 1213/36. 11.III.1937 — *O. S. P. X—XI p. 548).*

—

Dłużnik wekslowy może przeciwstawić wierzycielowi, który nabył weksel po upływie terminu, ustanowionego do protestu wekslowego, zarzut, iż uiścił poprzednikowi wierzyciela nadmierne odsetki. (S. N. C. II. 702/37. 23.IX.37. — *P. P. H. 1/38, p. 1680).*

—

W braku odmiennej umowy stron weksel, dany in blanco bez daty na zabezpieczenie długu towarowego, może być wypełniony późniejszą datą płatności, niż datą płatności długu towarowego. (S. N. C. II. 648/37. 13.IX.37. — *P. P .H. 1/38, p. 1682).*

—

3. PRAWO UPADŁOŚCIOWE I UKŁADOWE.

Przepis art. 53 rozp. Prezyd. Rzp. z 24.X. 1934 o koszt. sąd., który zwalnia syndyka w postępowaniu upadłościowym od opłat, nie może być stosowany wówczas, gdy syndyk w interesie własnym wszczyna spór co do wysokości przyznanego mu wynagrodzenia. (S. N. C. I. 1773/36. 7/21.IV.1937 r. — *O. S. P. X—XI/37 p. 501).*

—

Przy łącznym rozpoznawaniu wniosku dłużnika o otwarcie postępowania układowego i wniosków wierzycieli o ogłoszenie upadłości sąd może natychmiast ogłosić upadłość, gdy przyjdzie do przekonania, że nie ma warunków z art. 1 pr. ukł. do otwarcia postępowania układowego. (S. N. C. I. 1132/36. 16.IV.37. — *P. P. H. 1/38 p. 1679).*

—

4. USTAWY SZCZEGÓLNE.

Tylko budowla podlega zgłoszeniu i zarejestrowaniu celem ubezpieczenia od ognia, a przeto może być przedmiotem ubezpieczenia i odszkodowania li tylko wzniesiony budynek, nie zaś materiał, który się nań składa i to niezależnie od zamiaru właściciela złożenia materiału celem wzniesienia budynku. (S. N. C. I. 283/36. 27.XI.1936 r. — *W. P. P. 1/38).*

—

Ubezpieczony, który wbrew warunkom ubezpieczeniowym przetrzymywał łatwopalne płyny, nie traci roszczenia o odszkodowanie, jeżeli według warunków ubezpieczeniowych utrata zależna jest od istnienia wpływu przetrzymywania płynów na powstanie szkody lub zwiększenia niebezpieczeństwa, a pożar powstał przez podpalenie przy użyciu płynu, a w granicach doświadczenia życiowego z takim użyciem nie należało się liczyć. (S. N. C. III. 1671/35 16.X. 1936 r. — *Gł. Sąd. 1/38 s. 81).*

—

1. Zapytania i odpowiedzi w kwestionariuszu, dołączonym do wniosku o przyjęcie do ubezpieczenia, mają za cel stwierdzenie okoliczności faktycznych, nie są natomiast wyrazem woli, koniecznej do zrodzenia praw i obowiązków.

2. Oświadczenie, zamieszczone przy kwestionariuszu ,iż ubezpieczony ręczy pod utratą prawa do odszkodowania za zgodność wszystkich, zamieszczonych w nim szczegółów — nie ma znaczenia prawnego.

3. W razie udzielenia nieprawdziwej odpowiedzi ubezpieczającemu służą tylko te prawa, które ustawa w §§ 16 do 31 ustawy z 30.V.1908 o umowie ubezpieczenia do takiej odpowiedzi przywiązuje. (S. N. C. III. 1526/35. 25.IX.1936 r. — *Gł. Sąd. 1/38 s. 82).*

—

Zgłoszenie udziału członkowskiego do spółdzielni i wynikający stąd obowiązek wpłaty udziału i późniejszej dopłaty na pokrycie strat spółdzielni, nie może uchodzić za czynność pozostającą w związku z prowadzeniem gospodarstwa wiejskiego członka spółdzielni. (S. Okr.

Kraków II. Ca. 2161/37. 5.X.37. — *Prz. Sąd. Orz. Cyw. XIII. p. 43).*

—

Warunkiem koniecznym do uznania prawa z rejestracji znaku towarowego za nieważne na zasadzie art. 177/1/c rozporządzenia Prezydenta R. P. z 22 marca 1928 (p. 384 Dz. U.) jest, aby zarówno towar, co do którego pochodzenia, rodzaju lub jakości odbiorcy są wprowadzeni lub mogą być oczywiście wprowadzeni w błąd tym znakiem, jak i towar, doznający wymienionym przepisem ochrony, znajdowały się na rynku krajowym.

Ochrona znaku towarowego na zasadzie art. 179/1 i 181 powołanego wyżej rozporządzenia nie jest uzależniona od faktycznego wprowadzenia na rynek krajowy towaru, opatrzonego tym znakiem (znak t. zw. defensywny lub zapasowy).

Art. 181 wymienionego wyżej rozporządzenia rozszerzył stosowanie skutków prawnych, przewidzianych w art. 179 tegoż rozp. dla znaków identycznych ze znakami wcześniejszymi, na znaki różniące się od dawniejszych tak nieznacznie, że mimo różnic odbiorca towaru może z łatwością przypuszczać, że towar pochodzi z przedsiębiorstwa, którego znak ma w pamięci. (N. T. A. l. rej. 9805/34. 15.X.1936 r. — *O. S. P. X—XI/37 p. 672).*

—

Roszczenia z umów ubezpieczenia na życie zawartych przez obywateli polskich przed dn. 14 lutego 1924 r. z niemieckimi zakładami ubezpieczeń wygasły tak w stosunku do niemieckiego zakładu, jak i do Skarbu Rzeczypospolitej Polskiej, jeżeli nie zostały zgłoszone do zarejestrowania w Polsce do dnia 30 listopada 1932 r. (S. N. C. II. 1548/36. 19.XI.1936 r. — *O. S. P. X—XI/37 p. 586).*

—

Przyjęcie przez spółdzielnię kredytową gwarancji nie jest z tej przyczyny nieważne, że spółdzielnia nie ma koncesji z Ministerstwa Skarbu do udzielania gwarancji za cudze długi. (S. N. C. II. 1683/36. 7.XII. 1936 r. — *O. S. P. X—XI/37 p. 592.*

—

Uchwały walnego Zgromadzenia spółdzielni co do stopy sprzedawania na złote pożyczek, udzielonych przez spółdzielnię w rublach, nie obowiązują dłużników spółdzielni. (S. Okr. Warszawa VI. 2 Ca. 230/37. 19.IV.37. — *O. S. P. X—XII/37 p. 625).*

Zastosowanie „c. i f." (francuskie „c. a f.") oznacza, że kupujący nie ponosi kosztów przewozu i ubezpieczenia, gdyż sprzedawca zobowiązuje się dostarczyć na pokład statku dla przewozu do miejsca przeznaczenia określony towar in genere za cenę ryczałtową, w której prócz ceny towaru mieści się koszt ubezpieczenia i przewozu aż do portu końcowego. (S. N. C. I. 1716/36. 22.IV.1937 r. — *O. S. P. X—XI/37 p. 564).*

—

1. Posiadanie przez pośrednika handlowego, dokonywującego czynności zawartych w swym prywatnym mieszkaniu, telefonu i maszyny do pisania samo przez się nie wystarcza do uznania jego prywatnego mieszkania za biuro pośrednictwa handlowego, jeśli nie będzie przy tym ustalone, że na tej maszynie pracowała najemna siła pomocnicza.

2. Trudniący się akwizycją ogłoszeń do wydawnictw periodycznych, od których otrzymuje rabat, jest pośrednikiem handlowym. (S. N. 1 K. 450/37 1.VI.37. — *Zb. K. XII/37 p. 352).*

—

Rozwiązanie spółdzielni nie zależy od samego tylko faktu, że w działalności jej zaszły poważniejsze uchybienia przeciw prawu lub statutowi, lecz także od faktu, czy spółdzielnia nie usunęła tych uchybień w terminie wskazanym przez organ rewizyjny. (S. N. C. II. 777/37. 22.VII.1937. — *Prz. Pr. Ad. IV/37, l. 331).*

—

1. Akredytywa ma w wypadkach, w których nie zachodzą przesłanki przekazu — charakter umowy polecenia w myśl § 675 K. C. zawartej pomiędzy osobą, starającą się o otwarcie akredytywy, a osobą, otwierającą akredytywę (akredytującym) na rzecz osoby trzeciej (akredytowanej), z której to umowy ta osoba trzecia nabywa zasadniczo bezpośrednie prawo wobec akredytującego. Natomiast pomiędzy akredytującym a akredytowanym żadna umowa do skutku nie dochodzi, chociażby akredytujący zawiadomił akredytowanego o otwarciu akredytywy.

2. Z istoty akredytywy wynika, że nie może ona być dowolnie uchylona lub zmieniana bez przyzwolenia akredytowanego; warunki, pod którymi akredytywa się kończy lub ulega zmianie, powinny z góry w akredytywie być wymienione. W razie braku odpowiedniego postanowienia ulega w tych punktach umowa wykładni. (S. N. C. III. 555/35. 16.X.1936 r. — *Zb. C. X/37. p. 348).*

IV. PRZEGLĄD BIBLIOGRAFII.

Nieuczciwa konkurencja w zawodzie farmaceutycznym. — *Gliklich J. i Ehrlich St.* Warszawa 1937. s. 11.

Co to jest spółdzielnia spożywców i jak ją założyć? Warszawa 1938, s. 21.

Jak założyć spółdzielnię zdrowia? Wskazówki dla organizatorów. Warszawa 1937. str. 20.

Informator spółdzielczy. Warszawa 1937. str. 126.

Zasady techniki badania bilansu wraz z przeglądem ustawodawstwa księgowego — *S e i f e r t T.* Lwów 1938. str. 175.

Księgowość eksportu i importu. Praca badawcza z zakresu księgowości kupieckiej wykonana przez *K. S o w ę.* Pod kierownictwem prof. dra Albina Żabickiego. Kraków. 1937, str. 5.

Handel domokrążny i uliczny. — *S z y s z k o w s k i M.* Warszawa. 1937, str. 43.

Handel towarowy i pieniężny. Jego organizacja i technika. — *T o m a n e k Fr.* Wyd. 8 zmienione przy współpracy dypl. kom. Emila Ehrlicha (prof. państw. gimn. kupieckiego we Lwowie). Lwów 1937, str. 328.

Umowy handlowe Rzeczypospolitej Polskiej. Stan na dzień 1 listopada 1937 r. Warszawa 1937 str. 15.

—

Prawo karne

II. PRZEGLĄD PIŚMIENNICTWA.

1. PRAWO MATERIALNE.

Zakres i zarys rejestracji skazanych.

Przepisy o rejestracji skazanych były u nas kilkakrotnie zmieniane. Rozporządzeniem z 21.V.1919 r. utworzono przy Min. Sprawiedliwości Biuro Ewidencji Osób skazanych, przy czym rejestracji podlegały na ogół wszystkie skazania. Następnie dokonywane były zmiany, przy których pewne kategorie skazań wyłączane były spod rejestracji. Za kryteria były brane rodzaje przestępstw, np. prywatno-skargowe, lub wymiar kary.

Obecnie rejestracji nie podlegają uwolnienia od kary, środki wychowawcze, skazania: za wykroczenia, za przestępstwa skarbowe i za przestępstwa ścigane z oskarżenia prywatnego oraz za występki nie należące do wyłącznej właściwości sądów. Ten system nie jest prawidłowy, gdyż, jak to jest powszechnie uznane, rejestracji powinny podlegać wszystkie skazania *(Roman J a b ł o ń s k i — Gł. Sąd. 1/38 s. 24).*

—

Czy podżeganie do fałszywych zeznań jest karalne?

Opierając się na przesłance, że składający fałszywe zeznania tylko wówczas za to karnie odpowiada, o ile został uprzedzony o grożącej karze za niemówienie prawdy, autor stoi na stanowisku, iż nie można karać podżegacza do przestępstwa ,za które nawet sprawca w pewnych warunkach nie odpowiada. Słuszność swojego poglądu chce autor potwierdzić dowodem ad absurdum, dowodząc, że skoro podżeganie nie jest samoistnym przestępstwem, a tylko postacią jego, więc niepodobna przyjąć by pewna forma była karalna, podczas gdy właściwy sprawca uszedłby bezkarnie.

Nadmienić wypada, że redakcja drukując powyższy artykuł, opatrzyła go wzmianką, z której wynika, iż z tym nader oryginalnym poglądem nie zgadza się ,drukuje go, spodziewając się, że wywoła dyskusję. *(S. L a d i e r — Cz S. 6/37. S. 302—304).*

—

Sędzia, a oskarżony.

Ustawodawca w art. 54 K. K. dał sędziemu dużą swobodę w wyrokowaniu na podstawie swobodnego uznania.Swobodne jednak uznanie sędziowskie zależne jest od wielu czynników zewnętrznych, przede wszystkim zaś od doktryn penitencjarnych, którym hołduje sędzia. Wpływy doktryny kształtują poglądy sędziego i uniemożliwiają mu naprawdę obiektywne wyrokowanie. Z drugiej strony obiektywność tę podważają momenty, tkwiące w podświadomości sędziego. Wynika z tego, iż swoboda, udzielona sędziemu przez art. 54 K. K. jest zbyt duża. Powinien ją ograniczyć Sąd Najwyższy przez wskazanie wytycznych co do wyrokowania. *(Feliks J a b ł o ń s k i — Gł. Sąd. 1/38 s. 19).*

—

Brak znamion przestępstwa w czynie zarzuconym oskarżonemu czy bezzasadność oskarżenia.

Jest to artykuł polemiczny napisany na prośbę Redakcji Czasopisma Sędziowskiego w odpowiedzi na artykuł Dr Łukasza F u d a l e'g o p. t. „Na marginesie przepisu art. 287 lit a) k. p. k.", zamieszczony w N. 4 Czasopisma.

Artykuł ustęp po ustępie przeprowadza krytykę wyżej wymienionego zdania i autor ze swoim poprzednikiem w niczym się nie zgadza. *(Stanisław Z u b r z y c k i — Cz. S. 6/37. s. 275—279 K. 2.).*

—

Przyczynek do statystyki samobójstw w r. 1936. Samobójstwo w Warszawie

i Krakowie. Samobójstwo wspólne, zabójstwo i samobójstwo w Polsce w r. 1936.

Ilość zamachów samobójczych w Warszawie, w r. 1936 wynosiła 1373, z czego 347 przypadków było zakończonych zgonem. O ile przyjmiemy, że w Warszawie w r. 1936 było okrągło 1232000 mieszkańców to na 100.000 ludności wypadnie około 111 zamachów samobójczych i około 28 zgonów.

Mężczyźni najczęściej popełniali zamachy samobójcze w marcu i sierpniu, kobiety — w styczniu i październiku. Zarówno mężczyźni jak i kobiety w celu pozbawienia się życia najczęściej posługiwali się trucizną.

Ilość zamachów samobójczych w Krakowie, w r. 1936, wynosiła 197, z czego zgonów było 62.

Z zestawień cyfrowych wynika, że kobiety częściej niż mężczyźni godziły na swe życie, lecz rzadziej umierały wskutek tych zamachów (zamachy kobiet wynosiły 54,8%, mężczyzn — 45,2%, natomiast zgon wskutek zamachów u kobiet występował w 26%, u mężczyzn — 38,2%). Zarówno mężczyźni jak i kobiety najczęściej celem pozbawienia się życia używali trucizny. U mężczyzn na drugim miejscu widzimy zadania ran bronią palną, na trzecim — zadania ran bronią białą. — U kobiet - chrześcijanek na drugim miejscu występują w równej mierze — zadania ran bronią białą i utonięcie, na trzecim — postrzały i powieszenia się. U żydówek na drugim miejscu mamy — rzucenie się z wysokości.

W r. 1936 udało się zebrać 14 przypadków wspólnych samobójstw i 40 przypadków zabójstw i samobójstw.

Przy wspólnych samobójstwach w jednym wypadku trzy kobiety popełniły wspólne samobójstwo, we wszystkich innych było po 2 ofiary. Sposoby pozbawienia się życia (zawsze jednakowe): postrzały (4 razy), zadanie ran ciętych (1), utonięcie (1), rzucenie się pod pociąg (1), otrucie. Przyczyny wspólnego samobójstwa: przeszkoda w zawarciu małżeństwa (4 razy) zawody miłosne (3), niewiadome — w 7 wypadkach.

Przy zabójstwach i samobójstwach w ogromnej większości przypadków sprawca zabójstwa w ten sam sposób pozbawił się życia, w kilku jednak przypadkach po zabójstwie pozbawił się życia w inny sposób — np. po zasztyletowaniu ofiary sam się zastrzelił. *(W. Grzywo-Dąbrowski — Cz. s. lek. 4/37. s. 286—297).*

—

Amnestia, a warunkowe zawieszenie kary.

Autor analizuje zagadnienie, czy w przyp. orzeczenia przez sąd kary pozb. woln. i złagodzenia jej na podstawie ustawy amnestyjnej, kwestię warunkowego zawieszenia odnieść należy do kary orzeczonej przez sąd w pierwszym rzędzie, t. j. przed uwzględnieniem amnestyjnego złagodzenia, czy też do kary złagodzonej po zastosowaniu amnestii. Innymi słowy chodzi o to, czy przedmiotem warunk. zawieszenia ma być kara na którą sprawca zasłużył w ramach sankcji karnej za dane przestępstwo, czy też ta, która po zastosowaniu ustawy amnest. pozostała efektywnie do wykonania. Sąd Najw. w orzecz. Nr. 193 z 1937 r. (z dn. 25.I.37) rozstrzygnął to pytanie w ten sposób, że za kryterium możności zastosowania warunk. zawiesz. przyjąć należy karę orzeczoną w pierwszym rzędzie, t. j. przed zastosowaniem złagodzenia z amnestii. Tak więc, jeżeli sąd orzekł karę 3 lat więzienia a następnie z mocy amnestii złagodził ją do 1 roku i 6 mies., wówczas zawieszenie wykonania nie jest dopuszczalne. Zd. autora rozstrzygnięcie to nie jest trafne z p. widz. art. 61 § 1 k. k., z którego wynika możność zawieszenia tej kary pozbaw. woln., jaka miałaby być przedmiotem wykonania. Ustawa amnest. nakazując złagodzić karę, powoduje, że przez karę orzeczoną wyrokiem należy rozumieć nie tylko karę wymierz. pierwotnie, t. j. niezależnie od zagadnienia amnestii, lecz również i tę, o której sąd wspomina w tym samym wyroku, stosując złagodzenia amnestyjne, które nie jest niczym innym, jak okoliczności wymienione w art. 54 k. k. Różnica między złagodzeniem amnest. a okolicznościami z art. 54, polegająca na tym, że te ostatnie pozostają w sferze swob. oceny sędziowskiej, gdy amnestia jest okolicznością nakazaną przez ustawę, nie może stać na przeszkodzie do tego, by za orzeczoną karę uważać tę, która pozostała do wykonania po zastosowaniu amnestii. Można na to postawić zarzuty, że przestępcy skazani po wejściu w życie ust. amn. byliby traktowani lepiej niż skazani przed jej wejściem w życie, co wytworzyłoby pewien stan niesprawiedliwości. Jednak sama ust. amn. jest niesprawiedliwością i w każdym przypadku powoduje faworyzowanie pewnej kategorii przestępców. Można też rozumować, że zawieszenia kary nie wolno stosować do skazanych na karę nie przenoszącą 2 lat pozbaw. wolności, ale którzy pierwotnie skazani zostali na karę wyższą ,a jeżeli tak to nie odpowiadają warunkom art. 61 § 2 k. k. Jednakże najpierw ustala się wymiar kary, a dopiero w drugim rzędzie zastanawia się nad tym, czy można ją zawiesić ze wzgl. na pewne osobiste cechy skazanego. Skoro więc za wysokość kary orzeczonej uchodzi ta ostateczna kara, która ma być przedmiotem wykonania, a tylko ona może być uważana w świetle k. k. uzupełnionego ustawą amnestyjną za sprawiedl. odpłatę, na jaką zasłużył sprawca po wejściu w życie ust. amnest.,

przeto i tę karę można warunkowo zawiesić, jakkolwiek pochodzi ona z kary pierwotnej przenoszącej 2 lata pozbaw. woln.

Kara orzeczona może zostać złagodzona nie tylko na podstawie ust. amnest., lecz również w drodze nadzw. złagodzenia z art. 59 k. k. Jeżeli sprawca skazany zostaje na 6 lat więzienia, a na podst. nadzw. złagodz. wymierza mu sąd ostatecznie karę 2 lat, to kara ta, tak samo jak kara złagodzona zwyczajnie na podst. art. 54 k. k. może ulec zawieszeniu. Dlaczegoby więc nie miało się to samo odnosić do kary złagodzonej z mocy ustawy amnest.

Nie jest natomiast dopuszczalne zawieszenie kary pozbaw. woln. ponad 2 lata, która została zmniejszona przez zaliczenie tymczasowego aresztowania. W tym bowiem przypadku wliczenie okresu aresztowania stanowi jedynie techniczną stronę wykonania kary, której część została już wykonana w formie odbywania aresztu śledczego. W orzeczeniu Nr. 244 z dn. 8.2. 1937 r. Sąd Najw. orzekł, że przepis art. 508 §1 lit. c k. p .k. ma na względzie karę, na jaką oskarż. został skazany ostatecznie po zastosow. wszelkich przewidzianych w ustawie złagodzeń nie wyłączając amnestii. Między powyższymi dwoma orzeczeniami, które pozornie nie mają ze sobą nic wspólnego istnieje tertium comparationis, które leży w wysokości kary, a której wysokość Sąd Najw. ustala inaczej, jeżeli chodzi o warunk. zawiesz. kary, inaczej zaś jeżeli chodzi o składanie kaucji kasacyjnej. Są to wprawdzie instytucje zupełnie różne, lecz skoro dla nich obu punkt wyjścia i kryterium stanowi to samo zjawisko, w takim razie należy potraktować to zjawisko jednakowo w obu, choćby różnych sytuacjach. W konkluzji stwierdza autor słuszność orzeczenia 244/37, przyjmującego jako punkt wyjścia karę ostatecznie wymierzoną, a tym samym uznaje orzeczenie 193/37 za nietrafne. *(Zd. Papierkowski — Gł. Pr. 9—10/37).*

—

Samobójstwo we Lwowie w latach 1925—1934.

Autor, analizując poglądy i twierdzenia dotyczace samobójstwa, wykazuje że „na zagadnienie samobójstwa składa się cały kompleks wpływów, motywów, warunków i predyspozycyj, że w grę wchodzą tu warunki ekonomiczno-socjalne otaczające denata, jego skłonności duchowe i fizyczne, tak wrodzone jak i nabyte, poziom etyczno-intelektualny i t. d.". Dla oświetlenia zagadnienia samobójstw w sposób możliwie obiektywny i wszechstronny należy mieć na uwadze, że jest ono zjawiskiem masowym, które w dużej mierze zależy od ogólnych warunków społecznych i biologiczno-fizycznych.

Rozpatrując zagadnienie samobójstwa pod względem etyczno-prawnym autor zestawia poglądy starożytności, prawa kościelnego i ustawodawstwa świeckiego. Omawiając ustawodawstwo współczesne podnosi, że jedynie prawo angielskie zajmuje stanowisko obrony interesów państwa i przewiduje karę grzywny lub więzienia za usiłowanie samobójstwa. Ustawa ta stoi na stanowisku, że życiem obywatela może rozporządzać tylko państwo do którego dany osobnik należy.

Cały szereg ustaw współczesnych nie wypowiada się w sprawie udziału w samobójstwie wcale, są to ustawy: francuska, niemiecka, belgijska, szwedzka, finlandzka i austriacka.

Polski Kodeks Karny zapatruje się na samobójstwo w następujący sposób: (autor cytuje Makarewicza: „Kodeks karny z koment." 1935 r.) „Samobójstwo jako takie nie jest przestępstwem wg. Kodeksu polskiego. Skutkiem tego podżeganie lub pomocnictwo do samobójstwa nie mogłoby być karygodnym, gdyż jedno jak i drugie może być zastosowane tylko do działania takiego, które jest przewidziane w kodeksie karnym jako „przestępstwo" (art. 26, 27). Art. 228: „Kto namową lub przez udzielenie pomocy doprowadza człowieka do targnięcia się na własne życie, podlega karze więzienia do lat 5", wypełnia lukę ustawową, stwarzając przestępstwo swoiste namowy lub pomocy do samobójstwa. Warunkiem odpowiedzialności jest niewątpliwy związek psychiczny między namową czy pomocnictwem a działaniem samobójcy. Kodeks żąda, żeby jedno czy drugie „doprowadziło" do takiego działania, które kodeks nazywa targnięciem się na własne życie. Doprowadzenie do targnięcia się na życie zachodzi nie tylko wtedy, gdy targnięcie się na życie było skuteczne, gdyż samobójca żyć przestał, ale także i wtedy, gdy samobójca życia nie utracił, bo zastosowano zabiegi lecznicze. Namowa skierowana być musi wprost do samobójcy."

Powinno się jeszcze wspomnieć o art. 229 K. K., w którym kodeks ma na oku dwustronną umowę, formalnie zawartą, pisemną lub ustną, przy świadkach lub bez świadków. Treścią tej umowy ma być losowanie, kto ma odebrać sobie życie („pojedynek amerykański"). Do karygodności w myśl art. 229 nie jest wymagane, by śmierć nastąpiła, by nastąpiło choćby usiłowanie samobójstwa, samo zawarcie umowy jest karygodne.

Poza tym na podstawie art. 200, 242 i 243 K. K. odpowiada służba pielęgniarska, rodzina i lekarze za niedopatrzenie osób, skłonnych do samobójstwa. Wchodzić tu będą w rachubę przede wszystkim chorzy umysłowo i podnieceni chorzy gorączkujący.

Omawiając dane cyfrowe, odnoszące się do samobójstw we Lwowie w latach 1925—1934 autor dochodzi do następujących wniosków.

Ilość zgonów samobójczych wzrasta. Średnia roczna ilość wszystkich zgonów we Lwowie w

wymienionym dziesięcioleciu wynosi: 4364. Stąd na 1000 wszystkich zgonów wypada 23,4 zgonów samobójczych. Najczęściej zdarzają się samobójstwa w miesiącach marcu, maju i czerwcu. Największa ilość zgonów samobójczych tak mężczyzn jak i kobiet przypada na okres 15—20 i 20—25 lat.

Z zestawienia stanu cywilnego samobójców wynika, że pierwsze miejsce, tak u kobiet jak i u mężczyzn, zajmuje stan wolny, drugie małżeński. Wyraźniej jest to zaznaczone u kobiet 62,59% i 20,19%, niż u mężczyzn 44,74% i 35,86%. Dość wysoki procent stanu wdowiego wśród samobójców starają się autorowie tłumaczyć ciężkimi warunkami materialnymi i osamotnieniem, które u pewnych osobników może doprowadzić do targnięcia się na własne życie.—

Motywy samobójstw w poważnej ilości wypadków pozostają niewyjaśnione. Z zestawień cyfrowych, przedstawionych przez autora, wynika, że najczęściej tak u mężczyzn, jak i u kobiet samobójstwo miało tło psychopatologiczne, na drugim miejscu występuje jako motyw tło erotyczne dalej warunki materialne i choroba. *(Z. Swaryczewski — C. S. Lek. 4/37).*

—

Samobójstwo we dwoje, zabójstwo i samobójstwo w Polsce w latach 1931, 1932, 1933, 1934, 1935. (Materiały do badań nad zagadnieniem samobójstwa).

W statystykach, dotyczących samobójstw, z reguły uwzględnia się tylko przypadki samobójstw indywidualnych, natomiast zestawień cyfrowych samobójstw we dwoje, zabójstw i samobójstw nie posiadamy wcale, przypadki zaś te nie należą do rzadkości i ma się wrażenie, że w ostatnich czasach występują one częściej, niż dawniej. Autor zajął się badaniem tego typu samobójstw, posiadającego duże znaczenie z punktu widzenia zarówno psychopatologicznego, jak i sądowo-lekarskiego, podając liczby i przypadki, zebrane na podstawie aktów dochodzeń prokuratorskich, materiału Zakładu Medycyny Sądowej U. J. P. i prasy codziennej. — Cyfry podane przez autora są niższe, niż rzeczywiste, gdyż nie o wszystkich przypadkach samobójstw wspólnych itp. można się było dowiedzieć, nie ma nawet możności ustalić, ile przypadków zostało pominiętych w statystyce podanej przez autora.

Materiały zebrane przez prof. Grzywo-Dąbrowskiego zostały ujęte w tabele.

Samobójstwa za wspólną zgodą, samobójstwa we dwoje itp.

1.	Kochankowie wzgl. narzeczeni	49
2.	Małżeństwa	12
3.	Przyjaciele	12
4.	Przyjaciółki	12
5.	Rodzeństwo	2
6.	Inne (matka i córki, mężczyzna i kob.)	2
	Razem	89

2. Sposoby pozbawienia się życia

1.	Postrzały	51
2.	Otrucia	21
3.	Rzucenie się pod pociąg	7
4.	Otrucie się gazem świetlnym	6
5.	Powieszenie, utonięcie, uduszenie, rażenie prądem elektrycznym po 1 przypadku	4
	Razem	89

3. Przyczyny wspólnego samobójstwa.

1.	Przeszkody w zawarciu małżeństwa	42
2.	Złe warunki materialne	13
3.	Choroba (jednego lub obojga denatów)	3
4.	Obawa kary	3
5.	Zawód miłosny	2
6.	Obawa niezdania egzaminów, złe stopnie	2
7.	Przyczyna niewiadoma	24
	Razem	89

Jak widać z podanej tabeli „samobójstwo we dwoje“ najczęściej popełniali kochankowie wzgl. narzeczeni, przy tym najczęstszą przyczyną tego samobójstwa we dwoje była przeszkoda w zawarciu małżeństwa, gdyż rodzice jednej lub rzadziej obu stron nie zgadzali się z rozmaitych powodów na związek małżeński młodych, w innych przypadkach, mniej częstych, niż poprzednie, ludzie żonaci, nie mogąc zerwać tych więzów, decydują się umrzeć wspólnie, gdyż nie mogą żyć razem. Samobójstwo we dwoje najczęściej popełniali ludzie bardzo młodzi, często byli to uczniowie i uczenice, poza tym często — denaci wzgl. denatki byli urzędnikami, nauczycielami, studentami itp. Co do sposobu wspólnego pozbawienia się życia, najczęściej była stosowana broń palna, na drugim miejscu — wspólne otrucie się. — Przy wspólnych samobójstwach we dwoje za pomocą broni palnej nieomal zawsze mężczyzna zabijał kobietę, a potem siebie.—

W niektórych przypadkach po popełnieniu zabójstwa innej osoby za jej zgodą sprawca sam się tylko zrani wzgl. nie ma odwagi zabić się i w tych warunkach będzie pociągnięty do odpowiedzialności karnej (art. 227 K. K.)“.

Omawiając tabele odnoszące się do zabójstwa i samobójstwa autor dochodzi do następujących wniosków.

„Sprawcę zabójstwa z następowym samobójstwem najczęściej jest mężczyzna — znacznie rzadziej — kobieta — na 270 zestawionych przypadków było mężczyzn sprawców zabój-

stwa 239, kobiet — 31; najczęściej ofiarą mężczyzny padała kochanka, była kochanka itp., na drugim miejscu — żona, na trzecim — inny mężczyzna (przeważnie rywal), dalej — żona i własne dzieci itp. Kobieta, zabijając przeważnie godziła w mężczyznę, najczęściej kochanka, który ją porzucił, stosunkowo dość często jej ofiarą padały własne dzieci.

Co do zawodu sprawców zabójstwa i samobójstwa, najczęściej byli to urzędnicy, nauczyciele, obywatele ziemscy itp., w ogóle przedstawiciele warstw inteligenckich.

Ze sposobów używanych do zabójstwa i samobójstwa, najczęściej posługiwano się bronią palną — na 270 przypadków w 201, bez względu na płeć, w tym wypadku widzimy różnicę w porównaniu ze sposobami pozbawienia się życia bez poprzedzającego zabójstwa: jak wiemy w Polsce, szczeg. w miastach, najczęściej do samobójstwa używa się trucizny, broń zaś palna stoi na drugim miejscu wzgl. trzecim miejscu. Na drugim miejscu widzimy w statystyce jako narzędzie broń białą, również bez względu na płeć, inne sposoby są rzadkie.

Co do przyczyn zabójstwa i samobójstwa, na I miejscu tak jak to widzieliśmy i przy samobójstwach wspólnych, znajdujemy motywy natury erotycznej — mężczyzna zabija, gdy kobieta odrzuciła jego propozycje małżeńskie lub inne natury miłosnej, na II miejscu widzimy jako pobudkę do zbrodni — chorobę psychiczną sprawcy, motyw erotyczny u kobiet sprawczyń zabójstwa również odgrywał pierwszorzędną rolę: na 29 przyp. w 11 kobieta zabiła, gdyż mężczyzna ją porzucił, zdradził itp. Stosunkowo bardzo częstą przyczyną wystąpienia mężczyzny była zdrada żony, bardzo często — nieporozumienie małżeńskie, sprzeczki w rodzinie itp. Jest rzeczą ciekawą, że warunki materialne w tych przypadkach odgrywały minimalną rolę. tylko w 8 przypadkach mogliśmy je stwierdzić, również i stan upicia się nie przejawiał tu większego wpływu, bo tylko w 11 przyp. odgrywał on pewną rolę. *(W. Grzywo-Dąbrowski — Cz. S. Lek. 4/37).*

—

Pojęcie katastrofy w komunikacji lądowej.

W praktyce sądowej pojęcie sprowadzenia niebezpieczeństwa katastrofy w komunikacji lądowej ulega niejednolitej i często rozszerzającej wykładni.

Z tego względu autor artykułu zajął się udzieleniem odpowiedzi na pytanie, jakie mianowicie czyny stanowią sprowadzenie niebezpieczeństwa katastrofy w komunikacji lądowej w rozumieniu art. 215 K. K.

W uzasadnieniu Komisji Kodyfikacyjnej do rozdziału XXXIII Kodeksu Karnego, zawierającego również i art. 215 K. K. (Kom. Kod. T. V, z. 4, str. 146 i 149) czytamy, że cechą charakterystyczną przestępstw przewidzianych w tym rozdziale jest spowodowanie niebezpieczeństwa dla większej ilości bliżej nieoznaczonych jednostek ludzkich, jak również dla wielkiej ilości nieokreślonych przedmiotów majątkowych, przy czym sprowadzenie przez sprawcę niebezpiecznej sytuacji przyrównano do katastrofy żywiołowej, jak trzęsienie ziemi lub wylew rzeki. Odnośnie zaś samego art. 215 K. K. uzasadnienie Komisji Kodyfikacyjnej głosi, że przy sprowadzeniu niebezpieczeństwa katastrofy w komunikacji lądowej działanie sprawcy może polegać: a) albo na stworzeniu przeszkód uniemożliwiających tę komunikację, b) albo na usunięciu zabezpieczeń przed nieszczęśliwymi wypadkami. —

Klasycznymi przykładami działań sprawcy, polegających na stworzeniu przeszkód w komunikacji lądowej będą: rozkręcenie szyn, ułożenie na torze kolejowym belki, lub stosu kamieni, wystawienie fałszywych sygnałów itp. Działaniami zaś polegającymi na usunięciu zabezpieczeń będą: usunięcie znaków ostrzegawczych o nagłym zakręcie szosy lub jej skrzyżowaniu z linią kolejową itp. — Spowodowanie niebezpieczeństwa może oczywiście nastąpić nie tylko przez pozytywne działanie, ale przez zaniechanie np. przez niewystawienie sygnałów kolejowych itp. Słowem — konkluduje autor — przy kwalifikacji czynu z art. 215 K. K. pamiętać należy, że chroni on życie nieoznaczonej ilości ludzi przed wystawieniem tego życia na niebezpieczeństwo, bowiem narażenie życia poszczególnego człowieka podpada pod przepis art. 242 K. K.

Nad kwestią wzajemnego stosunku obu tych artykułów zastanawiał się już Sąd Najwyższy. Znalazło to wyraz w uzasadnieniu orzeczenia Nr. 405/35 (Zb. Orz. S. N. z. X z 1935 r.) na tle pewnego wypadku w Krakowie (oskarżony jadąc nieostrożnie dorożką automobilową spowodował na skrzyżowaniu ulic w ruchliwej części miasta zderzenie się dwóch aut) i czytamy tam:

> „Istotę szczególną, rozgraniczającą te dwa przestępstwa między sobą, stanowią różnice nie w intensywności, lecz w ekstensywności sprowadzonego w sposób zawiniony stanu niebezpieczeństwa. W obydwóch przestępstwach treścią stanu niebezpieczeństwa jest bezpośrednia możliwość katastrofy t. j. zjawiska nagłego wypadku o charakterze zagłady. Niebezpieczeństwo katastrofy powszechnej, zagrażającej nie tylko życiu człowieka, lecz także zdrowiu i mieniu ludzi, sprowadzone sposobami wyliczonymi przykładowo w art. 215 K. K. wskazującymi na rozpętanie nieobliczalnej siły działającej żywiołowo, bo nie pozwalającej sprawcy na jej opanowanie, podpada

pod powołany wyżej przepis. Natomiast zawinione wytworzenie katastrofy życiowej, wywołane sposobami choćby wymienionymi w art. 215 K. K., lecz konkretnie zlokalizowanymi i ograniczającymi zasięg działania tylko do narażenia życia człowieka kwalifikować się będzie z art. 242 K. K."

Nie mniej w cytowanej sprawie Sąd Najwyższy wydał orzeczenie, że „zawinione nieumyślne zderzenie dwóch samochodów na ulicach wielkiego miasta może podpadać pod § 2 art. 215 K. K.".

Prof. Makarewicz (Komentarz do Kodeksu Karnego) uważa orzeczenie to za wadliwe, ze względu na rozszerzającą wykładnię wyrażenia „katastrofa w komunikacji lądowej". Wedle prof. Makarewicza nie każdy środek *lokomocji* jest jednocześnie środkiem *komunikacji* lądowej. Autor podziela stanowisko prof. Makarewicza z uwagi przede wszystkim na sam tytuł rozdz. XXXIII Kodeksu Karnego — „sprowadzenie niebezpieczeństwa powszechnego", który wyraźnie określa zasięg interpretacji oraz na rzeczywiste różnice zachodzące pomiędzy pojęciem komunikacji a pojęciem lokomocji. Przez komunikację rozumie się bowiem utrzymywanie stałego połączenia komunikac. między pewnymi ośrodkami, połączenia regularnego i dla wszystkich dostępnego. Natomiast lokomocją oznacza się poprostu poruszanie się, przenoszenie się z miejsca na miejsce, nie stałe, ani regularne, lecz sporadyczne i poszczególnych osób. Tak więc o ile nie będzie sprowadzeniem niebezpieczeństwa katastrofy uszkodzenie czyjegoś prywatnego samochodu — o tyle podpada pod przepis art. 215 K. K. uszkodzenie parowozu przy pociągu, autobusu a nawet tramwaju czyli tych środków, które służą do zapewnienia regularnego ruchu komunikacyjnego.—

Rozbieżności spotykane w praktyce zmusiły Sąd Najwyższy do ponownego zajęcia się tą kwestią (Zb. Orz. Nr. 287/37 z X). Chodziło o następujący wypadek: Oskarżony prowadząc samochód, wyprzedzał lewą stroną stojący na przystanku tramwaj i wówczas nagle wyłoniła się spoza tramwaju kobieta i upadła na samochód, wskutek czego została odrzucona na jezdnię i doznała uszkodzenia ciała na przeciąg dni 20. W sprawie tej zakwalifikowanej z art. 215 K. K. Sąd Najwyższy wskutek błędnego zastosowania ustawy karnej materialnej wyrok uchylił i wydał następujące orzeczenie:

„1. Istota przestępstwa z art. 215 K. K. polega na sprowadzeniu, obejmującego swym zasięgiem większą, nieoznaczoną liczbę osób, niebezpieczeństwa w komunikacji lądowej, wodnej lub powietrznej.
2. Kierowca samochodu może stać się sprawcą przestępstwa z art. 215 K. K. przez rozpętanie siły mechanicznej motoru i pozbawienie się panowania nad samochodem np. przez unieruchomienie kierownicy, o ile skutki mogły przybrać postać „katastrofy" w stosunku do osób znajdujących się w pojeździe.
3. Działanie sprawcy z art. 215 K. K. musi sprowadzać niebezpieczeństwo katastrofy w „komunikacji" a zatem przedmiotem ochrony jest „bezpieczeństwo komunikacji", a nie dobro pojedyńczych ludzi, które chronią inne przepisy ustawy".

Z zestawienia powyżej przedstawionych wywodów i orzecznictwa Sądu Najwyższego wynika, że przez katastrofę komunikacji lądowej należy rozumieć nie jakieś zlokalizowane nieszczęśliwe wypadki, ale zdarzenia o szerszym, powszechnym zasięgu i charakterze klęski.

Wypadki nie powodujące zbiorowego, powszechnego niebezpieczeństwa należy zakwalifikować z innych przepisów.

Pod art. 242 K. K. podpadną wypadki zderzenia się pojazdów wzajemnie ze sobą lub z innymi przedmiotami np. najechanie dorożki samochodowej z pasażerem wskutek nadmiernie szybkiej jazdy na latarnię itp. Natomiast przejechanie przechodnia przez taksówkę lub wóz konny, stanowić będzie w zależności od stopnia uszkodzenia ciała przestępstwa z art. 235, 236 lub 237 K. K. — Inne, jeszcze drobniejsze wypadki, jak np. zderzenie się lub wzajemne starcie dwóch taksówek na skrzyżowaniu ulicy wskutek niepodania przez jednego z kierowców sygnału. stanowią wykroczenia z §§ 43, 39 i in. Rozp. Min. Komun. i Min. Spr. Wewn. z dn. 15.I.1933 r. (Dz. U. Nr. 9 poz. 55/33) i powinny być karane w trybie administracyjnym. *(E. Z. Kamiński — Pr. Sąd. 1/38).*

—

2. PRAWO FORMALNE.

Odmowa zwrotu kaucji kasacyjnej. (Luka w K. P. K.).

W naszym kodeksie postępowania karnego dopuszczalne są zażalenia na postanowienia, zamykające drogę do wydania wyroku (art. 463 k. p. k.) — t. zw. postanowienia stanowcze, zaś na postanowienia inne, t. zw. uboczne tylko w przypadkach wyraźnie przez ustawę wskazanych.

Brak jednak przepisu, pozwalającego na wniesienie zażalenia na postanowienie odmawiające zwrotu kaucji kasacyjnej, które jest postanowieniem ubocznym przy czym uchybienie sądu w tej materii nie może być przez stronę poruszone, ani w apelacji, ani w kasacji, gdyż postępowanie jest ukończone. W procedurze cywilnej takie zażalenie dopuszczalne jest przepisem art. 447 k. p. c. W praktyce zdarzały się przypadki, że Sąd drugiej instancji przelał

kaucję na rzecz Skarbu Państwa zamiast zwrócić ją skarżącemu, ten zaś nie miał sposobu zaskarżenia wadliwego postanowienia. Dopiero po wniesieniu kasacji przez prokuratora w trybie art. 538 k. p. k. sprawy dostały się pod rozpoznanie Sądu Najwyższego, który nakazał zwrot kaucji. Luka ta jest skutkiem kazuistycznego wyliczenia przypadków, kiedy dopuszczalne jest zażalenie na postanowienie uboczne. *(G. Jaszuński — Pal. 12/37, s. 10632).*

—

O racjonalności przepisu art. 574 K. P. K.

Wszystkie przestępstwa są obecnie uznane jako skierowane przeciwko społeczeństwu, jednakże niektóre przestępstwa przynoszą szkodę raczej członkom społeczności, niż jej samej. Te ostatnie są ścigane z oskarżenia prywatnego. Przy ściganiu ich jednak pokrzywdzony napotyka na pewną przeszkodę w postaci konieczności wpłacenia 20 lub 50 złotowej zaliczki, która może stanowić dla niego poważną pozycję w budżecie. W razie wpłacenia jej i następnego skazania oskarżonego może się zdarzyć, iż stan materialny skazanego jest tego rodzaju, że pokrzywdzony nie ma możności ściągnięcia zasądzonych od niego kosztów postępowania. Przepis więc o zaliczce jest niesłuszny i właściwie zbyteczny, gdyż przed pieniactwem i fałszywymi skargami bronią dostatecznie przepisy art. 81 Przep. o koszt. sąd. i art. 143 K. K. *(Zygmunt Świtalski — Gł. Sąd. 1/38, s. 22).*

—

Nieco prawdy o Sądach przysięgłych.

W pierwszej części znajdujemy przegląd stanu rzeczy w Europie, przy czym autor kwestionuje utarty pogląd o zaniku sądownictwa z udziałem czynnika społecznego.

W części drugiej autor przypomina ustosunkowanie się do sądów przysięgłych Komisji Kodyfikacyjnej, podając charakterystyczne głosy poszczególnych jej członków. *(Prof. Stefan Glaser — G. S. W. 1/38).*

—

Teoria dowodów w postępowaniu karnym.

W dawnym prawie obowiązywała ustawowa teoria dowodów. Zeznania dwóch świadków naocznych wiązały bezwzględnie sędziego. W obecnym prawie nie istnieje hierarchia dowodów, lecz można je podzielić, a to w sposób następujący: 1. przyznanie — nie jest ono dowodem bezwzględnym i musi być poparte innymi dowodami, 2. dowód z dokumentu — nie posiada uprzywilejowanego stanowiska ze względu na obowiązującą zasadę prawdy materialnej, 3. domniemanie — jest często niezbędne dla wydania wyroku, 4. dowód poszlakowy, czyli techniczny, np. ślady palców, 5. zeznania świadków — najczęstszy i podstawowy dowód, który jednakże często zawodzi, gdyż wskutek wpływów emocjonalnych świadkowie deformują spostrzeżenia. *(Stanisław Różycki — Gł. Sąd. 1/38, s. 17).*

—

Sprawozdanie z czynności Zakładu Medycyny Sądowej Uniwersytetu Józefa Piłsudskiego w Warszawie za rok 1936.

W roku sprawozdawczym w Zakładzie Medycyny Sądowej dokonano oględzin zwłok: a) sądowo lekarskich — 602, b) sanitarno policyjnych — 1080; z tego ofiar zabójstwa było 157, samobójstwa — 81, śmierci na skutek wypadków — 307, przypadków śmierci w związku z ciążą, poronieniem i porodem — 94, zmarłych śmiercią naturalną — 283, płodów i noworodków — 156.

W tym samym okresie poddano badaniu 845 osób żywych (na skutek uszkodzenia ciała, oparzenia itp.) oraz dokonano badania 23 dowodów rzeczowych dla ustalenia plam krwi, nasienia, badania mikroskopowego i na kierunek strzału. *(W. Grzywo - Dąbrowski — Cz. S. Lek. 4/37, s. 299-305).*

—

Wykazywanie śladów krwi przy pomocy luminalu.

Autor na podstawie własnych doświadczeń w zestawieniu z wynikami doświadczeń chemika Zakładu Medycyny Sądowej w Jenie — Spechta, dochodzi do wniosku, że luminal nie może znaleźć zastosowania w praktyce sądowo-lekarskiej. *(A. Kozłowski — Cz. S. Lek. 4/37).*

—

III. PRZEGLĄD ORZECZNICTWA.

1. PRAWO MATERIALNE.

Art. 134 K. K. przewiduje udzielenie korzyści majątkowej nie tylko urzędnikowi, rozstrzygającemu daną sprawę, lecz także urzędnikowi, mogącemu wpłynąć na jej rozstrzygnięcie przez spełnienie czynności przygotowawczych lub pomocniczych (np. referent sprawy). (S. N. 2 K. 476/37. 24.VI.37. — *Gł. Sąd. 1/38, s. 83).*

—

Skoro oskarżony jako narzędzia do popełnienia przestępstwa z art. 143 K. K. użył pewnego stowarzyszenia (Volksbund), które w błąd wprowadził udzielonymi informacjami i świadectwem lekarskim, stowarzyszenie zaś na prośbę oskarżonego i na podstawie udzielonych przez niego informacyj złożyło doniesienie do właściwej władzy przeciwko pewnej osobie i skoro wreszcie doniesienie to okazało się fałszywe, o czym oskarżony wiedział, to w tych warunkach powyższy czyn oskarżonego zawiera wszelkie cechy przestępstwa, przewidzianego w art. 143 K. K., jako sprawcy pośredniego. (S. N. 2 K. 77/37. 27.IV.37. — *Gł. Sąd. 1/38,*

—

Znieważeniem w rozumieniu art. 153 K. K. jest wszelkie zachowanie się w stosunku do przedmiotów, wymienionych w tym artykule, w których wyrażona jest chęć poniżenia tych przedmiotów. Chęć poniżenia może przejawić się np. w ostentacyjnym rzucaniu przedmiotu, na którym umieszczone jest godło państwowe, na ziemię. (S. N. 2 K. 264/37. 27.IV.37. — *Gł. Sąd. 1/38, s. 83).*

—

Recepis przy istnieniu odcisków pieczęci pocztowych, stwierdzających wysłanie przesyłki pod właściwym adresem i powrót jej do sądu wysyłającego, stanowi dowód niedoręczenia owej przesyłki, a więc okoliczności, mającej znaczenie prawne, a przeto sfałszowanie dowodu doręczenia przesyłki zawiera wszelkie cechy czynu, przewidzianego w art. 187 K. K. (S. N. 2 K. 211/37. 29.IV.37. — *Gł. Sąd. 1/38, s. 83).*

—

Istota przerobienia polega na zmianie treści bez względu na to, czy zmiana polega pozytywnie na wprowadzeniu treści innej, aniżeli pierwotna, czy też negatywnie na uszczupleniu treści pierwotnej. Świadome użycie papieru legitymacyjnego o treści zmienionej przez nieprawne jej uszczuplenie wyczerpuje znamiona przestępstwa z art. 191 K. K. (S. N. 2 K. 146/37. 22.IV.37. — *Gł. Sąd. 1/38, s. 84).*

—

Art. 195 K. K. przewiduje sankcję karną jedynie za zmianę stanu cywilnego swego lub innej osoby, dokonaną bezprawnie, t. j. wbrew temu stanowi, jaki istnieć powinien według przepisów ustaw cywilnych. Chodzi tu o ochronę formalnego stanu prawnego, który może ulec zmianie tylko w drodze orzeczenia sądowego, — jest zatem bez znaczenia przy spisywaniu aktu cywilnego, czy stan ten odpowiada rzeczywistym stosunkom. Wobec powyższego kobieta zamężna, urodziwszy dziecko od osoby trzeciej, powinna była wskazać jako rzeczywistego ojca dziecka swego męża, który, chcąc zakwestionować prawność rodu dziecka, winien był wystąpić przed sąd cywilny z odpowiednią akcją (art. 272—277 K. C. P. (S. N. 2 K. 403/37. 24.V.37. — *Gł. Sąd. 1/38, s. 84).*

—

Dla bytu przestępstwa z art. 251 K. K. jest obojętne, czy czyny przemocy zostały spełnione w obecności pokrzywdzonego; ponadto znamiona przemocy w rozumieniu art. 251 K. K., jako środka karalnego zmuszenia innej osoby do działania, zaniechania lub znoszenia, wypełnia również i przemoc przeciwko rzeczom pokrzywdzonego, o ile miała ona być środkiem zmuszenia pokrzywdzonego, oddziaływując pośrednio na jego osobę. Czyn, polegający na skoszeniu żyta na polu, stanowiącym własność i będącym w posiadaniu pokrzywdzonego, w celu zmuszenia go do przeciwnego jego prawu zaniechania używania pola zawiera wszelkie cechy przestępstwa z art. 251 K. K. (S. N. 2 K. 55/37. 19.IV.37. — *Gł. Sąd. 1/38, s. 84).*

—

Prawność oświadczeń, złożonych w formie zeznań świadka, zachodzi jednak tylko wtedy, gdy dana osoba działała w przekonaniu, że zeznaje prawdę, i gdy nadto nie wykroczyła poza swe obowiązki świadka, podając zniesławiające fakty bez związku z przedmiotem przesłuchania. Zeznanie świadka, który świadomie zeznaje nieprawdę wbrew swojej lepszej wiedzy, traci swój prawny charakter i, o ile zawiera pomówienie innej osoby o zniesławiające postępowanie lub właściwości, pociąga za sobą obok ewentualnej odpowiedzialności z art. 140 lub 143 K. K. nadto odpowiedzialność z art. 255 K. K. (S. N. 2 K. 380/37. 8.V.37. — *Gł. Sąd. 1/38, s. 84).*

—

Odpowiedzialności za przestępstwa urzędnicze zgodnie z art. 292 K. K. ulegają prócz urzędników, pozostających w służbie Państwa lub samorządu, również i osoby, wykonywujące zlecone czynności w zakresie zarządu państwowego lub samorządowego. Obojętne jest, w jakim trybie nastąpiło powołanie osoby wykonywującej te zlecone czynności, stosunek jej do danej władzy w przedmiocie uposażenia, odpowiedzialności służbowej (publiczno-prawny czy prywatno-prawny), i nie pozbawia sprawcy przestępstwa charakteru urzędnika w rozumieniu art. 292 K. K. okoliczność, że wynagrodzenie swe otrzymuje nie z funduszów publicznych lecz prywatnej osoby, przez którą zlecone mu zostało wykonywanie czynności, jeżeli czynności te wchodzą w zakres zarządu państwowego i jeżeli samo zlecenie wykonywania ich było zgodne z ustawą. (S. N. 2 K. 47/37. 19.IV. 24.VI.37. — *Gł. Sąd. 1/38, s. 83).*

—

Skoro kwestia poczytalności decyduje z mocy art. 17 K. K. o odpowiedzialności karnej oskarżonego, to sąd nie powinien pozostawić nasuwającego się z akt sprawy i z przedłożo-

nych zaświadczeń lekarskich zagadnienia o poczytalności bez rozstrzygnięcia, lecz powinien był okoliczność tę wyświetlić i poczynić odpowiednie ustalenia. (S. N. 2 K. 303/37, 1.VI.37. 1937. — *Gł. Sąd. 1/38, s. 84)*.

—

Użycie nadmiernego środka obrony koniecznej nie daje podstaw do zupełnego odrzucenia stanu obrony, lecz może uzasadnić zastosowanie przepisu art. 21 § 2 K. K. o przekroczeniu obrony koniecznej. (S. N. 2 K. 443/37. — *Gł. Sąd. 1/38, s. 83)*.

—

Z przepisu art. 84 § 1 K. K. niewątpliwie wynika, iż oprócz stwierdzenia, iż po stronie oskarżonego zachodzi trzykrotny powrót do przestępstwa (art. 60 § 1 K. K.) lub że jest on przestępcą zawodowym albo z nawyknienia, wymagane jest nadto odrębne ustalenie i uzasadnienie, że pozostawienie jego na wolności grozi niebezpieczeństwem porządkowi prawnemu; sąd powinien wykazać, iż zachodzą okoliczności, które w związku z jednym z warunków wyżej wskazanych stwarzają niebezpieczeństwo dla porządku prawnego, jak np. sposób, w jaki zwykle sprawca dokonywał przestępstwa (z bronią w ręku lub przy stosowaniu podstępu, utrudniającego możliwość ochronienia się przed szkodą), charakter przestępczy (że jest niebezpiecznym, wpływowym agitatorem, osobnikiem porywczym, nie cofającym się przed użyciem gwałtu lub wykazującym inne wybitne aspołeczne właściwości i skłonności itd). (S. N. 1 K. 1162/37. 7.X.1937. — *Gł. Sąd. 1/38, s. 83)*.

—

1. Z natury stanu psychicznego z § 1 art. 18 K. K. wynika, że nie wyłącza on możności powzięcia bądź bezpośredniego bądź ewentualnego złego zamiaru (art. 14 § 1 K. K.).

2. Okoliczność, że przewód sądowy nie ujawnił pobudek, które skłoniły sprawcę do działania, nie stoi na przeszkodzie przyjęciu, iż sprawca działanie to przedsięwziął umyślnie. (S. N. 3 K. 2451/36. 9.II.1937. — *W. P. P. 1/38)*.

—

Działaniem bezpośrednio zmierzającym do naruszenia cudzego prawa polowania jest także „zasiadka“ czyli czatowanie z bronią gotową do strzału na pojawienie się pod strzał zwierzyny, znajdującej się w rewirze łowieckim. (S. N. 2 K. 533/37. 9.VIII.37. — *W. P. P. 1/38)*.

—

Słowne zelżenie, chociażby nastąpiło w związku z okolicznościami, stanowiącymi przedmiot zarzucanego oskarżonemu zniesławienia, stanowi odrębne wydarzenie, nie mieszczące się w granicach stanu faktycznego przepisu art. 255 K. K. (S. N. 2 K. 1956/36. 22.IV.1937. — *W. P. P. 1/38)*.

—

Okoliczność, czy oskarżony był karany w kraju czy zagranicą jest z punktu widzenia tego, czy zachodził powrót do przestępstwa w rozumieniu § 1 art. 60 K. K. obojętną. (S. N. 3 K. 585/37. 15.VII.1937. — *W. P. P. 1/38)*.

—

1. Użycie za autentyczny podrobionego dokumentu wymaga przedstawienia czy przedłożenia falsyfikatu władzy lub osobie prywatnej dla dostarczenia pewnego dowodu.

2. Dla bytu przestępstwa z art. 187 K. K. jest rzeczą obojętną czy przy przedstawieniu falsyfikatu sprawca wskazuje wyraźnie na jego rzekomą autentyczność, czy też zataja sfałszowanie. Przez samo przedłożenie falsyfikatu jako środka dowodowego przedkładający używa go za dokument autentyczny.

3. Użycie za autentyczny podrobionego dokumentu może nastąpić przez wręczenie go trzeciej osobie celem dostarczenia pewnego dowodu wobec władzy lub osoby prywatnej. (S. N. I. K. 656/36. 12.XI.1936. — *W. P. P. 1/38)*.

—

Przy działaniu sprawcy w stanie silnego wzruszenia, przyjęcie, że zachodzi stan zmniejszonej poczytalności, zależy od stwierdzenia, że wzruszenie przeszło w stan wpół chorobowy, graniczący ze stanem afektu patologicznego. (S. N. 2 K. 1690/36. 9.II.1937. — *W. P. P. 1/38)*.

—

Istota przywłaszczenia polega na bezprawnym rozporządzeniu cudzym mieniem ruchomym, znajdującym się w posiadaniu sprawcy. Takie rozporządzenie przejawić się może nie tylko w formie bezprawnego zbycia, zatrzymanie lub zużycia cudzego mienia, lecz także w formie obciążenia go przez oddanie w zastaw. (S. N. 1 K. 1233/35. 20.II.1936. — *G. S. W. 3/38)*.

—

Bójka jest zbiorowym, bezprawnym zamachem na bezpieczeństwo cielesne, jeśli przeto ktoś wykonywa przed tym atakiem obronę konieczną, natenczas działanie jego, jako prawne — nie jest udziałem w bójce (pobiciu) w znaczeniu art. 240 K. K., przeradza się w bójkę natomiast z chwilą przekroczenia granic obrony koniecznej. (S. N. 2 K. 1881/36. 10.II. 1937. — *G. S. W. 2/38)*.

—

Z istoty pojęcia przekroczenia władzy z art. 286 K. K. wynika, że przekroczenie to zachodzi i wówczas, gdy sprawca posiada w danym dziale służby urzędniczej pewien choćby najbardziej ograniczony zakres uprawnień, które przekracza. (S. N. 3 K. 88/36. 12.III.1936. — *G. S. W. 1/38)*.

—

Subiektywne przeświadczenie sprawcy o należności roszczonej do wystawcy wekslu kwoty nie uprawnia sprawcy do wypełnienia wekslu bez zgody wystawcy na sumę wprawdzie

mieszczącą się w granicach roszczonej kwoty, jednak wyższą od sumy, którą wystawca na danym blankiecie pozwolił wpisać. (S. N. I. K. 592/36. 4.XI.1936. — *O. S. P. X-XI/37, p. 642).*

—

Popełnienie defraudacji leśnej przez gajowego jest zasadniczo równie możliwe jak przez przedstawiciela każdego innego zawodu. (S. N. 2 K. 989/36. 12.XI.1936. — *O. S. P. X-XI/37, p. 643).*

—

Przekroczenie granicy obrony koniecznej po napadzie może nastąpić jedynie w formie przemiany obrony w akt pościgu czy zemsty, musi być dalszym ciągiem rzeczywiście podjętej obrony z jej przekroczeniem. (S. N. 2 K. 1321/36. 13.XI.1936. — *O. S. P. X-XI/37, p. 644).*

—

Okoliczność, że znieważona została poszczególna osoba urzędowa, nie wyłącza bytu przestępstwa, przewidzianego w art. 127 k. k.

Znieważenie poszczególnej osoby urzędowej może stanowić środek działania, w wyniku którego może mieć miejsce znieważenie czy to zajmowanego urzędu czy też wojska, o ile znieważony wchodził w jego skład.

O istocie przestępstwa decydować winien zamiar sprawcy, przy tym zarówno bezpośredni jak ewentualny. (S. N. 1 K. 645/36. 16.XI.1936. — *O. S. P. X-XI/37, p. 645).*

—

Do istoty przestępstwa z art. 173 k. k., popełnionego przez znieważenie miejsca, przeznaczonego do wykonywania obrzędów religijnych, ustawa nie wymaga znamienia publiczności. (S. N. 2 K. 1360/36. 17.XI.1936. — *O. S. P. X-XI/37, p. 646).*

—

Skutkiem przestępnym z art. 14 k. k. są zmiany, wynikłe w świecie zewnętrznym wskutek działania sprawcy, od zaistnienia których zależy byt danego przestępstwa.

Art. 15 § 2 k. k. dotyczy następstw dalszych, wynikających z działania wypełniającego już nawet bez tych następstw istotę samoistnego przestępstwa, za które jednak w razie zaistnienia tych dalszych następstw, należy na podstawie szczególnego przepisu ustawy zastosować surowszy wymiar kary.

Stosunek woli sprawcy do skutku przestępnego z art. 232 k. k. musi odpowiadać wymaganiom § 1 art. 14 k. k., natomiast w odniesieniu do śmierci kobiety, jako dalszego następstwa czynu, uzasadniającego zastosowanie kary z § 2 art. 230 k. k., wystarczy w myśl § 2 art. 15 k. k., ustalenie, że sprawca przewidywał lub powinien był przewidzieć, iż z działania jego śmierć danej kobiety może wyniknąć. (S. N. 3 K. 1752/35. 13.I.1936. — *O. S. P. X-XI/37, p. 650).*

—

Nie można utożsamiać czy włączać tajemnic zawodowych (technicznych i handlowych przedsiębiorstwa) art. 10 ustawy z 2 sierpnia 1926 r. Dz. U. poz. 470/30 o nieuczciwej konkurencji) w zakres tajemnic prywatnych, chronionych art. 254 k. k., w którym chodzi w zasadzie o obowiązek zachowania tajemnicy z jaką osoba wykonywująca zawód lub funkcję publiczną, albo jej pomocnicy zopoznali się w odniesieniu do osoby postronnej, korzystając dobrowolnie z ich usług czy też podlegającej przymusowo ich czynnościom. (S. N. 2 K. 2474/35. 16.IV.1936. — *O. S. P. X-XI/37, p. 639).*

—

Nie wypełnia znamion art. 134 k. k. zapewnienie korzyści tylko pośrednikowi, czy to będzie osoba postronna, podejmująca się wpłynąć w oznaczonym kierunku na urzędnika, czy to urzędnik innej władzy, niż mający według zamiaru sprawców naruszyć swe obowiązki.

Zakres karalnego podżegania i pomocy przy przestępstwach urzędniczych należy oceniać w rozciągłości dopuszczalnej według art. 26 i 27 k. k.

Nakłanianie urzędnika do nieumieszczenia konkretnych spostrzeżeń w protokóle rewizji. jest podżeganiem do naruszenia obowiązku służbowego i do poświadczenia nieprawdy, co do okoliczności mającej znaczenie prawne.

Urzędnik rewidujący, pomijając w protokule rewizji spostrzeżenia, które w jego rozumieniu stanowią uchybienia, narusza swój obowiązek służbowy.

Zbieg przepisów z art. 134 lub 135 k. k. z przepisami art. 290 i 293 k. k. rozstrzyga się według ogólnych zasad o zbiegu ustaw. (S. N. 2 K. 2350/35. 3.VI.1936. *O. S. P. X-XI/37, p. 640).*

—

Sam fakt odpłatnego ofiarowania lokalu na wykonywanie nierządu wyczerpuje pojęcie zysku, połączonego z nierządem, przy czym jest rzeczą obojętną, czy opłaty przekraczają normalne opłaty wynajmu, czy też są one równe, a nawet od nich niższe. Zyskiem jest już opłata za wynajęcie lokalu, a świadomość, iż lokal zostaje wynajęty dla celów nierządu, kwalifikuje działanie jako przestępstwo z art. 208 k. k. (S. N. 1 K. 732/36. 22.XII.1936. — *O. S .P. X-XI/37, p. 658).*

—

K. k. nie określa ile osób tworzy zbiegowisko, pod pojęcie to przeto może podpadać nawet kilka osób, jeżeli dalsze nadbiegają lub zbliżają się z zamiarem wzięcia w nim udziału. (S. N. 2 K. 1433/36. 11.I.1937. — *O. S. P. X-XI/37, p. 659).*

—

Przystąpienie do przestępnego porozumienia w rozumieniu przepisów art. 97 i 93 k. k. może wyrazić się nie tylko przez formalne przystą-

pienie do niego, ale również i przez udział w jego działalności, bez formalnej do niego przynależności, przy czym udział ten wyrazić się może w szczególności przez okazanie bezpośredniej pomocy innym osobom, do porozumienia takiego należącym, w działalności ich, zmierzającej do osiągnięcia jednego z celów, przewidzianych w art. 93 k. k.

Czynne współdziałanie z K. P. P. bez formalnej przynależności do niej, np. w formie udzielenia pomocy chociażby jednemu tylko członkowi w jego wywrotowej działalności, związanej z przynależnością jego do partii tej, stanowi zbrodnię, przewidzianą w art. 97 k. k. w związku z art. 93 k. k. (S. N. 1 K. 1038/36. 13.I.1936. — *O. S. P. X-XI/37, p. 660).*

—

Przepis § 3 art. 61 k. k., nie wyłączając cudzoziemców spod dobrodziejstwa warunkowego zawieszenia kary, zniewala sąd do powodowania się w stosunku do nich jedynie przepisem § 2 art. 61 k. k. (S. N. 3 K. 2528/36. 1.III.37. — *O. S. P. X-XI/37, p. 636).*

—

Każda czynność, będąca wyrazem cudzego prawa polowania lub rybołówstwa, chociażby sprawca nie zdążył jeszcze nic upolować lub złowić, wypełnia stan faktyczny art. 270 k. k. (S. N. 3 K. 2417/36. 3.III.1937. — *O. S. P. X-XI/37, p. 637).*

—

Istota przerobienia dokumentu polega na zmianie jego treści bez względu na to, czy zmiana polega pozytywnie na wprowadzeniu treści innej, aniżeli pierwotna, czy też negatywnie na uszczupleniu treści pierwotnej, np. przez wytarcie w dokumencie pewnych słów. (S. N. 2 K. 146/37. 22.IV.1937. — *Zb. K. XII/37, p. 331).*

—

Art. 165 k. k. zagraża karą za branie udziału w związku, którego isnienie, ustrój lub cel ma pozostać tajemnicą wobec władzy państwowej. Indywidualne działanie przestępne polega na umyślnym udziale w związku tajnym w warunkach, kiedy sprawca wie, albo przewiduje i na to się godzi, że istnienie, ustrój lub cel związku ma pozostać w tajemnicy wobec władzy państwowej, wystarcza ustalenie samego udziału w związku, choćby sprawca żadnej działalności jako uczestnik tego związku nie rozwinął. (S. N. 2 K. 459/37. 30.IV.1937. — *Zb. K. XII/37, p. 333).*

—

Jeżeli bieg przedawnienia ścigania w ściślejszym znaczeniu (art. 86 k. k.) zostanie raz przerwany przez wdrożenie postępowania, natenczas mimo umorzenia wdrożonego postępowania może już mieć miejsce wyłącznie przedawnienie wykonania (art. 87 k. k.). (S. N. 2 K. 432/37. 7.V.37. — *Zb. K. XII/37, p. 334).*

Dla bytu obrony koniecznej w myśl art. 21 k. k. nieodzowny jest zamach rzeczywisty. Niedopuszczalne jest zakwalifikowanie przekroczenia obrony urojonej pod art. 21 § 2 k. k. Jeśli sprawca mniemał, że istniał zamach, którego w rzeczywistości nie było, to zachodzi błąd z jego strony (art. 20 k. k.), bądź całkowicie niezawiniony, stanowiący o nieistnieniu przestępstwa, bądź też przestępstwo nieumyślne, gdy w grę wchodzi lekkomyślność lub niedbalstwo. (S. N. 1 K. 150/37. 7.V.1937. — *Zb. K. XII/37 p. 335).*

—

Nieustalenie, który ze sprawców i jakie zastosował indywidualnie akty gwałtu fizycznego, jest obojętne dla ważności przypisania oskarżonemu czynu z art. 258 k. k. (S. N. 2 K. 180/37. 11.V.1937. — *Zb. K. XII/37. p. 336).*

—

Wprowadzenie sądu w błąd nieprawdziwymi twierdzeniami, zawartymi w pozwie cywilnym, popartymi jednocześnie fałszywymi dowodami, jest działaniem oszukańczym przez to, że zamiarem sprawcy jest skłonienie sądu do określonej w art. 264 k. k. dyspozycji cudzym mieniem. (S. N. 2 K. 244/37. 11.V.1937. — *Zb. K. XII/37 p. 337).*

—

Zamiarem przestępnym w odniesieniu do występku z art. 140 k. k. jest wola zeznania nieprawdy lub zatajenia prawdy, czyli chęć złożenia zeznań pomimo świadomości o ich niezgodności z przedmiotową prawdą. (S. N. 2 K. 258/37. 11.V.1937. — *Zb. K. XII/37 p. 338).*

—

Ustawa traktuje przestępstwo z art. 244 k. k. w sposób formalny. Dla bytu tego przestępstwa nie jest wymagane ustalenie celu, w jakim sprawca działa, lub świadomość co do szkodliwych skutków udzielonej trucizny. Wystarczy, że tych środków udziela się, nie mają do tego podstawy prawnej, w postaci upoważnienia ustawowego lub opartego na ustawie. (S. N. 1 K. 494/37. 18.V.1937. — *Zb. K. XII/37 p. 341).*

—

1. Zwrócenie się przewodniczącego na rozprawie odwoławczej, skierowane do oskarżonego lub jego obrońcy, na którego wniosek sąd dopuścił kilku świadków odwodowych, po przesłuchaniu pierwszego z tych świadków, czy podtrzymuje wniosek o przesłuchanie pozostałych świadków, skoro obrona na skutek tego zwrócenia się tych świadków się zrzekła, a sąd następnie w motywach uznał zeznania jedynego przesłuchanego świadka odwodowego za niewiarygodne, jest wprowadzenie w błąd obrony co do sytuacji procesowej oskarżonego.

2. Ustalenie przez sąd okoliczności, że świadek był nakłaniany przez oskarżonego do zatajenia istotnego stanu rzeczy, wymaga dla skazania z art. 26 i 140 k. k., aby zeznanie, do którego złożenia oskarżony świadka namawiał,

było podmiotowo nieprawdziwe. (S. N. 2 K. 175/37. 19.V.1937. — *Zb. K. XII/37 p. 342).*

—

Dla odpowiedzialności z art. 270 k. k. istotną jest świadomość sprawcy, że narusza cudze prawo polowania. (S. N. 1 K. 380/37. 25V.1937. — *Zb. K. XII/37 p. 345).*

—

Dla bytu przestępstwa przewidzianego w art. 161 k. k. nie jest niezbędnym wprowadzenie do obrotu rzeczy uzyskanej za pomocą przestępstwa. (S. N. 2 K. 191/37. 26.V.1937. — *Zb. K. XII/37 p. 347).*

—

Osiągnięcie pożądanego skutku przez czynność, w związku z którą urzędnik przyjął lub zażądał korzyści majątkowej dla siebie, nie jest koniecznym warunkiem dla istoty przestępstwa z art. 290 k. k. (S. N. 2 K. 173/37. 28.V. 1937. — *Zb. K. XII/37 p. 348).*

—

Z art. 60 k. k. i z art. 491 k. p. k. nie wynika, iżby sądy merytoryczne obowiązane były określać, jaka część kary została wymierzona wyłącznie z uwagi na przepis art. 60 k. k. (S. N. 1 K. 869/37. 4.V.1937. — *Zb. K. XII/3 7p. 353).*

—

Dla bytu przestępstwa, przewidzianego w art. 205 k. k., nie jest niezbędny stosunek zależności, oparty na jakichś formalnych uprawnieniach sprawcy, a wystarcza faktyczny stosunek zależności pokrzywdzonego od niego. (S. N. 1 K. 372/37. 7.VI.1937. — *Zb. K. XII/37 p. 354).*

—

1. Rozesłanie za granicę odezwy o treści nieprawdziwej i szkodliwej dla interesów Państwa Polskiego w większej ilości egzemplarzy, nosi charakter działania publicznego, gdy jest skierowane do nieoznaczonej liczbowo i indywidualnie ilości osób.

2. Dla bytu przestępstwa przewidzianego w art. 109 k. k. nie jest niezbędnym, aby sprawca działał wyłącznie w celu szkodzenia interesom Państwa Polskiego w zamiarze bezpośrednim. (S. N. 2 K. 425/37. 7.VI.1937. — *Zb. K. XII/37 p. 356).*

—

1. Istotnym warunkiem pomocnictwa fizycznego i podżegania do takiego pomocnictwa jest istnienie u ewentualnego sprawcy zamiaru dokonania przestępstwa.

2. W braku zamiaru dokonania przestępstwa u sprawcy, współsprawstwo może się wyrażać jedynie w podżeganiu, które ten zamiar ma wywołać, lub pomocnictwie psychicznym, gdy pomocnik słowem (np. przyrzekaniem pomocy po popełnieniu przestępstwa) skłania wahającego się jeszcze sprawcę do popełnienia przestępstwa. (S. N. 2 K. 672/37. 8.VI.1937. — *Zb. K. XII/37 p. 358).*

—

Namawianie świadka połączone z groźbą bezprawną, by nie dopełnił obowiązku stawienia się wobec sądu w charakterze świadka, zawiera wszelkie cechy czynu przestępnego, przewidzianego w art. 26 i 149 k. k. (S. N. 2 K. 175/37. 19.V.1937. — *G. Ad. 1/38).*

—

Przestępstwo z art. 263 § 1 k. k. jest ścigane z oskarżenia prywatnego jedynie wówczas, jeżeli nie naruszono interesu publicznego (art. 263 § 4 k. k.) i kwestia czy naruszono interes publiczny pozostawiona jest do uznania oskarżyciela publicznego, który przez samo złożenie oskarżenia publicznego o przestępstwo z art. 263 § 1 k. k. stwierdza, iż jego zdaniem w konkretnym przypadku naruszyło ono interes publiczny; słuszność tego poglądu oskarżeyciela nie ulega kontroli sądu. (S. N. 2 K. 600/37. 10.VII.1937. — *G. Ad. 1/38).*

—

Bezprawność oświadczenia podwładnego może istnieć nawet wtedy, gdy podwładny formalnie spełnia zlecenie przełożonego, jeśli tylko treść i sposób „zlecenia“ tudzież „oświadczenia“ przekraczają granice zakreślone pozytywnymi przepisami prawa oraz ramy stworzone przez samą istotę urzędowego wywiadu. (S. N. K. III. 464/36. 6.V.1936. — *R. P. E. S. IV/37 s. 848).*

—

Niewymienienie nazwiska osoby, której dotyczą rozgłaszane okoliczności, nie pozbawia tego rozgłaszania znamion przestępstwa, jeśli z zestawienia innych okoliczności można wyrozumieć kogo mianowicie rozgłaszający miał na względzie. (S. N. K. II. 852/36. 23.X.1936. — *R. P. E. S. IV/37 s. 848).*

—

Zarzut jest prawdziwy, gdy istotna treść zarzutu zostanie udowodniona, zarazem nie odbiera zarzutowi jego poniżającego znaczenia okoliczność, że postępowanie to w pewnym szczególe nie odpowiada przytoczonym faktom. (S. N. K. III. 1322/36. 26.X.1936. — *R. P. E. S. IV/37 s. 848).*

—

Prawność oświadczeń składanych w uzasadnieniu lub obronie praw, o ile one zawierają treść obraźliwą lub zniesławiającą inną osobę, uzależniona jest całkowicie od tego, aby cel, któremu służyć mają, był oczywistym, a nie pozornym. (S. N. K. II. 630/36. 14.IX.1936. — *R. P. E. S. IV/37 s. 848).*

—

Zamiar zabicia człowieka bezpośredni czy ewentualny istnieje w wymaganej prawem postaci także wtedy, gdy chodzi o zabicie którejkolwiek osoby z grupy osób, choćby nieznanej pomocnikowi; skoro godzi się na zabicie każdej z nich, czy jednej z nich. Alternatywność przedmiotu, jaki ma być zaatakowany, i zwią-

zana z tym nieokreśloność jego imienia, czy indywidualna, skoro zawsze chodzi o zabicie człowieka, nie wyłącza zamiaru przestępnego dokonania zbrodni z art. 225 k. k. (S. N. K. I 500/36. 22.VI.1936. — *R. P. E. S. IV/37 s. 847).*

—

Do zastosowania do czynu, wyczerpującego znamiona zbrodni z § 1 art. 225 k. k., przepisu § 2 tegoż artykułu nie wystarcza ustalenie, iż sprawca dopuścił się czynu pod wpływem podniet mogących w zasadzie wywołać „silne wzruszenie“, lecz konieczne jest stwierdzenie, iż sprawca popadł rzeczywiście w stan psychiczny, w którym procesy emocjonalne zyskały przewagę nad intelektem, wskutek czego nastąpiło wyraźne ograniczenie kontrolującej działalności rozumu. (S. N. K. III. 1343/36. 17.IX.1936. — *R. P. E. S. IV/37 s. 847).*

—

Przestępstwo z § 1 art. 230 k. k. stanowi kwalifikowaną postać nieumyślnego spowodowania śmierci, przy czym wyższa karalność zależy tu nie od następstw, lecz od rodzaju czynu, który te następstwa wywołał. Odpowiedzialność za skutek śmiertelny z § 2 art. 230 k. k. pod względem podmiotowym opiera się na zasadach § 2 art. 14 k. k. (S. N. K. II. 772/36. 14.IX.1936. — *R. P. E. S. IV/37 s. 847 n.).*

—

Przepis art. 187 k. k. obejmuje stany faktyczne dwu przestępstw, mianowicie przestępstwa polegającego na sfałszowaniu dokumentu w celu użycia go za autentyczny i przestępstwa, które wyczerpuje się w użyciu takiego dokumentu za autentyczny bez względu na to, kto dokument ten sfałszował, a przeto może tu mieć miejsce wymierzenie dwu odrębnych kar. (S. N. K. II. 962/36. 12.X.1936. — *R. P. E. S. IV/37 s. 846).*

—

Art. 194 k. k. przewiduje dwa odrębne typy przestępstwa: wypełnienie blankietu zaopatrzonego cudzym podpisem niezgodnie z wolą podpisanego i na jego szkodę tudzież użycie takiego dokumentu; do przedmiotowych cech tego drugiego typu przestępstwa należy, by użyty przez sprawcę dokument był w powyższym rozumieniu podrobiony, to jest by powstał przez wypełnienie blankietu zaopatrzonego cudzym podpisem niezgodnie z wolą podpisanego i na jego szkodę, pod względem zaś podmiotowym sprawca musi mieć świadomość rzeczonych przedmiotowych cech danego dokumentu. (S. N. K. II. 660/36. 7.IX.1936. — *R. P. E. S. IV/37 s. 846 n).*

—

W odniesieniu do osób nie mających ukończonych lat 15 art. 203 k. k. nie wymaga ustalenia po ich stronie braku zdolności rozpoznania znaczenia czynu nierządnego, przepis ten bowiem ma na względzie, iż nierząd z osobą młodocianą, chociażby zdeprawowaną, pogłębia jej deprawację. (S. N. K. III. 1282/36. 23.IX. 1936. — *R. P. E. S. IV/37 s. 847).*

—

Wynajęcie mieszkania za podwyższonym czynszem z powodu uprawiania w mieszkaniu tym nierządu wypełnia stan faktyczny przestępstwa z art. 208 k. k., chociażby następnie właściciel poniósł stratę z powodu niezapłacenia komornego. (S. N. K. I. 229/36. 14.IX.1936. — *R. P. E. S. IV/37 s. 847).*

—

Ochrona karna art. 111 k. k. rozciąga się na naczelników obcych państw z chwilą objęcia przez nich władzy, a nie z chwilą notyfikacji tego faktu Rządowi Polskiemu. Dyplomatyczny przedstawiciel obcego państwa uchodzi za przedstawiciela tylko o tyle, o ile posiada „exequatur“ i tylko w tym czasie doznaje ochrony karnej z art. 111 k. k. (S. N. K. III. 1663/36. 24.XI.1936. — *R. P. E. S. IV/37 s. 846).*

—

Czy fałszywe oskarżenie przed władzą, powołaną do ścigania, o czyn ścigany w drodze karnej lub dyscyplinarnej podpada zarówno pod przepis art. 143 jako też pod przepis art. 255 k. k., zależy w głównej mierze od czynników podmiotowych, mianowicie — art. 143 k. k. (inaczej niż art. 255 k. k.) wymaga świadomie fałszywego podpisu oskarżenia. (S. N. K. II. 703/36. 24.IX.1936. — *R. P. E. S. IV/37 s. 846).*

—

Przyjęcie rzeczy uzyskanych za pomocą przestępstwa wyłącza zastosowanie art. 148 k. k. i musi być zakwalifikowane z art. 160 k. k. (S. N. K. II. 765/36. 5.X.1936. — *R. P. E. S. IV/37 s. 846).*

—

Dla bytu przestępstwa z art. 177 k. k. konieczny jest zamiar bezpośredni, a zamiar ewentualny nie wystarcza. (S. N. K. I. 1023/36. 4.II.1937. — *R. P. E. S. IV/37 s. 846).*

—

Działania uprzednie napadniętego, które wywołują akcję napastnika lub podniecają go do jej przedsiębrania, mogłyby o tyle tylko zaważyć i pozbawić napadniętego jego uprawnienia do obrony koniecznej, o ile by te działania były same bezprawne i to w granicach ściśle temu bezprawiu odpowiadających. (S. N. K. II. 2429/35. 28.IX.1936. — *R. P. E. S. IV/37 s. 845).*

—

Orzeczenie przepadku przedmiotów na mocy art. 50 § 1 k. k. może dotyczyć tylko rzeczy należących do skazanego. O ile są one własnością innej osoby, orzeczenie przepadku jest niedopuszczalne, chyba że ustawy szczególne na to pozwalają. (S. N. K. I. 489/36. 24.IX.1936. — *R. P. E. S. IV/37 s. 36).*

—

Zupełne pominięcie przez sąd w uzasadnie-

niu wyroku okoliczności, niezbędnych do oceny osoby oskarżonego pod kątem widzenia niebezpieczeństwa grożącego społeczeństwu z jego strony, stanowi istotne pogwałcenie przepisu art. 379 § 2 k. p. k. i art. 54 k. k. (S. N. K. II. 916/36. 30.IX.1936. — *R. P. E. S. IV/37 s. 845).*

—

W myśl art. 54 k. k. dotychczasowe życie oskarżonego powinien sąd uwzględnić przy wymiarze kary bez względu na związek rodzajowy poprzednich ukarań z przypisanym oskarżonemu przestępstwem. Ilość i jakość ukarań bez względu na ich wzajemny związek rodzajowy może świadczyć o stopniu niebezpieczeństwa społecznego oskarżonego i sąd nie ma obowiązku w myśl § 2 art. 379 k. p. k. bliżej uzasadniać, dlaczego to niebezpieczeństwo przyjmuje. (S. N. K. I. 555/36. 29.IX.1936. — *R. P. E. S. IV/37 s. 845).*

—

Art. 208 k. k. nie ogranicza karalności do wypadków odpłatnego ułatwienia nierządu, lecz czyni ją zależną od chęci zysku, który może być i pośrednim, byle tylko stał w związku przyczynowym z ułatwieniem nierządu. Z przepisu art. 208 k. k. wynika, że ułatwiający nierząd musi dążyć do korzyści materialnej dla siebie, a nie dla kogo innego. (S. N. K. III. 1018/36. 29.IX.1936. — *R. P. E. S. IV/37 s. 847).*

—

Uprawnionymi do wystąpienia w charakterze oskarżycieli w wypadku, gdy znieważono pewną zbiorowość ludzką, są wszystkie osoby do zbiorowości tej należące, prokurator zaś z mocy § 2 art. 11 przep. wprow. k. p. k. jest uprawniony do wniesienia z urzędu oskarżenia ze względu na interes publiczny, niezależnie od tego, czy poszczególni znieważeni będący urzędnikami, skorzystali z przysługującego im prawa wniesienia przeciwko sprawcy skargi ((S. N. K. III. 1082/36. 22.IX.1936. — *R. P. E. S. IV/37 s. 848).*

—

Kierownik sądu jest władzą przełożoną zniesławionego sędziego i bądź na jego prośbę, bądź z własnej inicjatywy może złożyć wniosek o ściganie zniesławiającego, lecz nie jest władny wnosić i popierać oskarżenia ani też zapowiadać i wywodzić apelcji. (S. N. K. II. 899/36. 30.IX.1936. — *R. P. E. S. IV/37 s. 848).*

—

Ustalenie działania „z rozeznaniem“ jest niezbędnym wymogiem przy wyrokowaniu w przypadku, gdy zarzuconego czynu dopuścił się nieletni przed ukończeniem 17 lat i to nawet wtedy, gdy postępowanie karne wszczęto przeciw niemu już po ukończeniu 17 roku życia. (S. N. K. III. 1110/36. 2.X.1936. — *R. P. E. S. IV/37 s. 845).*

—

Sprawca przestępstwa z art. 286 § 1 k. k. musi mieć świadomość, że spełnia czynność, która nie leży w zakresie jego uprawnień lub do której spełnienia w konkretnym przypadku nie był uprawniony oraz, że przez spełnienie tej czynności działa na szkodę interesu publicznego lub prywatnego, albo przynajmniej możliwość tę przewiduje i na to się godzi. (S. N. K. II. 768/36. 18.IX.1936. — *R. P. E. S. IV/37 s. 849).*

—

Z § 1 art. 290 k. k. karalne jest wszelkie przyjmowanie przez urzędnika korzyści majątkowej, o ile ona pozostaje w związku z urzędowaniem, niezależnie od tego, czy ostateczne załatwienie sprawy, wchodzącej w zakres tego urzędowania, zależy od wyłącznej kompetencji przyjmującego korzyść. (S. N. K. I. 351/36. 16.VII.1936. — *R. P. E. S. IV/37 s. 849).*

—

Związek z urzędowaniem w rozumieniu art. 290 § 1 k. k. zachodzi zarówno w przypadku, gdy urzędnik przyjmuje korzyść za konkretną czynność urzędową, jak i wówczas, gdy ofiarowana korzyść ma na względzie nie konkretną czynność urzędnika, lecz całokształt jego działalności urzędowej, a mianowicie gdy chodzi o przychylne usposobienie do siebie urzędnika, uniknięcie z jego strony przykrości, szykan i t. p. (S. N. K. I. 1353/36. 16.VI.1936. — *R. P. E. S. IV/37 s. 850).*

—

Zarządca przymusowy (art. 758 i nast. k. p. c.) może być podmiotem przestępstw urzędniczych w myśl art. 292 k. k. i w razie przywłaszczenia mienia powierzonego mu, jako zarządcy przymusowemu, odpowiada z art. 286 § 2 k. k. (S. N. K. III. 936/36. 18.IX.1936. — *R. P. E. S. IV/37 s. 850).*

—

Błędna ocena charakteru przedsiębiorstwa stanowi błąd co do okoliczności należącej do istoty czynu i winna być traktowana z punktu widzenia § 1 art. 20 k. k. (S. N. K. I. 424/36. 15.IX.1936. — *R. P. E. S. I/V37 s. 854).*

—

Fakt, że istnieje państwo, którego ustrój opiera się na teorii maksymalizmu, po rosyjsku „bolszewizmu“, nie odejmuje znamion zniewagi popularnemu przezwisku „bolszewik“, które z biegiem czasu w Polsce odeszło od określenia „maksymalista“ i stało się synonimem takich cech ujemnych, jak brak skrupułów, brutalność, arogancja, niemoralność itp.

Nazwanie kogoś „bolszewik“, „bolszewiczka“ zależnie od okoliczności oraz zamiaru sprawcy (bezpośredniego lub pośredniego) może być obrazą lub zniesławieniem. (S. N. 1 K. 832/36. 28.I.1937. — *O. S. P. X—XI/37, p. 667).*

—

Art. 187 k. k. określa dwa odrębne stany faktyczne tego samego przestępstwa, ocenianie przeto tych przestępstw, godzących w to samo

dobro prawne, jako jednego przestępstwa ciągłego, mimo że czynności następne są wynikiem jednego z góry powziętego zamiaru ,jest ze stanowiska ustawy niedopuszczalne równie jak niemożliwe jest przyjęcie, że podrobienie dokumentu w celu użycia za autentyczny pochłania czynność, polegająca na użyciu tego dokumentu.

Z przeciwstawienia pojęcia „użycia“ pojęciu „podrobienia lub przerobienia w celu użycia“ wynika, że ustawodawca stwarza tu dwa odrębne przestępstwa bez względu na przewidywaną, z przepisu samego wynikającą możliwość wypływu obu tych czynności z jednego z góry powziętego zamiaru.

Użycie za autentyczny przerobionego lub podrobionego dokumentu jest karalne nie tylko w wypadku podrobienia jego lub przerobienia przez inną osobę, lecz i w przypadku użycia tego dokumentu przez samego fałszerza. (S. N. 3 K. 2355/36. 25.II.1937. — *O. S. P. X—XI/37 p. 634).*

—

Stan wyższej konieczności z art. 22 k. k., polegający na uchyleniu bezpośredniego niebezpieczeństwa w postaci groźb, które mogą być w każdej chwili urzeczywistnione, nie musi trwać krótko, przeciwnie, może trwać przez czas dłuższy, nie dający się bliżej teoretycznie określić. (S. N. 2 K. 1444/36. 21.I.1937. — *O. S. P. X—XI/37 p. 662).*

—

Samo ustalenie, że sprawca jest przestępcą z nawyknienia, nie charakteryzuje go zarazem jako osobnika, którego pozostawienie na wolności grozi niebezpieczeństwem porządkowi prawnemu. (S. N. K. 2. 1026/37. 15.IX.1937. — *Cz. S. 6/37 p. 120).*

—

Mienie użyczone, czyli wydane do bezpłatnego używania, stanowi dla biorącego do używania mienie cudze, a przeto wszelkie rozporządzenie tym mieniem jak własnym, przez zatrzymanie, zbycie itp. stanowi przywłaszczenie. Wydanie rzeczy do używania z obowiązkiem zwrotu stanowi powierzenie, przez które ustawa rozumie oddanie rzeczy w cudze posiadanie z obowiązkiem zwrotu lub użycia w oznaczonym celu. (S. N. K. II. 838/36. 18.IX.1936. — *R. P. E. S. IV/37 s. 849).*

—

Podmiotem przestępstwa z art. 269 k. k. może być każdy, kto na podstawie przepisu prawnego lub zawartej umowy zajmuje się sprawami majątkowymi innej osoby, zatem także adwokat, jako pełnomocnik procesowy. (S. N. K. III. 1805/36 23.XI.1936. — *R. P. E. S. IV/37 s. 849).*

—

Do istoty czynu z art. 282 k. k., polegającego na zbyciu mienia zagrożonego zajęciem, jest obojętne, czy wyzbycie się mienia nastąpiło z mocy formalnej umowy, starczy, że z woli dłużnika przeszło ono w posiadanie osoby trzeciej. (S. N. K. III. 1081/36. 2.X.1936. — *R. P. E. S. IV/37 s. 849).*

2. PRAWO FORMALNE.

„Nowość“ dowodu może być praktycznie sprawdzana tylko takim sposobem dowodzenia, który nie krępowany formalnościami nie spowoduje przewleczenia postępowania, do osiągnięcia więc tego celu prowadzi zatem częściej droga uprawdopodobnienia aniżeli ścisły i pełny dowód „nowości“. (S. N. 3 K. 2432/36. 10.III.1937. — *W. P. P. 1/38).*

—

Zarzut obrazy art. 378 i 379 k. p. k. z powodu braku uzasadnienia wyroku mimo prawidłowego zapowiedzenia kasacji, jako uzasadniony art. 515 k. p. k., powoduje uchylenie wyroku. (S. N. 3 K. 2227/37. 29.V.1937. — *W. P. P. 1/33).*

—

Oskarżony i obrońca stanowią wobec sądu jednolitą stronę procesową, to też okoliczność, iż obrońca o pewnym dowodzie dowiedział się po upływie terminu z art. 269 k. p. k. w wypadku, gdy sam oskarżony znał dowód przed wspomnianym terminem, nie może stać na przeszkodzie odrzuceniu dowodu na mocy lit. b. § 2 art. 332 k. p. k. (S. N. 2 K. 1976/36. 24.II.1937. — *W. P. P. 1/38).*

—

Osoba, prowadząca księgi metrykalne, jako organ władzy państwowej obowiązana jest udzielić policji państwowej pomocy przez przedłożenie na żądanie policji wyciągu z księgi metrykalnej odnośnie osoby, przeciw której toczy się dochodzenie karne. (S. N. 2 K. 46/37. 19.IV. 1937. — *Gł. Sąd. 1/38 s. 84).*

—

Religia mojżeszowa nie zawiera żadnej czynności religijnej, która by mogła być utożsamiana ze spowiedzią, czyli z wyznaniem przed kapłanem swych grzechów i otrzymaniem rozgrzeszenia, udzielonego mocą władzy kapłańskiej, a przeto zwierzenie dokonane przez wyznawcę tej religii przed rabinem nie podpada pod przepis lit. *a* art. 101 K. P. K. Przepis ten zakazujący przesłuchiwania jako świadka duchownego co do faktów ujawnionych na spowiedzi, nie zawiera żadnego wskazania, do jakich wyznań religijnych się odnosi, zaś z drugiej strony przepis ten, jako wyjątkowy, nie może ulegać wykładni rozciągłej i nie może więc być stosowany do wyznań uznanych przez Państwo, których przepisy wewnętrzne nie ustanawiają instytucji spowiedzi. (S. N. 1 K. 454/37. 14.V. 1937. — *Gł. Sąd. 1/38 s. 85).*

—

Nieusuwalność przeszkody natury przejściowej, nie pozbawia sądu prawa z § 1 art. 340 k. p. k. odczytania protokułu zeznania świadka, wystarcza przeto do jego zastosowania stwierdzenie, że przeszkoda nie da się usunąć do końca przewodu sądowego.

Nakłanianie do spędzenia płodu nie stanowi podżegania z art. 26 k. k. do popełnienia występku z art. 231 k. k., lecz jako udzielenie kobiecie ciężarnej pomocy wypełnia istotę swoistego czynu, przewidzianego w art. 232 k. k. (S. N. 2 K. 1683/36. 12.I.1937. — *O. S. P. X—XI/37 p. 649).*

—

Przy powzięciu postanowienia z art. 327 k. p. k. sąd ma prawo oceny potrzeby obecności oskarżonego ze względu na stan sprawy w danej chwili, jeśli więc później uznał, że nie zachodziła potrzeba dalszego przesłuchania oskarżonego, to obojętnym jest, czy stawiennictwo oskarżonego było w danej sprawie obowiązkowe lub było za obowiązkowe uznane. (S. N. 2 K. 1090/36. 15.X.1936. — *O. S. P. X—XI/37 p. 641).*

—

Ujęcie i zatrzymanie sprawcy w myśl art. 166 § 1 k. p. k. jest aktem dozwolonej pomocy własnej, a nie aktem obrony koniecznej.

Ścigający może się znaleźć w stanie obrony koniecznej, jeżeli uciekający, chcąc uniknąć pościgu przechodzi do ataku dopuszczając się tym samym nowego bezprawnego zamachu na dobro ścigającego. (S. N. 3 K. 1651/36. 1.III. 1937. — *O. S. P. X—XI/37 p. 635).*

—

Zapowiedzenie kasacji, jak i wywód jej powinny być złożone w języku polskim jako języku państwowym. (S. N. 2 K. 860/37. 26.VI. 1937. — *G. Ad. 1/38).*

—

Przez wszczęcie postępowania karnego przeciwko określonej osobie należy rozumieć jakąkolwiek przewidzianą przez k. p. k. czynność, przedsięwziętą przez organ powołany do udziału w dochodzeniu lub ściganiu przestępstw (policję, prokuratora, sąd), w której ujawniło się skierowanie postępowania przeciw danej osobie np. przesłuchanie w charakterze podejrzanego lub oskarżonego, zastosowanie środka zapobiegawczego, rozesłanie listów gończych itp. (S. N. I. K. 445/36. 18.IX.1936. — *R. P. E. S. IV/37. s. 846).*

—

3. USTAWY I ROZPORZĄDZENIA ZWIĄZKOWE.

1. Używanie tytułu „doktor“ na oznaczenie akademickiego stopnia naukowego dopuszczalne jest w Państwie Polskim na podstawie nadania tego tytułu bezpośrednio przez polską szkołę akademicką, lub w drodze nostryfikacji tytułu zagranicznego.

2. Uzyskanie tytułu „doktor“ uzyskanego za granicą a nie nostryfikowanego przez polską szkołę akademicką dopuszczalne jest tylko wśród okoliczności, które na pochodzenie tego tytułu w sposób oczywisty wskazują. (S. N. 2 K. 1988/36. 8 i 19.IV.1937. — *W. P. P. 1/38).*

—

Ulotki o treści „kupuj tylko u Polaka“, „popieranie Żydów zdradą Narodu“ itp. zawierają pogląd polityczny na stosunki w handlu pewnych warstw ludności, dążących według swej ideologii do unarodowienia handlu, nie naruszając jednak ogólnej obyczajności powszechnej, zapewniającej zewnętrzną trwałość porządku publicznego — pogląd taki wybryku w rozumieniu art. 28 pr. o wykr. nie stanowi. (S. N. 3 K. 1411/36. 26.X.1937. — *W. P. P. 1/38).*

—

Z treści art. 25 u. k. s. wynika, że systematyczność i powtarzalność przestępstw skarbowych stanowi jedno ze znamion zawodowości; powoduje obostrzenie kary, jako okoliczność obciążającą, nie stanowi jednak cechy przestępstwa ciągłego. Tendencja u. k. s., ażeby za każde przestępstwo skarbowe wymierzać oddzielną karą grzywny, świadczy, że ustawa ta nie tworzy sztucznych konstrukcyj jedności działania i nie zna ani ciągłego, ani trwałego przestępstwa skarbowego. (S. N. 1 K. 1176/36. 12.III.1937. — *W. P. P. 1/38).*

—

Pojęcie nabycia towaru w rozumieniu art. 7 u. k. s. obejmuje wszelkie formy przyjęcia towaru, pochodzącego z przestępstwa przemytu, przy czym sposób i forma takiego nabycia nie może być oceniona z punktu widzenia przepisów ustawy cywilnej. (S. N. 1 K. 174/37. 20.IV. 1937. — *Zb. K. XII/37 p. 330).*

—

Użycie przez piekarza dla wypieku chleba soli, wydanej po cenach zniżonych na pewien oznaczony użytek, podpada pod art. 102 u. k. s. (S. N. 1 K. 193/37. 18.V.1937. — *Zb. K. XII/37 p. 340).*

—

1. Odpowiedzialność za przestępstwo z art. 94 u. k. s. może wypływać także z winy nieumyślnej — za niedbalstwo w wykonywaniu dozoru nad sprzedażą napojów alkoholowych.

2. Cechami zawodowości przestępcy zawodowego „skarbowego“ są: a) częstotliwość popełniania przestępstw skarbowych, i b) uczynienie z pewnych szkodliwych dla interesu skarbu czynności stałego zajęcia, traktowanego jako sposób i środek zarobkowania. (S. N. 1 K. 388/37. 25.V.1937. — *Zb. K. XII/37 p. 346).*

—

Zamiana kary pieniężnej na karę aresztu w

tym stosunku, że pewną ilość dni liczy się inaczej niż dzień ostatni, nie uchybia przepisom §§ 1 i 3 art. 20 u. k. s., wchodzi natomiast w zakres uprawnień sądu w myśl § 2 tegoż przepisu w przedmiocie zamiany kary pieniężnej na areszt. (S. N. K. III. 1088/36. 8.X.1936. — *R. P. E. S. IV/37 s. 853).*

—

Zakupienie losów loterii obcokrajowej, przeznaczonych dla mieszkającej poza granicami Państwa obcej poddanej i mającej grać poza granicami Państwa, nie wyczerpuje znamion przestępstwa z art. 114 lit. b u. k. s., który zakazuje działalność obcokrajowych loteryj na obszarze Państwa. (S. N. K. III. 988/36. 28.IX. 1936. — *R. P. E. S. IV/37 s. 853).*

—

Łaźnia i rzeźnia przeznaczona do użytku publicznego nie mogą być uznane za urządzenia rytualne z tego tylko powodu, że są prowadzone przez wyznaniową gminę żydowską i zaspakajają również potrzeby wyznawców religii mojżeszowej. Jeśli zaś zakłady te obliczone są na zysk, to stanowią przedsiębiorstwo przemysłowe podlegające obowiązkowi wykupienia odpowiedniego świadectwa przemysłowego. (S. N. K. II. 711/36. 28.IX.1936. — *R. P. E. S. IV/37 s. 853 n).*

—

Zbiórka publiczna, bez uzyskania uprzedniego pozwolenia odpowiedniej władzy na tę zbiórkę, nie należąca do rzędu przewidzianych w art. 12 ustawy z dn. 15.III.1933 (Dz. Ust. poz. 162) o zbiórkach ulicznych, zawiera wszelkie cechy czynu przestępnego z art. 11 tejże cytowanej ustawy, a więc i zbiórka na rzecz strajkujących. (S. N. 1 K. 567/37. 14.VI.37. — *Gł. Sąd. 1/38 s. 86).*

—

Zagadnienie sprowadza się do tego, czy autor z elementów choćby powszechnie znanych, lub przez autora uprzednio widzianych potrafił stworzyć osobiste dzieło sztuki, czy też jego autorstwo jest tylko odtworzeniem istniejącego już kształtu artystycznego. O ile idzie o konkretny wypadek, tj. rysunki, przedstawiające wzory koronek, zagadnienie powyższe bez przesłuchania biegłego z dziedziny koronkarstwa rozstrzygnąć się nie da (art. 124 K. P. K.) i sąd orzekający w dążeniu do wykrycia prawdy materialnej powinien był z urzędu dowód ten przeprowadzić. (S. N. 1 K. 651/37. 6.IX.37. — *Gł. Sąd. 1/37 s. 86).*

—

Istota przestępstwa z art. 9 ustawy z dn. 28.III.1933 (Dz. Ust. poz. 269) polega na zawodowym trudnieniu się pisaniem podań do władz bez zezwolenia, przy czym przez trudnienie się pisaniem podań ustawa rozumie nie samą tylko mechaniczną czynność pisania, lecz również przyjmowanie zamówień, opracowanie treści itd. (S. N. 1 K. 45/37. 4.III.37. — *Gł. Sąd. 1/38 s. 86).*

—

Włóczęgostwo lub zawodowe żebractwo, bez cech z art. 25 rozp. Prez. Rzplitej z dn. 14.X. 1927 (Dz. Ust. poz. 823) lub z § 2 art. 32 Prawa o wykr., poza terenem województw poznańskiego i pomorskiego i m. st. Warszawy, nie podlega karze ani stosowaniu środków poprawczych i zapobiegawczych. (S. N. 2 K. 2369/37. 12.XII. 37. — *Gł. Sąd. 1/38 s. 84).*

—

Posiadanie w rozumieniu art. 47 rozp. Prez. Rzplitej z 27 października 1932 (Dz. Ust. poz 807) o broni, obejmuje nie tylko posiadanie suo nomine (wykonywane osobiście lub przez osoby inne), lecz także dzierżenie w imieniu innej osoby wyrażające się zwyczajnie w przechowywaniu.

Karalności nie wyłącza okoliczność, że w poszczególnym przypadku, przewidzianym art. 47 prawa o broni, czy to z art. 50 k. k., przepadek przedmiotów z przyczyn prawnych lub faktycznych nie następuje. (S. N. 2 K. 1515/36. 18.I.1937. — *O. S. P. X—XI/37 p. 661).*

—

Mieczyk Chrobrego jest odznaką i tego charakteru nie traci choć nie ma na nim inicjałów S. N. czy O. W. P., odznaka ta bowiem jest znakiem odróżniającym, znamieniem i cechą osób jej używających. (S. N. 3 K. 2404/36 23.II.1937. — *O. S. P. X—XI/37 p. 655).*

—

Z treści art. 22 prawa celnego wynika, że towary zagraniczne, choćby już raz oclone, podlegają ocleniu przy powrotnym przywozie, o ile nie dopełniono odnośnie do nich warunków, wymienionych w art. 49 i 72 prawa celnego. (S. N. 3 K. 2406/36. 23.II.1937. — *O. S. P. X—X/37 p. 656).*

—

Domniemanie prawne o odpowiedzialności redaktora za przestępstwa, popełnione treścią druku w redagowanym czasopiśmie, samo przez się nie wystarcza do przypisania mu winy popełnienia tego przestępstwa, jeśli ustalonym zostało, że dopuszczenie do wyjścia w obieg druku, którego treść zawiera cechy przestępstwa, nastąpiło przez nieoględność redaktora. (S. N. K. I. 740/36. 15.XII.1936. — *R. P. E. S. IV/37 s. 849).*

—

Pod pojęcie przedmiotu przestępstwa podpada w rozumieniu ust. 5 art. 16 dekretu Prez. Rzplitej z 26 kwietnia 1936 r. w sprawie obrotu pieniężnego z zagranicą suma pieniężna zatajona przed władzą celną lub kontrolą graniczną, nie zaś ta część sum pieniężnych, która była zgłoszona. Zatajenie części przewożonych środków płatniczych pociąga za sobą utratę prawa wywozu (§ 12 p. 4 rozp. Min. Skarbu z

24 lipca 1936 r. Dz. U. poz. 419 o obrocie pieniężnym z zagranicą). (S. N. K. III. 112/37. 23.II.1937. — *R. P. E. S. IV/37 s. 857)*.

—

Art. 24 U. K. S. 1932 r. stanowił, że ma on zastosowanie do nowego przestępstwa popełnionego po odcierpieniu dwukrotnym kary za przestępstwo, przewidzianej w niniejszej ustawie, tzn. za czyny, karalne według ustawy karnej skarbowej z r. 1932. Z przepisu tego wynika, że poprzednie skazania mogą być brane pod uwagę, jedynie w wypadku, jeżeli stanowią przestępstwo według U. K. S. z r. 1932, natomiast bez znaczenia jest, jak był kwalifikowany czyn pod rządem dawnych ustaw, a w szczególności U. K. S. z r. 1926; wystarcza, że w owym czasie stanowił przestępstwo i nastąpiło zań skazanie. (S. N. 1 K. 743/37. 7.IX37. — *Gł. Sąd. 1/38, s. 85)*.

—

IV. PRZEGLĄD BIBLIOGRAFII.

Lemkin R. Prawo karne skarbowe. Komentarz. Przepisy związkowe z objaśnieniami. Orzecznictwo. Okólniki. Wyd. 3. Kraków 1938. s. XXXI, 725.

Sprawozdanie z posiedzeń Sekcji Medycyny Sądowej i Kryminologii XV Zjazdu Lekarzy i Przyrodników Polskich we Lwowie w dn. 4—7 lipca 1937. Warszawa. 1937. s. 9.

Prawo administracyjne i skarbowe

I. PRZEGLĄD USTAWODAWSTWA.

1. PRAWO ADMINISTRACYJNE.

Obwieszczenie Min. W. R. i O. P. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu ustawy z dnia 15 marca 1933 o szkołach akademickich (8.11.37). *(Dz. U. R. P. z dnia 7 stycznia 1938 r. Nr. 1/38 p. 6)*.

Rozporządzenie Rady Ministrów o zakazie wywozu niektórych pasz. (22.12.37.) *(Dz. U. R. P. z dnia 7 stycznia 1938 r. Nr. 1/38 p. 3)*.

Rozporządzenie Min. Op. Społ. w sprawie zmiany siedziby Ubezpieczalni Społecznej w Szamotułach (31.12.37) przenosi ją do Obornik. *(Dz. U. R. P. z dnia 12 stycznia 1938 r. Nr. 2/38 p. 7)*.

Rozporządzenie Min. Op. Społ. wydane w porozumieniu z Min. Poczt i Tel. w sprawie współdziałania urzędów pocztowych przy wypłacie świadczeń przewidzianych w ustawie z dnia 28 marca 1933 o ubezpieczeniu społecznym (4.I.38). *(Dz. U. R. P. z dnia 12 stycznia 1938 r. Nr. 2/38 p. 8)*.

Ustawa o zmianie ustawy z dnia 28 marca 1933 o ubezpieczeniu społecznym. (11.I.38) *(Dz. U. R. P. z dnia 19 stycznia 1938 r. Nr. 3/38 p. 15)*.

Ustawa o doręczaniu pism urzędowych przez gminy (11.I.38). *(Dz. U. R. P. z dnia 19 stycznia 1938 r. Nr. 3/38 p. 16)*.

Ustawa o sprzedaży gruntu państwowego przy stacji kolejowej w Sarnach (8.I.38). *(Dz. U. R. P. z dnia 19 stycznia 1938 r. Nr. 3/38 p. 13)*.

Rozporządzenie Min. W. R. i O. P. o kwalifikacjach zawodowych nauczycieli religii rzymsko-katolickiej w szkołach powszechnych (24. XII.37). *(Dz. U. R. P. z dnia 24 stycznia 1938 r. Nr. 4/38 p. 26)*.

Rozporządzenie Min. Op. Społ. i Sk. w sprawie wykonania ustawy z dnia 2 lipca 1937 r. o zapewnieniu pracy i o zaopatrzeniu uczestników walk o niepodległość Państwa Polskiego (4.I.38). *(Dz. U. R. P. z dnia 24 stycznia 1938 r. Nr. 4/38 p. 27)*.

Rozporządzenie Min. Komun. w sprawie zmiany załącznika A do „Regulaminu przewozu przesyłek towarowych na kolejach żelaznych. (11.I.38). *(Dz. U. R. P. z dnia 24 stycznia 1938 Nr. 4/38 p. 29)*.

—

2. PRAWO SKARBOWE.

Ustawa o konwersji 6½% pożyczki zagranicznej. (4.1.38). *(Dz. U. R. P. z dnia 7 stycznia 1938 r. Nr. 1/38 p. 1)*.

Ustawa o zmianie warunków dzierżawy Państwowego Monopolu Zapałczanego. (4.I.38). *(Dz. U. R. P. z dnia 7 stycznia 1938 r. Nr. 1/38 p. 2)*.

Rozporządzenie Ministra Skarbu o zmianie w organizacji i zakresie działania niektórych urzędów i posterunków celnych. *(Dz. U. R. P. z dnia 7 stycznia 1938 r. Nr. 1/38 p. 4)*.

Rozporządzenie Min. Przem. i H. o czynnościach rozrachunkowych związanych z obrotem

towarowym polsko-tureckim (11.I.38) powierza pełnienie czynności związanych z obrotem towarowym polsko-tureckim od dnia 1 lutego 1938 r. Polskiemu Instytutowi Rozrachunkowemu (11.I.38). *(Dz. U. R. P. z dnia 24 stycznia 1938 r. Nr. 4/38 p. 28).*

Rozporządzenie Min. Sk. o wypuszczeniu III serii 4% państwowej renty złotej (12.I.38) przewiduje wypuszczenie z dniem 1 lutego 1938 r. III serii wymienionej w nagłówku renty w sumie 50 milionów złotych w złocie w odcinkach po 10.000 złotych w złocie każda obligacja. Cena sprzedażna obligacji została ustalona na 100 zł. za 100 złotych w złocie. Dla instytucyj i osób prawa publicznego, nabywających obligacje renty na zasadzie art. 2 Rozp. Prez. z dnia 24.IX.34 (Dz. U. 21/36) Min. Sk. może ustalić inną cenę sprzedażną. Renta ulega spłacie do dnia 1 lutego 1938 r. w złotych według równowartości 900/5332 grama czystego złota za jednego złotego w złocie. Po tymże kursie będą wypłacane odsetki płatne półrocznie z dołu każdego 1 lutego i 1 sierpnia. Obligacje renty złotej posiadają prawa papierów pupilarnych. *(Dz. U. R. P. z dnia 24 stycznia 1938 r. Nr. 4/38 p. 30).*

—

II. PRZEGLĄD PIŚMIENNICTWA.

1. PRAWO ADMINISTRACYJNE.

Jeszcze o rewizji przepisów o organizacji starostw.

Autor poruszył zagadnienie urzędu wicestarosty. W całokształcie kwestyj organizacyjno-administracyjnych sprawa ta powinna znaleźć dla siebie odpowiednie miejsce, ciągłość bowiem pracy w administracji ogólnej I instancji spoczywać winna w ręku wicestarosty.

Przepisy dotychczasowe nie określają szczegółowego zakresu działania zastępcy starosty. Autor uważa, że kwestię tę należy generalnie unormować i przedstawia zakres spraw, które jego zdaniem winny należeć do uprawnień i obowiązków wicestarosty. *(M. Klenowicz — G. Ad. 1/38).*

—

Zarys wniosków usprawnieniowych do nowelizacji rozporządzeń o organizacji i trybie urzędowania urzędów wojewódzkich i starostw.

Przystępując do nowelizacji obowiązujących rozporządzeń wykonawczych o organizacji i trybie urzędowania urzędów wojewódzkich i starostw, należy — zdaniem autora — ustalić główną linię kierunkową tej nowelizacji, którą winna być linia uproszczenia form organizacyjnych i usprawnienia metod pracy biurowej.

W konsekwencji takiego założenia — twierdzi autor — należałoby głównie dążyć do:

a) wyeliminowania względnie zmodyfikowania tych wszystkich postanowień, które z punktu widzenia celowości kwalifikują się do usunięcia lub zmiany,

b) wprowadzenia do tekstu rozporządzeń nowych postanowień, uzasadnionych faktycznymi potrzebami dobrze pojmowanej służby administracyjnej.

W dalszym ciągu artykułu autor przedstawia swoje wnioski (w formie redakcji zastępczej) do rozporządzenia z 13.VIII.1937 r. dotyczącego urzędów wojewódzkich. *(S. Stosyk — G. Ad. 1/38).*

—

Uwagi dotyczące rewizji przepisów o organizacji starostw oraz trybu ich urzędowania.

W związku z wynikami ankiety, ogłoszonej na łamach „Gazety Administracji“ w sprawie reorganizacji urzędów wojewódzkich i starostw autor wypowiada następujące uwagi i wnioski.

Jest on zwolennikiem utrzymania na pewien okres czasu dotychczasowego podziału pracy w starostwach na referaty, zgodnie z § 6 rozp. z 30.VI.1930 r. i nietworzenia z referatów komórek organizacyjnych na podobieństwo wydziałów w urzędach wojewódzkich, głównie ze względu na brak odpowiednio wykwalifikowanych urzędników, nadających się do zajęcia stanowisk kierowniczych w tych referatach. Szkolenie personelu starostw jest pilną potrzebą, dlatego też proponuje autor rozpisanie ankiety między wicestarostami na najlepszy projekt szybkiego i skutecznego szkolenia.

W dalszym toku rozważań zajmuje się autor kwestią statutów dla starostw, które dotychczas są przeważnie dosłownym powtórzeniem rozporządzenia z 30.VI.1930 r., podczas gdy powinny one być, zdaniem autora, wydawane przez starostów i uwzględniać kwestie, nadające się do statutowego ujęcia z rozwinięciem przepisów ramowego rozporządzenia a odnoszącym się do miejscowych warunków, w jakich urzęduje starostwo.

Należałoby również — sądzi autor — zmienić ramowy podział pracy starostwa, a mianowicie dotychczas po macoszemu traktowany referat pracy społecznej powierzyć bądź lekarzowi powiatowemu, bądź też jednemu z referentów wydziału powiatowego, któryby wszystkie zagadnienia opieki społecznej w powiecie, z dokładną znajomością przepisów prawnych i po-

trzeb powiatu w tym względzie, opracowywał i wnioskował do decyzji starosty.

Wreszcie uważa autor za celowe z punktu widzenia polityki łowieckiej łączenie w referatach społeczno-politycznych (bezpieczeństwa) wydawania pozwoleń na broń z wydawaniem również kart łowieckich, co zmniejszyłoby obieg papierów (zbieranie opinii i postępowanie wyjaśniające) i usprawniłoby pracę na tym odcinku, ważną pod względem bezpieczeństwa i gospodarczym. *(Wł. Pęczkiewicz — G. Ad. 1/38).*

—

2. PRAWO SKARBOWE.

Pojęcie „środków płatniczych" w prawie dewizowym.

W instrukcji Min. Skarbu z 8.VIII.1936 r. w sprawie wykonywania przez urzędy celne przepisów o obrocie pieniężnym z zagranicą zawarte są definicje akredytywy, przekazu oraz polecenia wypłaty i asygnaty kasowej.

W definicjach tych akredytywa jest przeciwstawiona przekazowi, co jest niewłaściwe, gdyż sama jest przekazem. Sam przekaz niesłusznie został nazwany poleceniem wypłaty, gdy jest on z reguły upoważnieniem do wypłaty. Również zlecenia wypłaty i asygnatowe niesłusznie zostały zaliczone do zleceń, wystawionych przez osoby prywatne, gdy w rzeczywistości są one instrumentami obrotu bankowego. *(Dr. Marian Radwański — N. Pal. 12/37, s. 530).*

—

Przysięga manifestacyjna w egzekucji skarbowej.

Podobnie do wyjawienia majątku w postępowaniu sądowo-egzekucyjnym (art. 621 k. p. c. i nast.), władza skarbowa, prowadząca egzekucję może zwrócić się do Sądu przedstawiając dowody potwierdzające słuszność żądania — o przywołaniu dłużnika do złożenia wykazu majątku.

W końcu znajdujemy przypomnienie o sankcji z art. 284 k. k. *(K. Celiński — S. P. — P. S. 12/37 s. 524—525).*

—

Podatek od kapitałów i rent (spór o przedawnienie).

Ustawa z 16 lipca 1920 r. o podatku od kapitału i rent nie przewidywała terminu przedawnienia dla dokonania wymiaru tego podatku; czy w takim razie prawo władz skarbowych jest w ogóle nieprzedawnialne?

Na to pytanie autor odpowiada przecząco, posługując się następującymi argumentami:

1. skoro ustawa nie przewiduje przedawnienia — nie można wnioskować o tym, by przedawnienie w ogóle nie biegło, albowiem takie rozumowanie jest w wyraźnej sprzeczności z prawem powszechnym;

2. Ordynacja Podatkowa wprowadziła 5-letni okres przedawnienia, a nawet, jeżeli przyjąć, że miała miejsce przerwa przedawnienia z art. 107 § 1 Ord. Pod., to i wówczas podatek należny z odsetek pobranych przez zobowiązanego podatkowo w r .1924 — przedawnił się bezwzględnie;

3. W braku norm w ustawach specjalnych — należy stosować posiłkowo prawo powszechne, które, jeśli chodzi o b. zabór rosyjski dla świadczeń periodycznych przewiduje w art. 2227 i 2264 zrównanie Państwa (ściśle Skarbu Państwa) co do biegu przedawnienia z osobami prywatnymi. Skoro zaś poszczególne roszczenie przedawnia się z upływem lat 5-ciu i tu wyjątku być nie może;

4. Skoro wierzyciel, jako osoba prywatna nie mógłby się domagać świadczeń przedawnionych pod względem prywatno-prawnym, to i publiczno-prawny obowiązek uiszczenia (a tym samym i wymiar) podatku zgasł;

5. Podobne stanowisko zajął K. Z. przewidując w art. XXXIX przep. wprowadz. ważność prawa dotychczasowego w stosunku do zobowiązań, które powstały przed wejściem w życie K. Z. oraz w art. 282 5-letnie przedawnienie dla świadczeń okresowych zaległych, powstałych z mocy umowy lub ustawy, o ile ustawa nie przewiduje innego terminu.

Wreszcie podany jest tekst art. 210 Ord. Pod. w obecnie obowiązującym brzmieniu. *(R. Langrod. — S. P. - P. S. 12/1937 s. 518-520).*

—

O zadeklarowaniu i zarachowaniu wpłat podatkowych.

Na marginesie orzeczenia N. T. A. z dnia 20.XI.1935 r. (L. Rej. 1652/33), autor rozpatruje zagadnienia nadpłat i wpłat podatkowych przez podatnika. Nasuwające się pytania rozpatruje i daje na nie odpowiedzi:

1. czy władzy skarbowej przysługuje prawo zarachowania dobrowolnej wpłaty odmiennie od deklaracji płatnika?

Z uwagi na brak konkretnych przepisów nie wolno władzy skarbowej zarachowywać wpłat podatnika wbrew jego woli. Art. 125 § 1 Ord. Pod. ma na myśli sytuację, kiedy podatnik z tytułu poszczególnego podatku wpłacił za dużo: o ile z żadnego innego podatku nic się odeń nie należy — może się domagać zwrotu nadpłaty w gotówce. Powołując się na § 18 pkt. 3. „Przepisów rachunkowo - kasowych dla kas urzędów skarbowych" (zał. do Dz. Urz. Min. Sk. z dn. 30.III.1935 r. N. 9, p. 178), w którym jest wzmianka o wyraźnym żądaniu kolejności zarachowania ze strony dłużnika, autor dochodzi do przekonania, że przy bezpośredniej wpła-

cie do kasy urzędu — zarachowanie następuje zgodnie z wolą podatnika.

2. czy w wypadku, gdy wpływy zostały uzyskane z zajęcia wierzytelności lub prawa majątkowego, władza skarbowa może je zarachować bez wiedzy lub wbrew woli zobowiązanego?

Jeśli chodzi o wpływy z egzekucji prowadzonej bezpośrednio przez urząd skarbowy z ruchomości — o zarachowaniu decyduje urząd. Natomiast o ile wpływy pochodzą z zajętej wierzytelności podatnika u jego dłużnika i nie wystarczają na pokrycie wszystkich zaległości podatkowych z różnych podatków, autor odróżnia dwie sytuacje prawne:

a) o ile podatnik korzysta z ulg (rozp. Min. Sk. z dn. 15.IV.1935 r. Dz. U. 29, poz. 225, tekst jedn. wg. ok. M. Sk. z dn. 27.IV.1936 r. L. D. V. 5439/1/36 Dz. U. M. Sk. nr. 11, poz. 369), należy zarachowywać tak, aby umożliwić podatnikowi korzystanie z ulg, a mianowicie zarachowywać przede wszystkim na należności z r. 1934/35. I konsekwentnie w następnych latach na należności bieżące.

b) o ile podatnik z ulg nie korzysta — i wówczas należy zarachowywać w sposób najbardziej korzystny dla podatnika i nie wbrew jego deklaracji.

3. czy władzy skarbowej przysługuje prawo zarachowania wpłaty lub wpływu tylko na odsetki od całej zaległości, bez rozbicia całego wpływu na sumę kapitałową podatku, i na odsetki od tej tylko sumy przypadające?

Obecnie na mocy „Przepisów rachunkowo-kasowych" — należy zarachowywać tak, jak tego sobie życzy płatnik, bez względu na zaległe odsetki, koszty grzywny itp. Z punktu widzenia praktycznego jest dobre wyjście, albowiem odsetki ciągle wpłacane powodują zmiany w wymagalności sumy podatkowej. Techniczne trudności wywołują też przenoszenie z jednej księgi do drugiej.

Jeśli chodzi o praktyczne zastosowanie uwag w artykule tym zawartych, to zdaniem autora należy w przypadku, gdy płatnik przekona się o zaliczenie poszczególnych wpłat wbrew jego woli, powinien on żądać odpisu konta, a po tym wystąpić z prośbą o sprostowanie zapisów, a w razie odmowy skarżyć — najpierw do wyższej instancji administracyjnej: a nawet do N. T. A. *(I. Osipow. — S. P. - P. S. 12/1937 s. 521-524).*

III. PRZEGLĄD ORZECZNICTWA.

1. PRAWO ADMINISTRACYJNE.

Przez prawo kierowania robotami budowlanymi, o którym jest mowa w art. 369 prawa budowlanego z 16 lutego 1928 r. (poz. 202, Dz. Ust.), rozumieć należy, odnośnie do osób, do których przed wejściem w życie cytowanego prawa miały zastosowanie: dekret Naczelnika Państwa z 7 lutego 1919 roku w przedmiocie tymczasowych przepisów budowlanych na obszarze b. zaboru rosyjskiego (poz. 176, Dz. Pr.), oraz rozporządzenie Ministra Robót Publicznych z 12 kwietnia 1927 roku (poz. 386 Dz. Ust.) — uzyskanie uprawnienia do prowadzenia robót budowlanych na zasadzie stosownej decyzji wymienionego wyżej Ministra. (N. T. A. l. rej. 6300/35. 14 maja 1937. — *Gł. Sąd. 1/1938 s. 87).*

—

Zamieszczone w art. 42 prawa budowlanego (poz. 202/28, Dz. Ust.) zastrzeżenie, że przy rozpoznawaniu prośby o pozwolenie na budowę po upływie przewidzianych w art. 39 dwóch lat odmowa pozwolenia nie może nastąpić z powodu nieuzgodnienia projektowanej budowy z zamierzeniami regulacyjnymi, dotyczy jedynie tych przypadków, kiedy w chwili rozpoznawania wspomnianej prośby plany zabudowania nie zostały jeszcze prawomocnie zatwierdzone. (N. T. A. l. rej. 6494/35. 4 czerwca 1937 r. — *Gł. Sąd. 1/1938 s. 87).*

W myśl ustępu 1 art. 25 rozporządzenia Prezydenta Rzplitej z dnia 24 lutego 1928 r. o stosunku służbowym profesorów szkół akademickich i pomocniczych sił naukowych tych szkół (poz. 551/33 Dz. Ust.) ocena, czy profesor utracił możność pracy wskutek reorganizacji szkoły — nie zależy od swobodnego uznania Ministra W. R. i O. P. — Przeniesieniu w stan nieczynny profesora na podstawie powołanego wyżej przepisu nie stoi na przeszkodzie okoliczność, że profesor ten w chwili przeniesienia w stan nieczynny już nie pełnił obowiązków służby wskutek dyscyplinarnego zawieszenia. (N. T. A. l. rej 3599/36. 15 maja 1937 r. — *Gł. Sąd. 1/1938 s .87).*

—

Służba w „Krajowym Ubezpieczeniu Ogniowym w Poznaniu" przed przekształceniem tej instytucji na Zakład Ubezpieczeń Wzajemnych w 1932 r. (Dz. Ust., poz. 811) była służbą samorządową, wyłączającą prawo do odprawy z mocy art. 95 ustawy uposażeniowej (Dz. Ust., poz. 924/1923 r.). (N. T. A. l. rej. 6164/35. 16 kwietnia 1937 r. — *Gł. Sąd. 1/1938 s. 87).*

—

Doliczane na podstawie art. 49 ust. 2 (również na mocy art. 37, 54 i 62) ustawy uposażeniowej z 9 października 1923 r. (Dz. Ust. poz. 924) do uposażenia inspektorów szkolnych i ich zastępców (także dyrektorów i kierowników szkół) punkty uposażeniowe nie podlegają

uwzględnieniu przy obliczaniu poborów netto tych osób według zasad ustępu 3 § 44 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 19.XII.1933 r. (Dz. Ust., poz. 781). (N. T. A. l. rej. 6164/35. 7 maja 1937 r. — *Gł. Sąd. 1/1938 s. 87).*

—

Przeniesienie inspektora szkolnego na podstawie ust. 1 art. 52 pragmatyki służbowej w brzmieniu rozporządzenia Prezydenta Rzplitej (Dz. Ust. poz. 737/32) na stanowisko zastępcy inspektora nie powoduje utraty przez niego 225 punktów, doliczonych do uposażenia inspektora na podstawie art. 49 ustawy uposażeniowej (Dz. Ust. poz. 924/23). (Uchwała Kolegium Zwiększonego N. T. A. l. rej. 1514/34. 7.V.1937 r. — *Gł. Sąd. 1/1938 s. 87).*

—

Na obszarze byłego zaboru austriackiego winny być do metrykalnej księgi urodzin wpisane te imiona dziecka ślubnego, które obrali rodzice. W razie nieosiągnięcia porozumienia w tym względzie decydująca jest wola ojca. (N. T. A. l. rej. 2439/34. 5VI.1937 r. — *Gł. Sąd. 1/1938 s. 87).*

—

Decyzje wojewody, oparte na postanowieniu końcowym art. 3 prawa o ochronie lasów, nie stanowiących własności Państwa (Dz. Ust. poz. 932, ex 1932 r.), nie są ostateczne w toku instancyj administracyjnych. (N. T. A. l. rej. 6929/35. 28 maja 1937 r. — *Gł. Sąd. 1/1938 s. 87.*

—

Decyzja Urzędu Wojewódzkiego, którą na podstawie art. 9 ustawy z dnia 20 stycznia 1920 roku (Dz. Ust. poz. 44) nadano obywatelstwo polskie, nie może być na podstawie art. 16 (ustęp 3) rozporządzenia ministerialnego z 7 czerwca 1920 r. (Dz. Ust. poz. 320) w łączności z art. 104 rozporządzenia Prezydenta Rzplitej z 22 marca 1928 r. (Dz. Ust. poz. 341) uchylona przez Ministerstwo Spraw Wewnętrznych z tego powodu, że sprawa powyższego nadania nie zasługiwała na szczególne uwzględnienie. (N. T. A. l. rej. 1064/35. 9 kwietnia 1937 r. — *Gł. Sąd. 1/1938 s. 87).*

—

Stwierdzenie obywatelstwa w dowodzie osobistym, wydanym na podstawie okólnika Ministerstwa Spraw Wewnętrznych z 17 listopada 1921 r. B. P. 1985 (Dz. U. Min. Spraw Wewnętrznych Nr. 12 z r. 1931), jest decyzją, o ile przytoczono w tym stwierdzeniu podstawę faktyczną, na której je oparto. Decyzja ta, jeżeli wydana została w okresie obowiązywania art. 16 rozporządzenia ministerialnego z 7 czerwca 1920 r. (Dz. Ust. poz. 320), może być unieważniona, o ile zachodzą w tym względzie warunki, określone w powyższym przepisie. (N. T. A. l. rej. 7350/33. 14 czerwca 1937 r. — *Gł. Sąd. 1/1938 s. 87).*

—

Władze nie mogą z urzędu, a więc bez wniosku strony stosować postanowień ustawy z 18 marca 1932 r. poz. 307 Dz. Ust. (noweliz. poz. 516/1933 Dz. Ust.). (N. T. A. l. rej. 3792/34 10.III.1937 r. — *G. S. W. 3/1938).*

—

Do przesyłki nadanej na polskiej stacji za listem przewozowym wewnętrznym, jeżeli zostanie ustalone, że była ona pierwotnie nadana za granicą i na polskiej stacji została tylko reekspediowana, winna mieć zastosowanie normalna taryfa, jak dla międzynarodowych, a nie wyjątkowa, przewidziana dla danego rodzaju przesyłek krajowych. (S. N. C. I. 1545/35 uchw. w Skł. 7 Sędziów. — *G. S. W. 2/1938).*

—

Zaniedbanie określonego w art. 12 lit. „a." prawa z 22 marca 1928 r. (poz. 384 Dz. Ust.) terminu sześciomiesięcznego do wniesienia opłaty patentowej powoduje z mocy samego prawa zgaśnięcie patentu. (N. T. A. l. rej. 2032/35 12. IV.1937. — *G. S. W. 2/1938).*

—

Koszty utrzymania ubogiego, zasądzone do zwrotu od Związku Ubogich ostatecznie zobowiązanego do udzielenia wsparcia, nie mogą przekraczać maksymalnych stawek przewidzianych rozporządzeniem z dn. 30.VI.1925 r. (Dz. U. poz. 480), zmienionego rozporządzeniem z dn. 15.V.1929 (Dz. U. poz. 103). (N. T. A. l. rej. 5925/35 3.X.1936 r. — *Wiad. Pr. 6/37 p. 34).*

—

Koszty utrzymania osób umieszczonych w domach pracy przymusowej na zasadzie przepisów rozporządzenia Prezydenta R. P. z dnia 14.X. 1927 r. (Dz. U. poz. 823) ponosi Wojewódzki Związek Wspierania Ubogich. (N. T. A. l. rej. 1187/35 8.VI.1936. — *Wiad. Pr. 6/37 poz. 35).*

—

Wynagrodzenie na przejęte na rzecz Państwa na mocy dekretu Naczelnego Dowódcy Wojsk Litwy Środkowej z 30 maja 1921 roku Nr. 257 nieruchomości podlega ustaleniu na zasadach, wynikających z ustawy z 28 marca 1933 r. (Dz. Ust. poz. 265), tylko wówczas, gdy wynagrodzenie to nie zostało już prawomocnie ustalone przed wejściem tej ustawy w życie, tj. przed 4-tym maja 1933 r. (N. T. A. l. rej. 6460/33. 1 czerwca 1937 r. — *Gł. Sąd. 1/1938 s. 88).*

—

Przy ustalaniu ceny wykupowej w myśl ostatniego ustępu cz. 2 art. 2 ustawy z 18 marca 1932 r. (Dz. Ust. poz. 516/33) należy brać za jednostki porównawcze: z jednej strony wartość przychodową, równającą się $3/4$ przeciętnej ceny rynkowej w ostatnim trzechleciu, z drugiej zaś strony — przeciętną cenę rynkową za ostatni rok. Jakkolwiek droga, jako osobny obiekt, w oderwaniu od innych, nie podlega przepisom o ochronie drobnych dzierżawców, to jednak, jako stanowiąca przynależność działki,

podlegającej wykupowi na zasadzie ustawy z 18 marca 1932 r. (Dz. Ust. poz. 516/33), musi być wzięta pod uwagę przy ustalaniu ceny wykupowej. (N. T. A. l. rej. 7176/34. 1 czerwca 1937 r. — *Gł. Sąd. 1/1938 s .88).*

—

Późniejsze przeniesienie siedziby b. rosyjskich osób prawnych, które w dniu 7 listopada 1917 roku posiadały siedzibę na terytorium obecnego Z. S. R. R. do innego państwa obcego nie jest przeszkodą do wdrożenia likwidacji mienia tych osób, znajdującego się na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej na podstawie rozporządzenia Prezydenta Rzplitej z 22 marca 1928 r. (Dz. Ust. R. P. poz. 293 z 1933 r. o likwidacji mienia byłych rosyjskich osób prawnych). (N. T. A. l. rej. 6665/34. 8.III.1937 r. — *Gł. Sąd. 1/1938 r. 88).*

—

Niezachowanie przez urzędnika pewnych formalności nie ma znaczenia, albowiem uchybienie przez urzędnika poszczególnym przepisom formalnym, przewidzianym dla danej czynności, nie pozbawia jej charakteru prawnej czynności urzędowej, o ile poza tym czynność ta leży w granicach właściwości danego urzędnika i obraca się w ogólnych ramach dopuszczalnego przez ustawę sposobu postępowania. (S. N. 2 K. 70/37. 27.IV.37. — *Gł. Sąd. 1/1938 s. 83).*

—

Przewidziane w § 26 rozporządzenia Ministra Opieki Społecznej z 9 grudnia 1932 o dozorze nad mlekiem i jego przetworami poz. 128 Dz. Ust. ex 1933, wyznaczenie przez wojewódzką władzę administracji ogólnej, istniejącym w chwili wejścia w życie powołanego rozporządzenia wytwórniom przetworów mlecznych, terminów indywidualnych dostosowania się do postanowień § 13 ustęp 1 zdanie pierwsze i ustęp 2 zdanie pierwsze tegoż rozporządzenia jest obowiązkiem, a nie uprawnienie, wymienionej władzy. (N. T. A. l. rej. 9888/34. 29.XII. 1936. — *O. S. P. X-XI/37 p. 676).*

—

1) Posiadanie akcji spółki akcyjnej, znajdującej się na obszarze pewnej gminy wyznaniowej żydowskiej, nie uzasadnia opodatkowania z tytułu — przewidzianego w § 14 ustęp drugi rozporządzenia ministerialnego z 9 września 1931 o gospodarce finansowej gmin wyznaniowych żydowskich poz. 698 Dz. U. uprawiania w obrebie danej gminy wyznaniowej handlu lub przemysłu.

2) Określonego pod 1) opodatkowania nie uzasadnia także fakt pełnienia czynności członka zarządu spółki akcyjnej, względnie czynności dyrektora zarzadzającego. (N. T. A. l. rej. 8082/34. 8.I.1937. — *O. S. P. X-XI/1937 p. 677).*

—

Przez określone w § 14 ustęp drugi rozp. z 9 września 1931 o gospodarce finansowej gmin wyznaniowych żydowskich poz. 698, Dz. Ust., uprawianie na terenie pewnej gminy wyznaniowej handlu lub przemysłu rozumieć należy posiadanie na wspomnianym terenie przedsiębiorstwa przemysłowego lub handlowego, połączone z obowiązkiem wykupienia świadectwa przemysłowego ,lub takie wykonywanie na terenie danej gminy zajęcia przemysłowego, które samo przez się uzasadnia obowiązek posiadania wzmiankowanego świadectwa. (N. T. A. l. rej. 5928/34. 29.II937. — *O. S. P. X-XI/37 p. 678).*

—

Władza odwoławcza ma obowiązek odrzucenia odwołania spóźnionego. (N. T. A. l. rej. 8340/34. 19.II.1937. — *O. S. P. X-XI/37 p. 679).*

—

Głównej Komisji Wyborczej w myśl przepisu regulaminu wyborczego do rad miejskich na obszarze województw Krakowskiego, Lwowskiego, Stanisławowskiego i Tarnopolskiego Dz. U. R. P. poz. 607/1933 służy prawo skorygowania listy wybranych radnych miejskich i ich zastępców, jeżeli lista złożona przez Komisję Wyborczą Okręgową okaże się w zestawieniu z przedłożonym materiałem wyborczym oparta na błędnym obliczeniu. (N. T. A. l. rej. 2764/34. 23.II.1937. — *O. S. P. X-XI/1937 p. 680).*

—

W tych województwach, w których istnieje podział na okręgi kominiarskie, nadanie okręgu jest integralną częścią koncesji na wykonywanie przemysłu kominiarskiego. (N. T. A. l. rej. 5327/34. 4.III.1937. — *O. S. P. X-XI/37 p. 681).*

—

Okoliczność, że pewną osobę utrzymuje wspólnie kilka innych osób, nie stanowi sama przez się przeszkody do uznania jednej z nich za utrzymującą rodzinę w rozumieniu art. 34 rozp. Prez. Rzpl. z 24 listopada 1927 o ubezpieczeniu pracowników umysłowych (poz. 911 Dz. Ust.).

Dla uznania ubezpieczonego, utrzymującego wspólnie z innymi osobami jednego z członków rodziny, wymienionych w art. 35 cytowanego pod 1 rozporządzenia, decydującym jest, czy udział ubezpieczonego w ponoszeniu kosztów utrzymania odnośnego członka rodziny przedstawia się jako konieczny z uwagi na sytuację materialną innych współutrzymujących oraz z uwagi na zakres ciężarów utrzymania danej osoby w granicach zapewnienia jej egzystencji. (N. T. A. l. rej. 8447/34. 4.III.1937. — *O. S. P. X-XI/1937 p. 682).*

—

Z porównania przepisu, dotyczącego pełnomocników (ajentów) handlowych i komiwojażerów (ust. 1 § 2 rozp. Min. Przemysłu i Handlu z 28 listopada 1927 Dz. U. poz. 944) z przepisem, dotyczącym przemysłowców (ust. 2 § 2 cyt. rozp.) wynika, że zgłoszenie przemysłu nie ogranicza przemysłowca w sprawie skupu towarów dla jego przemysłu do granic powiatu, w którym zgłoszenie nastąpiło i skup taki nie

stanowi przestępstwa z art. 126 rozp. Prezyd. Rzplitej z 7 czerwca 1927 Dz. U. poz. 468/27 i 350/34, o prawie przemysłowym. (S. N. 3 K. 2208/36. 22.II.1937. — *O. S. P. X-XI/37 p. 652).*

—

Sama niemożność zrównoważenia budżetu gminnego na określony okres budżetowy nie jest dostateczną podstawą prawną do poboru podatku „inwestycyjnego" na zasadzie art. 21 ustęp 2 ustawy o tymczasowym uregulowaniu finansów komunalnych, Dz. Ust. z 1932, poz. 884.

Przewidziany w § 101 ust. 1 rozporządzenia wykonawczego (Dz. Ust. 1932, poz. 406) do art. 21 ustęp 2 ustawy o tymczasowym uregulowaniu finansów komunalnych, Dz. U. z 1932, poz. 884, warunek uprzedniego „całkowitego wykorzystania wszystkich innych źródeł dochodowych" nie ogranicza się do źródeł, objętych ustawą o tymczasowym uregulowaniu finansów komunalnych. (N. T. A. l. rej. 5981/35. 3.IV.1936. — *O. S. P. X-XI/37 p. 670).*

—

Przewidziane w art. 4 ustawy z 19 maja 1920 (p. 272 Dz. Ust.) prawo zwolnienia się od obowiązku ubezpieczenia na wypadek choroby uzależnione jest między innymi od tego, aby dana osoba wykonywała kierowniczy zarząd spraw przedsiębiorstwa. (N. T. A. l. rej. 705/33. 31.III.1936. — *O. S. P. X-XI/37 p. 671).*

—

W zakresie wykonywania ważnie zapadłych orzeczeń i zarządzeń administracyjnych strony mogą bronić swoich praw zarówno w toku instancyj administracyjnych jak i w drodze skargi do N. T. A. ,ale tylko co do zgodności czynności wykonawczych z będącym ich formalną podstawą orzeczeniem lub zarządzeniem. (N. T. A. l. rej. 83/34. 19.XI.1936. — *O. S. P. X-XI/37 p .673).*

—

Art. 85 ust. emer. nie ma zastosowania do przypadków, gdy przed przerwą funkcjonariusz pozostawał na służbie kontraktowej, prowizorycznej lub przygotowawczej, a dopiero — po przerwie uzyskał nominację na stałe. (N. T. A. l. rej. 2455/34. 18.XII.1936. — *O. S. P. X-XI/37 p. 674).*

—

Art. 2 ustawy z 28 marca 1933 o wynagrodzeniu za nieruchomości ziemskie, przejęte na własność Państwa, stanowiąc, że cena wykupu nie może przewyższać ceny uwłaszczeniowej, ma na względzie ostateczną cenę wykupu, ustaloną na podstawie § 12 rozporządzenia Ministra Reform Rolnych z 11 lipca 1927 poz. 617, nie zaś cenę szacunkową, ustaloną przez komisję klasyfikacyjno - szacunkową na podstawie § 3—10 tegoż rozporządzenia.

W rozumieniu § 12 cz. I rozporządzenia Ministra Reform Rolnych z 11 lipca 1927 poz. 617, cena rynkowa oraz wartość przychodowa stanowią dwa samodzielne czynniki, z których każdy może decydować o potrzebie obniżenia lub podwyższenia ceny szacunkowej. (S. N. C. I. 1527/36. 2.III.1937. — *O. S. P. X-XI/37 p. 556).*

—

Utworzeniu obwodu rybackiego stosownie do art. 20 ustawy o rybołóstwie z 7 marca 1932 Dz. U., poz. 357 nie stoi na przeszkodzie istnienie prawa do rybołóstwa na obszarze wchodzącym w skład danego obwodu. (N. T. A. l. rej. 7201/34. 8.III.1937. — *G. Ad. 1/38).*

Na podstawie art. 45 ustawy wodnej Dz. U. poz. 574/1928 zezwolenie na regulację wody publicznej może być udzielone osobie, nie będącej przedsiębiorcą, uprawnionym w rozumieniu art. 102 tej ustawy. (N. T. A. l. rej. 5766/35. 8.III.1937. — *G. Ad. 1/38).*

—

Władze nie mogą z urzędu, a więc bez wniosku strony, stosować postanowień ustawy z 18. III.1932 Dz. U., poz. 307 (noweliz. Dz. U. poz. 516/1933) o wykupie gruntów, podlegających ustawie w przedmiocie ochrony drobnych dzierżawców rolnych. (N. T. A. l. rej. 3792/34. 10.III. 1937. — *G. Ad. 1/38).*

—

Podstawą do odebrania koncesji na mocy p. 2 ust. 2 § 47 rozp. z dn. 6.VII.1932 Dz. U. poz. 821 w sprawie wykonania ustawy o zarobkowym przewozie osób i towarów pojazdami mechanicznymi mogą być tylko takie uchybienia, które na skutek stwierdzenia ich faktu spowodowały już co najmniej ostrzeżenia. (N. T. A. l. rej. 2651/35. 8.III.1937. — *G. Ad. 1/38).*

—

Z przepisów § 16 regulaminu wyborczego z 1.I.1934 Dz. U. poz. 6 wynika, że w razie zgłoszenia tylko 2 kandydatów na wójta gminy, z których żaden przy pierwszym głosowaniu nie uzyskał przepisanej większości głosów, może być zarządzone losowanie bez przeprowadzenia głosowania ściślejszego. (N. T. A. l. rej. 4856/34. 8.III.37. — *G. Ad. 1/38).*

—

Pojazdy mechaniczne, o których mowa w art. 18 ustawy o Państwowym Funduszu Drogowym z 3 lutego 1931 poz. 81 Dz. Ust., są pojazdami typu autobusowego. (N. T. A. l. rej. 1579/33. 15.IX.1937. — *S. P.- P. S. 12/37 s. 551).*

—

Niezawodowy wiceburmistrz gminy miejskiej nie pozostaje do gminy w stosunku pracownika umysłowego.

Odszkodowanie przyznane mu przez radę gminną w myśl przepisów art. 53, ustęp 3, ustawy z 23 marca 1933 Dz. U. R. P. Nr. 35, poz. 294, może być wypłacone tylko w miarę zatwierdzenia uchwały rady gminnej przez właściwą

władzę nadzorczą. (S. N. C. II. 2145/36. 19.I. 1937. — *O. S. P. X-XI/37 p. 618).*

—

Zatrudnienie u osoby innej, jako jeden z warunków obowiązku ubezpieczenia, unormowanego rozp. Prez. Rzpl. z 24 listopada 1927 (p. 911 Dz. Ust.) oznacza, poza wypadkami pracy na podstawie nominacji, pracę opartą na porozumieniu stron, mającym cechy umowy o pracę z tym jednak zastrzeżeniem, że praca nie musi być odpłatną. (N. T. A. I. rej. 417/35. 13.IV. 1937. — *O. S. P. X-XI/37 p. 686).*

—

Otwarcie filii koncesjonowanego zakładu przemysłowego (art. 37 prawa przemysłowego) nie wymaga uzyskania odrębnej koncesji, wymaga jednak uprzedniego zezwolenia władzy przemysłowej. (N. T. A. I. rej. 721/35. 5.V.1937. — *O. S. P. X-XI/37 p. 687).*

—

Opłata po 1 zł. 50 gr. od każdej przesyłki wagonowej jest opłatą taryfową dodatkową w myśl § 11 p. 9 Reg. Przw. Tow.
Przedłużenie mocy obowiązującej przepisów kolejowych może być ogłoszone i po wygaśnięciu ich mocy obowiązującej. (S. N. C. II. 1896/36. 18.XII.1936. — *O. S. P. X-XI/37 p. 600).*

—

2. PRAWO SKARBOWE

Aczkolwiek p. 6 art. 5 ustawy o państw. podat. przemysł., zaliczając zakłady naukowe do przedsiębiorstw, zwolnionych od państw. podatku przemysłowego, nie zawiera bliższego określenia pojęcia zakładu naukowego, to potrzebie dokładnego określenia tego pojęcia czyni zadość § 11 rozporządzenia wykonawczego do tej ustawy, wyjaśniający, że kursy tańców, nie mając charakteru zakładu naukowego, nie korzystają ze zwolnienia od podatku przemysłowego. Udzielanie lekcji tańców sezonowo i dorywczo stanowi wykonywanie zawodu prywatnego nauczania tańców, jest wolnym zajęciem zawodowym, podlegającym podatkowi obrotowemu. (S. N. 2 K. 289/37. 18.V.37. — *Gł. Sąd. 1/38 s. 85).*

—

Aczkolwiek przetapianie złota i wytwarzanie z niego płytek i sztab do celów dentystycznych może podpadać pod pojęcie przemysłu złotniczego w najszerszym tego określenia znaczeniu, to jednak okólnik Komisji Dewizowej z dn. 22 maja 1936 r. N. 13/36 Dz. Urz. Min. Skarbu ujmuje pojęcie przemysłu złotniczego w sposób ograniczający go wyłącznie do wytwarzania ze złota produktów, a więc przedmiotów w skończonej już postaci, jako produktów własnych złotnika, z wyłączeniem wytwarzania przedmiotów ,mających służyć innym do celów produkcji. Złoto dentystyczne w postaci płytek i sztab nie jest produktem o postaci skończonej, gdyż postać tę uzyskuje dopiero w pracowni dentystycznej, jest zatem półfabrykatem, przeznaczonym do celów cudzej, a nie własnej produkcji. Świadectwo przemysłowe na pracownię złotniczą (przemysł złotniczy) nie jest wystarczające i nie uprawnia do nabywania złota. Nabywać złoto można tylko na podstawie zezwolenia „Komisji Dewizowej“. (S. N. 2 K. 625/37. 1.VI. 1937. — *Gł. Sąd. 1/38 s. 85).*

—

Za wywożącego za granicę środki płatnicze należy uważać faktycznego ich posiadacza (dzierżyciela) w czasie przejazdu przez granicę, osobiście odpowiedzialnego za naruszenie przepisów o obrocie środkami płatniczymi. Aczkolwiek przepisy o podżeganiu i pomocnictwie mają zastosowanie do powyżej wymienionych przestępstw, to jednak sprawcą przestępstwa niedozwolonego wywozu za granicę środków płatniczych z punktu widzenia § 12 rozp. Min. Skarbu z dn. 24 lipca 1936 r. (Dz. Ust. poz. 419) jest faktyczny posiadacz (dzierżyciel) tych środków w czasie przekraczania granicy, i nie może on bronić się przed odpowiedzialnością z art. 16 Dekretu (z dn. 26.IV.36. Dz. Ust. poz. 249 ekscepcją, że środki płatnicze doń nie należą. (S. N. 3 K. 771/37. 1.VII.37. — *Gł. Sąd. 1/38*

—

§ 46 rozp. Min. Skarbu z dn. 24.V.1932 ma na myśli obowiązek zgłoszenia na 3 dni przed rozpoczęciem wyrobu win za pomocą fermentacji soków lub zacieru, nie zaś dolewania wody do gotowych już napojów winnych, które nie jest równoznaczne z wytworem tych napojów i nie podpada pod art. 121 i 122 U. K. S. (S. N. 1 K. 379/37. 22.VI.37. — *Gł. Sąd. 1/38 s. 86).*

—

Oddzielny skład przy zakładzie handlowym ma na myśli lokal, który znajduje się w obrębie budynków, w których mieści się zakład handlowy, lecz nie jest bezpośrednio połączony z lokalem mieszczącym zakład handlowy. Tylko taki oddzielny skład, przewidziany jest w przepisach o kategorii III przedsiębiorstw handlowych w ustępie 1 cz. II A taryfy załączonej od art. 23 ustawy o państw. podatku przemysłowym. (S. N. 1 K. 289/37. 10.V.37. — *Gł. Sąd. 1/38 s. 86).*

—

Z porównania przepisów, dotyczących biur próśb i porad prawnych z przepisami, zawartymi w działach VII, XII, XIV, XVIII, XIX taryfy do art. 23 ust. o państw. podat. przemysł., logicznie wynika, że brak w postanowieniach, odnoszących się do przedsiębiorstw, będących

biurami pisania podań, zwrotu — „licząc w tym właściciela i członków jego rodziny“, ma to znaczenie, że praca właściciela biura nie ma żadnego wpływu na wysokość kategorii. W związku z tym, zgodnie z cz. II lit. A rozd. VI załącz. do art. 23 ust. o państw. podat. przem. cechą zewnętrzną biur próśb i porad prawnych czy też obecnych biur pisania podań, decydującą o rozmiarach i kategorii przedsiębiorstwa, poza posiadaniem zorganizowanego biura, jest ilość zatrudnionych w tym biurze pracowników, nie licząc w tym właściciela biura. (S. N. 1 K. 493/37. 18.V.37. — *Gł. Sąd. 1/38 s. 86).*

—

Samo już przystąpienie do wyrobu olejów mineralnych bez odpowiedniego zezwolenia stanowi przestępstwo, przy czym dla bytu tego przestępstwa obojętny jest moment, z którym związany jest obowiązek podatku, a mianowicie wypuszczenie produktu do wolnego obrotu, gdyż skoro wyrób oleju bez zezwolenia jest zakazany, to cech przestępstwa dokonanego nie wyłącza okoliczność, że wyrobiony nielegalnie olej mineralny nie został jeszcze skierowany do wolnego obrotu. (S. N. 3 K. 497/37. 15.VI.37. — *Gł. Sąd. 1/38 s. 86).*

—

Powtarzające się poprawki zapisów w księgach handlowych mogą stanowić dostateczny powód dyskwalifikacji ksiąg z powodu formalnej wadliwości. (N. T. A. l. rej. 9500/37. 1.IV. 1937. — *G. S. W. 1/38).*

—

I. Proboszcz jest osobą obowiązaną do opłacenia danin publicznych z beneficjum proboszczowskiego.

II. Wymiar opłaty drogowej dokonany po zamknięciu roku budżetowego, na który jest pobierany, jest dopuszczalny. (N. T. A. l. rej. 4797/33. 21.VI.1935. — *Wiad. Pr. 6/37 poz. 36).*

—

Ministerstwo Skarbu nie może z powodu odmiennej oceny prawnej uchylić na niekorzyść płatnika prawomocnego orzeczenia władzy skarbowej II instancji w przedmiocie wymiaru podatku od cukru. (N. T. A. l. rej. 6991/34. 2.XII. 1936. — *Wiad. Pr. 6/37 p. 44).*

—

Robót przy budowie i naprawie dróg prowadzonych systemem szarwarkowym, stanowiących w myśl art. 29 i następnych ustawy z 10.XII. 1920 r. dodatkowy podatek, nakładany na mieszkańców gmin w postaci obowiązkowego świadczenia drogowego w robociźnie pieszej i środkach przewozowych nie można zaliczyć do robót, prowadzonych w sposób przemysłowy. (S. N. I C. 1394/36. 12.XI.1936. — *W. P. P. 1/ 38).*

Ogrodnictwo, chociażby zarobkowe, nie jest przemysłem, a pracownicy w nim zatrudnieni nie podlegają ustawie z dnia 18.XII.1919 r. o czasie pracy w przemyśle i handlu. (S. N. II C. 2734/36. 2.III.1937. — *W. P. P. 1/38).*

—

Okoliczność, że dzierzawca zobowiązał się — oprócz zapłaty czynszu dzierżawnego — do pewnych świadczeń na rzecz wydzierżawiającego tytułem amortyzacji przedmiotu dzierżawy, nie pozbawia wydzierżawiającego prawa do odpisania na zużycie tego przedmiotu. (N. T. A. l. rej. 8712/34. 22.III.1937 r. — *Gł. Sąd. 1/38 s. 88).*

—

Podstawę odpisań na zużycie przedmiotów u osób, które nabyły je w drodze spadkobrania, stanowi ich wartość w chwili otwaria spadku. (N. T. A. l. rej. 5261/35. 30.IV.1937 r. — *Gł. Sąd. 1/38 s. 88).*

—

Policzany na podstawie niemieckiej ustawy z 14 lutego 1911 roku (Dz. Ust. Rzeszy, str. 33), tudzież na podstawie ustawy z 14 kwietnia 1924 roku (poz. 47 Dz. Ust. Śląs.), podatek od przyrostu wartości nieruchomości, nie należy do podatków bezpośrednich, potrącalnych w myśl art. 1, 5 ustawy o podatku dochodowym. (N. T. A. l. rej. 3652/35. 28.IV.1937 r. — *Gł. Sąd. 1/38 s. 88).*

—

Odwołanie od wymiaru opłaty na fundusz pracy, obliczonej na podstawie dochodu z pracy zawodowej, ustalonego dla celów podatku dochodowego, rozstrzyga władza właściwa do rozstrzygania odwołania w sprawie samego podatku (§ 7 rozp. z 31 marca 1933 roku, poz. 176 Dz. Ust.). (N. T. A. l. rej. 6897/35. 19.V. 1937 r. — *Gł. Sąd. 1/38 s. 88).*

—

Odsetki od zapisu, za które odpowiada spadkobierca (lub spadkobiercy) w związku z przejęciem majątku spadkowego, jako całości, ciążą na tym majątku, jako źródle dochodu w rozumieniu przepisu art. 10 ust. przedostatni ustawy o państwowym podatku dochodowym (poz. 411/25 Dz. Ust.). (N. T. A. l. rej. 5769/34. 28.IV.1937 r. — *Gł. Sąd. 1/38 s. 88).*

—

Ustęp przedostatni art. 23 ustawy o państwowym podatku dochodowym (poz. 411/25 Dz. Ust.) ma zastosowanie także przy wymiarze podatku od dochodu, przekraczającego 200.000 złotych. (N. T. A. l. rej. 7867/34. 19.V.1937 r. — *Gł. Sąd. 1/38 s. 88).*

—

Jeżeli dochód z nadzwyczajnego wyrębu nie przewyższa strat z pozostałych źródeł dochodu za ten sam okres, dochód ten nie podlega oddzielnemu opodatkowaniu z art. 15 ustęp ostatni ustawy o państwowym podatku dochodowym

(poz. 411/25 Dz. Ust.). (N. T. A. I. rej. 4981/34. 5.V.1937 r. — *Gł. Sąd. 1/38 s. 88)*.

—

Otwarcie filii koncesjonowanego zakładu przemysłowego (art. 37 prawa przemysłowego) nie wymaga uzyskania odrębnej koncesji, lecz uprzedniego zezwolenia władzy przemysłowej. (N. T. A. I. rej. 721/35. 5.V.1937 r. — *Gł. Sąd. 1/38 s. 88)*.

—

Strata na kapitale osoby fizycznej nie zajmującej się zawodowo wypożyczaniem pieniędzy na procent nie może być odliczona od dochodu z odsetek od innych wypożyczonych kapitałów.

Obliczone z góry i wliczone do sumy wekslowej odsetki nie stanowią przychodu w rozumieniu art. 19 ustawy o podatku dochodowym, jeżeli nie zostały faktycznie otrzymane. (N. T. A. I. rej. 5926/35. 36.V.1937. — *P. P. H. 1/38 p. 1685)*.

—

Dodatkowe zastrzeżenie umowne, na mocy którego komitent w razie rozwiązania umowy komisu ma prawo używać — jako najemca — składu, w którym odbywała się sprzedaż komisowa, nie jest czynnością prawną uboczną w rozumieniu art. 2 u. o. s., a zatem podlega opłacie stemplowej w myśl art. 88 u. o. s. (N. T. A. I. rej. 1766/35 17.VI.1937. — *P. P. H. 1/38, p. 1686)*.

—

Pismo, stwierdzające przelew prawa, nabytego przez zaofiarowanie najwyższej ceny na licytacji, sporządzone po upływie 3 tygodni od licytacji, podlega opłacie stemplowej w wysokości 4%, przewidzianej w art. 58 ust. 1 u. o .s. (N. T. A. I. rej. 7824/34. 17.IX.1936. — *P. P. H. 1/38, p. 1687)*.

—

Ponieważ ustawa o podatku przemysłowym i rozporządzenie wykonawcze do niej nie zawierają definicji partii towaru, związanej z pojęciem sprzedaży hurtowej, przyjść należy do wniosku, iż stwierdzenie faktu, czy w danym wypadku nastąpił zbyt towaru partiami, czy też nie, pozostawione jest uznaniu władz skarbowych, względnie sądowych, w zależności od rodzaju towaru, jego ceny, warunków zakupu i sprzedaży, miejscowych zwyczajów handlowych itp. (N. T. A. I. rej. 6058/35 12.V.1937. — *P. P. H. 1/38, p. 1688)*.

—

Dekret Prez. Rzplitej z 26 kwietnia 1936 (Dz. U. poz. 249) o obrocie pieniężnym z zagranicą, nie ogranicza pojęcia dewizy do jej zasadniczej postaci, tj. wekslu ciągnionego, płatnego za granicą ani też czeku, wystawionego na bank zagraniczny, lecz ujmuje je w jak najszerszym znaczeniu bez względu na to, czy dewizy mogą służyć jako surogat pieniądza w handlu międzynarodowym i czy mogą być przedmiotem tranzakcyj handlowych, mieszczą się zatem w tym pojęciu wszelkie formy przekazu bez względu na charakter osoby, która przekaz uskuteczniła.

Przepis ust. 2 art. 1 pow. dekretu uznaje jako handel zagranicznymi środkami płatniczymi nie tylko pieniądze zagraniczne, znajdujące się zagranicą. (S. N. 3 K. 2436/36. 22.II.1937. — *O. S. P. X-XI/37 p. 653)*.

—

Pod pojęcie przedmiotu przestępstwa podpada w rozumieniu ust. 5 art. 16 dekretu Prez. Rzplitej z 26 kwietnia 1936 (Dz. U. poz. 249) w sprawie obrotu pieniężnego z zagranicą suma pieniężna, zatajona przed władzą celną lub kontrolą zagraniczną nie zaś ta część sum pieniężnych, która była zgłoszona.

Zatajenie części przewożonych środków płatniczych pociąga za sobą utratę prawa wywozu (§ 12 pkt. 4 rozp. Min. Skarbu z 24 lipca 1936 Dz. U. poz. 419 o obrocie pieniężnym z zagranicą). (S. N. 3 K. 112/37 z 23.II.1937. — *O. S. P. X-XI/37 p. 654)*.

—

Udzielenie „del credere“ przez pośrednika handlowego nie wyklucza stosunku pośrednictwa handlowego w rozumieniu art. 5 p. 5 ustawy o państwowym podatku przemysłowym poz. 110 Dz. Ust. z r. 1932. (N. T. A. I. rej. 8268/34. 19.XII.1936. — *O. S. P. X-XI/37 p. 675)*.

—

1. Związek gospodarczy, wymagany do potrącalności odsetek od długów przez przepis ustępu przedostatniego art. 10 ust. o pod. doch. charakteryzuje się przede wszystkim wymogami gospodarki danym źródłem dochodu już przy powstawaniu zobowiązania, rodzącego te wydatki, o których potrącenie chodzi.

2. Ustęp przedostatni art. 10 ust. o pod. doch. odnosi się także do odsetek wypłacanych członkom rodziny (ustęp ostatni art. 10). (N. T. A. I. rej. 5600/34. 18.V.1937. — *S. P. - P. S. 12/37 s. 538)*.

—

Udowodnienie okoliczności, potrzebnych do ustalenia, czy nie uwzględnione przez służbodawców przy potrąceniu podatku kwoty można uważać za niepodlegające podatkowi koszty służbowe, należy do nich, jako interesowanych w tej sprawie.

W wypadkach pobierania wynagrodzenia w wysokości z góry oznaczonej podstawę do ustalenia stopy procentowej stanowi przy wszystkich wypłatach ratalnych stopa procentowa odpowiadająca rocznemu wynagrodzeniu. (O. M. S. z 29.X.1937. L. D. V. 23649/2/37. Dz. Urz. M. Sk. Nr. 29, poz. 864). (N. T. A. I. rej. 3022/35. 26.V. 1937. — *S. P. - P. S. 12/37 s. 539)*.

—

Dawanie choćby dorywczego zatrudnienia za umówionym wynagrodzeniem kwalifikuje otrzymującego zatrudnienie jako robotnika, zajętego

w przedsiębiorstwie na zasadzie najmu usług. (S. N. 3 K. 987/36. 28.IX.1936. — *S. P. - P. S. 12/37 s. 546).*

—

Przedmioty, które z istoty swej stanowią części składowe budynku, są nieruchomościami w rozumieniu art. 12. ust. 4 p. 1 u. o. s. bez względu na sposób złączenia ich z budynkiem. (N. T. A. l. rej. 3077/35. 30.VI.1937. — *S. P. - P. S. 12/37 s. 546).*

—

Jeśli pismo stwierdza umowę o ustanowienie zastawu tytułem kaucji dla kwoty cyfrowo oznaczonej oraz dalszych, ponad tę kwotę udzielić się mających, lecz cyfrowo nie oznaczonych, kredytów, władza ma prawo, celem ustalenia podstawy wymiaru, wdrożyć postępowanie wyjaśniające, przewidziane w art. 38 ust. ost. u. o. s. (N. T. A. l. rej. 764/34. 11.V.1936. — *S. P.- P. S. 12/37 s. 547).*

—

Z punktu widzenia przepisu, zawartego w art. 102 ust. 1 lit. b) u. o. s., przestemplowanie dotychczasowych akcyj, dokonane w wyniku powiększenia kapitału akcyjnego spółki akcyjnej, jest równoznaczne z emisją nowych akcyj. (N. T. A. l. rej. 6322/34. 5.II.1936 r. — *S. P. - P. S. 12/37 s. 548).*

—

Przewidziane w art. 35 ust. 2 ustawy z 28.III. 1933 poz. 253 Dz. Ust. zwolnienie od opłat stemplowych ugód, zawartych przed urzędem rozjemczym do spraw majątkowych posiadaczy gospodarstw wiejskich, nie odnosi się do ugód, zawartych w postępowaniu przed sądem okręgowym, wszczętym na skutek skargi o uchylenie orzeczenia urzędu rozjemczego. (N. T. A. l. rej. 4591/35. 10.IX.1937. — *S. P. - P. S. 12/37 s. 549).*

—

1. Ustawa o państw. podat. przemysł. nie przewiduje legalności w prowadzeniu przedsiębiorstwa jako warunku, który rodzi obowiązek podatku przemysłowego, to też przedsiębiorstwo, o ile jest przedsiębiorstwem, przewidzianym w tej ustawie, nie jest wolne od podatku z tej racji, że jest prowadzone nielegalnie.

2. Przedsiębiorstwo, podlegające podatkowi przemysłowemu musi posiadać charakter jednego z przedsiębiorstw, wymienionych w przepisach załącznika do art. 23 ustawy o państw. podat. przemysł. Do charakteru przedsiębiorstwa należy to, że stanowi ono główny lub jeden z głównych sposobów zarobkowania lub źródeł dochodu. Nie jest przedsiębiorstwem dorywcza lub nawet sporadyczna działalność, mająca nawet charakter skonkretyzowanej, na zysk obliczonej imprezy, z wyjątkiem np. dostawy z art. 18 ustawy o państw. podat. przemysł.

3. „Instytucje kredytu krótkoterminowego", „domy bankowe", „kantory wymiany", „lombardy", „spółdzielcze zakłady kredytowe" posiadają cechę powszechności. Ścisła ograniczoność działalności nie mieści się w pojęciu „instytucji kredytowej", jak nie mieści się w ściślejszym pojęciu „banku", „kantoru wymiany" lub „lombardu". (S. N. 1 K. 187/37. 13.V.1937. — *Zb. K. XII/37 p. 339).*

—

„Punkt „k" kat. II rozdz. I cz. II lit. A. zał. do art. 23 ust. o państw. podat. przemysł. ma na względzie nie drobną sprzedaż wódki w ogóle, lecz sprzedaż wódek, których gatunek podpada pod pojęcie wyszukanego towaru gastronomicznego. (S. N. 3 K. 540/37 (7 sędz.) 20.XI.1937. — *Zb. K. XII/37 p. 329).*

—

Plac nie nadający się pod budowę z powodu nieodwodnienia go (art. 175 lit. b) prawa budowlanego poz. 202/28 Dz. Ust.) — nie podlega podatkowi od placów budowlanych w myśl art. 24 rozp. o rozbudowie miast poz. 372/27 Dz. Ust. i § 26 rozp. z 3 listopada 1927 poz. 913 Dz. Ust. (N. T. A. l. rej. 2974/33. 24.IV.1936. — *O. S. P X-XI/37 p. 683).*

—

Opłaty dodatkowe z art. 7 ustawy o ochronie lokatorów poz. 406/24 Dz. Ust., o których jest mowa w § 3 p. 1 rozp. z 29 grudnia 1926 poz. 95/27 Dz. Ust. w sprawie podatku od lokali — nie stanowią pozycyj potrącalnych z komornego w przypadkach, gdy komorne bieżące przekroczy granice procentowe, podane w art. 7, p. 2 ustawy o ochronie lokatorów. (N. T. A. l. rej. 596/33. 24.IV.1936. — *O. S. P. X-XI/1937 p. 684).*

—

Drobna sprzedaż mebli politurowanych wymaga w myśl cz. II lit. A. II ust. 2 lit. f) zał. do art. 23 ustawy o podatku przemysłowym, wykupienia świadectwa przemysłowego 2 kategorii bez względu, czy meble takie stanowią wyłączny czy też częściowy przedmiot obrotu handlowego przedsiębiorstwa. (S. N. 3 K. 2207/36. 22.II.1937. — *O. S. P. X-XI/37 p. 651).*

IV. PRZEGLĄD BIBLIOGRAFII.

1. PRAWO ADMINISTRACYJNE.

Błonarowicz Stanisław, Terlecki Stanisław. Ustawa o mleczarstwie i rozporządzenia wykonawcze. Z objaśnieniami i dodatkiem przepisów o postępowaniu administracyjnym, prawa budowlanego, przemysłowego i innych. Warszawa 1937. Zw. Spółdzielni Rolniczych i Zarobkowo-Gospodarczych R. P. s. 203, tabl. 2.

Ormicki Wiktor. Sprawa reformy rolnej na Śląsku. Poznań 1937 s. 15.

—

Projekt reformy samorządu rolniczego na ziemiach północno - wschodnich. Wilno 1937, s. 23.

2. PRAWO SKARBOWE.

Basseches Juliusz i Korkis J. Egzekucja skarbowa. Postępowanie egzekucyjne władz skarbowych. Przejmowanie na własność państwa gruntów. Uprawnienia organów wykonawczych. Instrukcja egzekucyjna. Instrukcja dla wierzycieli. Uporządkowanie działów egzekucyjnych. Ustawy dodatkowe i związkowe. Okólniki Min. Skarbu. Orzecznictwo Sądów Najwyższych. Lwów, 1937, s. 464.

Basseches J. i Korkis I. Kodeks podatkowy. Wyd. 2 uzupełnione i przerobione. T. 2: Prawo formalne. Ordynacja podatkowa. Rozporządzenie wykonawcze. Instrukcja podatkowa. Okólniki ministerstwa Skarbu. Orzecznictwo sądów najwyższych. Księgi handlowe. Ustawodawstwo ulgowe. Przepisy o wymiarze podatku gruntowego. Podatek od uboju. Ustawy dodatkowe i związkowe. Lwów, str. 752.

Zdziechowski J. Mit złotej waluty. Warszawa 1937, Wyd. „Biblioteka Polska", str. 325.

Prawo państwowe i międzynarodowe

I. PRZEGLĄD USTAWODAWSTWA.

1. PRAWO MIĘDZYNARODOWE.

Oświadczenie rządowe w sprawie przystąpienia Łotwy do konwencji z dnia 13 października 1919 urządzającej żeglugę powietrzną. (15.XII. 37). (Dz. U. R. P. z dnia 7 stycznia 1938 r. Nr. 1/38 p. 5).

Oświadczenie rządowe w sprawie przystąpienia Albanii do konwencji z dnia 13 lipca 1931 o ograniczeniu fabrykacji i o uregulowaniu podziału środków odurzających (23.XII.37). (Dz. U. R. P. z dnia 12 stycznia 1938 r. Nr. 2/38, p. 9).

Oświadczenie rządowe w sprawie złożenia przez Rząd Brytyjski deklaracji o rozciągnięciu na Nową Funlandię konwencji międzynarodowej z dnia 24 kwietnia 1926 dotyczącej ruchu samochodowego (23.XII.37). (Dz. U. R. P. z dnia 12 stycznia 1938 Nr. 2/38 p. 10).

Ustawa o ochronie znaku i nazwy Cze wonego Krzyża oraz godła Związku Szwajcarskiego (8. I.38). (Dz. U. R. P. z dnia 19 stycznia 1938 r. Nr. 3/38 p. 12).

Ustawa o ratyfikacji projektu konwencji z dnia 22 czerwca 1935 w sprawie ustanowienia międzynarodowego systemu zachowania uprawnień w ubezpieczeniu na wypadek inwalidztwa, starości i śmierci (8.I.38). (Dz. U. R. P. z dnia 19 stycznia 1938 r. Nr. 3/38 p. 14).

Ustawa o ratyfikacji porozumienia w formie not, wymienionych w Paryżu dnia 13 i 14 maja 1937 r. o przedłużeniu prowizorycznego układu handlowego między Polską a Francją z dnia 18 lipca 1936 i o zmianie art. 5 tego układu (11.I.38). (Dz. U. R. P. z dnia 19 stycznia 1938 r. Nr. 3/38 p. 18).

Ustawa o ratyfikacji podpisanego w Wiedniu dnia 29 lipca 1936 układu dodatkowego do konwencji handlowej między Polską a Austrią, podpisanej dnia 11 października 1933 (11.I.38). (Dz. U. R. P. z dnia 10 stycznia 1938 r. Nr. 3/38 p. 19).

Ustawa o ratyfikacji podpisanych w Bernie dnia 30 czerwca 1937: 1) protokółu dodatkowego do układu dodatkowego do konwencji handlowej między Polską a Szwajcarią z dnia 26 czerwca 1922, podpisanego dnia 3 lutego 1934 r., 2) protokółu końcowego do listy B, wymienionej w art. 2 powyższego protokółu dodatkowego (11.I.38). (Dz. U. R. P. z dnia 19 stycznia 1938 Nr. 3/38 p. 20).

Ustawa o ratyfikacji podpisanych w Bernie dnia 13 czerwca 1937: 1) porozumienia dodatkowego do układu między Polską a Szwajcarią dotyczącego uregulowania płatności handlowych, podpisanego w Bernie dnia 31 grudnia 1936 r., 2) protokółu końcowego do powyższego porozumienia (11.I.38). (Dz. U. R. P. z dnia 19 stycznia 1938 r. Nr. 3/38 p. 21).

Ustawa o ratyfikacji podpisanego w Warszawie dnia 29 maja 1937 r. protokółu dodatkowego do protokółu taryfowego między Polską a Estonią, podpisanego w Tallinie dnia 23 lutego 1937 r. (11.I.38). (Dz. U. R. P. z dnia 19 stycznia 1938 r. Nr. 3/38 p. 22).

Ustawa o ratyfikacji porozumienia między Polską a Norwegią w formie not, wymienionych w Warszawie dnia 18 czerwca 1937 r. w sprawie clenia serów pochodzenia norweskiego (11.I.38). *(Dz. U. R. P. z dnia 24 stycznia 1938 r. Nr. 4/38 p. 23).*

Ustawa o ratyfikacji porozumienia między Polską a Finlandią w formie not, wymienionych w Warszawie dnia 17 lipca 1937 r. o cleniu serów pochodzenia finlandzkiego (11.I.38). *(Dz.*

U. R. P. z dnia 24 stycznia 1938 r. Nr. 4/38 p. 24).

Ustawa o ratyfikacji protokółu celnego z dnia 2 września 1937 r. między Rzecząpospolitą Polską a Królewstwem Afganistanu (11.I.38). *(Dz. U. R. P. z dnia 24 stycznia 1938 Nr. 4/38 p. 25).*

Oświadczenie rządowe w sprawie przystąpienia Estonii, Turcji, Kostariki, Egiptu, Czechosłowacji i Holandii do protokółu z dnia 6 listopada 1936, dotyczącego przepisów o akcji wojennej łodzi podwodnych (19.XI.37). *(Dz. U. R. P. z dnia 28 stycznia 1938 r. Nr. 4/39 p. 31).*

—

2. PRAWO PAŃSTWOWE.

Ustawa o medalu „Za Długoletnią Służbę“ (8. I.38). (Dz. U. R. P. z dnia 19 stycznia 1938 r. Nr. 3/38 p. 11).

II. PRZEGLĄD PIŚMIENNICTWA.

1. PRAWO MIĘDZYNARODOWE.

Pojęcie jurysdykcji i próby międzynarodowego ujednostajnienia norm jurysdykcyjnych.

Przy rozpatrywaniu zagadnienia właściwości sądu pomija się zazwyczaj zagadnienie, czy sąd polski jest w ogóle właściwy, ogromna bowiem większość sporów rozgrywa się pomiędzy obywatelami polskimi, zamieszkałymi lub przebywającymi w Polsce, przy czym elementy sporu również nie wykraczają zwykle poza granice Rzplitej. Zdarza się jednak, że zagadnienie to nabiera dużego znaczenia.

Granice władzy sądzenia państwa określają przepisy o jurysdykcji. Przepisom tym więc winny odpowiadać przepisy o właściwości rzeczowej i miejscowej sądów. Spory cywilne, dla rozpatrzenia których właściwe są sądy powszechne, w Polsce określają art. 4 k. p. c., art. 17 ust. o pr. pryw. międzyn. i art. 5 konwencji haskiej z 12.VI.1902. Wyjątki od tych zasad ogólnych znajdujemy w art. 5 k. p. c.

Sprawy jurysdykcji należą do międzynarodowego prawa procesowego, wyjątki jednak od ogólnych zasad jurysdykcyjnych, mające źródło w immunitetach dyplomatycznych, nie przestając należeć do prawa procesowego stanowią część międzynarodowego prawa publicznego. W ogóle zresztą na treść przepisów jurysdykcyjnych wpływają podstawowe zasady międzyn. prawa publicznego.

Miejsce wytoczenia procesu wyznacza zasady, wg. których proces się toczy. Każde państwo stosuje bowiem własne zasady postępowania, choć dla oceny stosunku prawnego może sięgnąć do prawa materialnego obcego. Wielości praw materialnych odpowiada więc nie wielość praw formalnych, a wielość jurysdykcyj państwowych. Odpowiednikiem zaś pytania: według jakiego prawa materialnego należy ocenić stosunek prawny? jest pytanie: sądownictwu którego państwa należy powierzyć rozstrzygnięcie sporu?

Zasadniczo każde państwo samodzielnie rozwiązuje konflikty w zakresie międzynarodowych praw prywatnego i procesowego. W sposobie rozwiązania zachodzi jednak między tymi prawami różnica, pozostająca w związku z odmienną naturą międzyn. prawa prywatnego i procesowego. Ustawy o międzyn. prawie prywatnym mogą zawierać normy „zupełne“, wskazujące prawo właściwe dla pewnych stosunków, niezależnie od tego, czy prawo to jest własne, czy obce. W zakresie międzyn. prawa procesowego takie normy zupełne są niemożliwe, gdyż chodzi tu o granice władzy sądzenia państwa. Ustawa krajowa może rozwiązać konflikt jurysdykcji tylko w odniesieniu do danego kraju.

Oprócz jurysdykcji bezpośredniej (określenie w jakich warunkach sądy polskie są powołane do rozpatrzenia i rozstrzygnięcia sporu, który zawiera element międzynarodowy), istnieje jeszcze jurysdykcja pośrednia, oznaczająca całokształt przepisów określających cudzą jurysdykcję dla własnych potrzeb. Warunkiem uznania i wykonania wyroku jednego państwa w innym państwie jest wydanie tego wyroku przez sąd właściwy. Warunek ten, aczkolwiek w różnej postaci, znajduje się we wszystkich ustawodawstwach. Istnieje więc pogląd, że wyrok musi być wydany przez sąd właściwy w znaczeniu jurysdykcji, przy czym przesłanki jej ocenia się wg. jurysdykcji państwa, w którym wyrok ma być uznany lub wykonany. Wg. innego poglądu jurysdykcja obcego sądu winna być międzynarodowo uznana. Trzecie zapatrywanie żąda prócz badania jurysdykcji sądu obcego wg. własnych podstaw jurysdykcyjnych jeszcze oceny, czy sąd zagraniczny był właściwy w wewnętrzno-państwowym znaczeniu tego słowa. Właściwość tę należy przytem badać wg. jednych według prawa państwa, którego sąd wydał wyrok, wg. zaś innych wg. prawa własnego. Norma jurysdykcji bezpośredniej przekształcona na normę jurysdykcji pośredniej staje się z normy jednostronnej normą wielostronną w tym znaczeniu, że wskazuje zawsze właściwość obcego państwa. Norma zaś zupełna międzyn. pr. prywatnego wskazuje prawo właściwe bez względu na to, czy będzie to prawo własne, czy też obce. Art. 17 międzyn. pr. pryw. posiada charakter normy pośredniej i bezpośredniej.

Jest on normą jurysdykcji bezpośredniej, o ile małżonkowie w chwili żądania rozwodu lub rozdziału podlegają osobiście Państwu Polskiemu, jest zaś normą jurysdykcji pośredniej, gdy w tym czasie są obywatelami państwa obcego.

Konflikty ustaw cywilnych i konflikty jurysdykcyj leżą w innych płaszczyznach i są od siebie niezależne. Sąd krajowy, będąc właściwy do rozpoznania sporu, może stosować dla oceny stosunku obce prawo materialne, z drugiej zaś strony sąd obcy może stosować takież prawo krajowe. Mimo to kwestia właściwej jurysdykcji wpływa częstokroć na kwestię właściwego prawa materialnego i odwrotnie. Sądy bowiem stosują normy kolizyjne własne, a od nich zależeć może zastosowanie tego czy innego prawa materialnego; na zastosowanie go ma duży wpływ klauzula porządku publicznego państwa, w którym powództwo wytoczono. Wytoczenie powództwa przed sąd pewnego państwa może pomocniczo wyznaczać jako właściwe jego prawo materialne.

Zagadnienie dotyczące granic władzy sądzenia państwa należy do dziedziny prawa publicznego.

Każde państwo samodzielnie określa swą jurysdykcję, możliwe więc się stają konflikty ustawodawstw. Może mianowicie zajść wypadek, że kilka państw uzna się właściwymi do rozstrzygnięcia sporu, lub, że żadne z państw nie będzie do tego kompetentne, co oczywiście wprowadza niepewność do stosunków międzynarodowych, zwłaszcza wobec rozwoju handlu i emigracji. Zagadnieniem ujednostajnienia międzynarodowego norm jurysdykcyjnych zajęły się konferencje haskie. Najbardziej owocne były wysiłki konferencyj w dziedzinie prawa małżeńskiego (konwencja z 12.6.1902). Dotychczasowe jednak doświadczenia w tej dziedzinie wykazują, że mimo palącej tego potrzeby, nie można oczekiwać na kontynencie europejskim w bliskiej przyszłości międzynarodowego ujednostajnienia jurysdykcji. Inaczej sprawa przedstawia się w Ameryce, gdzie na VI konferencji panamerykańskiej w Hawanie w 1928 r. przyjęto Code de droit international privé (Kodeks Bustamante), poświęcający zagadnieniom jurysdykcji art. 318-339.

Wyjątki od ogólnych zasad jurysdykcyjnych, dzięki przynależności immunitetu jurysdykcji (immunitetu państwowego i dyplomatycznego) do międzynarodowego prawa publicznego, są mniej od nich rozbieżne. I tu jednak istniały próby całkowitego ujednostajnienia tych wyjątków, choć zamierzonego celu nie osiągnięto. Na terenie amerykańskim kwestia ta została także uregulowana w Kodeksie Bustamante'go. Sprawą immunitetu państw obcych zajął się Instytut Prawa Międzynarodowego, który w 1891 r. uchwalił zasady odnoszące się do kompetencji sądów w sprawach przeciwko państwom obcym i przeciwko głowom tych państw. *(Karol Marian Pospieszalski. — P. P. C. 1-2/38).*

—

Statut prawno-polityczny Polskiego Zarządu Kolejowego na terytorium W. M. Gdańska.

Stworzenie Wolnego Miasta Gdańska stało się wyłącznie w celu zapewnienia Polsce wolnego dostępu do morza. Jednym z warunków tego dostępu jest administracja i nadzór kolei na całym obszarze W. M., oddane Polsce na zasadzie konwencji paryskiej, zawartej między Polską, a Gdańskiem dnia 9.XI.1920 r. Interpretację autorytatywną tej konwencji stanowią decyzje Wys. Komisarza Ligi Narodów z 15.III. 1921 r. i z 5.IX.1921 r. Pierwsza decyzja orzekła, iż koleje portowe należą do Rady portu. Administracja ich jednak należy do Polskich Kolei. Druga decyzja ustaliła: 1. iż językiem urzędowym na kolejach w Gdańsku jest język niemiecki, jednak można używać i języka polskiego. 2. iż koleje nie płacą żadnych podatków na rzecz Skarbu Gdańskiego. 3. iż wszystko co jest związane z P. Z. K. na terenie W. M. Gdańska polega sądom gdańskim. Obie te decyzje zostały przez oba rządy potwierdzone umową z 23.IX.1921 r. W sprawie przejścia kolejowych urzędników gdańskich na służbę polską Rząd polski nie respektował orzeczeń sądów gdańskich. Komisarz L. N. uznał je bowiem za niekompetentne w tej sprawie, jednak Trybunał Sprawiedliwości w Hadze uznał, iż sprawy te podlegają sądom gdańskim. *(Zygmunt Reinke. — Gl. Sąd. 1/38, s. 37).*

—

2. PRAWO PAŃSTWOWE.

Moc obowiązująca konstytucji.

Stanowisko konstytucji w systemie prawnym wysuwa się na czoło szerszego zagadnienia ogólnej klasyfikacji norm prawnych. Konstytucją nazywamy normy prawne, określające sposób i zakres działania państwa. Mają one charakter formalny, gdyż nie określają treści działalności państwa, lecz tylko sposób i granice tej działalności. Cechą każdego aktu państwowego musi być jego zgodność z konstytucją, w przeciwnym razie nie będzie go można przypisać państwu. Czy normy te oparte są na ustawie, czy wynikają z prawa zwyczajowego — to jest dla ich istoty obojętne. Podobnie sama nazwa ustawy nie decyduje. W konstyt. szwajc. znajduje się przepis o uboju bydła, którego mimo miejsca, w jakim jest zamieszczony, nikt za normę konstyt. nie uzna. Niesłuszny jest pogląd, że konstytucja jest ustawą, której zmiana jest szczególnie utrudnio-

na. Również nie da się utrzymać podział na formalne i materialne pojęcie konstytucji.

W nauce panuje pogląd, że konstytucja zajmuje w stosunku do innych ustaw stanowisko hierarchicznie wyższe. Opiera się on na 2 przesłankach: 1) że żadna ustawa nie może stać w sprzeczności z konstytucją i 2) że do zmiany konst. przewidziana jest specjalna procedura. Ponieważ konstytucja ma jednak znaczenie tylko formalne uznać należy, że teoretycznie rzecz biorac, żaden akt państwowy nie może być sprzeczny z konstytucją, bo albo w ogóle on nie istnieje jako nie pochodzący od państwa, albo też konstytucja traci w danym przypadku moc obowiązująca, jako akt wcześniejszy ustępujący przed późniejszym. Istnieją 3 systemy, wskazujące jak należy postąpić w przypadku sprzeczności ustawy: 1) amerykański, w którym sądy mogą odmówić stosowania ustawy niezgodnej z konstyt., 2) austriacko-czeski, gdzie dla badania powołane są specjalne trybunały i 3) francuski, w którym sądy w ogóle nie mają prawa badania zgodności ustawy z konstyt. Ten ostatni system przyjęty został w Polsce. Z zestawienia art. 49 ust. 2 i 64 ust. 5 ust. konst. wynika, że ten pierwszy przepis nie ma żadnego znaczenia prawnego, gdyż drugi odbiera mu wszelkie sankcje. Sędzia, mający stosować ustawę, sprzeczną w swej treści z konstytucją, ale należycie ogłoszoną, musi znaleźć jakieś wyjście, którym jest teoria hierarchii norm i wyższości konstytucji w stosunku do ustaw zwykłych, a które pozwala mu wyrokować zgodnie z konstyt., jako lex fortior. Doktryna ta stanowi zatem pewną regułę interpretacyjną, zbędna przy systemie ameryk. lub austr.-czeskim. Na tle tej teorii powstało orzeczenie S. N. z dn. 16.II.1924 r. (Zb. Orz. Zgr. Og. 22/25 poz. 17), które głosi, że art. 81 konst. marcowej (odpowiadający art. 64 ust. 5 konstyt. kwietniowej) dotyczy jedynie kwestii ważnego przyjścia do skutku ustawy i że poza tym konstyt., podobnie jak każda inna ustawa, ulega zasadniczo tym samym regułom wykładni; pogląd przec. prowadziłby do wyrzeczenia się brania pod uwagę konstytucji przy wykładni prawa. Zd. autora orzeczenie to jest niesłuszne, gdyż art. 64 ust. 5 odmawiając sądom prawa badania ważności ustaw, stwierdza tym samym ich moc obowiązującą nawet wbrew postanowieniom konstytucji. Należyte ogłoszenie ma znaczenie konwalidacji wobec poprzedzających je braków konstytucyjnych. Sędziemu nie wolno stosować konstytucji wtedy kiedy ustawa szczególna jest z nią sprzeczna, bo tak sama konst. zresztą stanowi. Drugi argument zwolenników wyższości konstyt. to specjalna procedura, jakiej wymaga zmiana tej ustawy. Lecz to jest tylko sposób zapewnienia ustawie konstyt. większej trwałości i dłuższego istnienia, nie daje zaś podstawy do wysnuwania wniosków o hierachii norm. Niewątpliwie w świecie zjawisk życiowych pewna hierachia istnieje, konstyt. jest ważniejsza od rozporz. wykon. do ustawy o stypendiach, jednakże przedmiot normy prawnej jest z p. widz. normatywnego najzupełniej obojętny.

Teoria wyższości konstyt. jest dziełem filozofii francuskiej i powstała w wyniku walki z absolutyzmem monarchy. Społeczeństwo, obawiając sie odebrania praw wywalczonych, widziało w konst. gwarancję wolności i zabezpieczenie przed powrotem do absolutyzmu, a wszelkie próby jej naruszenia godziły w „przyrodzone prawa jednostki". Teoria ta, podobnie jak teoria umowy społecznej stworzyła państwo praworządne, poszanowanie prawa i swobody jednostki. Dla prawnika jednak państwo nie jest umową, lecz całokształtem porządku prawnego, a normy prawne to nie wola narodu czy panującego, lecz wola państwa, której wyrazem jest tak samo konstytucja jak rozporządzenie wykon. Wszystkie te normy posiadają jednakową moc obowiązującą, nie ma między nimi hierachii i wszystkie są jednakowo ważne. *(St. Wertheim. — Gl. Pr. 9-10/37).*

III. PRZEGLĄD ORZECZNICTWA.

1. PRAWO MIĘDZYNARODOWE.

Majątkami nadanymi w rozumieniu końcowego zdania części I art. XII Traktatu Ryskiego są wszelkie majątki, darowane przez byłych carów rosyjskich, chociażby nadanie nie miało charakteru politycznego. (S. N. C. 1. 740/35 Uchwała w składzie 7-miu sędziów. 9/16.I.1937. — *Gł. Sąd. 1/38, s. 82).*

—

Patron kościoła obowiązany jest do odnowienia i utrzymania parkanu, ogradzającego dziedziniec kościelny. (S. N. C. III. 1264/34. 27.XI. 1936. — *Gł. Sąd. 1/38, s. 82).*

—

Bieg terminu rocznego, przewidzianego w art. 6 Konwencji Wiedeńskiej (Dz. Ust. z 1931 poz. 41) należy liczyć od 31 stycznia 1931, jako dnia ogłoszenia w Dz. Ustaw Konwencji Wiedeńskiej i Oświadczenia Rządowego o złożeniu ostatniego dokumentu ratyfikacyjnego (Dz. Ust. z 1931 poz. 41 i poz. 42). (N. T. A. 1. rej. 5391/34. 22.III.1937. — *O. S. P. X-XI/37, p. 685).*

—

Uchylenie jurysdykcji krajowej przez poddanie się w trybie art. 52 § 1 k. p. c. orzecznictwu sądu zagranicznego nie ma skutków prawnych na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej. (S. N. C. II. 2368/36. 5.II.1937. — *Zb. C. X/37, p. 373).*

Do uznania w Polsce orzeczenia rozwodowego zagranicznego sądu właściwego na podstawie art. 17 ust. 3 ust. z 2.VIII.1926 (Dz. Ust. poz. 581) potrzeba nie tylko, aby sąd ten zastosował prawo polskie, lecz również aby orzeczenie to odpowiadało innym warunkom wykonalności orzeczeń, o których jest mowa w art. 528 k. p. c. Tylko w ten sposób uznane orzeczenie może być wpisane do polskich ksiąg stanu cywilnego. (S. N. Plenum C. Prez. 4/36. 29.V.37. — *R. P. E. S. IV/37, s. 860).*

—

2. PRAWO PAŃSTWOWE.

Przedsiębiorstwo Polska Poczta Telegraf i Telefon nie może i przeciwko pocztowym urzędnikom emerytowanym dochodzić roszczeń odszkodowawczych ze stosunku służbowego wynikających, bezpośrednio przed sądem powszechnym, lecz w trybie unormowanym w § 60 i nast. rozporządzenia Rady Ministrów z 1 stycznia 1934 (Dz. U. R. P. Nr. 4 poz. 25). (S. N. C. III. 1144/37, 22.X.1937. — *O. S. P. X-XI/37, p. 619).*

IV. PRZEGLĄD BIBLIOGRAFII.

Zbiór urzędowy poglądów Prezydenta Komisji Mieszanej dla Górnego Śląska z dziedziny praw mniejszościowych wydanych na podstawie przepisów części III polsko-niemieckiej Konwencji Genewskiej z dnia 15 maja 1922 w czasie od 15 czerwca 1922 do 15 lipca 1937 r. T. 2. Cieszyn. str. 591.

—

DO P.T. WYDAWCÓW I AUTORÓW.

Począwszy od numeru lutowego r. b. w czasopiśmie naszym prowadzony będzie dział recenzyj prawniczych.

W interesie P.T. Wydawców oraz Autorów leży nadsyłanie pod adresem redakcji swych wydawnictw. Nadsyłane do recenzji prace poddawane będą rzeczowej krytyce przez specjalistów z danej dziedziny prawa.

Redakcja.

DO P.T. CZYTELNIKÓW.

Wydawnictwo tego rodzaju, jak nasze, ukazuje się po raz pierwszy w warunkach polskich. Zdajemy sobie sprawę, iż każdy początek jest trudny i że popełnić możemy błędy, dla nas niedostrzegalne, a mogące razić naszych czytelników. Mając powyższe na względzie i chcąc postawić pismo nasze na możliwie najwyższym poziomie — zwracamy się tą drogą do wszystkich P.T. Czytelników z prośbą o łaskawe wskazywanie nam ewent. błędów i niedociągnięć oraz o nadsyłanie swych dezyderatów pod adresem redakcji. Za wszelkie tego rodzaju uwagi z góry dziękujemy.

Jednocześnie podajemy do wiadomości P.T. Czytelników, iż wobec nawału pracy związanej z wydaniem niniejszego zeszytu oraz trudności technicznych — nie byliśmy w stanie uporządkować w sposób racjonalny zebranego orzecznictwa sąd. Począwszy od następnego zeszytu orzecznictwo to będzie grupowane, w ramach danego działu, systemem przedmiotowym, co wybitnie ułatwi orientację w posiłkowaniu się całokształtem materiału.

Redakcja.

Numer zamknięto dnia 25 stycznia 1938 roku.

Wydawca: w imieniu „Prasy Prawniczej“ — Władysław Opatowski.

Redaktor: Adam Daniel Szczygielski.

„Drukarnia Lekarska“, Warszawa, Leszno 56, tel. 11.98-73 (biuro) i 11.98-75 (dz. techn.).

WYDAWNICTWO „PRASA PRAWNICZA"

zawiadamia, iż z dn. 1 lutego 1938 r. przejęło całkowicie czasopismo

PRZEGLĄD SKARBOWY

SPRAWY PODATKOWE, MONOPOLE, FINANSE KOMUNALNE
MIESIĘCZNIK DLA PRAKTYKI PRAWA SKARBOWEGO

pod redakcją d-ra RUDOLFA LANGRODA

„PRZEGLĄD SKARBOWY" zawiera w każdym zeszycie artykuły, poruszające zagadnienia najaktualniejsze z praktyki wymiarów podatkowych, polemikę w sprawie zarządzeń i orzeczeń skarbowych, przegląd prawodawstwa skarbowego i okólników Ministerstwa Skarbu, judykaturę podatkową i ogólną skarbową Sądu Najwyższego i Najwyższego Trybunału Administracyjnego, dział wyjaśnień aktualnych kwestii i opinii prawnych, literaturę skarbowości, a wreszcie ujednostajnione teksty ustaw i dekretów, dotyczących podatków bezpośrednich i pośrednich oraz samorządowych.

„PRZEGLĄD SKARBOWY" unika powtarzań komunikatów prasy codziennej, omawia kwestie aktualne w praktyce skarbowej, wyjaśnia i tłumaczy przepisy obowiązującego prawa, rzeczowo ocenia każdorazowe zarządzenie władz w dziedzinie skarbowości publicznej dążąc w ten sposób do uświadomienia podatnika o jego obowiązkach i ciężarach jakoteż o uprawnieniach i legalnych środkach obrony.

Prenumerata „Przeglądu Skarbowego" łącznie z kosztami przesyłki wynosi:
rocznie — zł. 24, półrocznie — zł. 12, kwartalnie — zł. 6, miesięcznie — zł. 2.
Prenumerata łączna „Przeglądu Skarbowego" i „Prasy Prawniczej" wynosi:
rocznie — zł. 48, półrocznie — zł. 24, kwartalnie — zł. 12, miesięcznie — zł. 4.
Wszelkie wpłaty prosimy dokonywać na konto Wyd. „Prasa Prawnicza"
P. K. O. Nr. 19.385 lub konto rozrachunkowe pocztowe Nr. 309.
ze szczegółowym podawaniem przeznaczenia wpłaty.

We wszelkich *sprawach administracyjnych i wydawniczych*, prosimy zwracać się do naszego Wydawnictwa w Warszawie ul. Leszno 56, tel. Nr. 11.98-73.

Sprawy redakcyjne załatwia:
Dr. Rudolf Langrod, Warszawa, ul. Sewerynów 4 m. 8, tel. Nr. 3.20-25.